



Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

55. aastakäik

22. mai 2012

<u>Teatis nr</u>	Sisukord	Lehekülg
	I <i>Resolutsioonid, soovitused ja arvamused</i>	
	RESOLUTSIOONID	
	<b>Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee</b>	
	<b>täiskogu 478. istungjärk 22. ja 23. veebruaril 2012</b>	
2012/C 143/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 478. istungjärgul vastu võetud resolutsioon Euroopa Liidu majandusliku ja sotsiaalse olukorra kohta .....	1
	ARVAMUSED	
	<b>Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee</b>	
	<b>täiskogu 478. istungjärk 22. ja 23. veebruaril 2012</b>	
2012/C 143/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kuidas kaasata kodanikuühiskond finantsturgude reguleerimisse” (omaalgatuslik arvamus) .....	3
2012/C 143/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majanduskasv ja riigivõlg ELis: kaks uuenduslikku ettepanekut” (omaalgatuslik arvamus) .....	10
2012/C 143/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Siseturupoliitika kujundamine kodaniku- ja inimkeskseks” (omaalgatuslik arvamus) .....	17

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekül
2012/C 143/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsed mõjud” (omaalgatuslik arvamus) .....	23
2012/C 143/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Sotsiaalmajandus Ladina-Ameerikas” .....	29
2012/C 143/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põllumajandus ja käsitööstus – kasulik kombinatsioon maapiirkondade jaoks” (omaalgatuslik arvamus) .....	35
2012/C 143/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht ÜRO säästva arengu konverentsi (Rio+20) ettevalmistamisel” (täiendav arvamus) .....	39

### III Ettevalmistavad aktid

#### EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

##### **täiskogu 478. istungjärk 22. ja 23. veebruaril 2012**

2012/C 143/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi kohta (2014–2020)” KOM(2011) 608 (lõplik) – 2011/0269 (COD) .....	42
2012/C 143/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv eri liikmesriikide sidusühingute vaheliste intressimaksete ja litsentsitasude suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta (uuesti sõnastatud)” KOM(2011) 714 (lõplik) – 2011/0314 (CNS) .....	46
2012/C 143/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa Liidu tolli- ja maksustamisalane tegevusprogramm ajavahemikuks 2014–2020 (FISCUS) ning tunnistatakse kehtetuks otsused nr 1482/2007/EÜ ja nr 624/2007/EÜ” KOM(2011) 706 (lõplik) – 2011/0341 (COD) .....	48
2012/C 143/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2012. aasta majanduskasvu analüüs”” KOM(2011) 815 (lõplik) .....	51
2012/C 143/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat audiovisuaalteoste internetis levitamise kohta Euroopa Liidus: võimalused ja probleemid digitaalse ühtse turu kujundamisel” KOM(2011) 427 (lõplik) .....	69



## I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

## RESOLUTSIOONID

## EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

## TÄISKOGU 478. ISTUNGJÄRK 22. JA 23. VEEBRUARIL 2012

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 478. istungjärgul vastu võetud resolutsioon Euroopa Liidu majandusliku ja sotsiaalse olukorra kohta**

(2012/C 143/01)

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 22.–23. veebruaril 2012. aastal toimunud täiskogu istungjärgul (22. veebruari istungil) vastu järgmise resolutsiooni. Poolt hääletas 157, vastu hääletas 30, erapooletuks jäi 12.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendas suurt muret olukorra üle ELis ning kutsus ELi institutsioone ja liikmesriikide valitsusi tungivalt üles tegema kõik mis nende võimuses, et kinnitada Euroopa ühtsuse absoluutset ja vääramatut väärtust, ja võttis vastu järgmise resolutsiooni.

1. Komitee
  - avaldab kahetsust Euroopa Liidu liikmesriikide viivitamise ja lahkkelide pärast ajal, mil Euroopa peaks olema otsusekindel, ühtne ja solidaarne;
  - tervitab sellegipoolest Eurogrupi poolt esmaspäeval, 20. veebruaril Kreeka teise abikava osas saavutatud kokkulepet, kuid avaldab kahetsust aja kulutamise ja kõhkleva tegutsemise pärast lõpliku lahenduse leidmisel;
  - on siiski mures sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgede pärast ning palub Euroopa Ülemkogul toetada meetmeid majanduse elavdamiseks, eelkõige kriisist kõige enam mõjutatud riikides;
  - tuletab meelde vajadust investeerida reaalmajandusse, eelkõige tõelisse tööstuspoliitikasse, et peatada praegune languskeeris;
- tervitab nõukogule ja komisjonile adresseeritud kaheteistkümne valitsuse algatust.
2. Komitee märgib, et kodanikud kahtlevad üha enam ELi institutsioonides ja seega liidus endas, mis on andnud neile põhjust pidada nende raskusi liidu süüks.
3. Komitee ei ole nõus, et eelarve- ja fiskaaldistsipliinile suunatud meetmest üksi piisab, ning leiab, et majanduspoliitika juhtimine euroalas ja ELis peab olema ulatuslikum ja ambitsioonikam.
4. Komitee rõhutab Euroopa Komisjoni keskset rolli Euroopa üldise huvi väljendamisel, eelkõige seoses majandus- ja rahapoliitika meetmete, sealhulgas uues valitsustevahelises lepingus sätestatud meetmete rakendamisega.
5. Sellega seoses tõstab komitee esile vajadust hoogustada strateegia „Euroopa 2020” eelkõige noori, teadus- ja arendustegevust ning keskkonnahoidlikku majandust toetavad meetmed.

Komitee avaldab Euroopa Komisjoni presidendile José Manuel Barrosole tunnustust noorte tööturule juurdepääsu toetavate uute meetmete eest, millest ta andis teada 30. jaanuaril 2012 toimunud Euroopa Ülemkogul, ning esitab üleskutse viivitamatult rakendada konkreetseid meetmeid kõnealusel valdkonnas. Lisaks pooldab komitee väikeseid ja keskmise suurusega ettevõteteid toetavaid meetmeid, mis on täielikus kooskõlas kehtiva ELi õigusega.

6. Komitee toonitab, et tulevaste mitmeaastaste finantsperspektiivide 2014–2020 üle peetavates läbirääkimistes tuleks ELile tagada piisav ja suurenev eelarve. Komitee toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut leida Euroopa eelarve rahastamiseks uusi omavahendeid ning kasutada ära avaliku ja/või erasektori investeeringute eri vorme. Omalt poolt koostab komitee aruande Euroopa integratsiooni lõpuleviimata jätmise hinna kohta, milles tuuakse välja Euroopa suurema integratsiooni eeldatav kasu. Samuti rõhutab komitee, et vältida tuleb alates 2004. aastast ühinenud liikmesriikide diskrimineerimist seoses Euroopa rahastute abikõlblikkuse künniste ja kriteeriumidega.

7. Komitee toetab Euroopa Keskpanga tugevamat rolli euroala olukorra stabiliseerimisel ning samuti finantskorralduse vahendeid, milles kasutatakse erasektori sääste ja turgusid (eurovõlakirjad), et rahastada tuleviku ja majandustegevuse elavdamise suhtes paljulubavaid projekte.

8. Komitee kutsub seega ELi institutsioone ja liikmesriikide valitsusi üles:

- vältima igati kehtivate aluslepingute ja neis sätestatud institutsioonide nõrgendamist;
- rakendama ühenduse meetmeid, millega soodustatakse majanduskasvu ja toetatakse taristute arendamist, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jõupingutusi, noorte tööturule juurdepääsu ning samuti meetmeid tõhusa ja keskonnahoidliku Euroopa energiapoliitika edendamiseks;
- võtma vastu ambitsioonika eelarve nimetatud meetmete rakendamiseks ja liidu ühtekuuluvuse tugevdamiseks;
- suhtlema ühel häälel nii Euroopa kodanike kui ka ülejäänud maailmaga;
- edastama Euroopa noortele positiivse sõnumi, et näidata neile Euroopa Liitu kui lahendust kriisile ja samuti seda, et Euroopa Liit on nende tulevikuvõimalus;
- rajama kõigil tasanditel tehtud otsused kodanike tõelisele osalemisele sellise protsessi abil, kuhu kaasatakse Euroopa Parlament ja liikmesriikide parlamendid ning mille käigus toimub tõhus konsulteerimine kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonidega ja kasutatakse täielikult ära sõltumatu sotsiaaldialoogi panus.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*

Staffan NILSSON

---

## ARVAMUSED

## EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 478. ISTUNGJÄRK 22. JA 23. VEEBRUARIL 2012

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kuidas kaasata kodanikuühiskond finantsturgude reguleerimisse” (omaalgatuslik arvamus)**

(2012/C 143/02)

Raportöör: **Peter MORGAN**

20. jaanuaril 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

*„Kuidas kaasata kodanikuühiskond finantsturgude reguleerimisse”.*

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.-23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 66, vastu hääletas 53, erapooletuks jäi 41.

**1. Järeldused ja soovitus**

1.1 Finantskriisi üheks põhjuseks olid finantsturgude ebapiisav ja puudulik reguleeritus ja järelevalve. Üks raskustest finantsturgude reguleerimisel seisneb erinevate ja vastandlike seisukohtade tasakaalustatud osalemise võimaldamises. Finantssektori huvide õiguspärasele esindamisele puudub oluline vastukaal kodanikuühiskonna osalemise näol. Poliitilised vaidlused leiavad eelkõige aset kahe poole – seadusandja ja asjaomase finantssektori – vahel.

1.2 Just finantsturgude reguleerimisel on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel väga head eeldused, et korvata kodanikuühiskonna osalemise puudujäägid. Komitees on ju ühelt poolt esindatud finantsmajanduse esindusühendused, teiselt poolt aga tarbijakaitseorganisatsioonid ja ametiühingud. Komitee ei soovi ega saa sealjuures asendada kodanikuühiskonna ühenduste vahetut osalemist. Kodanikuühiskonna dialoog on demokraatlik ja avalik arvamuse kujundamise protsess, milles peaksid kõik olulised osapooled osalema tõhusas vormis.

1.3 Komitee jaoks pole sealjuures kahtlustki, et finantssektori enda osalemine arvamuse kujundamisel on õigustatud. Finants-

ettevõtted on reguleerimise objektid, kes peavad nõudeid täitma ning seadusest tulenevaid kohustusi ellu viima. Komitee tunnistab ka seda, et finantssektoris on enamjaolt tegemist valdkondade ja ettevõtetega, kes tegutsevad tõsiselt ja ausalt ning ei ole põhjustanud finantskriisi.

1.4 Võttes arvesse üksikasjaliku reguleerimise keerukust, on otsustava tähtsusega see, et ühendused ei nimetaks mitte ainult põhimõttelisi eesmärgi ega nõuaks reeglite üldist karmistamist, vaid esitaksid pädevaid ja eesmärgipäraseid ettepanekuid ja argumente. Selle saavutamiseks tuleb teha märkimisväärseid pingutusi, et need ühendused saaksid arutleda seadusandja ja teiste ühendustega võrdsel tasandil.

1.5 Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament, nõukogu ja liikmesriigid peavad ise enam algatusi ellu viima, et kaasata kodanikuühiskonda finantsturgude reguleerimisse laiaulatuslikumalt.

1.6 Euroopa Keskpank, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ning vastloodud Euroopa finantsjärelevalveasutused

peaksid arvestama oma töös kodanikuühiskonna organisatsioonide seisukohtadega. Õigusaktidega ette nähtud finantsjärelevalveasutuste juures tegutsevate sidusrühmade tööviisid tuleks arvestada kodanikuühiskonna organisatsioonide eripäradega.

1.7 Kodanikuühiskonna organisatsioonide rahaline toetamine ELi vahenditest võib teatud juhtudel olla asjakohane, et korvata oluliste huvide esindatuse puudujääke. Samas tuleb siiski tagada rahaliste maksete täielik läbipaistvus, garanteerida organisatsioonide sõltumatus ning kindlustada meetmed, mis väldivad toetatavate ühenduste eelistamist mittetoetatavate ühenduste ees suhetes komisjoniga.

1.8 Lisaks tarbijaorganisatsioonidele ja ametiühingutele on terve rida teisi rühmi, kes võiksid anda olulise panuse finantssturu üle peetavatesse aruteludesse, näiteks heategevuslikud organisatsioonid, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, institutsionaalsete investorite organisatsioonid, suuremate finantstoi-ningutega tööstus- ja teenindustettevõtted ja nende ühendused, finantsvahendajad ning isegi reitinguagentuurid. Seoses turgudel valitseva konkurentsiolekorraga võivad kasuliku panuse anda ka teiste valdkondade esindajad peale nende, keda reguleerimine otseselt puudutab.

1.9 Kõik teemad ei ole ühtemoodi sobivad, et kodanikuühiskonna ühendused saaksid nende üle arvamusi avaldada. Kui sellised küsimused nagu tarbijakaitse, maksurahade kasutamine finantsasutuste päästmiseks või finantssektori maksustamine on selleks väga sobivad, siis tehniliste üksikasjadega seotud probleemid, näiteks maksevõime arvutamine ja finantsaruandlus, pakuvad vähem huvi.

1.10 Lihtsalt üldiste ja eristamata nõuete esitamisest karmimate eeskirjade kehtestamiseks ei piisa. Sellest ei ole seadusandjale abi. Esitada ei tule mitte ainult võimalikult konkreetseid ettepanekuid, vaid kaaluda tuleks ka karmimate nõuete eeliseid ja puuduseid.

1.11 Komitee julgustab Euroopa ja riigi tasandi kodanikuühendusi tegelema finantsturgude reguleerimise küsimusega intensiivsemalt kui varem. Paljude selliste organisatsioonide jaoks on asjakohane seada finantsturu stabiilsuse edendamine organisatsiooni omaette või vajadusel uueks eesmärgiks ning laiendada vastavalt oma huvi- ja tegevusvaldkonda.

1.12 Komitee arvates oleks soovitatav, kui ühendused kasutaksid osalemist finantsturgude reguleerimisel selleks, et laiendada selle liikmete hulgas kui ka avalikkuse ees positiivset teavet ELi edukate tegevuste kohta selles valdkonnas.

1.13 Vaatamata tõestatud konkreetsetele vigadele kuulub Euroopa finantssektor samuti nende hulka, kellele kriis nega-

tiivset mõju avaldas. Seetõttu kutsutakse seda üles andma oma panust finantsturu tõhusasse reguleerimisse. Seejuures ei tohiks üksikud valdkonnad peituda võlts-tagasihoidlikkuse varju, kui finantsturu stabiilsuse huvides tuleks kommenteerida teiste sektorite reguleerimist.

1.14 Ka finantssektor peaks aga end avama dialoogiks kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Seoses finantskriisiga on finantssektor sattunud suure avalikkuse tähelepanu alla ja nendele ettevõtetele võiks olla kasulik astuda kodanikuühiskonnaga dialoogi, vahetada argumente ja saada ideid.

1.15 Euroopa arvamuse kujunemises mängib loomulikult silmapaistvat rolli ajakirjandus. Soovitatav oleks ka ajakirjanduses kodanikuühiskonna seisukohti rohkem kajastada.

1.16 Komitee tegeleb ka edaspidi aktiivselt finantsturgude reguleerimise ettepanekutega, arutleb nende üle laiaulatuslikult ning esitab sisulisi arvamusi, pannes erilist rõhku kodanikuühiskonna esindajate seisukohtade kaasamisele komitees. Arutelude puhul kaasab komitee kodanikuühiskonna ühendusi aktiivsemalt ja otsesemalt oma arvamuse kujundamise protsessi sektioonides ja uurimisrühmades toimuvate konsultatsioonide vahendusel.

1.17 Komitee kannab oma tööprogrammide kujundamisel, istungjärkude, sektioonide ja uurimisrühma koosolekute kavandamisel hoolt selle eest, et finantsturu reguleerimise üle peetavaks põhjalikuks aruteluks jääks piisavalt aega. Komitee tagab oma finants- ja inimressursside haldamisel, et finantsturgude reguleerimise küsimuste arutamisel oleks liikmete käsutuses kõrge kvalifikatsiooniga asjatundlik erialane nõustamine.

## 2. Arvamuse eesmärk ja taust

2.1 2008. aastal alanud finantsturgude kriis<sup>(1)</sup> on kogu maailmas ja eelkõige Euroopa Liidus toonud kodanikele kaasa ränki tagajärgi, mida komitee on korduvalt ja põhjalikult käsitlenud. Turgude kokkuvarisemise, sellele eelnenud spekulatsioonide ja üliriskantsete finantstoodetega kauplemise üks põhjuseid oli finantsturgude ebapiisav ja puudulik reguleerimine ja kontroll.

2.2 Selle valdkonna reguleerimise muutis nii minevikus kui ka praegu keeruliseks see, et pluralistlikes ja demokraatlikes arvamuse kujundamise protsessides peaks olema tasakaalustatult esindatud erinevad ja vastandlikud seisukohad. Kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemine ei kujuta endast hetkel olulist vastukaalu finantssektori huvide õiguspärasele esindamisele. Finantsturgude uue reguleerimise käigus tuleks see tasakaalutus kõrvaldada.

(1) Ülemäärases riigivõlast alguse saanud kriisi käesolevas arvamuses ei käsitleta, kuigi ka siinkohal võiks esitada küsimuse, miks kodanikuühiskond ei avaldanud varem ja tugevamalt survet võlgade vähendamiseks.

2.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui Euroopa kodanikuühiskonda esindav institutsioon peab lisaks arvamuste koostamisele oma ülesandeks ka edendada kõigi osapoolte ja sidusrühmade laiapõhjalist ja kõikehõlmavat kaasamist Euroopa õigusloomeprotsessi. Seetõttu tunneb komitee muret selle pärast, kui mõnedes poliitikavaldkondades ei suudeta korrapäraselt korraldada tasakaalustatud arutelu.

2.4 Käesoleva omaalgatusliku arvamuse eesmärk on seetõttu analüüsida kodanikuühiskonna osalemist finantsturgude reguleerimisel ning anda soovitusi nende parema kaasamise kohta.

### 3. Puudujäägid ja takistused kodanikuühiskonna osalemisel

3.1 Finantsturgude reguleerimist on siiani suunanud eeskätt finantssektori asjaomased ringkonnad. Seda muljet kinnitab veenvalt ka 28. novembril 2011 toimunud komitee korraldatud avalik arutelu. Selle põhjuseks ei saa pidada ELi institutsioonide puudulikku avatust. Kõnealune teema on teistes, finantssektori-välistes organisatsioonides seni vaid väga vähest huvi äratanud. Sellest annab tunnistust näiteks vähene osalus ELi komisjoni konsultatsioonides, Euroopa Parlamendi kuulamistel ja avalikel aruteludel.

3.2 Poliitilised vaidlused finantssektori direktiivide ja määruste osas leiavad ka praegu aset eelkõige kahe poole – seadusandja ja asjaomase finantssektori – vahel. Seevastu kuuluvad muudes teemavaldkondades poliitilised tülid ka kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel just Brüsselis pluralistlike vaidluste keskmesse, näiteks sotsiaalpoliitika küsimustes töandjate ja ametiühingute vahel, keskkonnapoliitika osas tööstuse ja keskkonnaühenduste vahel ning tarbijakaitsepoliitika küsimustes kaubandus- ja tarbijaühenduste vahel.

3.3 Komitee arvates on finantsturgude reguleerimise vajaka-jäämistel rida põhjuseid:

3.3.1 Finantsturgude reguleerimise eesmärk on finantsturgude turvalisus ja stabiilsus ning seega mitte eriti konkreetse ja käegakatsutava avaliku hüve säilimine, mis pealegi ei tundunud kaua aega üldse ohus olevat. Ei olnud lihtne tuvastada kodanike konkreetseid huvisid, mida oleks pidanud kaitsma. Seega ei olnud finantsturgudest väljapoole jäävatel ringkondadel suurt huvi, põhjust ja motivatsiooni nende küsimustega tegelemiseks.

3.3.2 Finantsturud on ülimalt keerulised ja mittespetsialistidel on neid raske mõista. Eri osapoolte, keeruliste toodete ja mitmekihiliste põhjuslike seoste tõttu on sektorivälistel organisatsioonidel keeruline aruteludes vajaliku pädevusega osaleda.

3.3.3 Ei ole lihtne tuvastada, millised on reguleerimise kaudsed ja eelkõige otsesed tagajärjed kodanikuühiskonna orga-

nisatsioonide liikmetele, eelkõige kui tegu ei ole mitte direktiivide ja määrustega, vaid keeruliste rakenduseeskirjade ja tehniliste standarditega.

3.3.4 Finantsvaldkonna reguleerimise protsess on suhteliselt raskesti mõistetav. Varasema Lamfalussy menetluse ja praeguse delegeeritud õigusaktide, rakendusaktide ja siduvate tehniliste standardite süsteemi tõttu, kus on rohkelt menetlustappe ja palju erineval määral osalevaid institutsioone ja ametkondi, on tihtipeale raske õigel ajal esitada sihipäraseid seisukohti. Lisaks määravad reguleerimiste sisu üha sagedamini ülemaailmsed institutsioonid nagu G20, Baseli komitee või IASB (*International Accounting Standard Board*), kelle töö ei ole väga läbipaistev.

3.3.5 Arvestades reguleerivate kavade suurt arvu, õigusloomeprotsessi kiirust ja sidusrühmade arvukust, on oma piirideni jõudnud ka institutsioonide otsustajate suutlikkus arutelude läbi viimises, seisukohta väljendavate dokumentide läbitöötamises või konverentsidel osalemises.

3.3.6 Euroopa turul toimuvasse ei võimaldanud siiani sekkuda sellised raskelt kummutatavad argumentid nagu finantsturgude tugev ülemaailmne seotus, kapitali ülemaailmne liikumine ja kauplemise suur tundlikkus. Konkurents majanduskasvu ja töökohtade loomise edendamise investeeritava lühiajalise kapitali pärast jättis mulje, et vähene reguleerimine on mõistlik ja üsna pikas perspektiivis piisav.

3.4 Need raskused on ka põhjus algatuse *Finance Watch* loomiseks, milles on Euroopa Parlamendi liikmete initsiatiivil ühinenud mitmesugused ühendused Euroopa ja riikide tasandil, et jälgida kriitiliselt finantssektori õigusloomet.

3.5 Ka liikmesriikides paistavad olevat sarnased probleemid. Ei ole näha, et kodanikuühiskonna jõud oleksid saavutanud seal olulist mõju finantsturgude reguleerimisel.

3.6 Finantssektori väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete huvidega arvestamine tundub samuti rinda pistvat raskustega, nagu ka kodanikuühiskonna osalemine. Paljud väiksemad finantsasutused kurdavad suurte halduskulude ja keeruliste reeglite üle, mida on raske ellu rakendada.

### 4. Põhimõttelised märkused

4.1 Osalusdemokraatia on Euroopa ärimudeli ja Euroopa valitsemistava kindel koostisosa. Esindus- ja osalusdemokraatia on sätestatud Lissaboni lepingus. Siiski on seal ette nähtud üksnes kohustus anda „kodanikele ja esindusühendustele” võimalus teha teatavaks oma seisukohti (Euroopa Liidu lepingu artikkel 11). Seega peavad Euroopa institutsioonid olema isealgatusvõimelised, kui küsimus ei leia kodanikuühiskonnas üldse või leiab vaid ühepoolset vastukaja.

4.2 Sealjuures on endastmõistetav, et otsuseid teevad demokraatlikult õiguspäraseid institutsioonid ning et kodanikuühiskonna dialoogil on vaid ettevalmistav ja saatev roll.

4.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on organiseeritud kodanikuühiskonna jaoks peamine koht enda esindamiseks ning arvamuste vahetamiseks ja avaldamiseks ning kujutab endast hädavajalikku silda Euroopa ja selle kodanike vahel. Komitee täidab seda rolli eeskätt õigusloomes.

4.4 Just finantsturgude reguleerimisel on komiteel väga head eeldused täita olulist rolli ning korvata kodanikuühiskonna osalemise puudujäägid. Komitees on ju ühelt poolt esindatud finantsmajanduse esindusühendused, teiselt poolt aga tarbijakaitseorganisatsioonid ja ametiühingud. Kuna komitee on kohustatud esitama arvamusi komisjoni ettepanekute kohta, tegelevad komitee liikmed automaatselt õigusaktide tekstidega ega vaja täiendavaid üleskutseid või motiveerimist.

4.5 Nii on komitee alates finantskriisi algusest toonud korduvalt kuuldavale kodanikuühiskonna organisatsioonide hääle ja avaldanud alates 2008. aasta keskpaigast umbes 30 arvamust finantskriisi kohta üldiselt ning eriti õigusaktide algatuste kohta.

4.6 Arvestades kodanikuühiskonna muus osas puudulikku osalemist, oodatakse Euroopa institutsioonidelt seda enam, et nad pööraksid selles valdkonnas tähelepanu komitee arvamustele.

4.7 Komitee ei soovi ega saa sealjuures asendada kodanikuühiskonna ühenduste vahetut osalemist. Kodanikuühiskonna dialoog on demokraatlik ja avalik arvamuse kujundamise protsess, milles peab osalema võimalikult palju osapooli erinevas vormis.

4.8 Komitee jaoks pole seejuures kahtlustki, et finantssektori osalemine arvamuse kujundamises on sama õigustatud kui teiste organisatsioonide osalemine. Finantsettevõtted on ise reguleerimise objektid, kes peavad täitma nõudeid ning ellu viima seadusest tulenevaid kohustusi. Finantsmajanduse ühenduste osalus on vajalik ka seetõttu, et loomulikult on valdkond ise finantsstabiilsusest kõige rohkem huvitatud. Samuti on valdkonna asjatundlikkus vajalik selleks, et koostada usaldusväärseid mõjuhinnanguid.

4.9 Komitee tunnistab ka seda, et finantssektoris on enamjaolt tegemist valdkondade ja ettevõtetega, kes tegutsevad tõsiselt ja ausalt ning ei ole põhjustanud finantskriisi. Komitee hinnangul ei ole õigustatud finantssektorile kui tervikule negatiivse hinnangu andmine, nagu seda on senini tehtud. Enamjaolt on seal tegemist ettevõtetega, kes ei ole finantsturgude liialdustest kasu lõiganud, vaid keda ennast kriis ja selle mõjud kahjustasid. Finantsasutuste kahju kannatanud klientide arv on – muu hulgas ka tänu riigiabile – jäänud piiratuks.

4.10 Siiski on finants- ja majanduskriisi põhilised kahjukandjad üksikisikud: maksumaksjad, töövõtjad ja tarbijad. Neid

kutsutakse üles osalema kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu aktiivsemalt finantssektori jaoks uute reeglite koostamisel, et kriis enam sellises mahus ei korduks.

4.11 Võttes arvesse üksikasjaliku reguleerimise keerukust, on otsustava tähtsusega see, et ühendused ei nimetaks mitte ainult põhimõttelisi eesmärke ega nõuaks reeglite üldist karmistamist, vaid esitaksid pädevaid ja eesmärgipäraseid ettepanekuid ja argumente. Selle saavutamiseks tuleb teha märkimisväärseid pingutusi, et need ühendused saaksid arutleda seadusandja ja teiste ühendustega võrdsel tasandil.

## 5. Konkreetset soovitusi

5.1 Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament, nõukogu ja liikmesriigid peavad ise enam algatusi ellu viima, et kaasata kodanikuühiskonda finantsturgude reguleerimisse laiapõhjalisemalt.

5.1.1 Otsustava tähtsusega on see, et reguleeritavate kavade otsesed ja kaudsed tagajärjed kodanikuühiskonnale oleks ettepanekutes kirjeldatud lihtsalt, otseselt ja täpselt, nii et mõju kodanikele oleks ühenduste jaoks paremini äratuntav.

5.1.2 Kui ilmneb, nagu seda on ka varem korduvalt juhtunud, et finantsturuteemaliste konsultatsioonide käigus saadakse kodanikuühiskonnalt vaid vähe vastuseid, tuleks pöörduda osalemisettepanekuga otse konkreetsete organisatsioonide poole. Vajadusel tuleb pikendada konsultatsioonide tähtaegu, nagu seda tehti komisjoni aruka reguleerimise algatuse puhul. Konsultatsioonide käigus ei tuleks käsitleda mitte ainult tehnilisi aspekte, vaid küsida ka sihipäraselt kodanikuühiskonna hinnanguid. Arvesse tuleks võtta kodanikuühiskonna organisatsioonide eriomast positsiooni.

5.1.3 Vastavad organisatsioonid tuleb algusest peale kaasata Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamendi avalikesse kuulamistesse. Institutsioonid peaksid lühikestele tähtaegadele vaatamata olema avatud kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetavate vestluste suhtes ning osalema nende korraldatud üritustel.

5.1.4 Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamendi eksperdirühmad ei peaks koosnema mitte ainult finantssektori, vaid ka teiste rühmade esindajatest. Sealjuures tuleks siiski jälgida, et nendesse nimetataks isikuid, kellel on kõnealuses teemavaldkonnas vajalikud teadmised. Kui pädevuste tase on ebavõrdne, siis ei võida sellest keegi.

5.1.5 Kodanikuühiskonna organisatsioonide rahaline toetamine ELi vahenditest võib olla teatud juhtudel kohane, et korvata oluliste huvide esindatuse puudujääke. See on siiski vastuolus kodanikuühiskonna omaalgatusliku organiseerumise ja omafinantseerimisega ning võib mõjutada nende sõltumatust, samuti tuua mõlemal poolel kaasa lojaalsuskonflikte. Igal juhul



tuleb tagada rahaliste maksete ulatuslik läbipaistvus, garantiid organisatsioonide sõltumatusel ja meetmed, mis väldivad toetatavate ühenduste eelistamist mittetoetatavatele ühendustele suhetes komisjoniga.

5.2 Eli muud organid, mis tegelevad finantsturgude reguleerimisega, näiteks Euroopa Keskpank, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ning kolm Euroopa finantsjärelevalveasutust panganduse, väärtpaberite ja kindlustuse valdkonnas, peaksid arvestama oma töös kodanikuühiskonna organisatsioonide seisukohtadega.

5.3 Õigusaktidega ette nähtud finantsjärelevalveasutuste juures tegutsevate sidusrühmade tööviisid tuleks arvestada kodanikuühiskonna organisatsioonide perspektiivi, võimaldada tagasisidet vastavatele ühendustele ning luua nii täiendav tee kodanikuühiskonna kaasamiseks. Praegu see alati nii ei ole, seda eelkõige dokumentide ja konsultatsioonide konfidentsiaalsuse alaste nõuete tõttu, mis on läbipaistvuse seisukohast liig ranged.

5.4 Kodanikuühiskonna suuremat osalust finantsturgude reguleerimisel ei ole võimalik saavutada ainuüksi abstraktsete poliitiliste nõudmistega. Vajalik on konkreetne ettekujutus sellest, kes ja millal peaks milliste finantsturuteemade kohta arvamust avaldama.

5.4.1 Lisaks tarbijaorganisatsioonidele ja ametiühingutele on terve rida teisi rühmi, kes võiksid anda olulise panuse finants-turu üle peetavatesse aruteludesse, näiteks heategevuslikud organisatsioonid, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, institutsionaalsete investorite organisatsioonid, suuremate finantstoi-ningutega tööstus- ja teenindusettevõtted ja nende ühendused, finantsvahendajad ning isegi reitinguagentuurid. Kasuliku panuse võivad anda ka teiste finantssektorite esindajad, mitte ainult need, keda valdkonna reguleerimine otseselt puudutab.

5.4.2 Kõik teemad ei ole ühtemoodi sobivad, et kodanikuühiskonna ühendused saaksid nende osas arvamusi avaldada.

5.4.2.1 Kui sellised küsimused nagu tarbijakaitse, maksurahade kasutamine finantsasutuste päästmiseks või finantssektori maksustamine on selleks väga sobivad, siis tehniliste üksikasjadega seotud probleemid, näiteks maksevõime arvutamine ja finantsaruandlus, pakuvad vähem huvi.

5.4.2.2 Siiski ei peaks need organisatsioonid tegelema mitte üksnes eeskirjadega mitte üksnes nende vastuvõtmisel, vaid kogu eeskirjade skaalaga, võttes vaatluse alla muu hulgas ka rakenduseeskirjad ja tehnilised standardid, isegi kui see võib tunduda vaearukas.

5.4.2.3 Igatahes ei ole komiteel vaeleusaama, nagu tekiks finantsturgude pikaajaline stabiilsus ja jätkusuutlikkus suure

arvu asjassepuutuvate eeskirjade koosmõjul, mida arutatakse üksiksest isoleeritult. Kui ühendused ei suuda juba praegu toime tulla kõigi eelnõudega, peab kodanikuühiskond tegelema ka teemadega, mis on reguleerimise edukuse jaoks kokkuvõttes otsustava tähtsusega. See ei hõlma mitte ainult tarbijatega seotud õigusakte, vaid näiteks järelevalveõigust, omakapitali suurust ja ettevõtete üldjuhtimist.

5.4.2.4 Oht seisneb lisaks ka selles, et näiliselt ülitehnilised probleemid varjavad tihtipeale väga poliitilisi ja kodanikke vahe-tult puudutavaid küsimusi. Nii näiteks avaldab intressimäära fikseerimine erapensionikindlustuse reservide arvestamisel olulist mõju kindlustusfirmade võimalusele anda pikaajalisi kattega lubadusi pensionite suuruse kohta.

5.4.2.5 Lihtsalt üldiste ja eristamata nõuete esitamisest karmimate eeskirjade kehtestamiseks ei piisa. Sellest ei ole seadusandjale abi. Esitada ei tule mitte ainult võimalikult konkreetseid ettepanekuid, vaid kaaluda tuleks ka karmimate nõuete eeliseid ja puuduseid ning seejuures tuleks arvestada selliste teguritega nagu ettevõtete, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega finantsasutuste koormus, eraisikute ja ettevõtete juurdepääs laenudele ning turgude talitlusvõime.

5.4.3 Kodanikuühiskond peaks võimalusel sõna võtma otsustusmenetluse kõigis etappides. Tihti tehakse põhimõttelised otsused juba varastes etappides, näiteks pärast komisjoni esimesi konsultatsioone või eelnõude koostamisel finantsjärelevalveasutustes. Seepärast peavad ühendused tutvuma ülalnimetatud keerukate ja tavapärasest menetlusest erinevate protsessidega ja neid jälgima.

5.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee julgustab Euroopa ja riigi tasandi kodanikuühiskonna ühendusi tegelema finantsturgude reguleerimisega intensiivsemalt kui varem.

5.5.1 Paljude selliste organisatsioonide jaoks on komitee hinnangul asjakohane seada finantsturu stabiilsuse edendamine organisatsiooni omaette või vajadusel uueks eesmärgiks ning laiendada vastavalt oma huvi- ja tegevusvaldkonda.

5.5.2 Võttes arvesse finantsturgude ja nende reguleerimise kirjeldatud keerukust, tuleb ühendustes luua ja arendada personaliressursse, kellel on vajalik erialane pädevus. Võimalik, et on vaja ka luua uusi organeid, teha aktiivsemat koostööd riiklike ühendustega ja kaasata väliseksperthe.

5.5.3 Komitee tervitab seoses sellega uue Euroopa tasandi ühenduse *Finance Watch* loomist, mis on seadnud eesmärgiks finantsturu stabiilsuse edendamise. Ainuüksi sellest aga ei piisa, et võimaldada kodanikuühiskonna laiaulatuslikku osalemist.

5.5.4 Ühendused peaksid osalema ka Euroopa tasandil ja liikmesriikides aset leidvates avalikes aruteludes, andes nii poliitilise panuse finantsturgude reguleerimisse.

5.5.5 Komitee arvates oleks soovitatav, kui ühendused kasutaksid osalemist finantsturgude reguleerimisel selleks, et nii oma liikmete hulgas kui ka avalikkuse ees laialdaselt levitada positiivset teavet ELi edukate tegevuste kohta selles valdkonnas.

5.5.6 Eriline tähendus selles valdkonnas on riiklike ja Euroopa tasandi ühenduste koostööl. Esiteks täiendavad Euroopa ja riiklikud reguleerimistasandid just finantsturgude reguleerimisel üksteist. Teiseks on riiklikel ühendustel tihti peale Euroopa katusorganisatsioonidest paremad vahendid, mida tuleks just selles valdkonnas kasutada Euroopa tasandi töös.

5.5.7 Kapitali lihtsa ülemaailmse liigutatavuse tõttu tuleb finantsturgude reguleerimine viia kogu maailmas võrreldavale tasemele. Sellesse saavad anda panuse eeskätt rahvusvahelise suunitluse või rahvusvaheliste sidemetega ühendused. Nad saavad ülemaailmselt nõuda finantsturgude tõhusat reguleerimist võrdsest kõrgel tasandil, et piirata ülemaailmset asukohakonkurentsi võimalikult madalate standardite abil. Maailma kõigis finantskeskustes tuleb võrdse aktiivsusega kaitsta ülemaailmse finantsturu stabiilsust.

5.6 Vaatamata tõestatud konkreetsetele vigadele kuulub Euroopa finantssektor samuti nende hulka, kellele kriis negatiivset mõju avaldas. Seetõttu kutsutakse seda üles andma oma panust finantsturu tõhusasse reguleerimisse.

5.6.1 Seejuures ei tohiks üksikud valdkonnad peituda võltsitasahoidlikkuse varju, kui finantsturu stabiilsuse nimel tuleks kommenteerida teiste sektorite reguleerimist.

5.6.2 Komitee seisukohast on iseenesestmõistetav, et finantssektori huvide esindamine leiab aset läbipaistvalt, ausalt ja otsustajaid austades. Valdkonna esindusühendused täidavad reeglina neid ootusi. Üksikute ettevõtete ja nende äriesindajate konkreetse tegevuse puhul ei ole see varem alati nii olnud.

5.6.3 Finantssektorit kutsutakse üles olema avatud kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetava dialoogi suhtes. Seoses finantskriisiga on finantssektor sattunud suure avalikkuse tähelepanu alla ja nendele ettevõtetele võiks olla kasulik astuda kodanikuühiskonnaga dialoogi, vahetada argumente ja saada ideid. See oleks oluline samm lähenemisel kogu ühiskonnale.

Kui finantssektor peaks kohustuma teatud viisil käituma eneseregulatsiooni tulemusena, on ka selliste reeglite ettevalmistamisel kodanikuühiskonna osalemine asjakohane.

5.6.4 Pidades silmas ausat ja läbipaistvat kodanikuühiskonna dialoogi, väljendab komitee heameelt Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni ühise lobistide registri loomise üle ning tunnustab Euroopa Parlamendi Buzeki rühma töö tulemust. Komitee hoiatab siiski, et reeglite karmistamine ei tohi piirata ja takistada ühenduste osalemist. See kehtib eelkõige praktiliste küsimuste osas, näiteks lihtne juurdepääs Euroopa teenistustele ja osalemine avalikel istungitel.

5.7 Teadlasi, ühiskondlikke sihtasutusi ja eksperdirühmi kutsutakse üles panustama oma otsustusvõime, asjatundlikkuse ja kogemustega finantsturge käsitlevatesse aruteludesse. Isegi kui sellised asutused ei ole tihti mõeldud konkreetse õigusloometöös osalemiseks, peaksid nad kasutama võimalust, rakendamaks oma võimekust tulevaste kriiside vältimisel.

5.8 Euroopa arvamuse kujunemisel mängib loomulikult silmapaistvat rolli ajakirjandus. Soovitatav oleks ka ajakirjanduses kodanikuühiskonna seisukohti rohkem kajastada. Selleks tuleks vajadusel veenda vastavaid organisatsioone, et nad võtaksid seisukohad teatud küsimustes, sest praegu osalevad vaid vähesed esindajad avalikus debatis omaalgatuslikult.

5.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kavatab ka ise finantsturu reguleerimise küsimusi käsitlevates aruteludes aktiivsemalt osaleda.

5.9.1 Komitee tegeleb ka edaspidi aktiivselt finantsturgude reguleerimise ettepanekutega, arutleb nende üle laiapõhjaliselt ning esitab sisulisi arvamusi, pannes erilist rõhku kodanikuühiskonna esindajate seisukohtade kaasamisele komitees.

5.9.2 Komitee hoolitseb selle eest, et kõigi kolme rühma esindajad oleksid aruteludesse kaasatud võrdsel määral ning osaleksid menetluse kõikides etappides.

5.9.3 Arutelude puhul kaasab komitee kodanikuühiskonna ühendusi aktiivsemalt ja otsesemalt oma arvamuse kujundamise protsessi sektsioonides ja uurimiserühmades toimuvate konsultatsioonide vahendusel.

5.9.4 Komitee kannab oma tööprogrammide kujundamisel, istungjärkude, sektsioonide ja uurimiserühma koosolekute kavandamisel hoolt selle eest, et finantsturu reguleerimise üle peetavaks põhjalikuks aruteluks jääks piisavalt aega.

5.9.5 Komitee annab oma panuse ka sellesse, et tema liikmed, kes esindavad vastavaid kodanikuühiskonna organisatsioone, tegeleksid aktiivselt finantsturgude reguleerimise küsimustega ja mõjutaksid selles suunas ka oma ühendusi.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

---

## Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Majanduskasv ja riigivõlg ELis: kaks uuenduslikku ettepanekut” (omaalgatuslik arvamuse)

(2012/C 143/03)

Raportöör: **Carmelo CEDRONE**

14. juulil 2011. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Majanduskasv ja riigivõlg ELis: kaks uuenduslikku ettepanekut” (omaalgatuslik arvamuse).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (23. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 121, vastu hääletas 46, erapooletuks jäi 11.

### 1. Peamised soovitusused

Jean Monnet: „Euroopa saab edasi minna ja üheks saada tänu kriiside kannatusele.”

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et euro põhiprobleem on ennekõike pigem poliitiline kui majanduslik. Euro usaldusväärsus on nõrgenenud sellest ajast, kui reitinguagentuurid kaotasid usu valitsuste otsustavasse tegutsemisse, et ära hoida võlaga hädas olevate liikmesriikide maksevõimetust. Hiljutised reageeringud, nagu Euroopa Komisjoni stabiilsusvõlakirjade ettepanek, tegelevad ainult stabiilsusega, mitte majanduskasvuga,<sup>(1)</sup> samas kui koordineerimist ja juhtimist käsitlevat nõukogu lepingu projekti<sup>(2)</sup> iseloomustab ulatuslik demokraatia puudujääk, sest sellega minnakse mööda Euroopa Parlamendist ja teistest ELi institutsioonidest.

1.2 Komitee on ühtlasi seisukohal, et tee kriisist – euroala süsteemsest kriisist – välja ei lähe tagasipöördumise kaudu riikide egoismi juurde või õiguste vähendamise kaudu, vaid pigem majanduspoliitika muutmise, konkurentsivõimele uue hoo andmise ning õigluse, solidaarsuse ja ühtekuuluvuse kindlustamise kaudu. See taastaks üldsuse usalduse Euroopa projekti ja Euroopa sotsiaalmudeli taastamise teostatavuse vastu, muidu ohustaks kõiki kriisi lahendamata jätmise, mis võib välja viia koguni Euroopa idee purunemise ja läbikukkumiseni.

1.3 Komitee on seisukohal, et ELi institutsioonid ei peaks langema sellesse lõksu, et reageerivad vaid reitinguagentuuridele, isegi kui viimased avastavad vahel turu nõrku kohta. Institutsioonidel on kohustus näidata oma kodanikele kriisist väljumiseks

tõhusat teed, mis hõlmaks samal ajal ELi tuleviku projekti, mis tekitaks usaldust ja optimismi, tugevdaks ühtekuuluvustunnet ja osalemist ühise ideaali – sotsiaalse progressi ja kõrge tööhõivemäära – elluviimises. Eelkõige peavad valijad nägema, et stabiilsusega käib kaasas majanduskasv, mitte ainult kokkuhoiemeetmed, ning tugev majanduskasv võib taastada finantsturgude usalduse euroala vastu ja selle usaldusväärset.

1.4 Seda silmas pidades peab komitee positiivseks ELi institutsioonide samme ühise eelarve- ja fiskaalpoliitika nimel, isegi kui siiani võetud meetmed on vaid osalised ja piiratud. Komitee peab Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi ja seejärel Euroopa stabiilsusmehhanismi vahetust käivitamisest ja kasutamisest olenemata siiski vajalikuks jõuda kiiresti kahe konkreetse ettepanekuni majanduskasvu küsimuse lahendamiseks (eurovõlakirjad) ja võla stabiliseerimiseks (liidu võlakirjad)<sup>(3)</sup>. Nende ettepanekutega välditaks seda, et mõned riigid ja EL asuvad eurot kaitsma ainult kokkuhoiemeetmetega – see kahjustaks sotsiaalset olukorda, lämmataks majanduskasvu ja tekitaks majanduslanguse ohu.

1.5 Kiireks kasvu soodustamiseks on eelkõige vaja luua majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise elavdamise kava, nõ uus Euroopa pakt, mida võiks võrrelda USA uue kursi (*New Deal*) poliitikaga, et võimaldada liikmesriikides tugev ja jätkusuutlik

<sup>(1)</sup> Euroopa Komisjoni roheline raamat stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtu teostatavuse kohta, COM(2011) 818 lõplik, 23. november 2011.

<sup>(2)</sup> Euroopa Ülemkogu majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu projekt, 10. jaanuar 2012.

<sup>(3)</sup> Tuleb märkida, et käesolevas arvamuses kasutatav „eurovõlakirja” mõiste ei vasta täpselt teistes allikates kasutatavale mõistele. Euroopa Komisjoni rohelistes raamatus analüüsitakse stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtu teostatavust, kusjuures need on teatud mõttes sarnased käesolevas arvamuses käsitletava liidu võlakirja mõistega, ent erinevus seisneb eelduses, et sellised võlakirjad vajavad kas solidaartagatist või proportsionaalset tagatist. Teistes ettepanekutes, näiteks Lorenzo Bini Smaghi välja töötatud ettepanekutes kasutatakse samasuguses, stabiilsuse loomise kontekstis terminit „eurovõlakiri”, ent käesolevas arvamuses viidatakse eurovõlakirjadega seevastu võlakirjade netoemissioonile, mille abil taastada ja säilitada majanduse elavnemine. Vt Von Weizsäcker, J. and Delpla, J. (2010). The Blue Bond Proposal. The Bruegel Institute. Policy Brief 2010:3. Schmidt, C. M *et al*, (2011). Proposal for a European Redemption Pact, November 9th. Sachverständigenrat zu Begutachtung der gesamtwirtschaftlichen Entwicklung.

areng, mis tugineks konkurentsivõimele, tootlikkusele, tööhõivele, heaolule, jõukusele ja eelkõige demokraatlikule konsensusele. See aitaks ka luua tingimusi tõhusa ühise majandus- ja fiskaalvalitsemise elluviimiseks.

1.6 Praeguse kriisi võimalike lahendustena on soovitatud mitut liiki võlakirju koos vajalike struktuurireformidega, <sup>(4)</sup> mille elluviimiseks tuleks liikmesriike julgustada ja innustada. Ent neid võlakirju, sh komisjoni rohelises raamatus pakutuid, iseloomustab poliitiline nõrkus, sest need hõlmavad kas liikmesriikide solidaartagatist või proportsionaalset tagatist, mis on muutunud nad oluliste riikide valitsustele, sh Saksamaa valitsusele, vastuvõetamatuks.

1.7 Komitee soovib leida, et sellised tagatised ja ülekanded ei ole vajalikud selleks, et konverteerida osa riigivõlakirjadest liidu võlakirjades või teha eurovõlakirjade netoemissioone. Samuti ei soosiks komitee arvates võlakirjapõhine rahastamine lõtvust riigi rahanduse juhtimisel, kui riigivõla konverteerimine ELi võlaks toimuks deebetkontol, mitte krediitkontol. Võlakirjade netoemissioon ei kujutaks endast puudujäägi rahastamist, vaid säästude, sh globaalsete ülejääkide ümberpaigutamist investeeringutesse, millega saab suurendada ühtekuuluvust ja konkurentsivõimet.

1.8 Komitee teeb seetõttu ettepaneku võtta kasutusele kahte tüüpi teineteist täiendavad, aga erinevad Euroopa Liidu võlakirjad: **liidu võlakirjad** võla stabiliseerimiseks ja **eurovõlakirjad** majanduse elavdamiseks ja majanduskasvu soodustamiseks. Lisaks soovib komitee rahastada osaga eurovõlakirjadesse sissetulevast netovoost **Euroopa riskikapitalifondi**, mis oli üks Euroopa Investeeringufondi kavandatud eesmärkidest <sup>(5)</sup>.

1.9 Liidu võlakirju – riigivõlga, mis konverteeritakse järkjärgult kuni 60 % osas SKPst liidu võlakirjades – võiks hoida konsolideeritud deebetkontol, <sup>(6)</sup> mida aga ei kasutata kauplemiseks. Kuna nende võlakirjadega ei kaubelda, oleksid need kaitstud reitinguagentuuride hinnangutega seotud spekulatsioonide eest. Nende jaoks ei oleks aga vaja ühtegi fiskaalset ülekannet. Liikmesriigid, kelle võlga hoitakse liidu võlakirjades, maksaksid ise oma vastavat võlaosa. Sellise konverteerimise tulemusel väheneks enamiku selliste riikide võlg sel määral, et nad jääksid vastavate Maastrichti kriteeriumide piiresse. Kreeka finantsolukord oleks mõistagi jätkuvalt spetsiifiline probleem, aga see oleks piiratud ja seega hallatav.

<sup>(4)</sup> Alates ühtse turu lõpuleviimisest, nagu soovitatud Monti aruandes.

<sup>(5)</sup> Holland, Stuart (1993). „The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s” (Jacques Delors'i eessõnaga). Nottingham: Spokesman Press.

<sup>(6)</sup> Erasektori võlakirjaomanikel oleksid seega olulised eelised pankroti korral, kuna riiklikud võlakirjad konverteeritakse üks-ühele liidu võlakirjades varasema intressimääraga.

1.10 Selle eesmärgi saavutamiseks ei oleks vaja stabiilsuse ja majanduskasvu pakki läbi vaadata, vaid selle usaldusväärsus, mis on tänaseks turgudel ja valijate seas väga väike, kasvaks, sest stabiilsuseesmärk saavutatakse ilma kokkuhoiumeetmeid kasutamata. Ühtlasi võiks võlgu olevate ELi liikmesriikide võlast olulise osa (kuni 60 %) konverteerimine toimuda tõhustatud koostöö menetluse raames. Soovi korral võivad liikmesriigid säilitada oma riigivõlakirjad <sup>(7)</sup>.

1.11 Erinevalt liidu võlakirjadest oleksid eurovõlakirjad majanduse elavdamiseks ja majanduskasvu soodustamiseks emiteeritavad kaubeldavad võlakirjad ja nendega saaks Euroopa Liitu liigi meelitada rahalisi vahendeid. BRIC-riigid (Brasiilia, Venemaa, India, Hiina ja Lõuna-Aafrika) kinnitasid 2011. aasta septembris taas oma huvi hoida reserve eurodes, et aidata kaasa euroala stabiliseerimisele. Kui seda teha pigem eurovõlakirjadega kui riigivõlakirjadega, siis võiks see tugevdada eurot ülemaailmse reservvaluutana ja aidata tärkava turumajandusega riikidel täita oma eesmärgi luua mitmekesisem ülemaailmne valuutareservide süsteem.

1.12 Eurovõlakirju ei ole vaja kanda Saksamaa ega ühegi teise liikmesriigi riigivõla arvele ja need ei vaja liikmesriikidelt solidaar- või proportsionaalseid tagatisi. Euroopa Investeeringupank on üle viiekümne aasta edukalt emiteerinud võlakirju, ilma et oleks vaja kasutada riikide tagatisi, ja on seda teinud nii suure eduga, et ta on juba kaks korda suurem kui Maailmapank.

1.13 Vabade likviidsete vahendite juurdevool eurovõlakirjadesse kogu maailmast soodustaks majanduskasvu, mis on pealegi kõige tõhusam viis võla ja puudujääkide vähendamiseks, nagu näitas Clintoni valitsuse teine ametiaeg, mil föderaalelarve oli igal aastal ülejäägis. Eurovõlakirjad võiksid aidata finantseerida Euroopa Investeeringupanga investeeringuid, mille raames tagatakse sellistele investeeringutele vastava laenu tagasimaksmine pigem investeeringutest kasu saavate liikmesriikide sissetulekutega kui liikmesriikidevaheliste fiskaalsete ülekannetega.

<sup>(7)</sup> Liikmesriigid, kes soovivad omavahel sisse seada tõhustatud koostöö valdkonnas, kus liidul ei ole ainupädevust, võivad kasutada liidu institutsioone ja teostada liidu pädevust, kohaldades aluslepingute asjakohaseid sätteid, arvestades piiranguid ja järgides korda, mis on sätestatud Euroopa Liidu Lepingu artiklis 20 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 326–334. Tõhustatud koostöö eesmärk peaks olema edendada liidu eesmärke, kaitsta tema huve ja tugevdada tema integratsiooniprotsessi. Asjaomane koostöö peaks olema igal ajal avatud kõikidele liikmesriikidele. Otsuse tõhustatud koostöö lubamise kohta peaks nõukogu võtma vastu viimase abinõuna, kui ta on kindlaks teinud, et liit tervikuna ei ole võimeline selle koostöö eesmärgi mõistliku aja jooksul saavutama, ning tingimusel, et selles koostöös osalele vähemalt üheksa liikmesriiki. Tõhustatud koostöö raames vastuvõetud õigusaktid on siduvad ainult osalevatele liikmesriikidele. Neid ei tohiks käsitleda *acquis*-na, mida liidu kandidaatriigid peavad aktsepteerima (Euroopa Liidu Lepingu artikkel 20). Kõik nõukogu liikmed võivad osaleda tõhustatud koostöö menetlusega toimuvatel nõukogu aruteludel, kuid hääletamisel osalevad vaid tõhustatud koostöös osalevaid liikmesriike esindavad nõukogu liikmed (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 330).

1.14 Majanduskasv, mida rahastatakse võlakirjadega ja juhitakse investeringutega Euroopa Investeeringuspanga grupile alates Amsterdami eritegevuskavast 1997. aastal lähenemise ja ühtekuuluvuse alal usaldatud mandaadi valdkonnas, võiks saavutada makromajandusliku fiskaalsete ülekannete taseme.

1.15 See suurendaks **ühtekuuluvust**. Eurovõlakirjadega saaks kaasrahastada Euroopa Investeeringuspanga investeerimisprojekte, mille jaoks on see pank 1997. aastal juba saanud mandaadi, et edendada ühtekuuluvust ja lähenemist järgmistes sektorites: tervishoid, haridus, linnauuendus, keskkond, keskkonnahoidlikud tehnoloogiad, toetus väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ning alustavatele ettevõtetele uute tehnoloogiate sektoris.

1.16 See parandaks **konkurentsivõimet**, nähes ette, et osa eurovõlakirjade emissiooni kaudu kogutavatest kapitalivoo-gudest antaks väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldud riskikapitalifondi rahastamiseks. See võimaldaks luua Euroopa VKE-poliitika (*Mittelstandspolitik*), mis oli nüüdseks Euroopa Investeeringuspanga grupi ühendatud Euroopa Investeeringufondi üks kavandatud eesmärk.

1.17 Kui Euroopa Keskpank on stabiilsuse hoidja, siis Euroopa Investeeringuspanga grupp võib täita majanduskasvu kaitsmise ülesannet, kui selle investeerimisprojekte kaasrahastatakse eurovõlakirjadega. Pärast 2008. aasta finantskriisi kutsuti Euroopa Investeeringuspanka hoidma ja emiteerima võlakirju võla stabiliseerimiseks. Pank keeldus sellest, mis oli sel ajal ka mõistetav. Ent Euroopa Investeeringufondi üks paralleelne põhi-eesmärk oli see, et ta emiteeriks liidu võlakirju. Selle pakkus välja Jacques Delors komisjoni 1993. aasta valges raamatus „Majanduskasv, konkurentsivõime, tööhõive”. Euroopa Investeeringuspanga grupi kuuludes ja Euroopa Investeeringuspanga edukate võlakirjaemissioonide kogemustele toetudes võiks Euroopa Investeeringufond eurovõlakirjade netoemissiooni enda kanda võtta (vt täpsemalt arvamuse punktid 5.2–5.8).

1.18 Eurovõlakirjadega võiks seega kaasrahastada Euroopa majanduskasvu kava ja nn Euroopa majanduskasvu pakti, mis kaasaks kõik parimad jõud: ettevõtted, ametiühingud ja ühendused. See pakt toimiks käimapaneva jõuna, et anda konkreetseid vastused praegusele kriisile. See oleks USA eeskujul põhinev uus kurss (*New Deal*), mis võib elavdada majanduskasvu ja suurendada tööhõivet, vähendada võlga, võita tagasi usalduse ja usu ELi tulevikku ning eelkõige vähendada noorte töötust.

1.19 Sellega seoses oleks vaja käivitada protsess, milles käsitletak viivitamata järgmiseid ELi jaoks väga olulisi küsimusi: **majanduslik** ja fiskaalpoliitiline **mõõde**, nagu käsitleti Brüsselis 8. ja 9. detsembril 2011. aastal toimunud tippkohtumisel ning mis peaks ette nägema ka Euroopa Keskpanga kui finantsstabiilsuse tagaja tugevdamise; **sotsiaalne mõõde** ja **poliitiline mõõde**, et korvata praegust demokraatia puudujääki ja kiirendada otsustusprotsessi. Praktikas tähendab see, et ületada tuleb kõik piirangud (eelkõige otsustusprotsessist ja poliitilisest nõrkusest tulenevad piirangud), mis on takistanud ja takistavad ELil

teguksda kiiresti ja tõhusalt mitte üksnes selleks, et toetada eurot, vaid selleks, et mitte seada ohtu euro olemasolu ennast ja selle olemasolu mõtet, süvendades selle langust.

## 2. Taust

2.1 Käesoleva arvamuse esmane eesmärk on seega tegevusprogramm, mida saab kohe rakendada, mis ei vaja uusi institutsioone ega aluslepingu muutmist ja milles saab esitada alused euroala võla ühisele haldamisele. Tunnistades vajadust vähendada riigivõla jätkusuutmatut taset, täiendab käesolev arvamus teisi komitee juba välja töötatud või väljatöötamisel olevaid arvamusi majanduskasvu, tööstus- ja rahanduspoliitika, tootlikkuse ja konkurentsivõime teemal.

2.2 Pärast 2007. ja 2008. aasta finantskriisi loodeti, et halvim on möödas. Kriisi ületamine läks Euroopa kodanikele palju maksma ja suurendas riigivõlga. Aga kaks aastat hiljem suunati süüdistused erasektori võlalt riigivõlale, hoolimata sellest, et lühiajaliselt suurenes riigivõlg pankade päästmise kulude tõttu.

2.3 Haavatavamateks peetavate riikide ründamine on täiel määral näidanud euroala haprust, kuigi euroala riigivõlg – mida igal juhul tuleb vähendada ja kontrolli alla viia – on kokkuvõttes väiksem kui USA võlg. Meetmed, mida on rakendatud, isegi kui seda on tehtud hilinemisega, on suur samm edasi, aga sellest ei piisa, sest tegemist on süsteemse kriisiga, mis ei sõltu seega ühe või teise riigi võlast.

2.4 See on selgelt välja toonud nii euroala kui ka Euroopa projekti ellujäämise jaoks elulise tähtsusega probleemi: kes teeb seadusi ja kelle on viimane sõna? Nimelt on Euroopa kodanikuühiskond nüüdseks selgelt aru saanud, et kontroll olukorra üle ei ole enam valitud valitsustel, vaid nende asemele asunud mittevõlitud organitel. Seega ei ole ohus mitte ainult konkreetsete valitsuste legitiimsus, vaid ka demokraatliku protsessi püsijäämine Euroopa tasandil.

2.5 Euro ei olnud 2008. aastani valuutade kõikumisi tundnud ja oli dollari suhtes tugevnenud, saades maailma teiseks reservvaluutaks. Üks põhjus, miks olukord muutus ja euro rünnaku all sattus, oli see, et enne Kreeka kriisi olid reitinguagentuurid eeldanud, et EL ei lubaks euroala liikmesriigil sinnani jõuda, et riik oma kohustusi ei suuda täita. Kui Kreeka kriisile kiiret lahendust ei olnud, suurenesid uute võlakirjade emiteerimisel kiiresti riskimarginaalid. Kuna kahe aasta jooksul puudus poliitiline tahe jõuda Euroopa riigivõlakriisi lahenduseni, ajendas see reitinguagentuure alandama järjestikku mitme euroala liikmesriigi võla reitingut ning see mõjutab nüüd nii tuumikriike kui ka teisi riike.

2.6 Arvestades, et võlga on vaja stabiliseerida (järg-järgult, et mitte „süüdi” olevat haiget terveks ravimise asemel tappa), peab EL tegutsema kindlameelselt. Nagu ka EL, on liikmesriigid – ja mitte ainult kõige suurema võlga riigid – tupikseisus vajadusest eelarvet mitte koormata ja kurnatud aeglaselt

majanduskasvust ning seetõttu loiid või vähemalt aeglaselt otsustama. Võlakirjaturgusid ei ole veennud piirangutest ja kokkuhoiu- ja kärpemeetmetest koosnev poliitiline reageering, millega kaasneb vähene või negatiivne majanduskasv.

2.7 Üks aspekt on see, et tuleb kõrvale jätta idee, et ühe riigi ülejääk on teise riigi puudujääk. Teine vale arusaam on nn väljatõrjumise hüpotees ja sellega kaasas käiv väärarusaam, et avaliku sektori investeringute ja kulutuste vähendamine toob kindlasti kaasa investeringud ja kulutused erasektoris. Samuti on tähelepanuta jäänud see, et mõnel juhul, kus väiksemas liikmesriigis varem võetud kokkuhoiukavadele järgnes majanduse elavnemine, toimus see olukorras, kus ELis tervikuna kasvas ekspordinõudlus, ning mitmel juhul kaasnes sellega valuuta devalveerimine, mis nüüd ei ole euroala liikmesriikide jaoks võimalik.

2.8 EL peab nüüd taastama Euroopa elanikes usu, et ühisraha on kõigile kasulik. See eeldab majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist tegevuskava ja nõ uut Euroopa pakti, mida võiks võrrelda USA uue kursiga (*New Deal*), mille edu julgustas president Trumani toetama Marshalli plaani, mis võimaldas lisaks sõjajärgse saneerimise soodustamisele kõikidel Euroopa riikidel kestvalt areneda konkurentsivõime, tootlikkuse, tööhõive, heaolu, jõukuse ja eelkõige konsensuse (sotsiaalse osaluse ja partnerluse) põhjal.

2.9 Selline vaatenurk, mis hõlmab nii stabiilsust kui ka majanduskasvu, looks poliitilise konsensuse, et töötada välja uusi vahendeid ühiseks majanduslikuks ja fiskaalpoliitiliseks valitsemiseks. Ei ole loogiline jätkata ühisraha olemasolul 17 erineva riikliku poliitikaga võla haldamiseks. Ent selle lahendamiseks ei piisa fiskaalset kokkuhoidu järgivast eelarvepoliitikast. Vaja on nii järjepidevaid võla haldamise strateegiaid kui ka ühiseid rahastamisvahendeid, millega rahastada Euroopa majanduskasvu ajal, mil alandatakse liigset riigivõlataset.

2.10 ELi vastus kriisile ei või piirduda ainult sõnadega „rangus, kokkuhoid, kärped, ohverdused“, arvestamata tagajärgi. Lisaks tuleks vältida heade ja halbade nimetamist ja nende vahel vahe tegemist, mis sageli ei vasta reaalsele olukorrale ega tegelikule vastutusele. Selline käsitusviis tekitab vimma, egoismi, viha ja kibestumist, ka kultuurilist, ning viib välja väiklase kättemaksuni ning Euroopa jaoks ohtliku populismini. Eelnevas etapis on tehtud diagnoosiviga ja võetud kriisi suhtes moralistlik hoiak, mis takistab nn headel riikidel teisi aidata.

2.11 Kokkuhoiu ja majanduskasvu paar kujutab endast dilemmat, millest EL peab oma kodanike heaks kiidul välja tulema, tegutsedes kahes plaanis samaaegselt, nagu on selgitatud järgmistes punktides.

2.12 Ühelt poolt tuleb esitada riigivõla kohta uus, kaugemale minev ettepanek, mis näeb ette võlakoorma vähendamise ja liikmesriikide vastutuse säilitamise ühise solidaarsuse alusel ja aluslepingute põhimõtete kohaselt, hoides ära spekulatsioonirünnakud. Euro kaitse, mis on ennekõike poliitiline küsimus, oleks kõikide, eriti jõukamate riikide huvides, ja sellega välditaks paradoksaalset olukorda, kus esialgsest ühisraha unistusest on saanud ELi kodanike jaoks õudusunenägu.

2.13 Teise ettepaneku eesmärk peab olema äratada usaldust Euroopa elanikes. Seega oleks vaja välja töötada majanduslik, sotsiaalne ja kultuuriline tegevuskava, mille abil viia ellu 2020. aastani ulatuva Euroopa majanduse taastamise kava eesmärgid, nähes ette vajaliku rahastamise. Ühtlasi vajab Euroopa suurt ideed, teatud laadi uut Euroopa pakti, näiteks USA uue kursi (*New Deal*) poliitika eeskujul. Teatavasti võimaldas Marshalli plaan lisaks sõjajärgse saneerimise soodustamisele kõikidel Euroopa riikidel kestvalt areneda konkurentsivõime, tootlikkuse, tööhõive, heaolu, jõukuse ja eelkõige konsensuse (sotsiaalse osaluse ja partnerluse) põhjal.

2.14 EL peab seega maksimaalselt pingutama, et vastata ühel häälel nende turgude küsimustele, kes on näidanud kogu oma piiratust, toimides ilma reeglite ja kontrollita. See ei sõltu siiski kõikide liikmesriikide ühehäälselt toetusest uutele rahastamisvahenditele. Selles valdkonnas saab kasutada tõhustatud koostöö põhimõtet. Selle asemel et taandada euroala tuumikriikidele, kes võivad seetõttu kahju saada, tuleks pigem võimaldada spekulatiivse rünnaku all olevatel riikidel kanda oluline osa oma võlast üle Euroopa deebetkontole, mis oleks kasulik kõikidele liikmesriikidele.

### 3. Liidu võlakirjad riigivõla stabiliseerimiseks

3.1 Euroopas ei ole riigivõlg enam ainult riikide enda asi. Riikide valuutade ründamise muutsid lihtsaks ELi ja riikide endi piirangud ja vead ning see, et puudus tõhus raamistik, et teostada järelevalvet ja kontrolli finantseerimisasutuste üle<sup>(8)</sup>. Kuna ära on kasutatud ka riigi rahanduse kehva juhtimist, on mitmete liikmesriikide olukord halvenenud.

3.2 Komitee peab tingimata vajalikuks tugevdada teatud riikides avaliku sektori eelarvedistsipliini, sh õiglaste ja konsensuspõhiste struktuurireformide kaudu. Kaugemas perspektiivis võiks kaaluda fiskaallitu, kus oleks euroala majandus- ja rahandusministri ametikoht. Ei ole loogiline, et olemas on

<sup>(8)</sup> Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1060/2009 reitinguagentuuride kohta“, ELT C 54, 19.2.2011, lk 37.

ühine rahapoliitika (ja eelarvepoliitika) ning 17 erinevat võlapoliitikat. Praegu kohe tuleb aga ette näha kiireloomulised meetmed riigivõla stabiliseerimiseks ja liikmesriikide eelarvete ühiseks haldamiseks ELi järelevalve all.

3.3 Ühtlasi tuleks poliitiliselt rohkem esile tõsta tõsiasja, et kui mõni liikmesriik on suure võlakoorma all, on ELi enda võlg seni praktiliselt null. Enne 2010. aasta maid ja mõne liikmesriigi võla väljaostmise alustamist ei olnud ELil üldse võlga. Ka pärast pankade väljaostmis- ja päästmisoperatsioone on ELi võlg veidi üle 1 % tema SKPst. Võla osakaal SKPst on alla kümnendiku sellest, mis oli 1930. aastatel USAs, kui Roosevelti valitsus hakkas konverteerima sääste investeringuteks föderaalsete riigivõlakirjade emiteerimise laiendamise teel<sup>(9)</sup>. **Erinevalt tolle-aegsest USAst on ELi eelis see, et ta saab kasutada seda hinnalist varasemat kogemust võlakirjadega.**

3.4 Liikmesriikide suveräänsuse saab nüüd taastada EL, kes võimaldaks valitsustel uuesti asuda oma rolli, mis on praegu finantsturgude käes. Seda arengut saab toetada finantsturgude osalejate, sh reitinguagenduuride järelevalve ja vastutuse suurendamise teel. Selleks on siiski vaja võla väljaostmist, riikide solidaartagatise või fiskaalseid ülekandeid. Näiteks USA uue kursi (*New Deal*) rahastamisel ei viinud Roosevelti valitsus läbi üksikute osariikide valitsuse võla väljaostmist ega kohustanud neid tagama föderaalvalitsuse rahandusministeeriumi emiteeritud võlakirju ega tegema fiskaalseid ülekandeid. USA riigivõlakirju rahastatakse föderaalsete maksudega, aga erinevalt USAst ei ole Euroopa Liidul ühist fiskaalpoliitikat. Liikmesriigid saavad siiski rahastada osa oma riigivõlakirjadest, mis on konverteeritud liidu võlakirjadeks, ilma et neil oleks vaja omavahel teha fiskaalseid ülekandeid.

3.5 Kokkuvõlustrateegia vastuvõtmisega vastuseks finantsturgudele on Euroopa majanduse elavdamise kava kõrvale jäetud. Enamik valijatest ei ole isegi teadlik ELi sellealastest ettevõtmisest, aga on vägagi teadlikud ohverdustest, mida neilt nõutakse pankade ja riskifondide päästmiseks. Euroopa majanduse elavdamise kava olemasolust teatakse laia üldsuse hulgas vastupidi üldiselt vähe.

3.6 Osa riigivõla konverteerimine ELi võlaks võiks toimuda ka tõhustatud koostöö teel selliste oluliste liikmesriikidega nagu Saksamaa, kellele jääksid alles nende riigivõlakirjad. Lissaboni lepingu alusel puudutab tõhustatud koostöö liikmesriikide vahel. Siiski kujutas euro kasutuselevõtt endast tegelikult tõhustatud koostööd enamuse ELi riikide vahel. Bruegeli Instituut tegi ettepaneku luua uus institutsioon, mis tegeleks liikmesriikide võlgade liidu võlaks konverteerimisest tulenevate võlakirjadega<sup>(10)</sup>. Kuid uut institutsiooni ei ole vaja.

<sup>(9)</sup> USA otsustas puudujäägi finantseerimise kasuks alles president Roosevelti teisel ametiajal. Presidendi nii esimesel kui ka teisel ametiajal olid põhiliseks suurest majanduskriisist taastumise käimapanevaks jõuks siiski föderaalvalitsuse võlakirjadega rahastatavad sotsiaal- ja keskkonnainvesteeringud: eeskujuna, mida Euroopa võiks nüüd kriisist väljumiseks järgida.

<sup>(10)</sup> J. von Weizsäcker ja J. Delpa (2010), „The Blue Bond Proposal”, Bruegel Policy Brief 2010/03.

3.7 Euroopa Finantsstabiilsuse Fond (ja seejärel Euroopa stabiilsusmehhanism) võiks hoida liidu võlakirjadeks konverteeritud riigivõla osa eraldi konverteerimiskontol, mitte nendega kaubelda<sup>(11)</sup>. See kaitseks konverteeritud võlakirju spekulatsioonide eest. Investorid hoiaksid oma vara võlakirjade lõpptähtajani reaalselt intressimääraga. Sellega välditaks ka moraalselt riski, sest deebetkontol asuvad võlakirju ei saa kasutada netokrediidi loomiseks. Eelis nii valitsuste kui ka võlakirjaomanike jaoks on see, et makseviivituse risk mõnes liikmesriigis väheneb seejuures märkimisväärselt.

#### 4. Eurovõlakirjad majanduse elavdamiseks ja säästvaks majanduskasvuks

4.1 Hiljutised arengud on välja toonud vajaduse, et EL jätkaks ühist majanduslikku ja sotsiaalset valitsemist kooskõlas ühishaha kaudu loodud ühtsusega, et tõhusamalt toime tulla kasvavate makromajanduslike tasakaalustamatuse probleemidega. Siiani on Euroopa Komisjon ja Euroopa Ülemkogu tegeleenud aga ainult stabiilsusega, jättes kõrvale majanduskasvu elavdamise vajaduse.

4.2 Sellega ignoreeritakse pikaleveninud kokkuhoiumeetmete nii sotsiaalset mõõdet kui ka globaalseid mõõtmeid, kuigi tärkava turumajandusega riikide jaoks on oluline, et Euroopa järjepidev nõudlus nende ekspordi järele. Samuti jäetakse tähelepanuta asjaolu, et majanduskasvu elavdamine ei pruugi toimuda liikmesriikidevaheliste fiskaalsete ülekannete kaudu, vaid tärkava turumajandusega riikide eelarveülejäagi kasutamise teel.

4.3 Näiteks erinevates ettepanekutes, mis on esitatud ajakirjanduses ja mis kajastavad Bruegeli Instituudi ettepanekut ja sellele eelnenud Delors'i ettepanekut (1993) liidu võlakirjade teemal, on üks jõulistest argumentidest see, et eurovõlakirjade netoemissioonid tõmbaksid ligi tärkava turumajandusega riikide keskpankade ülejääki ja riiklikke investeerimisfondi, tekitades mitmekordistava efekti.

4.4 See rahaliste vahendite juurdevool eurovõlakirjadele võiks muuta reaalsuseks liikmesriikide ja Euroopa Parlamendi alates 2008. aastast võetud kohustuse viia ellu Euroopa majanduse elavdamise kava. Isegi kui nende võlakirjade emissioon oleks alguses järk-järgult kasvav, oleks ligikaudu 3 000 miljardi USA dollari suuruse ülejäägi osa kumulatiivne juurdevool tärkava turumajandusega riikide keskpankadest ja riiklikest investeerimisfondidest märkimisväärne.

4.5 Sellise juurdevoolu summa võib pigem ulatuda komisjoni omavahendite tasemeni või seda ületada, ja seda kõike ilma, et oleks vaja fiskaalseid ülekandeid, millele Saksamaa ja teised liikmesriigid vastu on. Lisaks saaks nende kaudu kaasrahastada ka Euroopa Investeerimispanka grupi investeringuid ühtekuuluvuse valdkondades: tervishoiu, hariduse, linnauuenduse ja keskkonna valdkonnas.

<sup>(11)</sup> Erasektori võlakirjaomanikud, kes omavad võlakirju, millega ei ole võimalik turul kaubelda, võiksid vajadusel müüa kõnealused võlakirjad Euroopa stabiilsusmehhanismile nimiväärtusega kuni jõutakse piirväärtuseni.



4.6 1997. aastal anti Amsterdami eritegevuskavaga Euroopa Investeeringuspangale mandaat ühtekuuluvuse ja lähenemise eesmärkide alal. Sellest alates neljakordistas Euroopa Investeeringuspank edukalt investeeringuid rahastavate laenude mahu. Edasisel Euroopa Investeeringuspanga investeeringute neljakordistamisel oleks sama mõju mis USAs sõjajärgselt käivitatud Marshalli plaanil<sup>(12)</sup>. Ent erinevalt Marshalli plaanist või struktuurifondidest ei tugineks selle rahastamine toetustele, vaid suunaks säästud investeeringutesse. Majanduslike võimendavate tegurite kaudu tekitaksid sellised investeeringud erasektoris järjepidevat nõudlust ja tööhõive kasvu. See taastaks nii turgude kui ka üldsuse usalduse sellesse, et kokkuhoiumeetmeid saab asendada kõrgema elatus- ja heaolusemelega. Majanduskasv ja tööhõive kõrgem määr tooksid kaasa ka otse ja kaudse maksutulu, mis võib aidata vähendada võlga ja puudujääki.

## 5. Ettepaneku õiguslik ja institutsiooniline taust

### 5.1 Liidu võlakirjad ja Euroopa Finantsstabiilsuse Fond

5.1.1 Euroopa Finantsstabiilsuse Fond võiks hoida liidu võlakirjade konverteeritud riigivõla osa eraldi konverteerimiskontol. See oleks kooskõlas tema stabiliseerimisülesannetega. Ja seda võiks teha ka siis, kui Euroopa Finantsstabiilsuse Fond asendatakse 2012. aasta juulis Euroopa stabiilsusmehhanismiga, mis oleks siis konverteeritud võla hoidjaks.

5.1.2 Põhimõtte, et liidu võlakirjadeks konverteeritud võlga ei kaubelda, oleks kaitsnud Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi reitingu alandamise eest reitinguagentuuride ja väärtpaberiturude poolt. Võlakirjade hoidmine deebetkontol peaks rahustama Saksamaad ja teisi liikmesriike, et liidu võlakirjadeks konverteeritud riigivõlakirju ei saa kasutada krediidi loomiseks.

### 5.2 Euroopa Investeeringufondi ülesanded ja eurovõlakirjad

5.2.1 Ei ole mingit vajadust kaasata võlakirjade netoemissioonidesse Euroopa Keskpanka. Algselt oli ette nähtud, et Euroopa Liidu võlakirjade emiteerija peaks olema Euroopa Investeeringuspanga grupiga 2000. aastal. Euroopa Investeeringufondi põhiülesanne oli tagada, et ühisrahale vastaksid ühised võlakirjad. Tema teine ülesanne oli rahaliselt toetada väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid ja uusi alustavaid kõrgetehnoloogiaetevõtteid. 1994. aastast on see fondi ainus ülesanne<sup>(13)</sup>.

5.2.2 Euroopa Investeeringufondi algses idees võeti arvesse asjaolu, et ühisraha jättis liikmesriigid ilma võimalusest kasutada maksebilansi tasakaalustamiseks devalveerimist ja et puudus poliitiline tugi fiskaalsete ülekannete tegemiseks MacDougalli aruandes soovitatud määral<sup>(14)</sup>. Uue kursi (*New Deal*) poliitikat

<sup>(12)</sup> 1950. aasta keskel Prantsusmaal, Norras, Taanis, Madalmaades, Austrias ja Itaalias 2 000 inimese seas korraldatud arvamusküsitlusest selgub, et 80 % küsitletutest tundis Marshalli plaani ja 25–40 % mõistis selle toimimise mehhanismi.

<sup>(13)</sup> Stuart Holland (1993). „The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s”. *Op. Cit.*

<sup>(14)</sup> 5–7 % SKPst, Euroopa Komisjon, „Report of the Study Group on the Role of Public Finance in European Integration”, 1977.

aluseks võttes tunnistati siiski ka seda, et Euroopa võlakirjadega oleks saanud rahastada struktuuri-, sotsiaal- ja regionaalpoliitikat, nagu soovitati juba 1956. aastal Spaaki aruandes ühisturu kohta<sup>(15)</sup>. Pealegi oli see kooskõlas MacDougalli aruande eesmärkidega tagada struktuuriline ja tsükliline tööhõive- ja regionaalpoliitika, mille abil vähendada kapitalivahendite ja tootlikkuse ebavõrdsust piirkondade vahel.

### 5.3 Euroopa Investeeringufondi ülesanded riskikapitali alal

5.3.1 1993. aasta soovitus toetada Euroopa Investeeringufondi kaudu väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid ei puudutanud ainult neile antavaid kapitalitagatise või laene, vaid ka Euroopa riskikapitalifondi, mille eelarve oli kuni 60 miljonit eküüd ja millel oli eripädevus tegevust alustavate kõrgetehnoloogiaetevõtete rahastamisel.

5.3.2 Liidu võlakirjade kaudu rahastatavad Euroopa Investeeringufondi vahendid investeeritaks paljude aastate jooksul, aga neil oleks makromajanduslik potentsiaal. Fondi kindel juhtimine koostöös riikide krediitiasutustega ja regionaalarengusutustega, kes tunnevad kohalike VKEde olukorda, peaks tagama võimaluse rahastada võlakirju VKEde omakapitali tootlusega, kui nende ettevõtete edukus seda võimaldab.

5.3.3 Eesmärk oli kompenseerida erasektori riskikapitali suhtelist nappust Euroopas (võrreldes USAga), vähendada VKEde sõltuvust fikseeritud intressimääraga laenudest, mis tulid kahjuks uutele tegevust alustavatele ettevõtjatele enne, kui nad said endale turgu võita, ning tugevdada sel viisil innovatsiooni ja konkurentsivõimet mikromajanduslikul tasandil koos positiivsete mõjudega makromajanduslikul ja sotsiaalsel tasandil.

5.3.4 Euroopa Investeeringufondi asutamisest alates (1994) on ta riskikapitali tagamise funktsiooni pigem ignoreeritud võrreldes laenude tagamise rolliga, mille tagajärjel oli fond Euroopa Investeeringuspanga grupiga ühinemise ajaks (2000) andnud VKEdele tagatise ainult ühe miljardi eküü mahus. Euroopa Investeeringufondi algne idee – makromajanduslike mõjudega mikromajanduslik vahend – algatati uuesti alles 2008. aasta septembris, kui Nice'is kogunenud majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu käivitas VKEde jaoks 30 miljardi euro suuruse toetusprogrammi, kuid siiski pigem üksnes laenude kui omakapitalisüstide kaudu.

5.3.5 Euroopa Investeeringufondi puhul tuleks nüüd eurovõlakirjade netoemissioonide raames uuesti kaaluda pigem tema riskikapitali fondi, mitte ainult laenude fondi funktsiooni, et täiendada osa liikmesriikide võla konverteerimist liidu võlaks.

<sup>(15)</sup> Valitsustevaheline Euroopa integratsiooni komitee, „Report on the General Common Market”, 1956 (Spaaki aruanne).

#### 5.4 Euroopa Investeerimispank

5.4.1 Euroopa Investeerimispank on alati emiteerinud oma võlakirju ja väljendanud selget eelistust säilitada nende puhul ELi võlakirjadest erinev identiteet, mis on ka õigustatud. Esiteks emiteerib Euroopa Investeerimispank oma võlakirju valdavalt projektide rahastamiseks ja peab asjakohaseks säilitada selle spetsiifiline identiteet. Teiseks eeldatakse, et eurovõlakirja rahastamine nõuaks fiskaalseid ülekandeid, samas kui Euroopa Investeerimispanka võlakirjade rahastamine toimub tema enda rahastatud projektidest teenitavate tuludega. Kolmandaks võivad fiskaalsed ülekanded nõuda komisjoni omavahendite suurendamist, mis näib ebatõenäoline. Lisaks oli Euroopa Investeerimispank mures, et juhul, kui ta kaasatakse võla stabiliseerimisse, langetatakse tema enda krediidireitingut.

#### 5.5 Euroopa Investeerimispanka ja Euroopa Investeerimisfondi funktsioonide vastastikune täiendavus

5.5.1 Need reservatsioonid ei kehtiks aga Euroopa Investeerimisfondi eurovõlakirjade netoemissioonide puhul. Kuigi Euroopa Investeerimispank ja Euroopa Investeerimisfond kuuluvad samasse gruppi, on nad eri institutsioonid. Seega oleksid Euroopa Investeerimisfondi eurovõlakirjad erinevad Euroopa Investeerimispanka võlakirjadest ja võla stabiliseerimise eesmärgil Euroopa Finantsstabiilsuse Fondis hoitavatest liidu võlakirjadest.

5.5.2 Euroopa Investeerimisfondi eurovõlakirja emissioonid võiksid täiendada võlakirju, mida Euroopa Investeerimispank emiteerib ühisprojektide rahastamiseks. Nende võlakirjade rahastamine võiks toimuda pigem investeerimisprojektides teenitud tuludega kui fiskaalsete ülekannetega. Kontroll jääks Euroopa Investeerimispankale, kellele jääb projektide heakskiitmise ja haldamise pädevus, ning nii säilib tema juhtiv roll selles valdkonnas.

5.5.3 Kui peaks vajalikuks osutama kohalike partnerite kaasamine, mis on Euroopa Investeerimispanka jaoks oluline aspekt, võiks pank selle saavutada projektijuhtimisealases koostöös riikide krediidiasutustega, nagu Prantsusmaa Caisse des Dépôts et Consignations, Itaalia Cassa Depositi e Prestiti ja Saksamaa Kreditanstalt für Wiederaufbau.

#### 5.6 Euroopa Investeerimisfond ja võlakirjade haldamine

5.6.1 Võlakirjaemissioonide haldamiseks avatud turul ehk selleks, et täita oma põhifunktsiooni, milleks Euroopa Investeerimisfond loodi, oleks fondil vaja uut äriplaani. Selleks oleks vaja kõrgetasemeliste erialaoskustega inimestest koosnevat meeskonda, aga selle võib fond värvata Euroopa Investeerimispankalt ja koostöös riigivõlga haldavate riiklike asutustega. Arvestades ühtlasi, et eurovõlakirja emissioon oleks järk-järgult kasvav, võiks Euroopa Investeerimisfond luua sellise uue meeskonna aja jooksul.

5.6.2 Euroopa Investeerimispanka grupi valitsemisorgan on majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu. Otsus lasta Euroopa Investeerimisfondil emiteerida eurovõlakirju **ei nõuaks aluslepingute muutmist**, nagu seda ei olnud vaja ka fondi asutamiseks 1994. aastal.

5.7 Selleks et kehtestada kriteeriumid Euroopa majanduse elavdamise kava jaoks, ei ole vaja majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu otsust ega komisjoni ettepanekut. Alates Amsterdamis eritegevuskavast ning Euroopa Ülemkogudest Luxembourgis (1997) ja Lissabonis (2000) on Euroopa Investeerimispank saanud nii ühtekuuluvuse- kui ka lähenemisealase mandaadi investeerimiseks tervishoidu, haridusse, linnauuen- dusse, linnakeskkonda, keskkonnahoidlikesse tehnoloogiatesse ning VKEdes ja tegevust alustavate kõrgtehnoloogiaettevõtete rahaliseks toetamiseks, samuti investeerimiseks üleeuroopaliste transpordi- ja sidevõrkudesse.

5.8 Alates 1997. aastast on Euroopa Investeerimispankal õnnestunud iga-aastane investeringufinantseeringute maht neljakordistada, viies selle kahe kolmandikuni komisjoni omavahenditest. Kui neid summasid aastaks 2020 veel kord neljakordistada, ka tänu kaasrahastamisele eelarveülejäggis majandusega riikide keskpunkade ja riiklike investeerimisfondide investeringute näol eurovõlakirjadesse, saaks Euroopa majanduse elavdamise kava realselt rakendada. See on tõsi seda enam, et on tõendatud, et investeringute mitmekordistav mõju on kolmekordne ja on seega kaks või kolm korda suurem kui fiskaalmeetmete mitmekordistav mõju <sup>(16)</sup>.

Brüssel, 23. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president

Staffan NILSSON

<sup>(16)</sup> J. Creel, P. Monperrus-Veroni & F. Saraceno (2007). „Has the Golden Rule of public finance made a difference in the United Kingdom?” Observatoire Français des Conjonctures Économiques, Working Papers 2007-13.

## Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Siseturupoliitika kujundamine kodaniku- ja inimkeskseks” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 143/04)

Raportöör: **Jorge Pegado LIZ**

20. jaanuaril 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada arvamuse järgmises küsimuses:

„Siseturupoliitika kujundamine kodaniku- ja inimkeskseks”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 1. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis arvamuse vastu täiskogu 478. istungjärgul 22.-23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil). Poolt hääletas 118, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 8 liiget.

„Euroopa kasuks rääkivad argumendid on pidevas arengus. Euroopa on kontseptsioon, mida tuleb kohandada vastavalt poliitiliste ja majanduslike tingimuste arengule”.

(José Manuel Barroso, Expresso, 19. september 2011)

### 1. Sissejuhatus

1.1 Kaksikümmend aastat pärast seda, kui Euroopa ühtne turg peaks Jacques Delorsi idee põhjal olema välja kujundatud, vaba barjääridest ja mis tahes muudest tõketest, oleme jõudnud punkti, kus kodanikuühiskonnal, keda Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee”) esindab, on õige aeg küsida, kui kaugele oleme jõudnud ja kuhu me suundume.

1.2 Mõeldes aga täna siseturu peale, peame mõtlema uuesti tervele Euroopa-projektile. Täiesti põhjendatud on küsimus, kas Euroopa – sellisena, nagu näevad seda mõned, kes on pingutanud kõvasti selle ülesehitamiseks, samas kui teised on üritanud seda viimase 60 aasta jooksul järk-järgult lammutada – eksisteerib veel aastal 2050 vabaduse ja kultuuri etalonina, mis seisab rahu eest, propageerib rahvaste vendlust ja inimeste võrdsust maailmas, mis on vaba diskrimineerimisest ja tõketest. Selle küsimuse esitas hiljuti volinik Barnier oma väljendusrikkas sõnavõttus Humboldti Ülikoolis.

1.3 Küsimus peab veelgi rohkem paika praegusel iseäranis rahutul ajal, kui Euroopa võitleb kangekaelse kriisiga, mis on pigem süsteemne kui tsükliline ning mis ei avaldu ainult majandus- ja finantskriisina, vaid ka sotsiaal- ja kultuuriväärtuste kriisina, millest enamik sidusrühmi, kelle huve komitee esindab, ei näe selget väljapääsu.

1.4 Me seisame silmitsi töökohtade kriisiga. Olukord on selline, et Euroopa ei suuda enam tagada töökohti oma kodanikele. Ainus võimalus sellest kitsikusest pääseda on luua majanduskasvu ning peamine vahend kasvu saavutamiseks peab olema siseturu täielik lõpuleviimine.

1.5 Kodanikuühendustel on täiesti põhjendatult küsimusi selle kohta, kas Lissaboni lepinguga kujundatud ELi praegune institutsiooniline mudel suudab kriisiga toime tulla; kaheldakse selles, kas praegune majandus- ja finantsmudel on võimeline

tõhusaks ja asjakohaseks enesereguleerimiseks, ning ollakse väga mures järjekindlate ja tõhusate reguleerivate meetmete puudumise ja igast suunast tulevate üksteisega kooskõlastamata ja vastuolus otsuste pärast; küsitakse, kuidas saaks finantssüsteemi tõhusamalt ja rangemalt kontrollida, arvestades järjestikuseid börsikrahhe ja neile paratamatult järgnenud sotsiaalset ja majanduslikku kahju; kardetakse, et arvestades vahetut maailmajanduse languse ohtu, viitavad kriisi sügavad tunnused sellele, et Euroopa mudel selle praegusel kujul võib kokku kukkuda. Kodanikuühendused kutsuvad seega tänaseid liidreid näitama üles vajalikku sihikindlust ja tulevikkuvaatavust, et taastada Euroopa majandus- ja sotsiaalmudel kooskõlas Euroopa Liidu lepingus talletatud väärtuste ja põhimõtetega.

1.6 Seepärast on eriti rõõmustav, et EFTA nõuandekomitee pidas vajalikuks koostada käesoleva arvamusega samal ajal ja samal teemal oma arvamuse, ning et Oslos peeti ühiskoosolek sellealase mõttevahetuse pidamiseks <sup>(1)</sup>.

### 2. Siseturg: mis see on ja milleks on seda vaja?

2.1 Ühisturu idee sõnastati juba asutamislepingu algtekstis kui majandustegevuse harmoonilise arengu, jätkuva ja tasakaalustatud laienemise, stabiilsuse suurendamise, elatustaseme hoogsa kasvu ja ühendusse kuuluvate riikide tihedamate suhete edendamise põhivahend (artikkel 2). Siseturg on algusest peale kavandatud tervikliku strateegia ühe osana, mitte eraldiseisva poliitikana ega lihtsalt EFTA sarnase vabakaubanduspiirkonnana.

2.2 Nii määratleti tulevase siseturupoliitika piirjooned, mida on mõned inimesed nimetanud üsna õigesti Euroopa poliitika kroonijuveeliks. Siseturupoliitika rajamine pidi toimuma „järkjärgult kaheteistkümnepäevase üleminekuperioodi jooksul” (artikkel 8), kusjuures see periood võis kesta kuni 15 aastat alates asutamislepingu jõustumisest.

<sup>(1)</sup> Vt EFTA nõuandekomitee ja ühtse turu vaatlusrühma ühisjärelused <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.smo-observatory-smo-spotlight.21343>.

2.3 Vaatamata turu elluviimiseks loodud vahenditele domineeris 1957. aasta ideaalide üle poliitiline, sotsiaalne ja majanduslik tegelikkus ning paratamatult tuli tunnustada, et 15 aastat hiljem oldi väga kaugel nende eesmärkide saavutamisest, mis pidid olema ühisturu tulemusliku rajamise märgiks.

2.4 1985. aasta valges raamatus siseturu väljakujundamise kohta sätestati selged eesmärgid sihi saavutamiseks aastaks 1992. Samal ajal leiti, et Rooma lepingut tuleks muuta, et hõlbustada valges raamatus sätestatud poliitiliste eesmärkide elluviimist. Nii sündiski ühtne Euroopa akt, <sup>(2)</sup> mis tõi siseturu küsimustes kaasa järgmised suured muutused:

- a) kvalifitseeritud häälteenamus ühehäälsuse asemel õigusaktide ühtlustamisega seotud meetmete vastuvõtmiseks siseturu väljakujundamisel (artiklid 8a ja 100a);
- b) esimene viide kaitstuse kõrgele tasemele seoses tervishoiu-, ohutus- ja tarbijakaitsemeetmetega (artikli 100a lõige 3);
- c) vastastikuse tunnustamise põhimõtte üldine kasutuselevõtt Euroopa Kohtu tuntud otsuse järel kohtuasjas Cassis de Dijon (artikkel 100b);
- d) selge üleskutse majanduslikule ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele kui peamisele eesmärgile, mida tuleb võtta arvesse siseturu väljakujundamisel (artiklid 130a ja 130 b).

2.5 Ometi alles 1992. aastal, Euroopa Liidu loomisel Maastrikti lepinguga, <sup>(3)</sup> võtsid uued siseturu loomise sätted konkreetsema kjuu. Selleks ajaks oli rohkem kui kindel, et siseturu väljakujundamise tähtjast – 1992. aasta – ei suudeta kuidagi kinni pidada <sup>(4)</sup>.

2.6 Õieti oli ilmselge, et enamikus liikmesriikides pöördui tagasi õiguslike ja muude takistuste juurde ning kombineerituna komisjoni liberaalse ja lubava poliitikaga tekitasid need siseturu saavutamise protsessi paigalseisu mitmes eriti olulises, näiteks teenuste, valdkonnas.

<sup>(2)</sup> EÜT L 169, 29.6.1987.

<sup>(3)</sup> EÜT L 191, 29.7.1992. Vaadeldi hiljem kui Spinelli projekti jätku, viimasega üritati saavutada kokkulepe föderalistide ja nende opositsiooni vahel.

<sup>(4)</sup> Komisjoni teatis „Siseturu toimimine pärast 1992. aastat: Sutherlandi aruande seire“ (SEK(92) 2277, 2.12.1992) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus EÜT C 201, 26.7.1993, lk 59, mille järeldused on tänapäevani asjakohased ja väärivad hoolikat lugemist.

2.7 Paljude siseturu väljakujundamise algatuste tulemuseks oligi kõigest üksikute, kooskõlastamata ja üldpoliitikast eraldi seisvate ühtlustamisemeetmete kuhjumine. Algatusi tokestasid tihti liikmesriigid, kes viisid ellu vaba konkurentsi takistavat riiklikku poliitikat, andsid õigusvastaseltselt riigiabi, kehtestasid uued kvoodi- või sarnased piirangud ja tõrjusid järjekindlalt igasugust edasiminekut olulisemates valdkondades, nagu töösuslik integratsioon, maksusüsteem ja majanduse juhtimine.

2.8 Isegi näiliselt edukatel ja toona poolehoidu leidnud algatustel, nagu Schengeni eeskirjade vastuvõtmine, ühisraha kasutuselevõtt, hiljem õigusel ja vabadel rajaneva ala lülitamine ühenduse pädevusse ja põhiõiguste harta lisamine Lissaboni lepingu lõplikku versiooni, on olnud piiratud mõju teatud liikmesriikide poolse mittejärgimise ja kõhkluste tõttu. Lisaks – kui neid ei ole avalikult rikutud – on piiratud algatuste ulatus ja kohaldamisala ning jäetud võtmata muud üliolulised kõrvalmeetmed, nagu näiteks tõhusa Euroopa finantspoliitika kujundamine. Kõik see aitab selgitada Euroopa võimetust käesoleva kriisiga toime tulla, mis on viinud liidu kuristiku servale, nagu ütles Jacques Delors intervjuus ajalehtedele Le Soir ja Le Temps 18. augustil 2011.

2.9 Komitee on juba kaua juhtinud tähelepanu asjaolule, et vajame selget rõhuasetuse muutmist, mis toob siseturu väljakujundamises esiplaanile kvaliteedi, käsitleb keske küsimusena laiemalt kodanike ja konkreetsemalt tarbijate ja töötajate praktilisi huve ja põhiõigusi ning asetab sotsiaalsed aspektid võrdsetele alustele majanduslike aspektidega. See on osa inimkesksest visioonist, vastupidiselt seni järgitud puhtalt majanduslikule lähenemisviisile, mis ongi põhjustanud valitsevad piirangud, kõhklused, vastumeelsuse ja usalduse puudumise <sup>(5)</sup>.

2.10 Euroopa Komisjoni president esitas oma teise ametiaja alguses uue visiooni 21. sajandi siseturu kohta, <sup>(6)</sup> mis oli jätk ilmunud teatisele „Kodanikekeskne tegevuskava – Euroopa Liit tulemuslikuks“ <sup>(7)</sup>. Komisjoni antud signaal olulise poliitilise suunamuutuse kavandamise kohta siseturul kodanike ja tarbijate hüvanguks tekitas loomulikult ootusi. Komisjon ei pidanud siseturupoliitikat enam eraldiseisvaks, vaid pigem osaks üldstrateegiast, mis oli 2020. aasta strateegia eelkäijaks, ning teatas, et siseturu peamiseks eesmärgideks on suurendada tarbijate usaldust, edendada majandusintegratsiooni ja sotsiaalset ühtekuuluvust ning arendada välja teadmispõhine ühiskond globaliseeruvasse maailma kuuluvas jätkusuutlikus Euroopas. Uue lähenemisviisi põhimeetmeks kujunes järjest parem reguleerimine ratsionaliseeritud ja lihtsustatud õiguskeskkonnas <sup>(8)</sup>.

<sup>(5)</sup> Vt muu hulgas järgmised komitee arvamusel: EÜT C 39, 12.2.1996, lk 70; ELT C 225, 14.10.2005, lk 22; ELT C 204, 9.8.2008, lk 1; ELT C 347, 18.12.2010, lk 8; ELT C 44, 11.2.2011, lk 68 ja teabearuanne „Lissaboni lepingu mõju ühtse turu toimimisele“.

<sup>(6)</sup> Teatis „Ühtne turg kodanike jaoks“, COM(2007) 60 final, 21.2.2007.

<sup>(7)</sup> COM(2006) 211 final, 10.5.2006.

<sup>(8)</sup> ELT C 77, 31.3.2009, lk 15.

2.11 Uue lähenemisviisi tugevdamiseks palus komisjon endisel volinikul Mario Montil koostada aruande, mis avaldati 2010. aasta mais <sup>(9)</sup>. Umbes samal ajal palus nõukogu välja-paistvatest isikutest koosneval analüüsirühmal, kuhu kuulus ka Mario Monti ja mida juhtis endine Hispaania peaminister Felipe González, koostaks aruande Euroopa väljavaadetest kuni aastani 2030 <sup>(10)</sup>. Omalt poolt võttis Euroopa Parlament samuti 2010. aasta mais vastu Grechi raporti, mis oli aluseks 20. mai 2010. aasta resolutsioonile „Ühtse turu loomine tarbijatele ja kodanikele” <sup>(11)</sup>.

2.12 Kõigis nimetatud olulistest dokumentides juhitakse põhiliselt tähelepanu vajadusele muuta täielikult rõhuasetust siseturu väljakujundamise poliitika määratlemisel ja elluviimisel ning leitakse, et praegune mudel ei ole enam elujõuline. Märgitakse, et kuigi mõnes valdkonnas on saavutatud märkimisväärsed tulemused, teatakse neid üldiselt vähe, need on mitmes mõttes ebapiisavad ja kurvastavad ajal, mil Euroopa seisab silmitsi ootamatute probleemide ja kurjakuulutatavate väljavaadetega.

2.13 Neid märkusi ja järeldusi kinnitavad laialdaselt ka järjestikused korrapärased siseturu tulemustabelid, <sup>(12)</sup> üksikasjalikud korrapärased Eurobaromeetri analüüsid liikmesriikide üldsuse ja ettevõtjate arvamuse ja kogemuste kohta siseturul, samasugused tarbijate tulemustabelid siseturu kohta, <sup>(13)</sup> ning komisjoni aastaaruanded üldiselt ühenduse õiguse kohaldamise <sup>(14)</sup> ja kitsamalt ühenduse tarbijaõigustiku kohaldamise kohta <sup>(15)</sup>. Asjakohase tõlgendamise, korrektsete kriteeriumide põhjal analüüsimise ja kriitilise hindamise korral kinnitavad need täielikult eespool mainitud dokumentides väljendatud muret ja kahtlusi.

2.14 Loodeti, et komisjon muudab tõeliselt oma poliitilist lähenemisviisi siseturule, et kajastada kõiki neid järeldusi, ning võtab praeguse finantskriisi taustal täiesti uue ja teistsuguse seisukoha 21. sajandi siseturu kohta, vastates nii ootustele, mida on suurendanud juhtivoliitikutel paljud deklaratsioonid. Dokument konkurentsivõimelise sotsiaalse turumajanduse saavutamise prioriteetide kohta tekitas seega teatud määral pettumuse: hoolimata selle paljudest tunnustust leidnud headest külgedest sisaldab see lihtsalt 50 üksikmeetme loetelu ilma selge strateegilise lähenemiseta, <sup>(16)</sup> selle täpsed puudujäägid esitati Euroopa Parlamendi 6. aprilli 2011. aasta resolutsioonis <sup>(17)</sup>.

<sup>(9)</sup> „Uus ühtse turu strateegia – Euroopa majanduse ja ühiskonna teenistuses”.

<sup>(10)</sup> „Euroopa-projekt 2030 - väljakutsed ja võimalused”, avaldatud samuti mais 2010.

<sup>(11)</sup> EP resolutsioon A7-0132/2010.

<sup>(12)</sup> COM(2011) 372 final, 21.3.2011.

<sup>(13)</sup> SEK(2011) 299 final, 4.3.2011; seda kinnitab olulisel määral 2011. aasta juuli Eurobaromeeter „E-Communications Household Survey”.

<sup>(14)</sup> COM(2010) 538 final, 1.10.2010.

<sup>(15)</sup> ELT C 18, 19.1.2011, lk 100.

<sup>(16)</sup> ELT C 132, 3.5.2011, lk 47.

<sup>(17)</sup> EP resolutsioon A7-0072/2011, mille aluseks on IMCO raport „Ühtne turg Euroopa kodanikele”, (2010/2278 (INI), PE 456.691v02-00, 24. märts 2011), raportöör: António Fernando Correia de Campos.

2.15 Lünka ei täitnud ka komisjoni kõige viimane teatis kaheteistkümne vahendi valimise kohta, sest siseturu saavutamise aluseks olevas poliitilises lähenemisviisis puudub selge ühine nimetaja, mis võiks selgitada nende kaheteistkümne vahendi eelistamist muudele vahenditele, näiteks komitee arvamuses loetletutele <sup>(18)</sup>.

2.16 Siiski tunduvad komisjoni presidendi ja volinik Barnier' hiljutised avalikud avaldused ning vahepeal komisjoni esitatud tööprogramm <sup>(19)</sup> kinnitavat kavatsust muuta rõhuasetust siseturu edaspidisel elluviimisel. Sellest annavad tunnistust ka Krakowi deklaratsioon <sup>(20)</sup> ja mõttekoja Notre Europe Euroopa juhtkomitee deklaratsioon.

### 3. Uus rõhuasetus siseturu väljakujundamises

3.1 Oluline on korrata, et seoses ühenduse poliitikaga ja kooskõlas nüüdseks Lissaboni lepingus sätestatud aluspõhimõtetega ei ole siseturg eesmärk omaette, vaid vahend või instrument kooskõlastatud poliitiliste eesmärkide saavutamiseks eri valdkondades <sup>(21)</sup>.

3.2 Samuti on tähtis meelde tuletada, et need eesmärgid on olemuselt üheaegselt majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnanalased ja võrdselt olulised ning et nende kõigi lõppeesmärk on liidu rahvaste hüvangu ja väärtuste, nagu inimväärikuse, võrdsuse, vabaduse, solidaarsuse, demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste austamise edendamine (ELI lepingu artiklid 2 ja 3) <sup>(22)</sup>.

3.3 Järelikult tuleb siseturu väljakujundamise meetmete puhul – mille õiguslikud eesmärgid on nüüd palju laialtlevikumad kui 1957. aastal – neid põhimõtteid, väärtusi ja eesmäärke arvesse võtta.

3.4 Siseturg, mille ülesanne oli algusest peale täita föderaalsete olemusega Euroopa majandussamba ülesannet, tuleb nüüd uuesti viimase 30 aasta ja praeguse reaalsuse taustal üle vaadata. On tõsi, et praegused olud juhatavad meid üha rohkem siseturu muutmise poole EFTA-moodi vabakaubanduspiirkonnaks, kus siseturgu ei oleks enam kui riikideülese poliitilise projekti loomulik tulem, vaid Euroopa riikide riiklike huvide väikseim ühine nimetaja.

3.5 Seepärast on vaja väljendada kindlalt seisukohta, et siseturg peab siduma riiklikud huvid kokku majanduse ja rahanduse juhtimise täielikult integreeritud institutsioonilisse süsteemi

<sup>(18)</sup> ELT C 24, 28.1.2012, lk 99.

<sup>(19)</sup> COM(2011) 777 final, 15.11.2011.

<sup>(20)</sup> Deklaratsioon võeti vastu pärast 3.–4. oktoobri 2011. aasta ühtse turu foorumit (millele avaldame siinkohal tunnustust).

<sup>(21)</sup> ELT C 93, 27.4.2007, lk 25.

<sup>(22)</sup> ELT C 182, 4.8.2009, lk 1.

– mudelisse, mis tuleb ümber määratleda ja millele tuleb anda uus kuju niipea kui võimalik.

3.6 Esimene samm selles suunas on realistlik arusaam siseturu enda piirangutest, siseturgu ei tohiks püüda muuta millekski, mida see ei saa ega tohiks olla, ja ei tohiks kehtestada vägisi sageli ebavajalikke ja põhjendamatuid meetmeid, mis üksnes raskendaksid ettevõtjate, eriti VKEde (kelle hulka kuuluvad ka vabakutselised) tegevust<sup>(23)</sup>. Mõnikord, kui teistsuguste väärtuste, näiteks kvaliteedi tagamise, järgimine oleks asjakohasem, ei ole täieliku ühtlustamise meetmed õigustatud, nagu on juhtunud tarbijaõiguste ja tarbijakaitse teatud valdkondades. Lisaks ühtlustamise aspektidele peaks Euroopa siseturupoliitikas võtma keskse rolli jälle põhimõtte ja tõekspidamine „tugevus seisneb mitmekesisuses“.

3.7 Äärmiselt oluline on jätkata parema õigusloome kavaga otsusekindlalt ja kompromissitult, jätmata ruumi järeleandmisteks. Komitee on olnud selle kavaga alati aktiivselt seotud<sup>(24)</sup> eesmärgiga mitte ainult koostada tehniliselt korrektseid tekste ja närida läbi mõttetust ja kahjulikust bürokraatiast, vaid ennekõike võtta proaktiivne lähenemisviis õigusloomes ja haldustavades ja kaasata kodanikuühiskond ja äriühingonnad tõhusalt õigusloome kujundamise ja määratlemise kõikidesse etappidesse. Eelkõige leiab komitee, et suuremat tähtsust tuleb omistada mõjude eelhindamistele, kasutades süstemaatilisemalt õigusliku ühtsuse saavutamise vahendina direktiivide asemel määrusi, seal kus see on vajalik, ning sõandades proovida uusi ja praegusest keerukast õigusloomest sobivamaid instrumente, nagu vabatahtlike režiimide valimine alati, kui see on nõuetekohaselt põhjendatud<sup>(25)</sup>. Tuleb leida julgus jätta ELi algatused üldse kõrvale, kui nad ei ole tõhusad ja neil puuduvad eelised.

3.8 Samamoodi on oluline läbi vaadata ühenduse õigustik ja haldusformaalsused<sup>(26)</sup> ning neid lihtsustada ja kodifitseerida, eemaldada neist kõik kasutu, ebavajalik, takistav ja kahjulik<sup>(27)</sup>. Seda tuleb aga teha hoolikalt, sest puuduliku kooskõlastamisega võidakse olulistest valdkondades hädavajaliku õigusloome tähtsad aspektid välja jätta.

<sup>(23)</sup> ELT C 376, 22.12.2011, lk 51.

<sup>(24)</sup> ELT C 24, 31.1.2006, lk 39; ELT C 175, 27.7.2007, lk 21; ELT C 48, 15.2.2011, lk 107.

<sup>(25)</sup> ELT C 24, 31.1.2006, lk 52; ELT C 175, 27.7.2009, lk 26; ELT C 21, 21.1.2011, lk 26.

<sup>(26)</sup> Tagasipöördumine lähenemisviisi juurde, mille on komisjon määratlenud oma teatistes „Ühenduse õigustiku ajakohastamine ja lihtsustamine“ (COM(2003) 71 final, 11.2.2003), mida on selgelt kinnitanud ka komitee (ELT C 112, 30.4.2004, lk 4) ja mille puhul näib, et see on unustatud.

<sup>(27)</sup> Vt järgmised arvamused: EÜT C 14, 16.1.2001, lk 1; EÜT C 125, 27.5.2002, lk 105; ELT C 133, 6.6.2003, lk 5; ELT C 309, 16.12.2006, lk 18; ELT C 10, 15.1.2008, lk 8.

3.9 Motoks peaks olema „reguleerida, mitte lämmatada“. Seega on meil vaja innovatsiooni ja loominguilist, samuti on oluline vaadata värske pilguga üle sõltumatute ekspertide rühma esimese aruande ettepanekud õigusaktide lihtsustamise ja haldusliku lihtsustamise kohta, millest valdavat osa ei ole rakerandatud, aga mis on endiselt asjakohased ja vajavad nõuetekohast rakendamist<sup>(28)</sup>.

3.10 Kooskõlas uue lähenemisviisi mudeliga, mida ei kohaldata mitte ainult toodetele, vaid ka teenustele, on tähtis roll standardimisel<sup>(29)</sup>. Ent ka siin tuleks täpselt analüüsida võetavate meetmete vajadust, tõhusust ja mõju, nii et teenuste standardimine hõlmaks teenuste eristamist viisil, mis on sobiv siseturule.

3.11 Samamoodi on vajalik laiendada siseturu infosüsteemi (IMI) ja anda sellele uut hoogu, suurendada selle reguleerimisala ja tugevdada halduskoostööd kooskõlas komitee poolt mitu korda esitatud ettepanekute ja soovitusetega,<sup>(30)</sup> ning samuti vaadata üle SOLVITI võrgustik, andes sellele uue raamistiku ja asjakohased vahendid.

3.12 Siseturu ülesehitamist suunavad peamised põhimõtted tuleb samuti uuesti läbi mõelda, eelkõige vastastikuse tunnustamise,<sup>(31)</sup> subsidiaarsuse,<sup>(32)</sup> proportsionaalsuse<sup>(33)</sup> põhimõtted ja ettevaatusprintsip, mis on siiaani piirdunud spetsiifiliste valdkondadega, nagu toiduohutus, aga mis tuleks muuta üldpõhimõteteks ja ümber kujundada ning sätestada uued määratlusviisid, mis vastavad paremini inimeste tegelikele huvidele.

3.13 Prioriteedid tuleb kehtestada hoolikalt. See ei tähenda paari juhtmeetme enam-vähem suvalist valikut, vaid tegutsemist täpselt määratletud kriteeriumide alusel, mis kajastavad selget poliitilist lähenemisviisi, mis Euroopal endiselt puudub ja mis peaks seadma kindlalt esikohale inimese.

<sup>(28)</sup> COM(95) 288 final, 21.6.1995.

<sup>(29)</sup> Vt järgmised arvamused: ELT C 120, 16.5.2008, lk 1; ELT C 376, 22.12.2011, lk 69; ELT C 68, 6.3.2012, lk 35.

<sup>(30)</sup> Vt ELT C 43, 15.2.2012, lk 14, ning selles tsiteeritud teised varasemad arvamused.

<sup>(31)</sup> Tagasipöördumine eelkõige komisjoni aruannete juurde vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta, mida alustati komisjoni 16. juuni 1999. aasta teatisega (COM(99) 299 final), kuid millest hiljem loobuti. Vt aramus EÜT C 116, 20.4.2001, lk 14.

<sup>(32)</sup> Vaadates tagasi Molitori aruandele, et lükata ümber selle kohta tehtud ebaõiglased süüdistused, nagu kommentaar „astutakse üks samm edasi ja kaks sammu tagasi“ (vt Alexis Feral, „Le principe de subsidiarité, progrès ou statu quo après le Traité d'Amsterdam?“, Revue du Marché unique européen, I, 1998, lk 95), nähes komisjoni saamatust subsidiaarsuspõhimõtte kohaldamisel, muutes selle tõeliseks „muutuste väljakutseks“, nagu unistas kunagi Jacques Delors.

<sup>(33)</sup> Siinkohal tuleb võtta arvesse mitut komitee arvamust komisjoni järjestikuste aastaaruannete kohta, vastavalt subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamist käsitleva protokoll artiklile 9.

3.14 Teenustesektor<sup>(34)</sup> ja kitsamalt jaefinantstooted<sup>(35)</sup> peaksid olema nende prioriteetide hulgas tähtsal kohal, sest selles valdkonnas on siseturu väljakujundamise puudujäägid kõige suuremad ja innovatsioon kõige vajalikum, mitte ainult seoses meetmetega, vaid ka kohaldatavate instrumentidega. Eelkõige kutsub komitee Euroopa Komisjoni üles jälgima teenuste direktiivi rakendamist ning sellest korrapärasel ja avatud viisil aru andma, kuna tegemist on seni ainsa õigusaktiga teenuste piiriülese kaubanduse avamiseks.

3.15 Erilist tähelepanu väärrib piiriülese e-kaubanduse siseturu tegelik elluviimine selle sotsiaal-majandusliku kasu tõttu Euroopa tarbijatele ja eriti vähem ligipääsetavates piirkondades elavatele või puuetega inimestele. Selline siseturg on kasulik ka ELi ettevõtjatele, eriti VKEdele, sest see lahendaks kõik ammu tekkinud probleemid ja küsimused. Seni aga ei ole välja töötatud tarbijate usalduse kindlustamiseks, nende kaitsmiseks ja ettevõtjasõbraliku keskkonna loomiseks hädavajalikke vahendeid ega mehhanisme<sup>(36)</sup>.

3.16 Õeldu kehtib eriti järgmistes küsimustes: turu killustatus, kohaldatavate eeskirjade lahknevus, ebakindlus eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitstuse kohta, tehingute turvalisus, õiguskaitse vaidluste korral, ebaseaduslike veebipõhiste teenuste olemasolu, piraatlus ja küberkuritegevus. Nendega peavad üheskoos tegelema komisjoni eri peadirektoraadid, et luua digitaalset siseturu jaoks sidus õigusraamistik.

3.17 Ühenduse õiguse tõhus kohaldamine on valdkond, kus on vaja suuremaid jõupingutusi ja kus EL ei ole kahjuks veenvaid tulemusi saavutanud. See on ainus viis tagada ühenduse õiguse austamine ja reguleerimise tõhusus<sup>(37)</sup> ning see ületab halduskoostöö<sup>(38)</sup> kitsad piirid. Sellega seoses on Euroopa kodanikele ülimalt tähtis kollektiivse tegutsemise õigus Euroopa tasandil, mis tuleb viivitamata ja selgesõnaliselt sätestada kui

<sup>(34)</sup> Vt järgmised arvamused: ELT C 221, 8.9.2005, lk 113; ELT C 175, 27.7.2007, lk 14; ELT C 318, 29.10.2011, lk 109.

<sup>(35)</sup> Vt järgmised arvamused: EÜT C 56, 24.2.1997, lk 76; EÜT C 95, 30.3.1998, lk 72; EÜT C 209, 22.7.1999, lk 35; ELT C 157, 28.6.2005, lk 1; ELT C 302, 7.12.2004, lk 12; ELT C 221, 8.9.2005, lk 126; ELT C 65, 17.3.2006, lk 113; ELT C 65, 17.3.2006, lk 134; ELT C 309, 16.12.2006, lk 26; ELT C 318, 23.12.2006, lk 51; ELT C 115, 16.5.2006, lk 61; ELT C 100, 30.4.2009, lk 84; ELT C 27, 3.2.2009, lk 18; ELT C 100, 30.4.2009, lk 22; ELT C 228, 22.9.2009, lk 62; ELT C 228, 22.9.2009, lk 66; ELT C 218, 11.9.2009, lk 30; ELT C 318, 29.10.2011, lk 133.

<sup>(36)</sup> Hoolimata komisjoni 22. oktoobri 2009. aasta teatisest ettevõtja ja tarbija vahelise piiriülese e-kaubanduse kohta ELis (COM(2009) 557 final).

<sup>(37)</sup> Vt järgmised arvamused: ELT C 317, 23.12.2009, lk 67; ELT C 18, 19.1.2011, lk 95.

<sup>(38)</sup> ELT C 128, 18.5.2010, lk 103.

parim vahend, millega kehtestada vastutus ühenduse õiguse rikkumise eest ja innustada seeläbi õiguse vabatahtlikku järgimist<sup>(39)</sup>.

3.18 Kõige tähtsam on aga määratleda sellise siseturu parameetrid, mille keskmes on inimesed kui üksikisikud ja kodanikud. Niisugust ülesannet ei tohi jätta rohkem või vähem valgustatud „tarkade klubile”, selle aluseks peab olema üksikute kodanike ja kodanikuühiskonna otsene panus ning nende murede, nõudmiste, probleemide ja pettumuste arvessevõtmine.

3.19 Kuna tegutseda on vaja kiiremas korras, peab tegevus olema kooskõlastatud ja korralikult läbi mõeldud. Seepärast teeb komitee ettepaneku **võtta mõtlemisaega**, mis sobib ka 20 aasta möödumisega aastast 1992. Oma panusena toob komitee välja aspektid, mida ta peab taolise arutelu pidamiseks oluliseks.

3.19.1 Esiteks on vaja arutelu selle kohta, kuidas nähtavalt reguleerida siseturupoliitikat **Euroopa Liidu põhiõiguste hartas**, eelkõige selle peatükkides IV ja V sätestatud aluspõhimõtete ja põhieesmärkidega, rõhutades eriti sotsiaalset mõõdet ja tarbijaõigusi<sup>(40)</sup>.

3.19.2 Samuti on vaja pidada arutelu selle üle, kuidas **ühendada poliitikavaldkonnad omavahel ühise strateegilise eesmärgi raames**, hõlmates majandus-, tööstus-, kaubandus-, transpordi-, energia-, keskkonna-, tarbija- ja konkurentsipoliitikat **üldises õigusraamistikus, mis edendab integratsiooni ja suurendab sotsiaal- ja teiste ühiskondlike partnerite** (tarbijad, leibkonnad, töötajad, ettevõtjad, vabaühendused jt) usaldust. See eeldab strateegia „Euroopa 2020” ümberhindamist ja hoogustamist.

3.19.3 Lisaks tuleb arutleda selle üle, kuidas tugevdada ja tagada eelkõige töötajate (nii palgatöötajad kui ka füüsilisest isikust ettevõtjad), õpetajate ja üliõpilaste **vaba liikumine ja liikuvus** ning nende sotsiaalsete õiguste – sotsiaalkindlustus, õigusabi, ravikindlustus, vanaduspension jms – järgimine alati ja kõikjal ilma diskrimineerimiseta; samas tuleks vaadata üle kutsekvalifikatsioonide ja haridustaseme tunnustamise süsteem. Seejuures peab rangetest kvaliteedinõuetest tarbijate ohutuse ja tervise suhtes saama ELis reegel.

<sup>(39)</sup> Komiteed peetakse üsna põhjendatult kollektiivse tegutsemise eestvedajaks, sest komitee on pühendanud sellele küsimusele mitu arvamust, sh eelkõige ELT C 309, 16.12.2006, lk 1; ELT C 324, 30.12.2006, lk 1; ELT C 162, 25.6.2008, lk 1; ELT C 228, 22.9.2009, lk 40; ELT C 128, 18.5.2010, lk 97.

<sup>(40)</sup> Siinkohal tuleb võtta arvesse komisjoni aruandes „ELi kodakondsuse tugevdamiseks aastatel 2007–2010 tehtud edusammud” (COM(2010) 602 final, 27. oktoober 2010) ja samaaegselt avaldatud dokumendis „2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta: ELi kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamine” (COM(2010) 602 final, 27. oktoober 2010) esitatud järeldusi ja teha nende põhjal lõplikud järeldused.

3.19.4 Et edendada sotsiaalset kaasatust ja tööhõivet, on vaja arutleda veel **tööturgude tõhusa avamise üle** kõigile Euroopa kodanikele, millest on kadunud diskrimineerimine ja piirangud, tuginedes seejuures hoolikale analüüsile.

3.19.5 Erilist tähelepanu väärrib **sotsiaal-majanduslike ettevõtjate**, konkreetsemalt Euroopa sihtasutuste, vastastikuste ühingute ja liitude **asjakohase õigusraamistiku** kauaoodatud määramine.

3.19.6 Sama oluline on arutleda **üldhuviteenuste ja eriti sotsiaalteenuste selge õigusraamistiku** määramise üle, põhi-

liste riiklike teenuste kvaliteedikriteeriumide määramise ja riigihangetele, konkurentsile ja riigiabile kohaldatavate eeskirjade täpsustamise üle <sup>(41)</sup>.

3.20 Lõppeks võiks öelda, et rahalised vahendid ja jõupingutused tuleb ühiselt rakendada Euroopa-alase sidusa ja integreeritud kommunikatsioonipoliitika laiemal taustal tõhusa **ühtse turu kommunikatsioonipoliitika heaks**, mis kaasab inimesi ja võtab asjakohaselt arvesse üldsuse arvamust ja Euroopa suhtlusmeediat, et levitada digitaalmeedia innovatiivse kasutamise abil Euroopa kodanikele, eriti tarbijatele usaldusväärset teavet <sup>(42)</sup>.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*

Staffan NILSSON

<sup>(41)</sup> Vt komitee arvamus ELT C 161, 13.7.2007, lk 80.

<sup>(42)</sup> Vt komitee ettevalmistav arvamus ELT C 27, 3.2.2009, lk 152 ja omaalgatuslik arvamus ELT C 44, 11.2.2011, lk 62.



**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsed mõjud” (omaalgatuslik aramus)**

(2012/C 143/05)

Raportöör: **Gabriele BISCHOFF**

14. juulil 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsed mõjud” (omaalgatuslik aramus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 25. jaanuaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012. aastal (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 232, vastu hääletas 8, erapooletuks jäi 9.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa peab rääkima ühel häälel, tegutsema kiiremini ja väiksema viivitusega ning rakendama õigeid lahendusi selleks, et astuda vastu kõige raskemale finants-, majandus- ja usalduskriisi alates ELi loomisest.

1.2 Komitee väljendab heameelt selle üle, et valitsused soovivad parandada euroala sünnidefekte ning võtta Euroopa majanduse juhtimise loomiseks kasutusele uue ülesehituse elemente. Seda on vaja, kuna senised vahendid ja menetlused ei andnud soovitud tulemusi võlataseme ja makromajanduslike tasakaalustamatuste vähendamisel. Ent siiski peab Euroopa majanduspoliitilise juhtimise uus ülesehitus hoidma liikmesriikide ja nende vabalt valitud parlamentide demokraatlikke õigusi samamoodi nagu sotsiaalpartnerite autonoomiat ja kollektiivläbirääkimiste vabadust.

1.3 Juhtimine keskendub majanduspoliitikale, kuid mõjutab peamiselt sotsiaalsüsteeme, sundides liikmesriike rakendama teatavaid reforme, kasutades (pool)automaatsete sanktsioonidega ähvardamist. Komitee soovib arukat ja jätkusuutlikku eelarvekonsolideerimist, mis tagaks vajalikud sotsiaalsed investeeringud, et vältida sotsiaalset asümmeetriat.

1.4 Mõnel juba rakendatud või kavandatud kokkuhoiumeetmetest on negatiivne mõju nt inimestele ja ettevõtetele, kui vähendatakse haavatavatele rühmadele suunatud sotsiaalteenuseid või tööturumeetmeid ning kaotatakse vajalik sotsiaalne infrastruktuur nt lastehooldusteenuste või koolituse vallas. See avaldab negatiivset mõju teenuste juurdepääsetavusele ja kvaliteedile, halvendades tõsiselt haavatavate rühmade elukvaliteeti.

1.5 Komitee juhib tähelepanu strateegia „Euroopa 2020” ja Euroopa majanduspoliitilise juhtimise eesmärkide sisemisele vastuolulisusele. Euroopa poolaasta ja kuue seadusandliku ettepaneku paketi elluviimisega ei tohi õõnestada nt strateegias „Euroopa 2020” seatud vaesuse vähendamise eesmärki, seega tuleb iga meetme puhul kindlaks teha, et sellega ei suurendataks vaesust.

1.6 Komitee kinnitab, et majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsete tagajärgede hindamine on tungivalt vajalik, ning nõuab seetõttu

- 1) sotsiaalse investeerimispakti sõlmimist;
- 2) kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonide, eelkõige sotsiaalpartnerite (nende kohustuste ja ülesannete tõttu) õigeaegset ja ulatuslikku kaasatust kõigisse meetmetesse;
- 3) konvendi kokkukutsumist sotsiaalsele arengule suunatud kontseptsiooni väljatöötamiseks seoses eelseisvate aluslepingu muudatustega;
- 4) sotsiaalset kaitsemehhanismi võrdse sotsiaalse valitsemise (*social governance*) kaudu;
- 5) sotsiaalpartnerite kollektiivlepingute autonoomia kindlustamist ja edendamist;
- 6) uute sissetulekuallikate leidmist riigieelarvete konsolideerimiseks;
- 7) avaliku sektori vahendite kasutamise tõhustamist ja sihipärasemat suunamist ning maksudest kõrvalehoidmise vastu võitlemist.

## 2. Uus ülesehitus kriisiga toimetulekuks

2.1 Lissaboni lepinguga tugevdati Euroopa sotsiaalset mõõdet, seati eesmärgiks sotsiaalne turumajandus ning nähti ette õiguslikult siduvad sotsiaalsed põhiõigused ja sotsiaalsete tagajärgede kohustuslik hindamine kõigi ELi projektide ja algatuste osas. Komitee on juba ammu rõhutanud, et Euroopa sotsiaalne turumajandus peab ühendama konkurentsivõime sotsiaalse õiglusega. Majanduslik dünaamika ja sotsiaalne areng ei ole sealjuures vastandid, vaid haakuvad üksteisega (<sup>1</sup>).

(<sup>1</sup>) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Sotsiaalmeetmete kava”, ELT C 182, 4.8.2009, lk 65.

2.2 Komitee on väljendanud heameelt selle üle, et Euroopa Liit on oma uue strateegiaga „Euroopa 2020” jõudnud kokkuleppele aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu loomiseks.

2.3 Euroopa Liit on praegu alates oma asutamisest raskeimas kriisis. Finantskriis on paljudes riikides arenenud sügavaks majandus-, võla- ja sotsiaalkriisiks. Peale selle on meil tegemist Euroopa Liidu institutsioonide tegevus- ja usalduskriisiga. Euroopa peab rääkima ühel häälel, tegutsema kiiremini ja väiksema viivitusega ning rakendama õigeid lahendusi.

2.3.1 Kokkuhoiuprogrammid ja päästeraamistikud on tähelepanu keskpunktis, vajalikud meetmed paremaks majanduspoliitiliseks juhtimiseks (*economic governance*) ja majanduskasvu suurendamiseks on killustatud ja läbipaistmatud, arutelu sügavama integratsiooni poolt- ja vastuargumentide üle jääb ära.

2.3.2 Üha enam väljendatakse muret, et usalduskriisist saab demokraatia kriis, eriti sanktsioonide kartuses. Komitee rõhutab, et otse valitud riikide parlamendid peavad kooskõlas oma volituste ja vastutusega saama eelarvete ja valitsuste koosseisude üle vabalt hääletada

2.3.3 Komitee on juba mitmes arvamuses rõhutanud, et kriisist on saanud Euroopa jaoks eriline proovikivi. Kokkuhoiupoliitika kutsub paljudes riikides esile sotsiaalseid rahutusi ja soodustab Euroopa-vastasust või natsionalistlikku viha.

2.4 ELi poliitika ja liikmesriikide valitsused reageerisid niinimetatud võlakriisile, mis tekkis viimastel aastatel muu hulgas finantsturgude ulatusliku dereguleerimise tulemusena, tõhustatud kokkuhoiuprogrammidega, üritades niiviisi finantsurget rahustada. Komitee on mitmel korral väljendanud heameelt selle üle, et Euroopa Komisjon on hoolimata paljudest vastuseisudest teinud ettepaneku kehtestada finantstehingute maks ja võtta kasutusele stabiilsusvõlakirjad<sup>(2)</sup>.

2.5 Samal ajal püüti parandada mõnda euroala sünniviga ning võtta Euroopa majanduse juhtimise loomiseks kasutusele uue ülesehituse elemente. Tulevikus peaks selle abil saavutatama majanduspoliitika parem kooskõlastatus, rangem eelarvepoliitika ja -kontroll ning konkurentsivõime suurenemine<sup>(3)</sup>. 2011. aasta sügisel kiitis Euroopa Parlament heaks viis määrust ja ühe direktiivi, milles käsitleti Euroopa majanduspoliitilise juhtimise reformi (nn *six-pack*).

<sup>(2)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Finantstehingute maks”, ELT C 44, 11.2.2011, lk 81, ning arvamus teemal „Iga-aastane majanduskasvu analüüs”, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26.

<sup>(3)</sup> Vt loetelu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses „Iga-aastane majanduskasvu analüüs”, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26.

2.5.1 Majanduspoliitilise juhtimise kuue meetme pakett põhineb kolmel alussambal.

— Olemasoleva stabiilsuse ja majanduskasvu paketi tugevdamine: ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus näeb ette täiendavad, palju rangemad reeglid riigieelarve defitsiidi ja riigivõla vähendamiseks, nõudes liikmesriikidelt järgmise 20 aasta jooksul praeguse võlataseme viimist Maastrichti lepingus ette nähtud 60 % ülempiirini, sõltumata majanduse konjunktuurist. Tegemist on majanduse protsüklilise ning võimaliku kahjuliku meetmega majanduskasvule ja tööhõivele.

— Ülemäärase tasakaalunihke menetluse kasutuselevõtt: tegemist on täiesti uue poliitilise lähenemisviisiga ELi tasandil. Selle eesmärk on tuvastada ja parandada makromajanduslikku tasakaalustamatust, mis võib ohustada ühisraha stabiilsust.

— Stabiilsuspakti ja ülemäärase tasakaalunihke menetluse jõustamine tööpoolest tuntavate sanktsioonide abil: ELi soovitusel riiklike poliitikaotsuste tõhustamiseks on olnud olemas juba Maastrichti lepingu allkirjastamisest saadik. Täiesti uus on aga asjaolu, et nende soovitustega kaasneksid nüüd peaaegu „automaatsed” sanktsioonid euroala liikmesriikidele. Selleks võetakse kasutusele „vastupidine häälteenus”, mis on vähemasti küsitav, sest kujutab endast täiesti uut menetlust, mida seni ei ole aluslepingus käsitletud. Lihtsalt väljendatuna võetakse vastu komisjoni ettepanek kehtestada SKPst 0,1 või 0,2 % moodustav aastane trahv liikmesriikidele, kes ei järgi komisjoni soovitusi, välja arvatud juhul, kui rahandusministrite nõukogu hääletab selle kümne päeva jooksul kvalifitseeritud häälteenussega maha. See muudab sanktsioonid suurel määral „automaatseks”, sundides liikmesriike võtma reaalselt tõsiselt arvesse ELi tasandil tehtud poliitilisi soovitusi.

2.5.2 23. novembril 2011 lisas komisjon kuuest meetmest koosnevasse paketti kaks uut määrust: esimene käsitleb tõsise finantsstabiilsuse probleemidega võitlevate liikmesriikide paremat jälgimist, teine aga liikmesriikide eelarveprojektide jälgimist ja parandamist. Esimene laiendab, tugevdab ja süvendab riigispetsiifilisi poliitikasoovitusi riikidele, kelle suhtes kohaldatakse makromajanduslikku kohanemisprogrammi, mille mittejärgimine toob kaasa ELi struktuurifondidest ja sotsiaalfondist eraldatavate maksete peatamise. Teine suurendab komisjoni võimu riikide eelarvemenetluste järelevalves, nõudes liikmesriikidelt eelarvedefitsiidi kohta siduvate arväärtuste kehtestamist. Mõlemad määrused suurendaksid vastastikust survet ja tugevdaksid majanduse sisemist protsüklilist mõju selle hästi teadaolevate tagajärgedega.

2.5.3 Iga-aastane kuuekuuline ülevaatusperiood, mida nimetatakse Euroopa poolaastaks, on mõeldud selleks, et vältida liikmesriikide rahanduspoliitika vastuolulisi nõudmisi ja jälgida

strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide jõustamist. Selle eesmärk on kindlustada ELi põhieesmärkide integreerimine riikide eelarveplaneerimisse õigel ajal ja enne riikide parlamentides toimuvat hääletust järgneva aasta kohta. Juhtimine keskendub majanduspoliitikale, kuid mõjutab peamiselt sotsiaalsüsteeme, sundides liikmesriike neid reformima, kasutades (pool)automaatsete sanktsioonidega ähvardamist.

### 3. Uute eeskirjade sotsiaalne mõju

3.1 Finants- ja majanduskriisi juba neljandal aastal halvenevad Euroopa majanduse ja tööhõive väljavaated veelgi. 23 miljonit inimest on töötud ning viimase tööpuuduse statistika<sup>(4)</sup> kohaselt oli septembris 2011 töötuse määr ELi 27 liikmesriigis ja euroalas vastavalt 9,7 % ja 10,2 %, mis on rohkem kui 2010. aasta samal ajal. Noorte tööpuuduse tase on ajavahe- mikus 2008 kuni 2011 kasvanud 15,5 %-ilt 21,4 %-ile, samas kui mitteaktiivsuse määr on kasvanud 55,6 %-ilt 56,9 %-ile. Kreekas ja Hispaanias on peaaegu iga teine noor töötü<sup>(5)</sup>, moodustades üle 5 miljoni noore, kes ei tööta ega õpi. 2011. aasta keskpaigaks saavutatud 1,5 miljoni uue töökohta teke ei suutnud leevendada kriisi ajal toimunud ulatuslikku töökohtade vähenemist, kui kadus 6 miljonit töökohta. Tööhõive on kasvanud peamiselt ajutiste lepingute alusel ja osaaajaga töötamise suurenemise arvelt.

3.2 Seoses sellega on majandusprognosides kasvunumbreid oluliselt alandatud ning Euroopa Komisjon on oma hiljuti avaldatud sügisprognosis 2011.–2013. aasta kohta öelnud, et ELi majanduse taastumine on peatunud ning et töötuse kõrge taseme vähenemist ei ole ette näha<sup>(6)</sup>.

3.3 Ülemaailmne panganduskriis 2007.–2009. aastal on sujuvalt viinud praeguse suure võlakriisini, sest riigid on eraldanud arvestatavaid ressursse pankade päästmiseks ja riigigarantiideks eesmärgiga hoida rahandussüsteemi pinnal. Seetõttu on keskmine võlatase kasvanud 60 %-lt 80 %-le SKPst, mille tagajärjel on oluliselt vähenenud manööverdamisruum automaatsete stabilisaatorite ja muude majanduse tsüklilisuse vastu toimivate poliitikameetmete toimimiseks. See tähendab, et tööturg ja sotsiaalpoliitika kannavad tasakaalustuskorra põhiraskust. ELi eri poliitikaalgatusi iseloomustab ühise joonena palkade muutmine tasakaalustamise põhivahendiks nende alandamise ja deflatsiooni kaudu.

3.4 Komitee on seisukohal, et selliste arengute tagajärjed võivad olla ohtlikud nii majanduse põhialuste tervisele kui ka Euroopa sotsiaalsele struktuurile. Nagu sotsiaalpoliitika komisjon oma aruandes majanduskriisi sotsiaalse mõju kohta

rõhutas, avaldavad rakendatud või kavandatud kokkuhoiu-meetmed mõju sotsiaalsele kaasatusele, kaotades haavatavatele rühmadele, nt puudega inimestele suunatud teenused ja pakkumised. Sellel on negatiivne mõju avalike teenuste juurdepääsetavusele ja kvaliteedile, tuues kaasa negatiivseid tagajärgi inimeste ja ettevõtete jaoks<sup>(7)</sup>. Kõrged intressimäärad muudavad liikmesriikide jaoks peaaegu võimatuks eelarvedefitsiidi ja võlataseme alandamise. Näiteks Kreekas on olnud alates 2011. aasta kevadest tegu riigielarve esmase ülejäägiga, kuid defitsiit kasvab endiselt seoses jätkusuutmatu intressimäära koormaga.

3.5 Kokkuhoiumeetmed, mis seavad ohtu just nimelt vajalikud sotsiaalsed investeeringud, kiirendavad allakäiguspiraali veelgi. Uute kasvullikate puudumise olukorras põhjustab kulutuste vähendamine eelarvetulude negatiivset arengut, näiteks maksutulude vähenemist ja sotsiaalkulutuste suurenemist töötushüvitiste arvelt. Eelarvedefitsiidi risk laieneb veelgi, tuues kaasa võimalike hävitavate mõjude ohu finantsturgudel, mis jälgivad pingsalt suundumusi kõigis liikmesriikides.

3.5.1 Peale selle võivad kokkuhoiumeetmed, mis vähendavad lõppnõudlust ühes liikmesriigis, põhjustada ahelreaktsioone teistes riikides, tuues nii kaasa allapoole suunatud spiraali. See võib juhtuda piki kogu ühisturgu hõlmavat väärtusahelat või kaubanduse kaudu. Mitmes riigis samaaegselt rakendatavad kokkuhoiuprogrammid halvendavad majanduskasvu väljavaateid veelgi ning võivad valla päästa investeeringute ebakindluse nõiaringi, mis hõlmab ka investeeringuid haridusse ja koolitusse, teadustegevusse ja innovatsiooni ning tööhõivesse ja tarbimisse.

3.6 ELi juhtimise meetmete ettevalmistamise ja läbiviimise osas tuleks komitee arvates täpselt kontrollida, kas ja kui suures ulatuses on negatiivsed majanduslikud arengud liikmesriikides ja piirkondades seotud ka turukõikumiste, majandusliku konsentseerumise protsesside ja turu kuritarvitamisega kaubanduskontsernide poolt. Selle vastu tuleks komitee arvates rakendada kõigil tasanditel tõhusaid, nt koordineeritud maksupoliitilisi vastumeetmeid ning kaasata need ka konsolideerimismeetmetesse. VKEdel konkurentsivõimet tuleks sealjuures tugevdada samavõrra nagu ekspordile suunatud tööstuslikku tootmist. Sellega peaksid kaasnema vajalikud struktuurimeetmed majanduskasvu tagamiseks ja töökohtade loomiseks.

3.7 Komitee väljendab kahetsust selle üle, et kõik sellega seotud majandusprotsessid põhinevad asümmeetril ja toovad kaasa struktuurse ebavõrdsuse: Euroopa Komisjoni voliniku Olli Rehni kirjast selgub, et komisjon on küll teadlik euroala tasakaalustamatusega seotud probleemidest, mille võib põhjustada suur maksebilansi puudujääk, ent et ta ei pea suuri

<sup>(4)</sup> [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY\\_PUBLIC/3-31102011-BP/EN/3-31102011-BP-EN.PDF](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102011-BP/EN/3-31102011-BP-EN.PDF).

<sup>(5)</sup> Ühine tööhõivearuanne 2011, COM(2011) 815 final, lk 2 ja 4.

<sup>(6)</sup> <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1331&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

<sup>(7)</sup> Sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjoni ühine hinnang majanduskriisi sotsiaalsele mõjule ja poliitilistele vastustele 2010, lk 9–10.

jooksevkonto ülejääke ühisraha ühtsuse jaoks probleemiks<sup>(8)</sup>. Konkurentsivõime tingimuste ümbermääratlemine osutab sellele, et probleemi põhjus on nendes, kes suurendavad võlakoormat maksebilansi puudujäägi finantseerimiseks, samas kui eelarve ülejäägiga riike julgustatakse seda tegema.

3.8 Makromajandusliku tasakaalustamatuse tuvastamisel määratleb komisjon näitajaid sellisel, et palga dünaamilisest arengust eri majandusharudes antakse kohe märku ja seda uuritakse, samas kui liikmesriigid, kes kasutavad palkade külmutamist, jäetakse tähelepanuta. Samuti soovitakse kasutusele võtta „suhtelise” võrdlemise idee, mille kohaselt võrreldakse tööjõukulude arengut peamiste konkurentide omaga. Seda tüüpi võrdlus võib küll aidata tuvastada konkurentsivõime arenemist eri suundades, ent see ei tohi viia nii kaugele, et palgatõusu hinnataks automaatselt negatiivselt ning madalaid palku ja palgakokkuleppeid positiivselt. Selle asemel tuleks palkade ja töötasude tõstmisel võtta orientiiriks tootlikkuse ja inflatsiooni tõus.

3.9 Komitee väljendab muret eelkõige selle pärast, et liikmesriigid on kohustunud rakendama meetmeid ja järgima käitumisreegleid, mis jäävad väljapoole nende haardeulatust ja mõjutusvahendeid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta sisaldab eellohiatusmehhanismi, mille keskmes on näitajate tulemustabel (artikkel 3). Need näitajad kirjeldavad sisemise ja välimise makromajandusliku tasakaalustamatuse alam- ja ülempiire, mis toovad kaasa ülemäärase tasakaalustamatuse menetluse käivitumise. Nende näitajate hulgas on ka tööjõukulud, vaatamata sellele, et need on peamiselt sotsiaalpartnerite autonoomsete kollektiivläbirääkimiste, mitte valitsuse majanduspoliitika tulemus.

3.10 Komitee on seetõttu seisukohal, et sotsiaalpartnerid peaksid olema pidevalt kaasatud määruse rakendamisse nii kogu euroalal kui ka liikmesriikide tasandil. Komitee rõhutab, et mis tahes institutsionaliseerumise vormi sotsiaalpartnerite kaasatus rakendamisel ka ei võtaks, ei tohi kahtluse alla seada sotsiaalpartnerite autonoomiat ning täielikult tuleb järgida ILO konventsioone nr 87 ja nr 98. Lisaks sellele peaks Euroopa Liidu üldiste eesmärkide, eelkõige sotsiaalse edenemise ja ELi sotsiaalpoliitika ülespoole suunatud ühtlustamise järgimine olema selle oluline osa, samuti tuleb arvesse võtta põhilisi sotsiaalseid õigusi, mis tulenevad ELi põhiõiguste harta artikli 52 lõikest 1.

3.11 Majanduslike ja sotsiaalsete raskuste ja muudatuste ajal on oluline kaasata protsessidesse ning maksu- ja konsolideerimismeetmete rakendamisse ka sotsiaalvaldkonna organisatsioonid. Need annavad olulise panuse haridusse ja ennetamisse,

tööhõivesse ja sotsiaalsesse rahu, mis põhineb inimväarikuse ja ühiskondliku solidaarsuse austamisel.

#### 4. Meetmete sotsiaalsed tagajärjed liikmesriikides

4.1 Komitee on sügavalt mures kriisi sotsiaalsete tagajärgede pärast, mis ilmnevad selgelt enamikus liikmesriikides, ning soovib kujundada strukturealseid reforme kasvu- ja tööhõivesõbralikult. Töövõtjate ja põhiliste sotsiaalsete õiguste tagamine ja edendamine avaldab positiivset mõju üldmajanduslikule tootlikkusele. Põhimõtteliselt tuleb tagada, et piisavate maksutuludega oleks kindlustatud valitsuste tegevusvõime ning et maksutestustega võideldaks jõuliselt.

4.1.1 Komitee võtab murelikult teadmiseks riikide ja piirkondade üha kasvavad erinevused. Need ähvardavad olulisel määral ühinemisprotsessi, sest esimest korda praeguses liidus väheneb majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus. Varem suurenesid sotsiaalsed ja majanduslikud erinevused vaid ajutiselt seoses uute liikmesriikide vastuvõtmisega.

4.2 Sotsiaalkaitsekomitee jõuab oma aruandes kriisi sotsiaalse mõju kohta järeldusele, et suure osa rahvastiku, eelkõige noorte, ajutiste töötajate ja siserännanute sotsiaalne olukord on rahan- dus- ja majanduskriisi tagajärjel oluliselt halvenenud ning et töötud on kõigis liikmesriikides vaesusest kõige enam ohustatud rühm<sup>(9)</sup>. Tagajärg on sotsiaalsed rahutused ja protestid Kreekas, Hispaanias ja paljudes teistes liikmesriikides

4.3 Ka Eurostati uusim, 2011. aasta uuring näitab, et ELi kodanikud on mures ja täheldavad vaesuse kasvu.

Suur ja üha kasvav osa eurooplastest arvab, et vaesus suureneb. Kui eurooplastelt küsiti, kas vaesus on viimasel kolmel aastal suurenenud või vähenenud, vastas 87 % kõigist küsitletutest, et vaesus on suurenenud. Seisukoht, et vaesus on viimasel kolmel aastal kasvanud, on nüüd palju levinum kui 2010. aasta sügisel. Vaid 22 % eurooplastest leiab, et vaesuse probleemiga on piisavalt tegeletud<sup>(10)</sup>.

4.4 Komitee on sügavalt mures selle pärast, et Euroopa lõheneb kriisist väljumise sotsiaalsete tagajärgede tõttu veel rohkem ning tagajärjeks on inimeste toetuse vähenemine. Ent ELil tuleb kodanike usaldus tagasi võita.

<sup>(8)</sup> 4. novembri 2011. aasta kiri Jan Vincent-Rostowskile, jooksevkonto defitsiidi ja ülejäägi käsitlemine ülemäärase tasakaalustamatuse menetluses.

<sup>(9)</sup> Vt sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjoni 26. novembri 2010. aasta ühine aruanne (16905/10, SOC 793, ECOFIN 786), lk 2.

<sup>(10)</sup> Eurobaromeetri eriküsitlus 377.

4.5 Komitee on seisukohal, et teha tuleb kõik, et kokkuhoiu-meetmed ei suurendaks vaesusriski. Korraldada tuleb tõhus sotsiaalsete tagajärgede hindamine, mille käigus uuritakse, kuidas saavutada muutunud tingimustes eesmärk tuua järgmise kümne aasta jooksul 20 miljonit inimest vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest välja, ning milliseid meetmeid on selleks vaja. Kasvava vaesuse vastand on kasvavad varad ja kasumid, mida mõnedes liikmesriikides soodustavad ebapiisavad maksu- ja eelarvestraategiad. Euroopa majanduspoliitilise juhtimise ülesehitus ja Euroopa poolaasta kasutuselevõtt ei tohi viia selleni, et vaesuse vähendamise eesmärki ei saavutata strateegia „Euroopa 2020” üldistes raamides.

## 5. Sotsiaalsete tagajärgede laiapõhjalise hindamise vajadus

5.1 Komitee rõhutas 2011. aastal, et horisontaalne sotsiaalklausel (ELi toimimise lepingu artikkel 9) on oluline uuendus, mis seab liidule selle poliitika rakendamisel kohustusi<sup>(11)</sup>.

5.2 Komitee on seoses sellega juba osutanud asjaolule, et horisontaalset sotsiaalklauslit tuleb kohaldada ELi tasandil Euroopa Ülemkogu poolt 2010. aastal kokku lepitud strateegia „Euroopa 2020” uue sotsiaal- ja majanduspoliitilise juhtimise ulatuslikele valdkondadele ja üldisele struktuurile<sup>(12)</sup>. Selle hulka kuulub nii Euroopa poolaasta kui ka kuuest meetmest koosnev pakett ning laiendatud euroala pakt ja kaitsemehhanismid.

5.3 Komitee kinnitab, et kriisimeetmed ei tohi mitte mingil juhul tuua kaasa seda, et põhiõiguste hartas tagatud õigusi rikutakse. Teisalt tuleks kindlaks teha, milliseid meetmeid võetakse aasta jooksul selleks, et kindlustada põhiõiguste säilitamine<sup>(13)</sup>.

5.4 Sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjon kritiseerisid seetõttu üheskoos asjaolu, et seni on vaid vähesed riigid korraldanud sotsiaalsete tagajärgede või eelarve konsolideerimise meetmete sotsiaalse mõju hindamise<sup>(14)</sup>.

5.5 Komitee kinnitab, et majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsete tagajärgede hindamine on tungivalt vajalik. Euroopa Liit on kohustunud edendama sotsiaalset kaasatust ning sidunud selle mitte ainult kvantitatiivsete eesmärkidega, vaid kinnistanud aluslepingus ka kvalitatiivselt sotsiaalsete põhiõigustega. See hõlmab vahetult inimeste elukvaliteeti ning seda tuleb tagajärgede hindamisel arvesse võtta ja käsitleda nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt. Õigusaktide ettepanekute kohta on koostatud vaid üksikuid tagajärgede hindamisi, kusjuures

<sup>(11)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi ühtekuuluvuse tugevdamine ja ELi sotsiaalvaldkonna koordineerimine” (CESE 1591/2011, 26.10.2011).

<sup>(12)</sup> Ibid.

<sup>(13)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põhiõiguste harta rakendamise strateegia”, ELT C 376, 22.12.2011, lk 74.

<sup>(14)</sup> Vt joonealune märkus 9.

sotsiaalseid tagajärgi on sageli käsitletud vaid piiratud ulatuses, samuti ei võetud tulemusi tihti peale üldse arvesse<sup>(15)</sup>.

## 6. Euroopa vajab sotsiaalsete investeeringute pakti

6.1 Võttes arvesse pretsedenditult otseselt ja kaudset sekkumist sotsiaalsetesse õigustesse, struktuuridesse ja saavutustesse, on vaja ulatuslikku kontseptsiooni, milles seotakse sotsiaalsete tagajärgede põhjalike ja sõltumatute hinnangute alusel üksteist tugevdavalt järgmised elemendid.

### 6.1.1 Sotsiaalpartnerite õigeaegne ja laiapõhjaline osalemine kõigis meetmetes

6.1.1.1 Kõik seni võetud ja tulevikus kavandatud meetmed peaksid rakenduma üksnes pärast sotsiaalpartnerite põhjalikku kaasamist. See tuleneb ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 152. See kehtib eeskätt ka puhtalt majanduslikeks või eelarvelisteks liigitatud kokkuhoiunõudmistele, millel aga nõrgendatakse sotsiaalvaldkonda. Sotsiaalpartnerite vajaliku osalemise näitena võib tuua ELi rakkerühma kasutamise Kreekas. Lisaks tuleb kõikidesse meetmetesse õigeaegselt ja ulatuslikult kaasata sotsiaalvaldkonna ja valitsusvälised organisatsioonid.

### 6.1.2 Sotsiaalsete investeeringute pakt

6.1.2.1 Komitee on põhimõtteliselt seisukohal, et sellisest kriisist, nagu valitseb Kreekas ja teistes liikmesriikides, ei pääse mitte kokkuhoiumeetmete abil, vaid sellest tuleb välja kasvada. Komitee teeb seoses majanduspoliitilise juhtimisega ettepaneku teha jätkusuutlikke investeeringuid oskuste arendamiseks, infrastruktuuri ja toodetesse ning edendada investeeringuid sotsiaal-majandusse, sotsiaalsesse ettevõtlusse<sup>(16)</sup> ja sotsiaalteenustesse.

6.1.2.2 See tuleb ellu viia sotsiaalsete investeeringute pakti abil. Komitee ühineb seega Vandenbroucke'i, Hemerijki ja Palieri sama nõudmisega. Nende kohaselt seisneb põhiülesanne selles, et hoolitseda tuleb nii ELi tasandil kui ka liikmesriikides pikaajaliste sotsiaalsete investeeringute ja lühiajaliste eelarve konsolideerimise meetmete vastastikuse toetamise eest. Tänu strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidele on võimalik luua vastav raamistik. Selle eeldus on ELi sotsiaalsete investeeringute paketi kinnistamine majanduskasvule suunatud eelarvepoliitikas ja rahanduseeskirjades. See tähendaks seda, et uue makromajandusliku ja eelarvepoliitilise järelevalvega peaks kaasnema sotsiaalsete investeeringute pakt<sup>(17)</sup>.

<sup>(15)</sup> Euroopa vaesusvastase võrgustiku 2011. aasta hinnang.

<sup>(16)</sup> Sotsiaalne ettevõtlus on Euroopa Sotsiaalmudeli võtmelement. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni käivitatud poliitilist raamistikku ja tegevuskava sotsiaalse ettevõtluse edendamiseks Euroopas ning rõhutab nende täieliku rakendamise tähtsust nii ELi kui riiklikul tasandil. Vt EMSK arvamus teemal „Sotsiaalne ettevõtlus ja sotsiaalne ettevõtte” (ELT C 24, 28.1.2012, lk 1).

<sup>(17)</sup> Vandenbroucke, Frank jt, „The EU needs a social investment pact”, OSE nr 5, 2011, lk 5.

6.1.2.3 Komitee jälgib murelikult sotsiaalseid tagajärgi, mida põhjustab kriisimeetmete raames eelkõige väikeste pensionide vähendamine. Komitee nõuab uuesti, et komisjon teeks esimese sammu ELi-ülese piisava pensioni määramiseks<sup>(18)</sup>.

### 6.1.3 Uute sissetulekuallikate leidmine avaliku sektori jaoks

6.1.3.1 Avaliku sektori eelarvet ei saa kasutada kõige jaoks – pankade päästmiseks ja sotsiaalkulutuste suurendamiseks, innovatsiooni investeerimiseks ja ettevõtete toetamiseks. Uute sissetulekuallikate leidmine on riikidele hädavajalik. Samal ajal tuleb tõhustada avaliku sektori kulutusi ja neid sihipärasemalt suunata. Komitee on seisukohal, et liikmesriikides tuleks tugevdada maksutulude baasi, sealhulgas kehtestades finantstehingute maksu, sulgedes maksuparadiisid, lõpetades maksude vähendamise võidujooksu ning võttes meetmed maksudest kõrvalehoidmise vastu võitlemiseks. Samas tuleb palju rohkem tähelepanu pöörata investeringute kvaliteedile, kui kõik liikmesriigid kohustuvad tegema sotsiaalseid investeeringuid ning konsolideerima eelarvet majanduskasvu ja reformide abil. Peale selle oleks asjakohane maksusüsteemide üldine läbivaatamine, kusjuures arvesse tuleks võtta eri liiki tulude ja varadega seotud maksete küsimust<sup>(19)</sup>.

### 6.1.4 Sotsiaalne kaitsemehhanism võrdse sotsiaalse valitsemise (social governance) kaudu

6.1.4.1 Ilma sotsiaalse kaitsemehhanismita (Jean-Claude Juncker) jääb ELi poliitika ülesehitus ebatäielikuks ning pöörab Euroopa tagasisuunda. Euroopa manduks puhtalt majandus- ja eelarveliiduks, mis on kaugel sotsiaalse turumajanduse tõdemustest. Selle eest hoiatab komitee eriti.

6.1.4.2 Komitee seisab vastutustundliku riikliku tegutsemise eest nii majandus- kui ka sotsiaalvaldkonnas (*economic and social governance*). Nii tuleb lühiajaline konsolideerimine siduda palju

tugevamalt strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidega ning saavutada arukas majanduskasv, sotsiaalne ühtekuuluvus ja sotsiaalne kaasatus.

6.1.4.3 EL peab lisaks tagama selle, et kõigi majandus- ja eelarvepoliitiliste eesmärkide osas järgitakse täielikult esmase õiguse eesmärke ja sotsiaalseid põhiõigusi, sh eelkõige kollektiivlääbirääkimiste ja streigiõigust, ning et sotsiaalsed saavutused ei halveneks.

### 6.1.5 Konvendi kokkukutsumine sotsiaalsele arengule suunatud kontseptsiooni väljatöötamiseks seoses eelseisvate aluslepingu muudatustega

6.1.5.1 Komitee nõuab tungivalt konvendi kokkukutsumist. Lähtuvalt praegu päevakorras olevatest ulatuslikest aluslepingu muudatustest on vajalik nii lai debatt kui ka demokraatlik legitimeerimine. Nii nagu viimasel konvendil, peavad sellel osalema nii riikide parlamendid, Euroopa Parlament, sotsiaalpartnerid kui ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee. Vahearuande ja tegevuskava koostamisel tuleb tagada, et aluslepingus tehtavad muudatused sisaldavad võrdväärset sotsiaalset mõõdet ning et tulemust käsitletakse märtsis esitatavas aruandes kokkulepitud meetmete rakendamise viisi kohta.

### 6.1.6 Sotsiaalpartnerite kollektiivlepingute autonoomia tagamine ja edendamine

6.1.6.1 Komitee kinnitab oma seisukohta, mille kohaselt kehtivad põhiõiguste harta kohustused kõigile ELi institutsioonidele ja asutustele, mistõttu sekkumine kollektiivlääbirääkimiste autonoomiasse on täiesti lubamatu ning Euroopa Komisjon peab selle vastu kohe tegutsema. Komisjon ei tohi mitte mingil juhul anda liikmesriikidele soovitusi, mis sisaldavad põhiõiguste harta rikkumist. Vastupidi, komisjon peab tegema kõik, et põhiõigusi mitte ainult ei säilitata, vaid ka edendatakse. Kriisi näol on tegemist proovikiviga, mis näitab, kui hästi on põhiõiguste kultuur Euroopas juurdunud<sup>(20)</sup>.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Staffan NILSSON

<sup>(18)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Pensionide roheline raamat”, ELT C 84, 17.3.2011, lk 38.

<sup>(19)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööhõive tippkohtumise tulemused” – lõige 3.4.2, ELT C 306, 16.12.2009, lk 70.

<sup>(20)</sup> Vt joonealune märkus 13.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Sotsiaalmajandus Ladina-Ameerikas”**

(2012/C 143/06)

Raportöör: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

18. jaanuaril 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Sotsiaalmajandus Ladina-Ameerikas”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 24. jaanuaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 141, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 4.

**1. Järeldused ja soovitus**

1.1 Käesoleva arvamuse eesmärk on anda umbkaudne hinnang Ladina-Ameerika sotsiaalmajandusele kui kodanikuühiskonna organiseeritud sektorile, mis on üldiselt Euroopa Liidu koostöötegevusest välja jäänud. See hinnang antakse Ladina-Ameerika mitmekesisusega arvestades ja kummagi piirkonna erinevusi tunnistades. Seepärast peetakse sõltumata teistest võimalikest terminitest käesoleva arvamuse jaoks kõige sobivaks kasutada terminit „sotsiaal- ja solidaarmajandus”.

1.2 ÜRO kuulutas oma resolutsiooniga nr 47/90 iga aasta juuli esimese laupäeva rahvusvaheliseks ühistute päevaks ning resolutsiooniga nr 64/136 nimetati 2012. aasta rahvusvaheliseks ühistute aastaks. Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) on mitmel puhul (eelkõige oma resolutsioonis nr 193) tunnistanud ühistute ning sotsiaal- ja solidaarmajanduse positiivseid aspekte. Ka Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) ja Maailemapank on väljendanud oma huvi kõnealuse sektori vastu. EL on samuti korduvalt sel teemal sõna võtnud, tunnistades ühistute ja sotsiaalmajanduse olulisust. Euroopa Investeeringuspank osaleb projektides, mida korraldatakse koos Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse ettevõtetega. Ka Mercosur ja teised Ladina-Ameerika institutsioonid on seda teinud sarnastel tingimustel. Käesolevas arvamusel nõustatakse nende seisukohtadega.

1.3 Samuti on arvamuse eesmärk panna alus komitee tööle ELi ja Ladina-Ameerika kodanikuühiskonna organisatsioonide seitsmenda kohtumise ettevalmistamisel. Kohtumine toimub 2012. aastal Tšiilis Santiagos. Tehakse ettepanek kutsuda nii kohtumist ettevalmistavas töös kui ka nimetatud kohtumisel endal osalema Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse ning Euroopa Liidu esindajaid, et analüüsida käesoleva arvamuse sisu konstruktiivse dialoogi raames. Samuti tehakse ettepanek väljendada seitsmendal kohtumisel arvamust selle dialoogi tulemuste kohta. Komitee leiab, et sotsiaal- ja solidaarmajandus lahendab Ladina-Ameerikas tõsiseid probleeme sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse ning põhiõiguste rikkumise vallas. See on oluline vahend võitluses inimväärse töö eest ja sotsiaal-majandusliku varimajanduse vastu ning on seepärast tähtis kohaliku arengu ja sotsiaalse ühtekuuluvuse jaoks. Sotsiaal- ja solidaarmajandus mõjub soodsalt mitmekesisusele ja majandusdemokraatialle. Seepärast on esmatähtis soodustada kõiki nimetatud pädevus- ja mõjuvaldkondi, aidates kaasa tootmismudeli vajalikule muutmisele.

1.4 Väga oluline on Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse eri suundumuste koosseksisteerimine ja koostöö. Ühelt poolt tuleb soodustada seda, et tugevama ettevõtliku olemusega sotsiaal- ja solidaarmajandus tugineks solidaarsuspõhimõttest lähtuvatele eesmärkidele ega seaks kõige tähtsamaks suuremat kasumit, osaledes seeläbi rohkem üldise heaolu loomisel. Teiselt poolt peab rohkem sotsiaalpoliitilistele muutustele keskendunud sotsiaal- ja solidaarmajandus mõistma, et ettevõtted peavad olema tulusad ja saama kasumit, luues võrgustikke, mis võimaldavad neil turul püsima jääda. Seepärast ei tohi sotsiaal- ja solidaarmajandus seada end sisse mitte vaesuse, vaid suundumuste muutmise konteksti, seostades omavahel arengut, majanduslikku tasuvust ja sotsiaalset õiglust, et kaotada igasugused ebasümmeetriad.

1.5 Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajandusel on probleeme, mis raskendavad selle arengut: üks tõsisemaid on puudulik sotsiaalne ja institutsiooniline nähtavus. Seda põhjustab muu hulgas rangete mõõtmismenetluste puudumine, mis takistab sotsiaal- ja solidaarmajanduse mõõtmete ja oluliste sotsiaalsete mõjude kindlakstegemist. Vaja on tõhusamat tegevust rahvusvaheliselt ühtlustatud statistika kogumisel Ladina-Ameerika riikides, kaasates koostöösse rahvusvahelised organisatsioonid, nagu Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide majanduskomisjon (CEPAL), rahvusvahelise ühistute liidu Ameerika mandri osakond (ACI-Americas), Ladina-Ameerika sotsiaal-majanduse sihtasutus (Fundibes), tööstus-, käsitöö- ja teenuseosutajate ühistute rahvusvaheline organisatsioon (Cicopa) ning rahvusvaheline avaliku, sotsiaal- ja ühistumajanduse teadus- ja teabekeskus (Ciriec). Sotsiaal- ja solidaarmajanduse esindusorganisatsioonide institutsioonilise kohalolu puudumine on samuti tõsine probleem, mille lahendamiseks peavad riigiasutused ja teised sotsiaalpartnerid tunnustama neid organisatsioone vestluskaaslastena sotsiaal- ja majanduspoliitika kohta nõu andvate institutsioonide raames. Riiklikud majandus- ja sotsiaalnõukogud ning teised ühiskonnaelus osalemise organid on hea vahend ka sotsiaal- ja solidaarmajanduse organisatsioonide kaasamiseks.

1.6 Välja arvatud mõne tähelepanuväärse erandi puhul, takistab tervikliku ja kaasava avaliku poliitika puudumine sotsiaal- ja solidaarmajanduse küsimuses märkimisväärselt selle tugevdamist ja arengut. On hädavajalik jätta seljataha ettepanekud, mille aluseks on vaid tingimusteta majanduslikud otsetoetused, ning edendada meetmeid, mis on suunatud sotsiaal- ja

solidaarmajanduse rahastamisallikate probleemi lahendamisele. Tuleb luua üldist huvi pakkuvat struktuuripoliitikat, mis sisaldaks seadusandlikke otsuseid, ning arendada innovatsioonialast haridust ja ametialast pädevust, ka ülikoolides. Tuleb edendada sotsiaal- ja solidaarmajanduse osalemist sotsiaalkaitse arendamisel tervishoiusüsteemide kaudu, mida hallatakse koos kasutajatega. Tuleb tugevdada riigi tegelikku poliitikat, mis oleks jätkusuutlik ka pärast valitsuste järjestikust vahetumist.

1.7 Ametiühingutel ja teistel sotsiaalvaldkonna sidusrühmadel, sealhulgas sotsiaal- ja solidaarmajandusel, võib üheskoos tegutsedes olla oluline roll institutsiooniliste mehhanismide arendamisel, et võidelda seaduserikkumiste ja pettustega, mis tulenevad mitteametlikust majandusest ja näiliste füüsilisest isikust ettevõtjate tekkimisest. Samuti võivad nad aidata tagada inimväärse töö ja kõigile kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused ning soodustada suutlikkuse suurendamist.

1.8 Käesolevas arvamuses kirjeldatud mõtted ja ettepanekud tuleb hõlmata ELi rahvusvahelisse koostööpoliitikasse Ladina-Ameerikas seoses sotsiaal- ja solidaarmajandusega. Tuleb korraldada koostööprojekte, mille eesmärk on rajada elujõulisi sotsiaal- ja solidaarmajanduse ettevõtteid, mis edendaksid sotsiaalselt ühtekuuluvust, kohalikku arengut, mitmekesisust, majandusdemokraatiat ning majanduse ja töö ulatuslikku ametlikuks muutmist. Sotsiaal- ja solidaarmajandust tuleb pidada ELi koostöös prioriteetseks, et soodustada selliste võrgustike tugevdamist, mis aitavad viia ellu majanduskoostöö ja ühisarengu poliitikat. Sotsiaal- ja solidaarmajanduse valdkonna koostööprojektid peavad soodustama valdkonna sidusrühmade ja võrgustike kooskõlastamist, vältides killustatust ja dubleerimist: oluline on saavutada rahvusvahelisem ja strateegilisem tegevus.

1.9 Samuti on praegusel üleilmse kriisi ajal vaja tugevdada Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse vahelisi ettevõtlus- ja kaubandussuhteid. Eeskujul võivad seejuures anda Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse heade tavade kogemused. Oluline on, et Ladina-Ameerika riikidega sõlmitavad kaubanduskokkulepped edendaksid mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning konkreetsemalt sotsiaal- ja solidaarmajanduse arengut.

## 2. Sotsiaalmajandus Ladina-Ameerikas

### 2.1 Mõiste kahesus

2.1.1 Käesolevas arvamuses antav umbkaudne hinnang Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajandusele lähtub kahest vältimatust eeldusest: ühelt poolt ELi ja Ladina-Ameerika sotsiaalolukorra vahelistest erinevustest ning teiselt poolt sellest, et ka Ladina-Ameerikas ei ole see kõikjal ühesugune. Seepärast arvestatakse käesoleva analüüsi juures võimalikult palju nimeetatud mitmekesisusega. Samuti püütakse leida sarnasusi, mis võimaldavad teha koostööd võrdsetel alustel ning mõlemas piirkonnas toimuvaid muutusi arvestades <sup>(1)</sup>.

2.1.2 Ladina-Ameerikas kasutatakse enamasti kahte terminit: „sotsiaalmajandus” ja „solidaarmajandus”. Viimast kasutatakse üldisemas tähenduses ning esineb vastakaid seisukohti termini tähenduse osas (nt mõiste „rahvalik majandus” („economía popular”). Euroopas kasutatakse terminit „sotsiaalmajandus” ning see tähistab mõistet, millel on selge ettevõtlusega seotud varjund ning mis sobitub süsteemi kui alternatiivne ja erinev tegutsemisviis, mis ei pea kasumi saamist iseenesest probleemiks. Selles osas on oluline küsimus viis, kuidas saadud kasumit jaotatakse, sest sotsiaalmajanduse äritegevus peab olema konkurentsivõimeline ja tooma tulu. ELis on sotsiaalmajanduse termin ja mõiste saavutanud laiapõhjalise konsensususe <sup>(2)</sup>. Ladina-Ameerikas on palju erinevaid kriteeriume.

2.1.3 Viimastel aastatel, eelkõige Ladina-Ameerikas toimunud poliitiliste ja majanduslike muutuste järel, kasutatakse sageli kõnealusele sektorile viidates terminit „sotsiaal- ja solidaarmajandus” <sup>(3)</sup>. Seepärast teeme ettepaneku kasutada seda terminit Ladina-Ameerikast rääkides.

2.1.4 Esimese hinnanguna võime märkida, et kogu sotsiaal- ja solidaarmajandusele on ühine koosnemine eraõiguslikest üksustest, mis on rajatud isiklike ja ühiskondlike vajaduste rahuldamiseks, mitte investoritele tulu toomiseks. Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse olukord on riigiti erinev, kuid teatud mudelid esinevad neis kõigis. Vahest saaks neist ühistest joontest lähtudes sõnastada kõnealuse mõiste ühtsema tõlgenduse. Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajandusse kuuluvad peamiselt ühistud, vastastikused kindlustusandjad, sihtasutused, ühendused, tootmisühistud, sotsiaalse solidaarsuse organisatsioonid, tsiviilrühmitused ja mitmesugused mikroettevõtted. Need ettevõtted ja asutused tuginevad solidaarsusele ja sotsiaalsele vastutusele. Suurem osa neist tegutseb turul, kuid mõnikord loovad nad ka eriturgusid (nt õiglase kaubandus), kus kehtivad konkurentsipõhimõttest erinevad põhimõtted.

2.1.5 Sotsiaal- ja solidaarmajanduse organisatsioonidel ja ettevõtetel on avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest kapitalil põhinevatest ettevõtetest erinevaid jooni, kuid nad toodavad nendega sarnaselt kaupu ja teenuseid. Seepärast ei ole sotsiaal- ja solidaarmajanduse ettevõtted ainuüksi ega ka mitte esmajärjekorras heategevusasutused, samuti ei puudu neil teatud tulunduslikkus: kasum on vajalik. Keskne teema on tegevusest saadava tulu jaotamise viis. Tulu ei mõeldeta ainult rahalise tasuvusena ega liikmetele ja kogukonnale loodava kasumina, vaid ka selle tulu läbi saadava sotsiaalse väärtusena.

<sup>(1)</sup> Dokument KOM(2009) 647 ELi 2020. aasta strateegia kohta. „Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika suhete sotsiaal-majanduslike aspektide edendamine”, ELT C 347, 18.12.2010, lk 48-54.

<sup>(2)</sup> Arvamus INT/447 „Ettevõtluse vormide mitmekesisus”, ELT C 318, 23.12.2009, lk 22-28; Patrizia Toia aruanne nr 2008/2250(INI); komitee arvamus ühistute edendamise kohta Euroopas (ELT C 234, 22.9.2005); komitee arvamus „Sotsiaalmajandus ja ühisturg” (EÜT C 117, 26.4.2000). Samuti hiljutised Hispaania ja Portugali sotsiaal-majanduse seadused (2011) ning teised liikmesriikide õigusnormid, mis reguleerivad sotsiaal- ja solidaarmajanduse ettevõtteid.

<sup>(3)</sup> Nii teeb näiteks ILO oma hiljutises, 2010. aasta töödokumendis „Social and Solidarity Economy: Building a Common Understanding”, mille koostas ILO rahvusvaheline koolituskeskus (CIF).



## 2.2 Mõttmed ja mõõtmine

2.2.1 Üks suuremaid probleeme, mis takistab Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse arengut, on see, et kõnealuse sektori kohta on keeruline teavet süstematiseerida, see aga suurendab sektori sotsiaalset nähtamatust. On vaja kindlalt teada, mitte ainult oletada, milline on sotsiaal- ja solidaarmajanduse tegelik mõju. Selline mõõtmisvõimaluse puudumine muudab väga raskeks tuua välja sektori tegeliku sotsiaalse olulisuse ning selle erinevuse teist tüüpi ettevõtetest nende majandus-, ühiskondliku ja solidaarse tegevuse mõju osas. Sama oodatakse kõnealusest sektorilt ka Euroopas: statistilist tunnustamist, usaldusväärsete avalike registrite loomist ning satelliitirvepidamist iga institutsioonilise sektori ja tegevusharu kohta, et saavutada suurem nähtavus <sup>(4)</sup>.

## 2.3 Sotsiaal- ja solidaarmajanduse organisatsioonid

2.3.1 Nagu paljudes ELi riikides on ka Ladina-Ameerikas esmatähtis lahendada sotsiaal- ja solidaarmajanduse piisavalt tugeva, tervikliku ja tõhusa representatiivsuse puudumise probleem. Kuigi viimastel aastatel on tehtud palju edusamme, tuleb sotsiaal- ja solidaarmajanduse eri harude esindusstruktuurid tervikuks ühendada, organiseerides need alt ülles suunal püramiidkujuliselt ning võttes arvesse valdkondlikke ja territoriaalseid kriteeriume, kuid vältides killustatust, nendevahelist konkurentsi ja korporatiivsust. Tänu nende organisatsioonide lähedusele kohalikele ja piirkondlikele ametivõimudele saab neid lihtsalt pidada sotsiaalse kasu ja innovatsiooni keskusteks, mis suudavad leida lahenduse kõige olulisematele sotsiaal-majanduslikele probleemidele.

2.3.2 Kui sotsiaal- ja solidaarmajanduse organisatsioonid <sup>(5)</sup> saavutavad tunnustatud positsiooni, mis annab neile tõelise dialoogi ja läbirääkimiste pidamise suutlikkuse, võivad nad kätte mõju, mis aitab luua koostoimet sellistes valdkondades

<sup>(4)</sup> Ladina-Ameerikas ei ole täpset statistikat, kuid Fundibesi 2009. aastal tehtud uuringutest selgub, et umbkaudselt ja esialgselt võib rääkida enam kui 700 000 sotsiaal- ja solidaarmajanduse organisatsioonist, kuhu kuulub ligikaudu 14 miljonit liiget. Lisaks muudab kogu piirkonna majanduses mitteametliku sektori ulatuslikkus äärmiselt raskeks täpse või isegi ligikaudse üldarvu leidmise. ACI omalt poolt leiab, et Ladina-Ameerika on uute ühistute ja nende liikmete osas kõige kiiremini kasvav piirkond (2009). Uruguai riiklik ühistute instituut (Inacoop) avaldas 2008. aasta kohta mõned arvud: 1 164 ühistut, 907 698 aktiivset liiget, aastatoodang väärtuses 1,708 miljardit dollarit (3,2% kogutoodangust), 27 449 töötajat. Veel 2008. aasta andmeid: Argentiina: 12 760 ühistut ja 9 392 713 nendega seotud isikut; 4 166 vastastikust kindlustusandjat ja 4 997 067 nendega seotud isikut; 289 460 töötajat (allikas: INAES). Tšiili: 1 152 ühistut ja 1 178 688 nendega seotud isikut; 536 vastastikust kindlustusandjat (allikas: Fundibes). Colombia: 8 533 ühistut ja 139 703 nendega seotud isikut; 273 vastastikust kindlustusandjat ja 4 758 nendega seotud isikut (allikas: Confecoop). Guatemala: 841 ühistut ja 1 225 359 nendega seotud isikut (eri allikad). Paraguay: 453 ühistut ja 1 110 000 nendega seotud isikut (allikas: Fundibes). Brasiilia kohta vt allmärkus 9. Samuti on uuringuid, mis näitavad, et sotsiaal- ja solidaarmajandus on kriisi tingimustes tugev olnud. Kuid kõik need andmed ja hinnangud on pigem umbkaudsed ja oletatud kui tõendatud.

<sup>(5)</sup> Esindusorganisatsioonide näiteid: Confecoop (Colombia), Conacoop (Costa Rica), Confecoop (Guatemala), Conpacoop (Paraguay), Hondurase ühistute keskkliit, OCB (Brasiilia), Conacoop (Dominikaani Vabariik), Cudecoop (Uruguay), Mehhiko solidaarmajanduse ettevõtete nõukogu ja Cosucoop (Mehhiko). Rahvusvahelised organisatsioonid: ACI Americas, Cicopa jt.

nagu suutlikkuse suurendamine, ettevõtluse tõhusus, ettevõtete sotsiaalne vastutus, uued juhtimismudelid, võitlus halbade tavade ja lõpuks suurem mõju majandussüsteemis.

## 2.4 Avalik poliitika

2.4.1 Üks ülesanne, mille sotsiaal- ja solidaarmajandus peab veel lahendama, on see, kuidas sõlmida kokkuleppeid ja liite ametivõimudega vastastikuse austuse ja sõltumatuse alusel. Avalik poliitika on seega üks Ladina-Ameerika sotsiaal- ja solidaarmajanduse peamisi mureküsimusi ja eesmärke. Poliitika, mis põhineb eelkõige tingimusteta majanduslikel otsetoetustel, on allikas, mida ei ole võimalik kontrollida ja mis on ettearvatu, ning see võib muutuda surve avaldamise ja manipuleerimise vahendiks. Kõigest leevendavad või abistavad poliitikameetmed soodustavad halbu tavasid.

2.4.2 Tuleb edendada terviklikku ja kaasavat poliitikat, mis ühtib sotsiaal- ja solidaarmajanduse põhieesmärkidega ning selliste valitsuste põhieesmärkidega, kes on huvitatud sotsiaal- ja solidaarmajanduse suutlikkusest mobiliseerida kogukonna ressursse turu tingimustes, et keeruliste probleemide korral uuenduslikke lahendusi kasutades saavutada üldist kasu. Riigivõimul ning sotsiaal- ja solidaarmajanduse organisatsioonidel on vaieldamatult ühiseid sotsiaaleesmärke, sest nad mõlemad soovivad rahuldada inimeste pakilisi vajadusi <sup>(6)</sup>.

2.4.3 Sotsiaal- ja solidaarmajanduse jaoks on juurdepääs rahastamisele lakkamatu probleem, mis pidurdab järsult selle arengut. Sotsiaal- ja solidaarmajandus elatub peamiselt oma liikmete ja eestvedajate panustest, mitte spekuleerivate kolmandate isikute kapitalist. Samal ajal viiakse ellu tegevust, mis toob üldist huvi pakkuvat kasu. Üldiselt on avaliku sektori tegevus vähene ja ebapiisav selles osas, mis puudutab korrapärase rahastamisviiside loomist sotsiaal- ja solidaarmajanduse jaoks sobivate õigusreformide ja makromajanduse meetmete abil. On vaja riiklikku poliitikat, mis hõlmaks sotsiaal- ja solidaarmajanduse üldisesse majandusplaneerimisse, tööstuse rahastamise meetmeid uue kapitali loomiseks, millega tugevdatakse riskikapitalifonde, töötajate ja liikmete majandusliku kaasamise rahastamist; ettevõtete rühmade loomise toetamist ning sotsiaal- ja solidaarmajanduse riigihangetes osalemise edendamist. Kiiresti tuleb ümber kujundada meetmed, mis takistavad põhjendamatult sotsiaal- ja solidaarmajanduse enda finantsasutuste, nagu eetiliste pankade ja mikrorahastamise arendamist.

2.4.4 Suuremal osal riikidest puuduvad selged poliitikasuunised, mille alusel töötada välja eri tasanditel, pädevusvaldkondades ja haldusstruktuurides kooskõlastatud programme ning milles sotsiaal- ja solidaarmajandus leiaks oma institutsioonilise ja valdkondadevahelise koha. Haldusmenetlused ei ole piisavalt paindlikud ning riigi ja riigiülel tasandil puudub sotsiaal- ja solidaarmajanduse edendamise ja toetamise üldsuuniste tõhus ühtlustamine. Puudust tuntuks riiklikest poliitikameetmetest, millega vältida väikeste sotsialettevõtete ning kohaliku solidaarse tootmisstruktuuri hävimist, ning tööalase koolituse

<sup>(6)</sup> Sotsiaal- ja solidaarmajanduse riigiasutused: Infocoop (Costa Rica), Dansocial (Colombia), Incoop (Paraguay), Inaes (Argentina), Senaes (Brasiilia), Inacoop (Uruguay) ja Insafocoop (El Salvador).

ja ärijuhtimise meetmetest, eelkõige kohalikul tasandil, <sup>(7)</sup> ning sotsiaal- ja solidaarmajanduse eri vormide õigusraamistike kohandamise meetmetest. Eelkõige tuleb viidata vajadusele rakendada sotsiaal- ja solidaarmajandusele suunatud riiklikku hariduspoliitikat (ILO 2002. aasta soovitus nr 193). Riigiasutused, sealhulgas ülikoolid, ning sotsiaal- ja solidaarmajandus ei ole teinud piisavalt jõupingutusi koostööks.

## 2.5 Ladina-Ameerika majanduse areng ning sotsiaal- ja solidaarmajanduse roll

### 2.5.1 Majanduse õiglane areng ja kasv

2.5.1.1 Ladina-Ameerika makromajanduslik areng on soodus tavapärase majanduskasvu tähenduses, kuigi see on riigiti erinev. Kuid seda piiravad raskused, sest majanduskasv toetub äärmiselt suure sotsiaalse ebavõrdsuse tingimustele, kus teatud sotsiaalsektorites valitseb massiline ja alaline töötus, samuti üldine ebakindlus tööturul, sotsiaalne tõrjutus ja vaesus. Kuid sellise ettevaatava riigi taasväertustamine, mis on teadlik mittejätkusuutlikust sotsiaalsest kahesusest, näib soodustavat õiglasemat <sup>(8)</sup> ja keskkonnahoidlikumat majanduskasvu.

2.5.1.2 Ladina-Ameerika tugeva sotsiaal- ja solidaarmajanduse panus arengu juhtimisse keskendub selliste tõsiste probleemide nagu vaesus, ebavõrdsus, tõrjutus, mitteametlik majandus, inimeste ärakasutamine, sotsiaalse ühtekuuluvuse puudumine ja ettevõtete ümberpaigutamine lahendamisele ning lõppkokkuvõttes tulude ja rikkuse võrdsema jaotamise saavutamisele, aidates kaasa tootmismudeli vajalikule muutmisele. Siinkohal tuleb mängu sotsiaal- ja solidaarmajandus, mis pakub sotsiaalse heaolu teenuseid ning mis teiste sektoritega võrreldes annab eeliseid tõhususe osas eelistatud sotsiaalsete kaupade ja teenuste pakkumisel ja tootmisel. Kuna sotsiaal- ja solidaarmajandus suudab tegeleda elanikkonna suurte rühmadega ning tegutseda muidu võimu- ja majanduskeskustest kaugele jäävates piirkondades, on see sobiv saavutama õiglasemat arengut.

## 2.5.2 Mitteametlik majandus ja sotsiaalsed õigused

2.5.2.1 Mitteametlik majandus on Ladina-Ameerikas massiline nähtus, mis esineb ka teatud piirkondades ELis (varimajandus) ning mida iseloomustab sellise töö ja majandustegevuse elluviimine, mille puhul puudub täielikult või osaliselt

sotsiaalkaitse ja ei austata kehtivaid seadusi. Töötus, vaeghõive ja halvad töötingimused on vastuolus ILO avaldustega inimväärse töö kohta <sup>(9)</sup>. See on tõsine probleem. On leitud otsene seos mitteametliku töö või vaeghõive ning vaesusmäära vahel, kusjuures eriti levinud on see naiste, noorte, põlisrahvaste, Aafrika päritolu inimeste ja puuetega inimeste puhul nii mitteametliku kui ka palga- ja töötingimuste võrdsuse küsimuses. Seevastu sotsiaal- ja solidaarmajandus koos teiste sidusrühmadega aitab tõhusalt võidelda mitteametliku tööga, muutes ettevõtteid ja isikuid seaduslikuks ja andes neile sotsiaalkaitse. Lisaks aitab see vältida selliste tavade ilmumist, millega soodustatakse täitmistagatisteta ja ebakvaliteetsete avalike teenuste oma huvidest lähtuvat allhankimist, kahjustades seeläbi nende teenuste kasutajate sotsiaalkaitset. Ametiühingutel ja teistel sotsiaalvaldkonna sidusrühmadel, sealhulgas sotsiaal- ja solidaarmajandusel, võib üheskoos tegutsedes olla oluline roll institutsiooniliste mehhanismide arendamisel, et võidelda seaduserikkumiste ja pettustega, mis tulenevad mitteametlikust majandusest ja näiliste füüsilisest isiksust ettevõtjate tekkimisest. Samuti võivad nad aidata tagada inimväärse töö ja kõigile kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused ning soodustada suutlikkuse suurendamist.

2.5.2.2 ILO tunnustab sotsiaal- ja solidaarmajanduse rolli, sest väärtused ja põhimõtted, millest lähtuvad sotsiaal- ja solidaarmajanduse ettevõtted, hõlmavad ka tööalaste põhimõtete ja põhiõiguste austamist <sup>(10)</sup>. Sellega seoses on sotsiaal- ja solidaarmajandus näidanud, et suudab laiendada sotsiaalkaitse teenuseid isikutele ja tarbijatele, kes ei kuulu sotsiaalkindlustuse maksusüsteemide alla, vähendades seeläbi ebavõrdsust tööturul ja tagades võrdse kohtlemise.

2.5.2.3 Sotsiaal- ja solidaarmajanduses on palju füüsilisest isikute ettevõtjate mitteametlikke rühmi, millel puuduvad tööalase koolituse, rahastamise ja ametliku tunnustamise võimalused. Väiketootjate ja käsitöölise vaheliste vastastikkusel põhinevate ja usaldussuhete olemasolu võiks luua tegevuse ametlikuks muutmise protsesse sotsiaal- ja solidaarmajanduse ettevõtete näol, sest näiteks ühingutesse mitteametlikel tootjatel ei ole põhimõtteliselt mingit võimalust siseneda ametlikule turule. Sotsiaal- ja solidaarmajandus peaks rohkem osalema sotsiaalkaitse arendamisel tervishoiusüsteemide kaudu, mida hallatakse koos kasutajatega. Põhiline on kaotada mitteametlik töö, mis võib esineda sotsiaal- ja solidaarmajanduses endas.

<sup>(7)</sup> Nagu on VKEdes kohta märgitud arvamuses REX/180 „Euroopa Liidu ja Mehhiko suhted“ (15.2.2006), ELT C 88, 11.4.2006, lk 85-93.

<sup>(8)</sup> Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide majanduskomisjoni (CEPAL) andmetel elab üle poole elanikkonnast (350 miljonit inimest) allpool vaesuspiiri ning 22 miljonit last peab ellujäämise nimel töötama. Eeskujuks tuleb tuua viimasel aastakümnel Brasiilia valitsuse võetud meetmeid, millega on aidatud miljonitel inimestel väljuda äärmise viletsuse olukorrast. Brasiilia sotsiaal- ja solidaarmajandus on andnud nende edusammude juures oma panuse solidaarmajanduse riigisekretariaadi (SENAES) ja tolle juhi professor Paul Singeri strateegia kaudu. Tema hiljuti lausunud sõnade kohaselt „vajab sotsiaal- ja solidaarmajandus rohkem raha, ulatuslikumat turgu ja suuremat tuntust“.

<sup>(9)</sup> Brasiilia solidaarmajanduse kaardistamise andmetel on riigis 22 000 ettevõtet, millest üks kolmandik on tõenäoliselt mitteametlikud ([www.fbes.org.br](http://www.fbes.org.br)). Vt ka arvamused REX/232 „Euroopa Liidu ja Kesk-Ameerika suhted“, ELT C 256, 27.10.2007, lk 138-143, arvamused SOC/250 „Inimväärse töö tagamine kõigi jaoks“, ELT C 93, 27.4.2007, lk 38-41, ning Euroopa ja Ladina-Ameerika parlamentaarse assamblee 12. oktoobri 2009. aasta töödokument „Strategies for maintaining and creating jobs, particularly for women and young people“.

<sup>(10)</sup> 2011. aasta töödokument „Social and Solidarity Economy: Our common road towards Decent Work“, <http://socialeconomy.itcilo.org/en/2011-readers>. Viiteks ka käesoleva arvamuse punktile 3.2.

### 2.5.3 Kohalik areng ja sotsiaalne ühtekuuluvus

2.5.3.1 Sotsiaalse ühtekuuluvuse miinimumnõuete eesmärgiks seadmist peetakse tähtsaks mis tahes arengukäsitluse jaoks<sup>(11)</sup>. Kohalikud omavalitsused hakkavad aru saama, kui oluline on toetada sotsiaal- ja solidaarmajanduse ettevõtjaid, et anda uut elu maa- ja linnapiirkondadele. Need ettevõtted loovad kohalikke töökohti ning nende kasum ringleb kohalikul tasandil, soodustades vahendite kogunemist ning seejärel nende investeerimist samas piirkonnas. Nii tagatakse sotsiaalse ühtekuuluvuse põhiprotsessid koos investeeringute, toodete ja teenuste kohaliku kontrolliga ning kasumi ringlemine, et seda saaks kasutada kohalikus ja piirkondlikus majanduses majandusstabiilsuse loomiseks.

2.5.3.2 Sotsiaal- ja solidaarmajandus suudab luua ja levitada ettevõtluskultuuri ja -struktuuri ning ühendada majandustegevus kohalike tootmisvajadustega. Sotsiaal- ja solidaarmajandus ergutab maapiirkondades kohalikku arengut ja soiku jäänud tööstuspiirkondades nende taaselustamist ning annab uue elu halvas olukorras linnapiirkondadele, leevendades sellega suurt piirkondlikku ebavõrdsust ilma ühe kindla kohaliku arengumustrita, vaid eri viiside koosseisestamisega vastavalt piirkondade sotsiaalsetele ja majanduslikele vajadustele.

2.5.3.3 Sotsiaal- ja solidaarmajandus soodustab piirkondlikku iseseisvust, andes eriti olulise rolli kodanikuühiskonnale määramaks kindlaks kõnealuse piirkonna arengu mudeli ning kontrollimaks majanduskasvu ja struktuuriliste muutuste protsesse. Neis protsessides on väga oluline osa põllumajandusühendustel. Sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika peab keskenduma kohalikele tasandile (maa- ja linnapiirkonnad), et tagada põhilised sotsiaalteenused, infrastruktuurid ja haridus. Sotsiaal- ja solidaarmajandus on selle ülesande täitmisel hädavajalik.

### 2.5.4 Mitmekesisus ja majandusdemokraatia

2.5.4.1 Sotsiaal- ja solidaarmajandus ei ole majandussüsteemi marginaalne sektor, vaid selle institutsiooniline osa, mis eksisteerib koos avaliku ja kapitalil põhineva erasektoriga. Seeläbi luuakse majanduse mitmekesisust, mis võimaldab anda sotsiaal- ja solidaarmajandusele rohkem kaalu teise kahe sektori kõrval. Sotsiaal- ja solidaarmajandus annab panuse säästvasse

arengusse, edendab vabatahtlike sektorit ja tagab oma hariduse edendamise süsteemide abil võrdsed võimalused. Sotsiaal- ja solidaarmajandus on tähtis sotsiaalse stabiilsuse, majanduskasvu jätkusuutlikkuse, tulude ümberjaotamise ja alternatiivsete majandusmudelite käivitamise saavutamiseks.

2.5.4.2 Sotsiaal- ja solidaarmajanduse toimimine, lähtudes demokraatia põhimõttest ja inimeste osalemisest oma majandusprotsesside üle otsuste langetamisel, tähendab pidevat demokraatia- ja kodanikukoolitust. Sotsiaal- ja solidaarmajandus ehitab üles sotsiaalstruktuuri ning selle võime osaleda edukalt konfliktide lahendamisel ning rahu ja sotsiaalse õigluse tagamisel muudab ta Ladina-Ameerika majandus- ja sotsiaalsüsteemi asendamatuks osaks. Neid võimeid tuleb edendada.

### 3. Sotsiaal- ja solidaarmajanduse alane rahvusvaheline koostöö

#### 3.1 Koostöövajadus

3.1.1 Sotsiaal- ja solidaarmajandus lähtub põhimõtetest ja tavadest, mis on ühised nii Euroopa Liidus kui ka Ladina-Ameerikas. Seepärast võivad need puutepunktid edendada koostööd nende kahe piirkonna vahel nii säästva arengu kui ka kaubavahetuse ja ettevõtluse valdkonnas.

3.1.2 Korraates komitee poolt varem öeldut, tuleb märkida, et Ladina-Ameerika riikidega sõlmitavad kaubanduskokkulepped peavad edendama mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning konkreetsemalt sotsiaal- ja solidaarmajanduse arengut<sup>(12)</sup>.

#### 3.2 Võrgustikud

3.2.1 Sotsiaal- ja solidaarmajanduse esindusorganisatsioonide, sotsiaallettevõtete, teabe-, mõõtmis- ja innovatsioonikeskuste ning ülikoolihariduse keskuste moodustatud võrgustikud võivad luua platvorme, mis tegutsevad mainitud suurte puuduste kaotamise nimel. Nende eesmärkide saavutamisel võib tuua suurt kasu ka EL, kuid meetmed ei tohi olla suunatud ainult madalama sissetulekuga riikidele või piirkondadele, vaid ka keskmise sissetulekuga tärkava majandusega riikidele, kellel on vaja tugevdada oma sotsiaalset ühtekuuluvust ja edendada õiglast majanduskasvu. Elujõulistele võrgustikele toetuv sotsiaal- ja solidaarmajandus aitaks määrata kindlaks kõige pakilisemaid vajadusi ja kõige tõhusamaid projekte, muutes niimoodi ELi rahvusvahelise koostöö valikulisemaks. Väga tähtis võib olla ELi tegevus sotsiaal- ja solidaarmajandusele toetuvate arenguvõrgustike loomisel Ladina-Ameerika ja teiste piirkondade (Aafrika, Aasia jt) vahel<sup>(13)</sup>.

#### 3.3 Arengukoostöö ja ühisareng sotsiaal- ja solidaarmajanduses

3.3.1 EL võib koostööd teha, rakendades **sotsiaal- ja solidaarmajanduse säästva arengu ettevõtluskavasid**,<sup>(14)</sup> milles osalevad sellele valdkonnale pühendunud Ladina-Ameerika

<sup>(11)</sup> Paljude teiste dokumentide seas vt komitee korraldatud ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide organiseeritud kodanikuühiskonna kuues kohtumine (2010); Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide majanduskomisjoni (CEPAL) töödokumendid Ladina-Ameerika riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumiseks Tšiilis Santiagos 2007. aastal; arvamus REX/257 „Euroopa Liidu ja Brasiilia suhted”, ELT C 100, 30.4.2009, lk 93-99; arvamus REX/232 „Euroopa Liidu ja Kesk-Ameerika suhted”, ELT C 256, 27.10.2007, lk 138-143; komitee vahendatud ELi ja Kesk-Ameerika assotsieerimisleping; ELi ja Ladina-Ameerika Guadalajaras toimunud tippkohtumine; komitee korraldatud ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide organiseeritud kodanikuühiskonna neljas kohtumine (2006); arvamus REX/210 „Euroopa Liidu ja Andide Ühenduse suhted”, ELT C 309, 16.12.2006, lk 81-90; arvamus REX/180 „Euroopa Liidu ja Mehhiko suhted”, ELT C 88, 11.4.2006, lk 85-93; arvamus REX/135 „Ameerika vabakaubandusleping”, ELT C 110, 30.4.2004, lk 40-54; REX/13 (EÜT C 169, 16.6.1999). Eriti asjakohane on arvamus REX/152 „Sotsiaalne ühtekuuluvus Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikides”, ELT C 110, 30.4.2004, lk 55-71.

<sup>(12)</sup> Arvamus REX/277 „Majanduslike ja sotsiaalsete aspektide edendamine ELi ja Ladina-Ameerika suhetes”, ELT C 347, 18.12.2010, lk 48-54. Vt ka komitee seisukohad kõnealuse piirkonna riikidega sõlmitud kaubanduskokkulepete kohta.

<sup>(13)</sup> Siinkohal tuleb arvestada Hiina rolli maailmas ning tema mitmetahulist tähtsust strateegilistes liitudes osalejana. Ladina-Ameerikas on olulisi võrgustikke, nagu Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturg (Mercosur), Unisol (Brasiilia) ja FIDES (Mehhiko).

<sup>(14)</sup> Sotsiaal- ja solidaarmajanduse seos keskkonna jätkusuutlikkusega on üks selle olemuslik tunnusojoon. Sellega seoses vt käesoleva arvamuse allmärkuses 10 nimetatud 2011. aasta dokumendi 9. peatükk nn keskkonahoidlike töökohtade kohta. Vt ka ELT C 48, 15.2.2011, lk 14-20 ja lk 65-71.

valitsused ja millega teevad koostööd mõlema mandri sotsiaal- ja solidaarmajanduse organisatsioonid, luues aktiivse tööhõive- poliitika raames ettevõtjatele toetuse ja tehnilise abi programme. Nii nähakse, et ELil on Ladina-Ameerikas peale arihuvi ka muud huvid.

**4. 2012. aasta kui murdepunkt: ÜRO rahvusvaheline ühistute aasta; Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika riikide organiseeritud kodanikuühiskonna seitsmes kohtumine**

4.1 ÜRO kuulutas oma Peaassamblee resolutsiooniga (64/136) **2012. aasta rahvusvaheliseks ühistute aastaks**. Nende oluliste seisukohtade seas, mida resolutsioonis avaldatakse ja mis tõstavad esile ühistute panuse kogu maailma majan-

duse ja ühiskonna arengusse, kutsub ÜRO üles ühistutegevust aktiivselt edendama eriti just 2012. aastal. Käesoleva arvamusega toetatakse seda resolutsiooni kõigis küsimustes ja nõustatakse selle ettepanekutega.

4.2 2012. aastal toimub ka **Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika riikide organiseeritud kodanikuühiskonna seitsmes kohtumine**. Selle kohtumise raames ja seda ettevalmistavatel etappidel peetakse töökoosolekuid käesoleva arvamuse teemadel Ladina-Ameerika ja ELi sotsiaal- ja solidaarmajanduse esindajatega, et jõuda kokkuleppele lõplikus dokumendis esitatavates soovitusetes.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Põllumajandus ja käsitööstus – kasulik kombinatsioon maapiirkondade jaoks” (omaalgatuslik arvamus)**

(2012/C 143/07)

Raportöör: **Adalbert KIENLE**

22. septembril 2011 toimunud täiskogu istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Põllumajandus ja käsitööstus - kasulik kombinatsioon maapiirkondade jaoks” (omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioon võttis arvamuse vastu 20. jaanuaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012. aastal (23. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 184, erapooletuks jäi 8.

**1. Kokkuvõte ja soovitused**

1.1 Käesoleva omaalgatusliku arvamusega tahab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee anda Euroopa Komisjonile, Euroopa Parlamendile ja nõukogule tuge poliitikakujundamiseks, pidades silmas eeskätt ühise põllumajanduspoliitika teise samba ja struktuurifondide edasiarendamist perioodil 2014–2020. Omaalgatusliku arvamusega soovitakse anda panus ELi 2020. aasta strateegia rakendamisse ja selleks tehakse konkreetsed ettepanekud Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) tulevase toetuse ja ELi struktuuriabi, samuti teiste ELi meetmete kohta. Põllumajanduse ja käsitööstuse valdkonna kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks tähendab piirkondlikkuse ja piirkondlike väärtusahelate selge tunnustamine olulist toetust nende tegevusele. Samuti loodab komitee anda oma arvamusega olulise tuge liikmesriikides aset leidvatele aruteludele.

1.2 Võttes arvesse Euroopa Komisjoni 5. ja 20. oktoobril 2011 esitatud seadusandlike ettepanekuid EAFRD toetuse ja struktuurifondidest rahastamise kohta toetusperioodi 2014–2020, annab komitee alljärgnevad soovitused.

1.2.1 Välja pakutud EAFRD laiendatud investeerimistoetuste võimalusi VKEdele tuleks avardada ja vastavalt liigitada, pidades silmas piirkondlikku koostööd maapiirkondade ettevõtete vahel ning eeskätt käsitööstust ja põllumajandust. Sel eesmärgil tuleks kohapeal käivitada ka piirkondlikud ettevõtete teabevahetuse võrgustikud ja nõustajate võrgustikud ning neid toetada.

1.2.2 ELi kohaliku tasandi LEADER algatused EAFRDs ja struktuurifondides pakuvad olulist võimalust toetada piirkondlikku tegevust käsitööstuse, põllumajanduse, turismi ja kaubanduse valdkonnas. Ent seejuures peaksid esiplaanil olema majandus- ja sotsiaalpartnerite huvid.

1.2.3 VKEde hulgas tuleb järjepidevalt toetada teadmiste, teabe ja innovatsioon levitamist maapiirkondades tööhõive edendamiseks ja tagamiseks, samuti ressursitõhusa ja kliimasäästliku majandustegevuse toetamiseks. Traditsioonilised teadmised ja kogemused ei tohi unustusse vajuda, vaid neid tuleb hoida ja kasutada kui väärtuslikku kogemusteallikat.

1.2.4 Piirkondlikud väärtusahelad pakuvad käsitööstuse, põllumajanduse, turismi, kaubanduse ja maapiirkondade jaoks tervikuna suuri tulevikuvõimalusi. Neile tuleks tähelepanu pöörata eriti just piirkondlike katusbrände ning ühist töötlemist ja turustamist silmas pidades.

1.2.5 Käsitööstus- ja põllumajandusettevõtted sõltuvad piisavast majandust toetavast infrastruktuurist. Selleks peavad eeldusi looma eelkõige struktuurifondid, nt paindlike piirkondlike eelarvete kaudu.

**2. Sissejuhatus**

2.1 Põllumajandus ja käsitööstus – valdkonnad, kus peamiselt tegutsevad keskmise suurusega ettevõtted – mõjutavad väga mitmel viisil maapiirkondade majandust ning on suures osas vastutavad ELi külade ja väikelinnade kommunaalstruktuuride ja ühiskondliku elu säilimise eest.

2.2 Maapiirkondadele perioodil 2014–2020 antava ELi toetuse eelseisva edasiarendamise raames soovitakse käesoleva omaalgatusliku arvamusega anda panus sellesse, et kasutada ära maapiirkondade põllumajanduses ja käsitööstuses peituvat täiendava lisandväärtuse loomise potentsiaali. Arvamus on otseselt ajendatud komisjoni seadusandlikest ettepanekutest ühise põllumajanduspoliitika ja ühtekuuluvuspoliitika kohta pärast

2013. aastat. Nendega laiendatakse EAFRD toetusi maapiirkondade kõigile, sh väikestele ettevõtetele, ning see on oluline muudatus. Pidades silmas teadmiste ja oskuste levitamist, on käesoleva omaalgatusliku arvamuse eesmärk aidata kaasa Euroopa arutelule aruka, kaasava ja püsiva majanduskasvu üle. Lisaks on arvamuses käsitletav oluline aspekt tingimuste parandamine, et kaasavatel, sektorülestel meetmetel oleks püsiv mõju maapiirkondade elukvaliteedile ja majandusjõule ning et rahvaarvu vähenemise tingimustes oleksid tagatud kommunaalstruktuurid. Samuti on omaalgatusliku arvamuse eesmärk hoogustada avalikku arutelu selle üle, kuidas tulla toime demograafiliste muutuste mõjudega, ning edendada liikmesriikides arutelusid konkurentsivõime ja elujõulisuse säilitamise üle maapiirkondades.

### 3. Praegune olukord

3.1 Maapiirkondades tegutsevatel ning seal kanda kinnitanud väikestel ja keskmise suurusega käsitööstus- ja põllumajandusettevõtetel on oma majandustegevusest ja ühiskondlikust panusest tulenevalt suur potentsiaal olemasolevate majanduslike ja sotsiaalsete struktuuride tugevdamiseks ja edaspidiste väljakutsetega toimetulemiseks. Nad osalevad vahetult elukvaliteedi kujundamises ning aitavad oma toodete ja teenustega kaasa piirkondliku identiteedi vormimisele. Nad hoiavad olulisi traditsioone, viies samas ellu uuendusi. Käsitööstus ja põllumajandus tähendavad modernust ja jätkusuutlikust, kvaliteetseid tooteid, energijalgeolekut, pidevat keskkonna- ja looduskaitset ning kultuuripärandi hoidmist. Käsitööstuse ja põllumajanduse valdkonnas tegutsevad inimesed on kõrgelt kvalifitseeritud, iseseisvad ning suure kohandumis- ja õppimisvõimega. Nendele omadustele toetuvad paljud majanduslikud ja sotsiaalsed edulood maapiirkondade küldes ja väikelinnades.

3.2 Peaaegu kõigis ELi maapiirkondades peitub ikka veel käsitööstuse ja põllumajanduse ühise lisandväärtuse loomise suur potentsiaal. See potentsiaal seisneb tootmis-, töötlemis- ja turustamisalases koostöös piirkondlikul ja piirkondadevahelisel tasandil, samuti õiglasel konkurentsivõime vahel ning naiste ja meeste võrdsel osalemises.

3.3 ELi maapiirkonnad on väga erinevalt struktureeritud. Madala töötusmäära ja püsiva majanduskasvuga väga jõukate maapiirkondade kõrval on piirkondi, kus võideldakse süvenevate majanduslike probleemide, väljarände ja vananemisega. Alati ei pakuta ka vastuvõetavas geograafilises kauguses väljaõppe ja täiendõppe võimalusi. Valitseb oht, et lõhe sotsiaalses ja majanduslikus arengus ja infrastruktuuri standardites süveneb veelgi.

3.4 Eelkõige vanemad inimesed sõltuvad lühikestest vahemaadest ning hästi kättesaadavatest kodukohta lähedal pakutavatest teenustest. Noored vajavad lisaks hästi toimivat alusinfrastruktuuri, sh internet, lasteaed ja algkool. Demograafiliste muutuste tõttu on tungivalt vajalik maapiirkonna infrastruktuuride ja kommunaalstruktuuride ning jäätmekäitlussüsteemide suur kohandamisvõime. Praegu ei kasutata nende väljakutsetega toimetulemisel sageli piisaval määral kohalike ettevõtete, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete oskusi. Sotsiaalselt

vastutustundlikud ja kohapeal tegutsevad käsitööstus- ja põllumajandusettevõtted annavad olulise panuse puuetega inimeste kogukonda integreerimisse.

3.5 Selleks, et olla kas iseseisvalt või siis ühiselt majanduslikult edukas, vajavad käsitööstus-, põllumajandus- ja muud piirkondlikud majanduspartnerid kiiret internetiühendust. Sageli puudub aga just äärepiirkondades piisav lairibaühendus.

3.6 Ühiskondlikes aruteludes annab üha enam tooni piirkondlikkus, mis on vastutusel ja väärtustel põhineva ühiskonna väljendus ning püsiva majandustegevuse ja kooseksisteerimise eeldus. Kuid sageli jääb piirkonnas puudu vastavatest impulssidest või on stiimulid piirkondliku lisandväärtuse loomise potentsiaali suurendamiseks liiga nõrgad. Tihti puudub kogemustevahetus ühe piirkonna ettevõtjate vahel või on see alles lapsekingades.

3.7 Käsitööstus ja põllumajandus seisavad koos üha kasvavate väljakutsete ees, mis on seotud ressursitõhususe ja kliimakaitse parandamisega. Ressursitõhusus ja kliimakaitse on nii käsitööstuse kui ka põllumajanduse ühised võtmesõnad tulevikku suunatud ettevõtlusstrateegiate jaoks. Nende kahe sektori koostöö võib anda maapiirkondadele olulisi impulsse kogu ühiskonda puudutavate väljakutsetega toimetulemiseks.

### 4. Eesmärgid

4.1 Komitee peab äärmiselt vajalikuks seda, et Euroopa institutsioonid ja riikide valitsused tunnustaksid rohkem käsitööstuse ja põllumajanduse potentsiaali, võtaksid sobivaid poliitilisi meetmeid ja aitaksid seega tagada maapiirkondade tulevikuväljavaated.

4.2 Komitee toetab tugevalt käsitööstuse ja põllumajanduse täiendava ühise lisandväärtuse loomise potentsiaali rakendamist.

— Käsitööstuse ja põllumajanduse piirkondlikud väärtusahelad tuleb luua või neid tugevdada koos teiste sektoritega, nagu kaubandus, turism, tervishoid või metsamajandus. Sealjuures peaksid kehtima õiglasel konkurentsireeglil ning luua tuleks ka struktuurid, et kasutada piirkonnas asuvate VKEde abiga paremini ära piirkondlikku majanduspotentsiaali.

— Maapiirkondades tuleks toetada VKEde säilimist, mitmekesisdamist, loomist ja edasiarendamist ning sektoriülest majanduskoostööd.

— Maapiirkondade väiksemaid ettevõtteid tuleks paremini toetada, töötades välja kättesaadavad pakkumised majanduse, innovatsiooni ja pädevuste edendamiseks. Kõigis

Euroopa piirkondades tuleb luua piisavad võimalused juurdepääsuks väljaõppele ja täiendõppele, samuti praktiliste teadmiste edastamiseks tulevikku kujundavate tipp tehnoloogiate kohta.

- Kooliõpilased peaksid kohalike käsitöölise ja põllumajandustootjate juures tutvuma traditsiooniliste ja modernsete tootmisviisidega ning õppima tundma omavastutusel põhineva ja sõltumatu töö väärtust.
- Piirkondlike toiduainete ja muude piirkondlike toorainete tootmine, töötlemine ja turustamine peaksid järjepidevalt vastama konkreetsetele piirkondlikele nõudmistele ja kvaliteedile. Seepärast tuleks edendada kvaliteeditagamissüsteeme, samuti kaubamärkide arendamist ja turundust.
- Toetada tuleb ressursitõhusat ja kliimasäästlikku majandustegevust.
- Maapiirkondades tuleb tagada kommunaalstruktuurid, infrastruktuurid ja ühiskondlik elu ning neid edasi arendada.
- Maapiirkondades on lisandväärtuse loomise potentsiaali ära kasutamise põhieeldus modernsete lairibavõrkude tõhustamine.
- Detsentraalseid energiavarustussüsteeme ja energiatõhususe meetmeid tuleb käsitleda kui suurt võimalust täiendava lisandväärtuse loomiseks.
- Arvestades tõsiseid demograafilisi muutusi, on väga oluline, et maapiirkondades säiliks kvalifitseeritud tööjõud ja et neid töötajaid suudetaks meelitada käsitööstus- ja põllumajandusettevõtete jätkusuutlike tegevusalade juurde.
- Tingimata tuleb maapiirkondade asutusi, organisatsioone ja ettevõtteid – eriti põllumajanduse ja käsitööstuse sektoris – innustada pidama aktiivsemat kodanikuühiskonna dialoogi, tegema tihedamat majanduskoostööd ning õppima headest näidetest.

4.3 Komitee tõstab esile kolm eesmärki, mis on eriti olulised selleks, et nimetatud potentsiaali tulevikus piirkondliku majanduse jaoks partnerluses paremini ära kasutada.

#### 4.3.1 Piirkondlikkus ja lisandväärtuse loomine

Põllumajanduse ja käsitööstuse oluline potentsiaal seisneb nende kohalikes ja piirkondlikes juurtes. Just globaliseeruv maailmas muutub järjest olulisemaks kohalik ja piirkondlik aspekt. Sageli pakub kohalik kaubandus võimalusi aktuaalsete probleemide lahendamiseks. Seepärast on piirkondlike väärtusahelate väljatöötamisel üha kasvav roll. Eriti toiduainete sektoris on paljudes piirkondades olnud põllumajanduse ja käsitööstuse vahel traditsiooniliselt tihedad sidemed ja on tehtud koostööd, mis loovad neis piirkondades tarbijate jaoks olulist lisaväärtust. Selle kohta on palju positiivseid näiteid, mida tuleks edasi arendada ja teistesse piirkondadesse levitada. Samuti peaks see olema eeskujuks teistele toote- ja teenusevaldkondadele, nt puudutöötlemine ja maaturism. Samal ajal võib see koostöö aidata tagada kohalikke kommunaalstruktuure ja vähendada transpordi kasutamist, andes nii panuse kliimakaitse parandamisse.

Läheneemisviis, mis on suunatud olulisemate maapiirkonnas tegutsejate tihedemale koostööle väärtusahelates, võimaldab ka toiduainete tootmisel ja turustamisel lähtuda konkreetsetest piirkondlikest nõudmistest ja kvaliteedist ning luua nii ainulaadse kohaliku identiteedi. Ühiseks turustamiseks piirkondlike katusbrändide arendamine vastab tarbijate suurenevatele nõudmistele toodete kvaliteedi ja päritolu osas. Sarnaselt toiduainetega tuleks ka käsitöötoodetele kehtestada kvaliteedimärgid ja päritolutähised.

#### 4.3.2 Energia ja toorained

Detsentraalsete energiavarustussüsteemide ja energiasäästmise meetmete kasutuselevõtt maapiirkondades muutub Euroopas tulevikus palju olulisemaks ja see on ideaalne valdkond käsitööstuse ja põllumajanduse koostöök. Taastuvenergia ja taastuvate toorainete keskkonnaalast kasu on võimalik vaid siis täielikult rakendada, kui nende tootmine ja töötlemine leiavad aset ühes ja samas piirkonnas. Selleks on vaja kohapealseid spetsialiste.

Häid väljavaateid piirkondlikuks koostöök pakub taastuvate materjalide ja toorainete kasvatamise, töötlemise ja turustamise valdkond.

#### 4.3.3 Kvalifitseeritud tööjõu säilitamine

Demograafiliste muutuste ja märgatava väljarände tõttu äärepoolsetest maapiirkondadest suurlinnadesse on põllumajandus- ja käsitööstusettevõtetel üha raskem leida kvalifitseeritud tööjõudu<sup>(1)</sup>. Nagu ühes komitee arvamuses juba märgitud, tuleb erilist tähelepanu pöörata naiste tööhõivele<sup>(2)</sup>. Et tagada paikonna pikaajaline elujõulisus, tuleb parandada nn pehmeid asukohategureid – elukvaliteet, eluase, haridus, vaba aja veetmine ja kultuuripakkumine ning eelkõige noortele peredele

<sup>(1)</sup> CESE 1704/2007, ELT C 120, 16.5.2008, lk 47.

<sup>(2)</sup> CESE 1175/2011, ELT C 318, 29.10.2011, lk 43.

suunatud pakkumised. Majanduspartnerite jõupingutusi õpilaste ja noorte teadlikkuse tõstmiseks põllumajanduse ja käsitööstuse valdkonna heade tulevikuväljavaadete elukutsete kohta tuleb toetada poliitikameetme abil tööhõiveametite ja koolide kaudu. Need elukutsed omandanud inimestel on kõrge tööalane konkurentsivõime ning nad suudavad tööturu väljakutsetega hästi toime tulla <sup>(3)</sup>.

## 5. Meetmed

5.1 Eelnimetatud eesmärkide saavutamiseks on komitee arvates oluline tugineda järjepidevalt Euroopa 2020. aasta strateegiale aruka, kaasava ja püsiva majanduskasvu edendamiseks, võtta kohaselt arvesse maapiirkondade toetamist EAFRD raames selle kuue toetusprioriteedi ja struktuurifondide kaudu ning saavutada integreeritud poliitiliste lähenemisviiside abil püsiv mõju maapiirkondade elukvaliteedile ja majandusjõule. Sektori- ja fondiülene lähenemisviis aitaks kaasa väärtusahelate ühisele arendamisele, väljarände vähendamisele ja kommunaalstruktuuride stabiliseerimisele maapiirkondades ja oleks seega kasulik kõigile kohalikele ettevõtlusvaldkondadele ja elanikkonnarühmadele.

5.2 Komitee arvates on ELi tulevase maapiirkondade struktuuripoliitika konkreetsed lähtepunktid alljärgnevad.

- investeerimistoetused maapiirkondade VKEdele tegevuse mitmekesistamiseks, uute ettevõtete loomiseks, ettevõtete ülevõtmiseks ja edasiarendamiseks;
- valdkonnaülese koostöö ja platvormide toetamine ja käivitamine (nt korrapäraselt toimuvate ümarlaudade loomisega);
- piirkondlike (traditsiooniliste) majandusringluste toetamine lühikeste transporditeede kaudu;
- piirkondlike katusbrändide toetamine piirkondlike toodete ja teenuste ühiseks töötlemiseks ja turustamiseks;
- kvaliteedi ja kvaliteedi tagamise süsteemide toetamine toodete eduka müümise tegurina;
- ressursitõhusa ja kliimasäästliku majandustegevuse edendamine;
- teadmiste ja kogemuste sihipärase levitamise toetamine maapiirkonna käsitööstus- ja põllumajandusettevõtete ja teiste majanduspartnerite hulgas;
- innovatsioonipartnerluste edendamine teaduse ja majanduse vahel, pidades eriti silmas rakendusele ja protsessidele suunatud innovatsiooni VKEde jaoks;
- maapiirkondade majandusinfrastruktuuri (eelkõige lairibaühendus) tagamine ja väljatöötamine;
- majandus- ja sotsiaalpartnerite meetmete toetamine, et tagada tulevikus erialase tööjõu vajaduse katmine;
- teavitustegevus, koolidele ja avalikkusele ettevõtete külastamise võimaluste pakkumine;
- praeguse LEADER algatuse laiendamine ettevõtete oluliselt suuremaks kaasamiseks ja maapiirkondade majandusliku potentsiaali suurendamiseks;
- väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatest koosnevate nõustajate võrgustike toetamine, pidades eriti silmas abi osutamist koostöö tegemisel;
- platvormide loomine ja edasiarendamine maapiirkondade majandus- ja sotsiaalpartnerite piirkondliku arengu ja koostöö parimate tavade kogumiseks ja levitamiseks;
- maapiirkondade toetamine piirkondlike paindlike eelarvete kaudu.

Brüssel, 23. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
 Staffan NILSSON

<sup>(3)</sup> Idem.



**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht ÜRO säästva arengu konverentsi (Rio+20) ettevalmistamisel” (täiendav arvamus)**

(2012/C 143/08)

**Pearaportöör: Hans-Joachim WILMS**

17. jaanuaril 2012. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra rakenduseeskirja artikli 29 lõikele a koostada täiendava arvamuse järgmises küsimuses:

„Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht ÜRO säästva arengu konverentsi (Rio+20) ettevalmistamisel” (täiendav arvamus)

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) pearaportööriks **Hans-Joachim WILMSI** ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 211, erapooletuks jäi 3.

## 1. Sissejuhatus

1.1 Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO) korraldab 20.–22. juunil 2012. aastal Brasiilias Rio de Janeiros säästva arengu konverentsi. Selle konverentsi ettevalmistuskomitee teisel koosolekul paluti kõigil liikmesriikidel, asjaomastel ÜRO süsteemi organisatsioonidel ja asjaomastel sidusrühmadel saata oma panused ja kaastööd 2011. aasta 1. novembriks sekretariaadile koonddokumendi koostamiseks, mis oleks 2012. aasta jaanuaris esitatava lõppdokumendi algse kavandi alus.

1.2 Komitee andis oma panuse ELi ja liikmesriikide ühisesse seisukohta koonddokumendi jaoks arvamusega „Rio+20: roheline majanduse ja juhtimise parandamise suunas – Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonna panus,”<sup>(1)</sup> mis võeti vastu 2011. aasta septembris.

1.3 Nagu selle arvamuse tegevuskavas märgitud, kavatseb komitee veelgi süvendada dialoogi Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonnaga Euroopas ja väljaspool Euroopat. Rahvusvahelisel tasandil toimub dialoog EL-Brasiilia ja EL-Hiina kodanikuühiskonna ümarlauanõupidamistel ning komitee kohtumistel Vene Föderatsiooni ühiskondliku koja ja AICESISiga. Täiendavaid tegevusi on kavandatud AKV koostöö raames.

1.4 Euroopa tasandil korraldas komitee laiaulatusliku dialoogiprotsessi Rio+20 konverentsi teemadel ja lisis selle esimesed tulemused lõppdokumendi algseesse kavandisse, mis avaldati 10. jaanuaril. Selle dialoogiprotsessi eesmärk oli valmistada ette komitee poolt 7.–8. veebruaril 2012. aastal korraldatud kodanikuühiskonna konverentsi „Elagem säästvalt, käitugem vastutustundlikult! Euroopa kodanikuühiskond Rio+20 eel” ja saavutada kokkulepe konverentsi ühissõnumi osas.

1.5 Käesolevas arvamuses korratakse komitee eelmises arvamuses „Rio+20: roheline majanduse ja juhtimise parandamise suunas – Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonna panus”<sup>(2)</sup> esitatud soovitusi ja järeldusi ning kinnitatakse täiel määral komitee konverentsi „Elagem säästvalt, käitugem vastutustundlikult! Euroopa kodanikuühiskond Rio+20 eel” sõnumit.

## 2. Järeldused ja soovitused

2.1 Komitee on veendunud, et praegused majandus-, sotsiaalne ja keskkonnakriis on omavahel tihedalt seotud ning et senisel viisil jätkata enam ei saa.

2.2 Komitee kinnitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 7.–8. veebruaril 2012. aastal korraldatud konverentsil „Elagem säästvalt, käitugem vastutustundlikult! Euroopa kodanikuühiskond Rio+20 eel” kõlama jäänud järgmist sõnumit.

2.3 ÜRO Rio+20 konverentsil peavad maailma riikide juhid kokku leppima konkreetsetes tegevuskavas, mis toob kaasa säästva arengu ja tagab vaesuse kaotamise meie planeedi suutlikkuse piirides. Rohelise majanduse edendamine peab olema osa üldisest säästva arengu strateegiast, milles sotsiaalsed, keskkonna-alased ja majanduslikud aspektid on tasakaalus ja millega saavutatakse jaotuslik ning põlvkondadevaheline võrdsus.

2.4 Rio+20 peamised prioriteetid peaksid olema vaesuse kaotamine ja juurdepääsu tagamine piisavale toidule, puhtale veele ja säästvale energiale. Keskkonnale ohutu kohaliku põllumajanduse edendamisel arengumaades on otsustav roll vaesusevastases võitluses ja toiduga kindlustatuse parandamisel ning see

<sup>(1)</sup> ELT C 376, 22.12.2011, lk 102.

<sup>(2)</sup> ELT C 376, 22.12.2011, lk 102.

on liikumapanev jõud majanduslikult heal järjel maapiirkondade arengus. Naistele tuleb tagada meestega võrdsed poliitilised, majanduslikud ja sotsiaalsed õigused.

2.5 Poliitilised juhid peavad võtma kohustuse saavutada millenniumi arengueesmärgid ning võtma muid meetmeid vajaliku tõhusa rahastamise tagamiseks. Eelkõige arenenud riigid peavad täitma kohustust suunata vähemalt 0,7 % kogurahvatulust arenguabisse.

2.6 Euroopa läbirääkijad peavad säästva arengu sotsiaalsele mõõtmele pöörama palju rohkem tähelepanu kui algses kavandis ette nähtud. Suurenev sotsiaalne ja heaolu ebavõrdsus riikide vahel ja riikide sees nõuab kiireid meetmeid, kuna see takistab jõupingutusi säästva arengu ja jaotusliku võrdsuse saavutamiseks. Peale selle peab õiglane üleminek tagama töötajatele inimväärse töö ja kvaliteetsed töökohad. Vaja on ratifitseerida ja rakendada ILO põhilised töönormid ja töökaitse-normid ning täielikult tuleb toetada ILO sotsiaalkaitse põhi-aluste algatust.

2.7 Poliitilised juhid peavad Rios võtma kohustuse järgida rohelise majanduse tegevuskava selgete eesmärkide ja järelevalvemehhanismidega, tagades majanduslikult tõhusa, sotsiaalselt õiglase ja keskkonnale ohutu ülemineku säästvale ühiskonnale. Üleminekuprotsess peab põhinema pideval koostööl kodanikuühiskonnaga, hõlmates sotsiaalset dialoogi.

2.8 Euroopa riigid ja teised arenenud riigid peavad Rios võtma kohustuse vähendada oluliselt Maa piiratud loodusvarade tarbimist. Euroopa juhid peavad rakendama kokkulepitud ELi eesmäärke ja valmistuma ambitsioonikamate meetmete võtmiseks. Tärgava majandusega riigid peaksid loodusvarasid tõhusamalt kasutama.

2.9 Järkjärgult tuleb loobuda mittesäästvatest tarbimis- ja tootmismudelitest, kasutades paljusid erinevaid poliitikavahendeid, sealhulgas regulatiivseid meetmeid, fiskaalpoliitika vahendeid, rohelisi ja sotsiaalseid riigihankeid, keskkonnale kahjulike toetuste järkjärgulist kaotamist, teadusuuringuid ökoinnovatsiooni alal, keskkonnakulude sisestamist ja teisi turupõhiseid stiimuleid, edendades samal ajal säästvat elustiili ning tarbijate aktiivset kaasamist üleminekusse. Rios tuleb vastu võtta 10-aastane säästva tarbimise ja tootmise programm.

2.10 Algses kavandis tunnistatakse SKP piiratud võimalusi heaolu mõõtmisel, seega tuleb kodanikuühiskond kaasata täiendavate näitajate kiirese väljatöötamisse.

2.11 Algatus kehtestada 2015. aastaks ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide kogum on tervitatav, kuna selles on võetud tasakaalustatud lähenemisviisi säästva arengu kõigile kolmele mõõtmele. Rios tuleks käivitada kõiki kaasav protsess, mis ühendaks aastatuhande arengueesmärgid ulatuslike säästva arengu eesmärkidega, looks strateegia ja määraks kindlaks säästva arengu näitajad koos selgete vastutuse mehhanismidega.

2.12 Rios tuleb sõlmida uus globaalne kokkulepe, et tagada vajalikud investeeringud majanduse keskkonnasõbralikumaks muutumiseks.

2.13 Tuleb tunnustada erasektori võtmerolli ja vastutust säästvale arengule ülemineku saavutamisel. Majanduse keskkonnasõbralikumaks muutmine on äri võimalus. Ettevõtted ja tööstus peaksid seda võimalust kasutama. Poliitilised juhid peavad koostama selge, stabiilse ja prognoositava rohelise majanduse poliitilise raamistiku, mis annaks ettevõtetele kindluse, regulatiivsed raamid ja stiimulid vajalikeks investeeringuteks.

2.14 Säästva arengu komisjoni asemel tuleb luua uus säästva arengu nõukogu, samuti uus ÜRO keskkonnaagentuur ÜRO Keskkonnaprogrammi baasil. Mõlemad organid peaksid tegelema põhirühmade esindatava kodanikuühiskonna tõhusa kaasamisega.

2.15 Tervitatav on ettepanek seada ametisse ombudsman tulevastele põlvkondadele.

2.16 Poliitilised juhid peavad Rio+20 konverentsil kokku leppima täiendavates meetmetes, et üleminekul säästvale ühiskonnale parandada kodanikuühiskonna tõhusat kaasatust ja saavutada globaalsel, riiklikul ja kohalikul tasandil isevastutuslik tegutsemine. Tuleb luua õiguslikud ja institutsioonilised raamistikud, mis tagavad avalikkuse juurdepääsu teabele, dialoogile, demokraatlikule osalusele ja kontrollile. Sidusrühmade mitmepoolseid foorumeid, nagu majandus- ja sotsiaal-nõukogud ning riiklikud säästva arengu nõukogud, tuleb edendada kodanikuühiskonna arutelu hoogustamise mudelitena. Vaja on rohkem teavituskampaaniaid ja haridusprogramme säästva arengu teemal.

2.17 Kogu maailma kodanikuühiskond peaks püüdlema selle poole, konverentsil saavutataks tulemus, mille abil on võimalik toime tulla kõigi lahendust vajavate väljakutsetega. Kodanikuühiskond peab võtma globaalse vastutuse!

2.18 ÜRO Rio+20 konverentsi ettevalmistuskomitee poolt välja antud algne kavand on hea lähtepunkt järgnevatele läbirääkimistele. Siiski ei kata algne kavand kõiki lahendust vajavaid väljakutseid.

2.19 Euroopa valitsusjuhid peavad võtma vastutuse ja pühenduma tõsiselt Rio+20 konverentsile. ELi läbirääkijad peavad töötama selle nimel, et koostada dokument, mis oleks eesmärkide, tähtaegade, rahastamise, õiguslike kohustuste järeltegevuse osas ambitsioonikam.. ELi üldine säästva arengu strateegia tuleb pärast Rio+20 konverentsi üle vaadata ja anda sellele uut dünaamikat.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
president  
Staffan NILSSON

---

## III

(Ettevalmistavad aktid)

## EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 478. ISTUNGJÄRK 22. JA 23. VEEBRUARIL 2012

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi kohta (2014–2020)”**

KOM(2011) 608 (lõplik) – 2011/0269 (COD)

(2012/C 143/09)

Raportöör: **Martin SIECKER**Kaasraportöör: **Jean-Pierre HABER**

24. oktoobril 2011 otsustas nõukogu ja 25. oktoobril 2011 otsustas Euroopa Parlament kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 175 lõikega 3 ja artikliga 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee järgmises küsimuses:

*„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi kohta (2014–2020)”*

COM(2011) 608 final – 2011/0269(COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 9. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012. aastal (23. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 158, vastu hääletas 10, erapooletuks jäi 8.

**1. Järeldused ja soovitused**

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab asjaolu, et Euroopa Komisjon on esitanud ettepaneku jätkata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi kohta. Samas ei ole komitee veendunud, et kõik komisjoni ettepanekud lahendavad fondiga seotud probleemid. Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondile (edaspidi EGF või fond) esitatud taotluste arv on olnud ja on ka praegu väga väike ning komitee ei usu, et fondi laiendamine põllumajandusele on õige viis selle puuduse kõrvaldamiseks. Selle asemel esitab komitee ettepanekuid mõnede täiendavate meetmete kohta, et parandada EGFi kasutamist, näiteks miinimummäära alandamise ja menetluse kiirendamise kaudu, vahendi rakendamise juhtudel on selle tulemused olnud üsna head.

1.2 Üks EGFi alakasutamise põhjuseid on selle eripärast tulenev aeglane ja bürokraatlik menetlus. Komisjon ei saa otsustada ilma Euroopa Parlamendi ega nõukoguta. Kui otsustamisse on kaasatud eelarvpeädevad institutsioonid, on vaja teatud väga

aeganõudvaid menetlusi, mille tulemusel on igal juhul kõik taotlused heaks kiidetud. Selline haldusmenetlus on väga kulukas ning neid kulutusi saaks paremini kasutada.

1.3 Komitee teeb ettepaneku alandada taotlustele seatud miinimummäära 200 koondamisele kavandatud 500 koondamise asemel. Samuti soovib komitee suurendada ELi kaasrahastamist 75 %-ni, et suurendada EGFi kasutamist. Komitee tervitab asjaolu, et „töötaja” mõistet on laiendatud tähtajalise lepinguga ja renditöötajatele. Komitee nõustub, et EGFi tuleks laiendada ka füüsilisest isikust ettevõtjatele. Nad on tööturu kesksed ja olulised osalejad ning nende hulgas, keda nii globaalseerumise kui ka majanduskriisi tagajärjed esimesena puudutavad. EGFi eesmärk ei ole kunagi olnud tööandjate abistamine ning seepärast ei nõustu komitee fondi laiendamisega VKEde omanikele-juhtidele. Euroopa Komisjoni ettevõtlike ja tööstuse peadirektoraadil on olemas eraldi üksus, mis tegeleb VKEde poliitikaga ja neile suunatud märkimisväärsete toetusprogrammidega. EGF ei peaks neisse programmidesse sekkuma.

1.4 Komitee pakub välja kaks täiendavat võimalust EGF-i tulemuslikkuse parandamiseks: esiteks teavitada VKE-sid EGF-i võimalustest ulatusliku teabekampaania abil ja teiseks kaasata sotsiaalpartnerid kohe fondi taotluste menetluse alguses. Komitee soovib väljendada ka hämmeldust nõukogu 2011. aasta detsembri otsuse üle kaotada võimalus kasutada EGF-i majanduskriisi ootamatute sotsiaalsete tagajärgedega võitlemiseks praeguse programmiperioodi kahel viimasel aastal (2012 ja 2013). Eriti arvestades, et ülevaade taotlustest näitab, et fondi tulemused selles aspektis olid head. Seepärast kutsub komitee nõukogu üles kõnealust otsust uuesti kaaluma ning väljendab täiesti selget soovi, et kõnealune mõde kaasataks fondi ka selle jätkamisel aastatel 2014–2020.

1.5 Komitee ei nõustu ettepanekuga laiendada EGF-i põllumajandusele, kuid tunnustab, et tulevaste kaubanduslepingute, nagu Mercosuri leping, jõustudes tuleb selle sektori heaks midagi ette võtta. Mercosuri leping on tõenäoliselt EL-i kui terviku jaoks kasulik, kuid EL-i sees laekuvad need tulud tööstus- ja teenustesektorile, samas kui kulud peab kandma põllumajandussektor. Komisjon väljendas ootust, et tulevastel kaubanduslepingutel võib olla sama mõju. Selliste ebasoodsate tingimuste hüvitamine põllumajandusele on õiglane, kuid selleks tuleks kasutada sektori jaoks kohandatud lahendust, näiteks ühise põllumajanduspoliitikaga seotud struktuurifondide kaudu. Komitee nõuab, et EGF, mis loodi selleks, et toetada vallandatud töötajaid tööturule naasmisel, keskenduks ka edaspidi sellele eesmärgile.

1.6 Komitee rõhutab, et fond peaks kriisi perioodil edasi toimima ning seda peaks olema võimalik kasutada eelkõige tööstustegevuse ümberpaigutamise korral Euroopa Liidus.

## 2. Komisjoni ettepaneku põhisisu

2.1 2006. aasta märtsis esitas komisjon ettepaneku Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (EGF) kohta. Selle eesmärk oli pakkuda ühekordset eritoetust, millega lihtsustada töö kaotanud töötajate tööturule naasmist teatud piirkondades või sektorites, kus tekkisid tõsised majandushäired, nagu töökohtade ümberpaigutamine kolmandatesse riikidesse, impordimahu järsk suurenemine või EL-i turuosa järkjärguline vähenemine asjaomasel sektoris. EGF-i rahastamisvahendite peamine kriteerium oli rohkem kui 1 000 töötaja koondamine ettevõttes või ühe sektori ettevõtete grupis ühes või kahes külgnevas piirkonnas.

2.2 EGF loodi programmiperioodiks 2007–2013. Selle meetmete hulka kuulusid ümberõpe, ümberpaigutamiseabi, abi ettevõtlastegevuse alustamisel ning täiendavad hüvitised. Fond sekku liikmesriigi taotlusel. Euroopa Liidu makstud summa ei tohtinud ületada 50 % liikmesriigi poolt kavandatud täieliku meetmetekomplekti hinnangulistest kogukuludest. Majanduskriisi surve tõttu kohandati toetuse kriteeriume 2009. aastal. Nõutud koondamiste arvu vähendati 1 000 koondamiselt 500-le ning EL-i osalus EGF-i projektides suurendati 50 protsendile.

2.3 2011. aasta oktoobris esitas komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku EGF-i jätkamiseks programmiperioodiks 2014–2020, et anda panus strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisse ning laiendada toetuse andmist põllumajandusele. Selleks et tagada koondatud töötajatele võrdne juurdepääs EGF-i sõltumata nende töölepingu või töösuhte liigist, on mõistet „töötaja” laiendatud, et hõlmata lisaks tähtajatu töölepinguga töötajatele ka tähtajalise lepinguga töötajad, renditöötajad ja mikroettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juhtidena tegutsevad omanikud ja füüsilisest isikust ettevõtjad, sh põllumajandustootjad. EL-i osalus EGF-i projektides jääb 50–65 % vahele.

2.4 Komisjon tegi ettepaneku, et EGF jääks mitmeaastasest finantsraamistikust väljapoole, sest selle kasutamine on seotud ettenägematute ja kiireloomuliste asjaoludega. EL-i tasandi kulutused peaksid olema tulemustele orienteeritud. EGF-i seotud kulutuste puhul on mitmeaastases finantsraamistikus seatud eesmärk, et vähemalt 50 % EGF-i toetust saanud töötajatest peaksid leidma uue ja stabiilse töökohta 12 kuu jooksul. Selleks et komisjon saaks hinnata liikmesriikide püüdlusi selle eesmärgi saavutamiseks, peavad liikmesriigid esitama 15 kuu pärast vahearuande.

## 3. Üldmärksused

3.1 EGF loodi mõnes mõttes esmaabina – vahendina, mis võimaldas EL-il anda kiire ja paindliku vastuse, et toetada globaliseerumise tagajärjel töö kaotanud töötajaid. EGF-i kapital kogu seitsme aasta pikkuseks perioodiks 2007–2013 oli 3,5 miljardit eurot. Esimese viie aasta (2007–2011) jooksul kasutati selleks perioodiks ette nähtud 2,5 miljardist ära veidi üle 364 miljoni euro. Selle tagasihoidliku kasutuse kõige olulisemad põhjused olid aeglane ja bürokraatlik haldusmenetlus, kõrge koondamiste miinimummäär 1 000 töötajat ja madal kaasrahastamise määr 50 %. Fondi kasutus paranes 2009. aastal pärast seda, kui taotlustele seatud miinimummäär vähendati 1 000 töötajalt 500 töötajale, EL-i kaasrahastamismäär suurendati teatud tingimustel 50 protsendilt 65 protsendini ning lubati esitada mitte ainult globaliseerumise, vaid ka majanduskriisi tagajärgedega võitlemiseks.

3.2 Pärast neid kohandusi suurenes EGF-i kasutamine kaheksalt taotluselt 2007. aastal ja viielt 2008. aastal 29 taotluseni 2009. ja 2010. aastal. 2011. aastal kiideti heaks kaheksa taotlust, 18 taotlust on veel hindamisel. EGF-i on kasutatud rohkem kriisi kui globaliseerumise tagajärgedega võitlemiseks. Kolme aasta jooksul (alates EGF-i laiendamisest 2009. aastal, et hõlmata ka kriisi tagajärjed, kuni novembrini 2011) on esitatud 53 kriisiga seotud taotlust, samas kui viie aasta jooksul on esitatud 26 globaliseerumisega seotud taotlust. 53 kriisiga seotud taotlust hõlmasid 48 607 töötajat ning 26 globaliseerumisega seotud taotlust hõlmasid 28 135 töötajat. Seega aidati tööalast konkurentsivõimet säilitada 76 742 töötajal.

3.3 EGF-i vahehindamisel analüüsi, kui palju kaasatud töötajatest leidis töö järgneva aasta jooksul. Analüüs põhines sel hetkel kättesaadaval 15 lõpparuandel perioodi 2007–2009 kohta. Keskmine tööturule naasmise määr oli 41,8 %. Esimesest 15st EGF-i kaasfinantseeritud juhust ületab tööturule naasmise määr kuuel juhul 50 % sihttaseme, samas üheksal juhul 15st jääb see sihttasemest madalamaks. Tööturule naasmise tulemused on väga erinevad alates Saksamaal saavutatud kõrgeimast määra (78,2 %) märkimisväärselt madalamate määradeni (4–6 %) Portugalis, Hispaanias ja Itaalias. Et saavutada võrreldavad tõhususe tasemed, tuleks kaaluda eraldatud toetuse ühe osa sidumist abi tulemustega. Keskpikas perspektiivis (12+ kuud pärast EGF-i abi lõppemist) enamikul juhtudel (mille kohta oli teave kättesaadav) tööturule naasmise määrad suurenesid vaatamata globaalse majanduskriisi mõju avaldumisele kohalikus majanduses. EGF-i abisaajate tööhõive määr kasvas aja jooksul kaheksal juhul ja vähenes kolmel juhul. Nimetatud juhtudel suurenes tööturule naasmise määr keskmiselt 7 protsendipunkti. Üldine järeldus, et kui fondi tagasihoidlik kasutamine välja arvata, on tulemused head, näib õigustatud.

3.4 Käsitlitud ei ole EGF-i tagasihoidliku kasutamise kolmandat põhjust – asjaolu, et fondil ei ole oma eelarvet. Seepärast peavad eelarvepädevad institutsioonid, kõnealusel juhul Euroopa Parlament ja nõukogu, iga taotluse puhul eraldi otsustama, kas see väärib toetust. Hoolimata asjaolust, et mudel – väljapoole olemasolevaid EL-i struktuure jääv vahend – tegi võimaliku kiire ja paindliku reageerimise, on täpsuse eesmärgil järgitav haldusmenetlus väga pikk ja bürokraatlik. Arvestada tuleb heakskiitmismenetluse suuri kulusid, näiteks 22 keelde toimiva kirjaliku tõlke, koosolekuruumide, koosoleku dokumentide, osalejate ajaga seotud ja suulise tõlke kulud heakskiitmismenetluse eri etappidel. Kõik taotlused on heaks kiidetud, mistõttu tõstatub küsimus, kas heakskiitmismenetlusele kulutatud raha ei peaks suunama ümber asjaomastele töötajatele. EGF-i praeguse menetluse eelis on see, et menetlus on väga läbipaistev ning et see teeb nähtavaks EL-i pühendumuse sotsiaalse tõrjutusega võitlemisele. Kuigi läbipaistvus ja nähtavus on ülimalt olulised, tuleb midagi ette võtta menetluse kiirendamiseks ja kulude vähendamiseks.

3.5 Ettepanekus ja sellega kaasnevates dokumentides<sup>(1)</sup> nimetatud teised variandid on EGF-i hõlmamine ESFi alla või EGF-i jätkamine oma eelarvega eraldiseisva organina. Mõlemal mudelil on nii eeliseid kui ka puuduseid. Peamine puudus juhul, kui EGF hõlmatakse ESFi alla, on vajadus selgete eelarveeralduste järele EL-i eelarvest vaatamata asjaolule, et massilisi koondamisi on võimatu kavandada või programmeerida. Selged eelised oleksid järjepidevus ja vastastikune täiendavus ESFi, otsustusprotsessi võimalik lühenemine ning EGF-i rakendamise lihtsustamine ja ratsionaliseerimine. 3. variandil, EGF-i jätkamisel oma eelarvega eraldiseisva EL-i organina, on arvukate puuduste kõrval vaid üks eelis: Euroopa solidaarsuse parem nähtavus.

#### 4. Konkreetsete märkused

4.1 Ennekõike soovib komitee väljendada oma hämmeldust nõukogu 2011. aasta detsembri otsuse üle kaotada võimalus kasutada EGF-i majanduskriisi ootamatute sotsiaalsete tagajärgedega võitlemiseks seal, kus vajatakse viivitamatut abi fondi praeguse programmiperioodi kahel viimasel aastal (2012 ja 2013). Ülevaade EGF-i rakendamisest kuni 17. novembrini 2011 näitab väga selgelt, et sellest aspektist on fond toiminud suhteliselt hästi, paremini kui oma algse eesmärgi, globaliseerumise tagajärgedega võitlemise aspektist. Nii 2009. kui ka 2010. aastal kiideti heaks 23 taotlust kriisi tagajärgedega võitlemiseks, võrreldes globaliseerumise tagajärgedega võitlemise kuue taotlusega. Seepärast kutsub komitee nõukogu üles kaaluma võimalust, et kuni kriis ei ole lõppenud, saaks EGF-i kasutada ka kriisi tagajärgedega võitlemiseks. Komitee väljendab täiesti selget soovi, et jätkataks fondi laiendamist majanduskriisi tagajärgedega võitlemisele, vähendades samas veelgi takistusi taotluste esitamisel.

4.2 Kuigi 2008. aastal taotluste arv suurenes, on EGF-i poole pöördumine ikka veel väga tagasihoidlik. Seepärast näib loogiline vähendada taotlustele seatud miinimummäärasid kavandatud enam. Seoses koondamiste arvu miinimummäärade vähendamise 1 000 inimeselt 500-le sedastatakse EGF-i vahehindamise esialgsetes järeldustes järgmist: „Teatud olukordades võib see vähendatud arv olla ikka veel liiga suur, kuna isegi 200–300 töökoha kaotamine võib põhjustada kohalikus ja piirkondlikus kontekstis väga suure vapustuse.” Kui vaadata käimasolevaid ettevõtete ümberpaigutamise ja allhangete kasutamise protsesse, võib praegune miinimummäär (500 töötajat) olla ikka veel liiga kõrge. Seepärast teeb komitee ettepaneku alandada miinimummäär 200 töötajale.

4.3 Komitee pakub välja kaks täiendavat võimalust EGF-i tulemuslikkuse parandamiseks. Üldiselt on VKEd liiga väikesed ja neil on liiga vähe vahendeid, et olla täielikult kursis võimalustega, mida EL teatud tingimustel pakub. Paljud VKEd, kes võitlevad probleemidega, millele EGF lahendusi pakub, tõenäoliselt isegi ei tea selle fondi olemasolust ega saa seetõttu sellest kasu saada. Komitee arvab, et väga palju on võimalik saavutada sellega, kui teavitada VKEde omanikke-juhte EGF-i pakutavatest võimalustest ulatusliku teabekampaania abil. Teine idee, millel võiks olla positiivne mõju EGF-i tulemuslikkusele, on kaasata sotsiaalpartnerid kohe fondi taotluste menetluse alguses.

4.4 Seni on hindamine andnud mõningaid tõendeid, et liikmesriikide tugevad kahtlused EGF-i toimimise esimeses etapis põhinesid osaliselt kõrgel omapoolsel panusel, mida maksta tuli. Seepärast muudeti 2009. aastal panuste vahetust ning näib, et sellel oli positiivne mõju. Kuna praegune kriis vajab ikka veel kindlaid aktiivseid tööturupoliitika instrumente, soovib komitee suurendada EL-i kaasrahastamist 75 %-ni, et suurendada EGF-i kasutamist.

<sup>(1)</sup> SEC (2011) 1130, 1131 ja 1133 final.

4.5 Komisjon teeb ettepaneku kasutada ka edaspidi EGF-i kui väljapoole finantsraamistikku jääva kriisivastase vahendi praegust mudelit. Selle mudeli puudus on aeglased ja bürokraatlikud menetlused. Osaliselt põhjustavad bürokraatiat kitsaskohad Brüsselis ja osaliselt kitsaskohad liikmesriikides. Komitee kutsub komisjoni üles otsima neile kitsaskohtadele lahendust, et menetlus muutuks paindlikumaks ja kiiremaks ning et võimalikud taotlejad ei tajuks seda enam takistusena. Näiteks esitavad taotlusi piirkonnad, kuid neid tuleb menetleda riiklikul tasandil. See aeglustab protsessi märkimisväärselt ning selliste menetluste muutmine suurendaks oluliselt protsessi tõhusust.

4.6 Komitee tervitab asjaolu, et uues määruses ei ole „töötaja” mõistet piiratud tähtajatu lepinguga töötajatele, vaid seda on laiendatud tähtajalise lepinguga ja renditöötajatele. Komiteel on kahtlusi füüsilisest isikust ettevõtjate kaasamise osas. EGF on rajatud paindliku vahendina, et toetada globaliseerumise tagajärjel töö kaotanud töötajaid. Füüsilisest isikust ettevõtja seisund on liikmesriikides väga erinev. See ulatub kõrge kvalifikatsiooniga ekspertidest, kellel on tööturul tugev positsioon, majanduslikult sõltuvatest FIEdest, kes on tegelikult samas olukorras kui töötajad, väikeste üheinimese ettevõteteni. Suur osa neist FIEdest moodustab olulise osa tööturust. Füüsilisest isikust ettevõtjad on esimeste hulgas, keda globaliseerumise ja majanduskriisi tagajärjed tabavad. Seepärast teeb komitee ettepaneku kaasata kõnealused tööturul osalejad EGF-i, et vältida tööpuudust ja innustada EGF-i paremat kasutamist.

4.7 VKEde omanike-juhtide osas on komiteel jätkuvalt kõhklus. Kui nad on selliste VKEde omanikud-juhid, mis annavad inimestele tööd, siis on nad tööandjad ega vasta fondi tingimustele, kuna EGF on loodud töö kaotanud töötajate jaoks. Ettevõtete toetamine võib kergesti moonutada konkurentsi teiste VKEdega. EGF-i kohaldamine sellele rühmale sekkuks ettevõtlike ja tööstuse peadirektoraadi VKEde poliitikasse, mille raames pakutakse ulatuslikke koostamis-, väljaõppe- ja innovatsiooniprogramme. Seetõttu on komitee arvamusel, et VKEde omanikud-juhid kui sellised ei ole toetuskõlblikud. Ent selliste VKEde töötajad on toetuskõlblikud, kui nad kaotavad töö globaliseerumise ootamatute tagajärgede tõttu ning täidavad EGF-i teisi tingimusi.

4.8 Komitee ei nõustu EGF-i laiendamisega põllumajandustootjatele. Komisjon põhjendab oma ettepanekut kasutada 80 % või rohkem EGF-i vahenditest põllumajandusettevõtetele viitega tulevaste kaubanduslepingute üle peetavatele läbirääkimistele. EL on juba välja arvanud, et ELi ja mitmete Lõuna-Ameerika riikide vahelised lepingud, nagu Mercosuri leping, on ELi kui terviku jaoks kasumlikud, kuid ELi sees saavad sellest kasu peamiselt tööstus- ja teenustesektor, samas kui põllumajandussektorile avaldatakse negatiivset mõju. Paljude selliste tulevaste lepingute tulemus on tõenäoliselt sama.

4.9 Ettepanekus sedastatakse, et EGF peab andma „spetsiifilist ühekordset abi töötajatele, kes on kaotanud töö tootmise ja kaubanduse järjest ulatuslikumast üleilmastumisest tulenevate suurte struktuurimuutuste tõttu”. Järgmises lõigus lisab komisjon, et „EGF-i kaudu peab Euroopa Liit olema võimeline andma abi ka ulatuslike koondamiste puhul, mis on põhjustatud ootamatu kriisi poolt vallandatud kohaliku, piirkondliku või liikmesriigi majanduse tõsisest häirest. EGF-i reguleerimisala laiendatakse veelgi, et anda üleminekuperioodil abi põllumehedele, lihtsustamaks nende kohanemist uue turuolukorraga, mis tuleneb põllumajandustooteid mõjutavate kaubanduslepingute sõlmimisest Euroopa Liidu poolt.”

4.10 On mitu olulist põhjust, miks EGF ei ole põllumajandustootjatele laiendamiseks sobiv vahend. Probleemid, millega põllumajandus nimetatud kaubanduslepingute tagajärjel silmitsi seisab, on struktuursed, kuna tulevaste lepingute tulemus on tõenäoliselt sama ning EGF on üksnes ajutine vahend. Lisaks peetakse kaubanduslepingute, nagu Mercosuri leping, üle läbirääkimisi aastaid ning seda ei saa pidada ootamatu kriisi poolt vallandatud kohaliku, piirkondliku või liikmesriigi majanduse tõsiseks häireks. Need on Euroopa Liidu eesmärgipärase ja hoolikalt ettevalmistatud tegevusega vallandatud kohaliku, piirkondliku või liikmesriigi majanduse tõsised häired. On ütlematagi selge, et selline koormus tuleb põllumajandusele hüvitada, kuid seda tuleks teha põllumajanduse jaoks kohandatud vahendiga. Komitee nõuab, et EGF-i, mis loodi eesmärgiga aidata koondatud töötajatel taas tööturule siseneda, kasutataks ka edaspidi sel eesmärgil.

Brüssel, 23. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv eri liikmesriikide sidusühingute vaheliste intressimaksete ja litsentsitasude suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta (uuesti sõnastatud)”**

KOM(2011) 714 (lõplik) – 2011/0314 (CNS)

(2012/C 143/10)

Raportöör: **Peter MORGAN**

20. detsembril 2011. aastal otsustas Euroopa Liidu Nõukogu konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 115 järgmises küsimuses:

*„Ettepanek: nõukogu direktiiv eri liikmesriikide sidusühingute vaheliste intressimaksete ja litsentsitasude suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta (uuesti sõnastatud)”*

KOM(2011) 714 lõplik – 2011/0314 (CNS).

Komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 230, vastu hääletas 4 ja erapooletuks jäi 10 liiget.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee”) väljendab heameelt muutmisdirektiivi kohaldamisala üle. Komitee tunneb heameelt, et muudetav direktiiv ning ema- ja tütarettevõtjate direktiiv viiakse nüüd kooskõlla. Eelkõige on tervitatav asjaolu, et sidusühinguna käsitlemiseks on vajalik osaluse 10 %-line alammäär. Komitee on selle nõude olulisust rõhutanud juba 1998. aasta juulis <sup>(1)</sup>.

1.2 Komitee märgib, et ettepanekust tulenevalt väheneb paljude liikmesriikide maksutulu. Praegusel ajal, kui liikmesriigid on rahanduskriisis, võtab 27 liikmesriigilt heakskiidu saamine mõistagi aega. Eelmise direktiivi võttis nõukogu lõplikult vastu alles viis aastat pärast ettepaneku avaldamist.

1.3 Komitee toetab kõnealust ettepanekut ning julgustab liikmesriike andma oma heakskiitu pigem varem kui hiljem, et saaks ratsionaliseerida kinnipeetavaid makse ning kaotada veel ühe takistuse siseturu sujuvalt toimimiselt.

## 2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Liidus on eri liikmesriikide ematettevõtjate ja nende piiriüleste tütarettevõtjate vahelise topeltmaksustamise kaotamise valdkonnas paralleelselt esinenud kaks õigusloomelist

suunda. Ema- ja tütarettevõtjate direktiivides on käsitletud dividendide topeltmaksustamist. Teine õigusloomeline suund hõlmab intressimaksete ja litsentsitasude topeltmaksustamise kaotamist. Neid kahte suunda ei ole kooskõlla viidud.

2.2 Esimene ema- ja tütarettevõtjate direktiiv (90/435/EMÜ) võeti vastu 1990. aastal. Põhipunkt oli see, et maksuvabastuse kohaldamiseks peab ematettevõtjal olema tütarettevõtjas vähemalt 25 %-line osalus. Nõukogu võttis muudetud direktiivi (2003/123/EÜ) vastu 2003. aasta lõpus. Selles vähendati maksuvabastuse saamiseks vajalikku nõutavat minimaalset osalust etapikaupa 10 %-ni 2009. aasta jaanuaris. Muudetud direktiivis ajakohastati ka direktiiviga hõlmatud äriühingute loetelu.

2.3 Tehti ka ettepanek tegeleda intresside ja litsentsitasude direktiiviga edasi samas ajagraafikus kui ema- ja tütarettevõtjate direktiiviga. Tõepoolest, 1992. aasta Rudingi raportis <sup>(2)</sup> oli see prioriteetne teema. Üksmeelele aga ei jõutud enne, kui komisjon avaldas 1998. aastal oma ettepanekud (KOM(1998) 67). Teema jäi aga endiselt vastuoluliseks – liikmesriikide seas oli nii võitjaid kui ka kaotajaid – ja nii ei võtnud nõukogu direktiivi (2003/49/EÜ) vastu enne kui 2003. aasta juunis. Tekkinud vaidluste tõttu kehtestati Kreekas, Hispaanias ja Portugalis nii intresside kui ka litsentsitasudega seoses üleminekuperioodid. Järgmise direktiiviga – 2004. aastal – laiendati üleminekukorda teatud uutele liikmesriikidele (Tšehhi Vabariik, Läti, Leedu ja Poola ning seejärel Bulgaaria ja Rumeenia vastava 2005. aasta protokolliga lisamise kohta).

<sup>(1)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse, mis käsitleb nõukogu direktiivi eri liikmesriikide sidusühingute vaheliste intressimaksete ja litsentsitasude suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta, EÜT C 284, 14.9.1998, lk 50.

<sup>(2)</sup> „Sõltumatute ekspertide komisjoni aruanne äriühingute maksustamise kohta”, märts 1992.



2.4 Komitee kiitis 1998. aasta intressi- ja litsentsitasude ettepaneku heaks 1998. aasta juulis toimunud täiskogu istungil<sup>(3)</sup>. Arvamus sisaldas nelja konkreetset märkust: üks oli ettepanek, et 25 % alammäära tuleks vähendada 10 %-ni, kolm ülejäänut puudutasid täpsustusi.

2.5 2006. aasta juunis avaldas Euroopa Komisjon uuringu direktiivi rakendamise kohta. Uuringu põhjal võttis komisjon 11. novembril 2011 vastu uue ettepaneku sõnastada direktiiv ümber eesmärgiga laiendada selle kohaldamisala. Sellega viiakse intressi- ja litsentsitasude direktiiv kooskõlla ema- ja tütarettevõtjate direktiiviga.

2.6 Komisjon algatas mitmeid valikuid hõlmava mõjuhinna ja alles seejärel otsustas teha ettepaneku valiku kasuks viia intresside ja litsentsitasude direktiiv ning ema- ja tütarettevõtjate direktiiv kooskõlla.

2.7 Mõjuhinnaangust ilmnesid järgmised asjaolud:

— intressimaksetega seoses ei tohiks kahju ületada 200-300 miljonit eurot ning see mõjutaks 13 ELi liikmesriiki, kus ikka veel peetakse kinni makse väljaminevatelt intressimaksetelt – Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Kreeka, Ungari, Iirimaa, Itaalia, Läti, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia ja Ühendkuningriik;

— seoses litsentsitasudega ei tohiks kahju ületada 100-200 miljonit eurot ning see mõjutaks seitset liikmesriiki – Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Kreeka, Poola, Portugal, Rumeenia ja Slovakkia –, kus riigist väljamakstavate litsentsitasude suhe SKPsse on kõige suurem. Seda valikut eelistas enamik avalikule konsulteerimisele vastanud sidusrühmadest.

2.8 Vastavalt mõjuhinnaangule võimaldavad käesolevas uuesti sõnastatud direktiivi ettepanekus esitatud algatused, mille eesmärk on kaotada maksude kinnipidamine suuremal hulgal juhtudel, vähendada nõuete täitmisega seotud kulusid ettevõtjatele 38,4 kuni 58,8 miljoni euro võrra.

### 3. Ettepaneku sisu

3.1 Komisjon võttis 11. novembril 2011. aasta ettepaneku vastu järgmiste eesmärkidega:

— muuta direktiivi kohaldamisala, laiendades nende ettevõtjate loetelu, millele direktiivi kohaldatakse;

— vähendada osalusega seotud nõudeid, mida äriühing peab täitma tema käsitlemiseks sidusühinguna, 25 %-lt otseselt osaluselt 10 %-le osalusele;

— laiendada sidusühingu määratlust, et see hõlmaks ka kaudseid osalusi;

— täpsustada, et liikmesriigid peavad tagama direktiivi kohased soodustused asjaomastele liikmesriigi ettevõtjatele ainult juhul, kui kõnealuseid intresse ja litsentsitasusid ei saa vabastada ettevõtte tulumaksust. Eelkõige puudutab see olukorda, kus ettevõtjad on maksustatud ettevõtte tulumaksuga, kuid saavad soodustusi riikliku maksustamise erikorra raames, millega vabastatakse tulumaksust välisriigist saadud intressid või litsentsitasud. Vastavalt käesolevale direktiivile ei ole lähteriik sellistel juhtudel kohustatud kinnipeetavast maksust vabastust andma.

— Ülemineku perioode ei muudeta.

3.2 Vastavalt ühinemise käsitlevale direktiivile ning ema- ja tütarettevõtjate direktiivile tagatakse intressi- ja litsentsitasude direktiiviga soodustused üksnes ettevõtjatele, mis on ELis maksustatud ettevõtte tulumaksuga, on ELi liikmesriigi maksuresidentid ning kuuluvad direktiivi lisas loetletud kategooriasse. Kuna direktiivi lisa hõlmab üksnes nendes liikmesriikides olemasolevaid ettevõtjate kategooriaid, mis olid ELi liikmed juba enne 1. maid 2004, on nüüd nõukogu 26. aprilli 2004. aasta direktiiviga 2004/66/EÜ lisatud ka uute liikmesriikide ettevõtjate kategooriad.

3.3 Komisjoni vastuvõetud uue muudatusettepanekuga sõnastatakse kõik need direktiivid ümber, et ajakohastada direktiivi lisas esitatud ettevõtjate loetelu. Uus loetelu hõlmaks ka järgmisi kategooriaid:

— Euroopa äriühing (nõukogu määrus (EÜ) 2157/2001 ja nõukogu direktiiv 2001/86/EÜ), mida on võimalik luua alates 2004. aastast, ja

— Euroopa ühistu (nõukogu määrus (EÜ) 1435/2003 ja nõukogu direktiiv 2003/72/EÜ), mida on võimalik luua alates 2006. aastast.

3.4 Muudetud direktiiv jõustub 1. jaanuaril 2013.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Staffan NILSSON

<sup>(3)</sup> EÜT C 284, 14.9.1998, lk 50.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa Liidu tolli- ja maksustamisalane tegevusprogramm ajavahemikuks 2014–2020 (FISCUS) ning tunnistatakse kehtetuks otsused nr 1482/2007/EÜ ja nr 624/2007/EÜ”**

KOM(2011) 706 (lõplik) – 2011/0341 (COD)

(2012/C 143/11)

Raportöör: **Bryan CASSIDY**

14. detsembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 20. detsembril 2011 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 33 ja 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa Liidu tolli- ja maksustamisalane tegevusprogramm ajavahemikuks 2014–2020 (FISCUS) ning tunnistatakse kehtetuks otsused nr 1482/2007/EÜ ja nr 624/2007/EÜ”

COM(2011) 706 final – 2011/0341 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 231, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 11 liiget.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee toetab üldjoontes ettepanekut programmi FISCUS kohta. Komitee rõhutaks siiski alljärgnevad:

— tuleb kindlustada, et riikide tolli- ja maksuametid varustatakse vahenditega, millest piisab järgmise kümnendi probleemide lahendamiseks;

— maksu- ja tollisektori käsutusse tuleb anda ajakohane ja tõhus IT-süsteem. See hõlmaks nt ajakohastatud tolliseadustikku;

— komitee sooviks näha üksikasjalikumaid hinnanguid ELi ja liikmesriikide eelarvetele avalduvale mõjule;

— programmi FISCUS koondeelarves on võrreldes praeguste tegevustega suurenenud 9 % maksu- ja tollivaldkonna üldeelarve. Tollisektori eelarve kavandatav maht on 479 622 792 eurot (maksusektori eelarve on 23 692 892 eurot). See tähendab tollisektori eelarve suurenemist 13 % ja maksusektori eelarve vähenemist 1 % võrra.

1.2 Komitee on teadlik nõukogu töörühmades valitsevatest erimeelsustest liikmesriikide vahel. Komitee on seisukohal, et komisjoni jaoks on oluline näidata, et liikmesriigid säästavad programmi FISCUS eelarves oluliselt võrreldes praeguste tegevuste jaoks ettenähtuga. Komitee usub, et komisjonil võib

ilmselt olla raske saada parlamendi heakskiitu ELi eelarve kulu- tuste suurenemisele, kui ei anta teavet kompenseerivate säästude kohta liikmesriikide eelarvetes.

1.3 Komitee tuletab meelde tolli tegevusprogrammi teemalises arvamuses <sup>(1)</sup> tehtud märkust, kus ta kutsus üles tolli- praktikate suuremale ühtlustamisele kooskõlas Lissaboni strateegia eesmärkidega, rõhutades, et selline suurem ühtlustamine tuleks saavutada ilma, et ühtlustataks tolliasutusi.

1.4 Uue programmi oluline osa on parandada liikmeriikide ametnike koolitust ja koolituse tõhusust <sup>(2)</sup>.

## 2. Sissejuhatus ja taust

2.1 ELi tolli- ja maksupoliitika aitab olulisel määral kaasa ELi ja liikmesriikide iga-aastaste eelarvetulude kogumisele. Peale selle annavad need poliitikasuunad olulisi eeliseid ELi kodanikele ja ettevõtjatele, olgu siis ohtliku või ebaseadusliku impordi tõkestamise, sujuva kaubanduse ja tugeva siseturu edendamise või piiriüleste ettevõtjate jaoks nõuete täitmise ja bürokraatiaga seotud kulude vähendamise kaudu.

2.2 Ettepanek võtta vastu määrus (COM(2011) 706 final) tähistab olulist edasiminekut palju aastaid tagasi alanud püüdlustes ratsionaliseerida ja koordineerida liikmesriikide tegevust eesmärgiga kaitsta nii nende kui ka liidu finantshuvisid: 2010. aastal moodustasid tollimaksud ja nendega seotud tasud 12,3 % ELi eelarvest. Komisjoni 2011. aasta juunis vastu võetud

<sup>(1)</sup> ELT C 324, 30.12.2006, lk 78, punkt 1.3.

<sup>(2)</sup> Seda seisukohta väljendati komitee arvamuse „Siseturu maksustamissüsteemide toimimise parandamine” (Fiscalis 2013) punktis 1.2, ELT C 93, 27.4.2007, lk 1.

järgmises mitmeaastases finantsraamistikus 2014–2020 tehakse muu hulgas ettepanek luua **programmide „Toll” ja „Fiscalis” uus põlvkond**. Need kaks programmi on aastate jooksul arenenud eraldi, kuigi paralleelselt, viimased programmid on „**Toll 2013**” ja „**Fiscalis 2013**”. Nüüd on need koondatud **ühe programmi alla (FISCUS)**, mis on tõeline uuendus komisjoni strateegias.

2.3 FISCUS ei ole komisjoni enda sõnu kasutades mitte ainult „lihtsustamispoliitika”, vaid **„tolli- ja maksuasutuste ning muude asjaomaste isikute koostöö”** elulise tähtsuse tunnustamine. Sellise programmi peamine positiivne aspekt on **inimtegurile omistatav tähtsus**: tolli- ja maksualane koostöö on koondunud „**suhtlusvõrkude loomisele ja pädevuse suurendamisele**”<sup>(3)</sup>; tehnilise ja IT-alase võimekuse loomine on muidugi oluline, kuid inimtegur on esmatähtis: komitee on selle seisukohaga nõus.

2.4 Komisjoni projekti FISCUS raames nähakse ette seitse aastat vältav programm, mis algab 1. jaanuaril 2014. Kogu programmi kulude **finantsraamistik** kogu programmi kestuse (2014–2020) ajal on praegustes hindades 777 600 000 eurot: tegemist on märkimisväärse summaga, mille vastavust eesmärkidele on raske hinnata. Programm pakub finantstuge **üheksas eri tüüpi ühistegevuses**, toetades kas stipendiume, riigihankelepinguid või hüvitades väliseksperthe kulud.

2.5 Enamik kulutustest on seotud ametnike koolitamisega ja ühiste IT-algatustega, kuid võivad katta ka „**ettevalmistustööde, järelevalve, kontrolli, auditi ja hindamisega seotud kulusid**”<sup>(4)</sup>; Komitee mõistab, et see nõuab **ühistegevuste** eiti hoolikat järelevalvet, kuid loodab, et ebapiisava ühtsuse vältimiseks pööratakse sama palju tähelepanu ka **riiklike meetmete** rakendamisele.

2.6 Tegevusprogrammi **konkreetsed eesmärgid** on samad mis eelmistel ja praegustel programmidel; komitee on nende kohta juba teinud märkusi ning ei oleks mõtet neid kordama hakata, kui tegemist ei oleks teemaga, mida on korduvalt üles võetud, kuid mis on siiani vastuseta jäänud: **tolli- ja maksuametite vaheline regulaarne teabevahetus** kui pettuse ja/või maksudest kõrvalehoidmise **avastamise** vahend<sup>(5)</sup>.

2.7 Esimene valdkond, suhtlusvõrkude loomine, peab võimaldama **heade tavade ja rakenduslike teadmiste tutvustamist**: see ei ole midagi uut, sest sama teema on tõstatatud –

isegi täpselt samu sõnu kasutades – enamikus, kui mitte kõigis eelmistes programmides. Varasem tegevus ei ole olnud alati läbinisti edukas mitmel põhjusel, millest olulisimad on keelelised raskused ning osalejate erinevad kogemused või erinev taust. Uus tõuge ametiasutuste koostöö suunas, nagu seda näeb ette FISCUS, peaks innustama kogemuste tutvustamist ja kõrgetasemeliste professionaalide esilekerkimist – seda peaks EL toetama.

2.8 Komisjoni sõnu kasutades võimaldab teine valdkond „**rahastada programmi raames uuenduslikke infotehnoloogia infrastruktuure ja süsteeme, mille abil saavad liidu tolli- ja maksuasutused areneda täisväärtuslikeks elektroonilisteks haldusasutusteks**”<sup>(6)</sup>. Ka seda küsimust on enam-vähem samas sõnastuses varasemates programmides tõstatatud. Siin ei ole tulemused olnud sugugi rahuldavad liikmesriikide IT-tehnoloogiatega erineva taseme tõttu, kuid kahjuks üsna tihti ka mõnede (või paljude) liikmesriikide soovimatuse pärast vahetada oma meetodeid või seadmeid.

2.9 Liikmesriikide soovimatus teha koostööd on stabiilse **Euroopa maksuõrgustiku** loomisel peamine komistuskivi: see ei piirdu kindlasti IT-tehnoloogiatega, kuid on selles valdkonnas kõige ilmsem. Komitee on sellist suhtumist oma paljudes arvamustes ELi maksundusalaste algatuste kohta kritiseerinud<sup>(7)</sup>; ta loodab, et praegune kriis näitab, et ükski riik ei saa ennast isoleerida ülemaailmse kandepinnaga sündmustest ning et ainus vastus on koostöö.

2.10 2011. aastal analüüsis selleks volitatud lepingupartner pärast kutsealade esindajatega konsulteerimist kahe eraldi programmi, „**Fiscalis 2013**” ja „**Toll 2013**”, vahetulemusi. Teine lepingupartner korraldas uuringu tulevase programmi FISCUS võimaliku raamistiku kohta. Vahetulemustest ei ilmnenud ühtegi olulist takistust ega viidanud need ka ühelegi konkreetsele tegevusele soovimatute tagajärgede parandamiseks.

2.11 FISCUS ühendab maksu- ja tollivaldkonna kaks eraldi programmi üheks, täites nii komisjoni seatud lihtsustamis- ja kulude kokkuhoiu eesmärgi, ilma sealjuures konkreetsete valdkondade tegevusi ohtu seadmata.

2.12 Uus määrus asendab otsuse nr 1482/2007/EÜ, millega kehtestati ühenduse programm maksusüsteemide toimimise parandamiseks siseturul („**Fiscalis 2013**”). Otsusega nr 624/2007/EÜ loodi ühenduse tollivaldkonna tegevuskava („**Toll 2013**”). Need kaks otsust tunnustatakse seetõttu kehtetuks.

<sup>(6)</sup> COM(2011) 706 final, lk 2 - punkti 1 kolmas lõik.

<sup>(7)</sup> Komitee arvamused „Võitlus käibemaksupettuste vastu”, ELT C 347, 18.12.2010, lk 73; „Heade maksuhaldustavade edendamine”, ELT C 255, 22.9.2010, lk 61; „Maksudest kõrvalehoidumine importimisel”, ELT C 277, 17.11.2009, lk 112; „Maksude sissenõudmine”, ELT C 317, 23.12.2009, lk 120, ja „Maksustamisel halduskoostöö”, ELT C 317, 23.12.2009, lk 120.

<sup>(3)</sup> COM(2011) 706 final, lk 2, punkti 1 kolmas lõik.

<sup>(4)</sup> COM(2011) 706 final, lk 21, artikli 10 lõige 2.

<sup>(5)</sup> Komitee arvamused „Võitlus käibemaksupettuste vastu”; ELT C 347, 18.12.2010, lk 73 ja „Heade maksuhaldustavade edendamine”, ELT C 255, 22.9.2010, lk 61.

2.13 Komisjon on korraldanud **tolli-** ja **maksusektoris** laiapõhjalised konsultatsioonid. Mõlema käigus tuvastati hulk probleeme, mis on loetletud komisjoni talituste töödokumendi – mõjuhinnangu I („Toll”) ja II osas („Maksud”) <sup>(8)</sup>.

2.14 Komisjon on uue programmi ootel läbi viinud mõjuhinnangu, millest ilmneb, et Euroopa infosüsteemide ja tulevaste poliitikaarengutega seotud teabevahetuse osas valitseb suur ebaselgus. Mõnele neist on osutatud komitee arvamuses „Tolli tegevusprogramm” <sup>(9)</sup>. Programmi „Fiscalis” toimimise parandamiseks vajalikke parandusi on kirjeldatud üksikasjalikult komitee arvamuses „Siseturu maksustamissüsteemide toimimise parandamine” (Fiscalis 2013) <sup>(10)</sup>.

2.15 Komitee nõustub põhimõtteliselt komisjoni ettepanekus sisalduvate meetmetega; ta soovib siiski rõhutada, et eri ametite koostöö nii riigi kui ka Euroopa tasandil on paljude ELi teemade juhtmotiiv. Progress on nendes valdkondades tavaliselt aeglane ja keeruline mitmel põhjusel, millest olulisim on riigiasutuste teotahte puudumine.

2.16 Komitee kiidab heaks komisjoni ettepaneku parandada tolli- ja rahandusametite koostööd. See peaks siiski olema algus tegevusele, mida komitee on varem paljudel kordadel soovitanud <sup>(11)</sup> – organiseeritud koostöö kõigi, nii riigi- kui ka Euroopa ametite vahel, kes on seotud võitlusega finantspettuste ja finantskuritegevuse – rahapesu, organiseeritud kuritegevus, terrorism, salakaubavedu jne – vastu.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

<sup>(8)</sup> Komisjoni talituste töödokument – mõjuhinnang, SEK(2011) 1318 lõplik.

<sup>(9)</sup> ELT C 324, 30.12.2006, lk 78.

<sup>(10)</sup> ELT C 93, 27.4.2007 lk 1.

<sup>(11)</sup> Komitee arvamused „Võitlus käibemaksupettuste vastu”, ELT C 347, 18.12.2010, lk 73; „Heade maksuhaldustavade edendamine”, ELT C 255, 22.9.2010, lk 61; „Maksudest kõrvalehoidumine importimisel”, ELT C 277, 17.11.2009, lk 112; „Maksude sissenõudmine”, ELT C 317, 23.12.2009, lk 120, ja „Maksustamisalane halduskoostöö”, ELT C 317, 23.12.2009, lk 120.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2012. aasta majanduskasvu analüüs” ”**

KOM(2011) 815 (lõplik)

(2012/C 143/12)

Pearaportöör: **David CROUGHAN**

23. novembril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2012. aasta majanduskasvu analüüs” ”

COM (2011) 815 final.

6. detsembril 2011 tegi komitee juhatus arvamuse koostamise ülesandeks Euroopa 2020. aasta strateegia juhtkomiteele.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) pearaportööriks David CROUGHANI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 171, vastu hääletas 19, erapooletuks jäi 21.

#### SISSEJUHATUS

- i Käesolevas arvamuse eelnõus, mis avaldati kevadist Euroopa Ülemkogu silmas pidades, esitatakse märkused komisjoni „2012. aasta majanduskasvu analüüsi” kohta.
- ii Analüüsiga juhatatakse sisse majandusjuhtimise Euroopa poolaasta 2012, mis on ka tugevdatud majandusjuhtimise õigusraamistiku ettepanekutest esimene (majandusjuhtimist käsitlevate seadusandlike ettepanekute nn kuue pakett).
- iii Iga-aastases majanduskasvu analüüsis sätestatakse valdkonnad, mis peaksid komisjoni arvates olema järgmise 12 kuu jooksul ELi prioriteetid seoses majandus- ja eelarvepoliitikaga ning strateegia „Euroopa 2020” majanduskasvu ja tööhõivet edendavate reformidega. Pärast seda kui märtsis toimuv Euroopa Ülemkogu kinnitab nimetatud valdkondade tähtsust, peavad liikmesriigid neid oma poliitika ja eelarvete kujundamisel arvesse võtma.
- iv Käesoleva arvamuse eelnõu **I osas** kavatakse esitada **üldised tähelepanekud** järgmistes **iga-aastase majanduskasvu analüüsiga seotud küsimustes**: analüüsi keskendumine majanduskasvule, eelarvete tugevdamisele, Euroopa poolaasta raames kokku lepitud reformide rakendamisele ning organiseeritud kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite tähelepanekutele iga-aastase majanduskasvu analüüsi protsessis.
- v **II osas** esitatakse **konkreetsed märkused ja soovitud erinevate ELi poliitikavaldkondade** kohta. Nendega antakse üksikasjalik vastus komisjoni poolt iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud viiele prioriteedile: diferentseeritud ja majanduskasvu soodustav eelarve konsolideerimine, tavapärase laenuandmise taastamine majanduses, majanduskasvu ja konkurentsivõime edendamine, võitlus töötusega ja tegelemine kriisi sotsiaalsete tagajärgedega ning

avaliku halduse ajakohastamine. Panused on saadud erinevatest hiljutistest komitee arvamustest ning nendega ajakohastatakse komitee seisukohta 2011. aasta majanduskasvu analüüsi kohta, (1) mille komitee võttis vastu 2011. aasta märtsis.

vi Ühtlasi on käesolev arvamuse eelnõu järg 2011. aasta detsembris vastu võetud komitee arvamusele Euroopa poolaasta 2011 kohta (2).

I OSA

#### KOMITEE SÕNUMID KEVADIST EUROOPA ÜLEMKOGU SILMAS PIDADES

**Erinevalt kõigist viimase aja tippkohtumistest peab Euroopa Liit nüüd tõestama oma poliitilist suutlikkust võlakriisiga toime tulla, võttes vastu ambitsioonikad ja küllaldased meetmed kindlustunde taastamiseks. Üks neist meetmetest on senisest palju suurema rõhu asetamine majanduskasvule.**

#### A. SISSEJUHATUS

1. Euroopa Komisjon avaldab 2012. aasta majanduskasvu analüüsi **troostitus olukorras**: liit elab läbi oma ajaloo rängimat finants-, majandus-, sotsiaal- ja usalduskriisi. Sel kriisil on ulatuslikud tagajärjed: majapidamiste ja ettevõtete raskused, noorte ja pikaajalise tööpuuduse kasv, vaesuse ja tõrjutuse ohus olevate inimeste hulga suurenemine, ühiskonnas valitsev rahu- tus, natsionalismi ja populismi tõusu oht.

2. Komitee **väljendab sügavat muret** Euroopa poolaasta protsessi käigus võetud kohustuse **puuduliku rakendamise pärast riiklikul tasandil**. EL peab rohkem kui kunagi varem

(1) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgsed kriisimeetmeid”, COM(2011) 11 final, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26–38.

(2) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majanduspoliitika koordineerimiseks kavandatud esimese Euroopa poolaasta lõpetamine: juhised liikmesriikide poliitika kujundamiseks ajavahe- mikul 2011–2012”, ELT C 43, 15.2.2012, lk 8–12.

tõestama oma võimet tegutseda, et taastada tarbijate ja investorite kindlustunne ning vastata probleemidele kõrgeid eesmärke seadvate lahendustega. Kui **Euroopa institutsioonid ja liikmesriigid** ei suuda **otsustavalt tegutseda ja tõhusalt reforme läbi viia**, seisab Euroopa ees pikaajaline majanduskasvu kriis ja omavaheline kaugenemine, mis suurendaks omakorda survet euroalale.

3. Arvestades, et 2012. aasta Euroopa poolaasta protsess algab **oluliselt vähendatud majanduskasvu prognoosiga** ja märkimisväärse majanduslanguse tõenäosusega, väljendab komitee kahetsust, et **2011. aasta detsembris toimunud Euroopa tippkohtumine** ei suutnud taastada usaldust ja kindlustunnet Euroopa Liidu juhtimise suhtes, mis on viimasel pooleteisel aastal igal tippkohtumisel järjest vähenenud. Tippkohtumisel väljendunud selgelt puudulik valmisolek majanduskasvu analüüsis esile kerkinud sügavalt juurdunud probleemidele vastu astuda on toonud kaasa jätkuvad poliitilised ettekirjutused, millesse ei ole piisavalt usku ei maailma valitsustel ega investoritel ning mis eriti oluline, ka Euroopa kodanikel.

4. Komitee on seisukohal, et seni riigivõlakriisile ja sellega seonduvale finantskriisile pakutud leevendusmeetmed on **osalised** ning võivad seetõttu hoida mõned väga suure võlaga riigid kavandatud kauem turgudel eemal ning sisaldavad samas tõsist ohtu, et kriis kandub mõnda suuremasse liikmesriiki edasi. Kreeka kontrollimatu maksejõuetus on endiselt võimalik. See võib avaldada tõsist negatiivset mõju teistele riigivõla probleemidega maadlevatele riikidele ning lükata käima sündmuste ahela, mis võib mõjuda rängalt mitte ainult Euroopa, vaid ka maailma majandusele. Kaheldamatust majanduslikust võimsusest hoolimata ei ole Euroopa Liit leidnud mehhanismi raskustes liikmesriikide kaitsmiseks finantsrännakute eest. Selle tulemusel on maailmaturud nõrgestanud oluliselt Euroopa ülesehitust, rünnates selle struktuurset killustatust. Seega on probleem nii majanduslik kui ka poliitiline.

5. Komiteele valmistab muret, et selliselt tekkinud suur ebakindlus **mõjub kahjulikult** liidu reaalmajandusele, vähendades investeeringuid, toodangut ja tööhõivet, kuna investorid otsivad raha paigutamiseks turvalisemaid kohti ning koostavad isegi plaani euroala võimalikuks lagunemiseks ja sellega kaasnevateks ülemaailmseteks kohutavateks tagajärgedeks.

6. Varasemad Euroopa integratsiooni kriisid on näidanud, et Euroopal on lahenduste leidmiseks vahendeid. Komitee kutsub Euroopa institutsioone ja liikmesriike üles olema **poliitiliselt julged visionäärid** ning toetama tugevamat integratsiooni ning majanduse elavdamist ja investeeringute suurendamist, mis on nüüd kriisi ainuvõimalik lahendus.

7. EL peab minema kaugemale senisest kriisi tükkaaval lahendamisest, otsides kriisiga esile tulnud struktuursetele probleemidele **püsivaid lahendusi** ning tagades seeläbi eurooplaste pikaajalise heaolu. See nõuab vajaliku Euroopa tulemüüri rajamist kriisi rünnakute vastu, andes hädaolukorras riikidele võimaluse taastuda, ning täiendavate erimeetmete võtmist Euroopa majanduskasvu soodustamiseks.

8. Kõrvuti võlakriisi toomisega Euroopa usaldusväärse juhtimise alla on vaja ka **tugevamat fiskaalliitu**. Komitee tunneb heameelt selle üle, et Euroopa poolaasta protsessi on sisse viidud liikmesriikide eelarvepoliitika varasemast palju põhjalikum järelevalve ning liikmesriikidelt fiskaalkokkuleppe raames nõutavad kohustused, isegi kui on vajalik rõhutada selliste meetmete sotsiaalse mõju analüüsi vajadust. Euroopa majandusjuhtimise uus ülesehitus peab tagama sotsiaalpartnerite autonoomia ja kollektiivläbirääkimiste vabaduse.

9. Komitee kordab ka oma täielikku toetust üldisele **„Euroopa 2020” strateegiale**, mis pakub positiivset visiooni tulevikuks ning moodustab sidusa raamistiku tulevikku suunatud reformide läbiviimiseks aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu saavutamiseks. Samuti tuleb komitee meelde vajadust saavutada sobiv tasakaal strateegia majanduslike, tööhõive- ja sotsiaalsete aspektide vahel.

10. Komiteele valmistab sügavat muret, et **ühenduse meetod on kaotamas oma kohta** valitsustevahelisele lähenemisviisile, mida rakendavad väga vähesed liikmesriigid. See on avaldanud mõju ka poliitikameetmete piiratusel. Ühenduse institutsioonidel on olnud viimasel kahel aastal valitsustevahelise lähenemisviisi kõrval teisejärguline roll. Osaliselt just seetõttu ei ole Euroopa Liidu teravate probleemidega võideldud mitte liidu, vaid üksikute liikmesriikide poliitiliste hädavajaduste seisukohast.

11. Komitee märgib, et kõige rohkem viie aasta jooksul pärast majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu jõustumist, milles leppisid 30. jaanuaril kokku 25 liikmesriiki, võetakse lepingu rakendamisel saadud kogemuste hinnangu alusel vajalikke meetmeid **lepingu sisu lisamiseks** Euroopa Liidu õigusraamistikku. Seepärast kutsub komitee lepingu tekkimise aluseks olnud valitsustevahelise protsessist loobunud riike <sup>(3)</sup> oma seisukohta muutama.

12. Komitee toetab **Euroopa Komisjoni olulist rolli** ning innustab komisjoni esitama julgeid ettepanekuid. Samuti toetab komitee **Euroopa Parlamendi täielikku kaasamist** Euroopa poolaasta protsessi, sest viimane aitab suurendada selle läbipaistvust ja õiguspärasust.

13. Komitee tänab komisjoni 2012. aasta majanduskasvu analüüsi avaldamise eest 2011. aasta novembri lõpul, varem kui algselt kavandatud. Kuigi ajakava on jätkuvalt tihe, võimaldas see komiteel analüüsi üle arutleda, konsulteerida riiklike majandus- ja sotsiaalnoökogude ja samalaadsete institutsioonide võrgustikuga ning avaldada käesolev arvamus enne kevadisel Euroopa Ülemkogul tehtavaid otsuseid iga-aastaste prioriteetide kohta.

<sup>(3)</sup> Ühendkuningriik ja Tšehhi Vabariik.

## B. ASJAKOHANE KESKENDUMINE MAJANDUSKASVULE

14. Komitee on arvamusel, et 2012. aasta majanduskasvu analüüs on mitmes mõttes eelmisest parem.

15. Komitee tunneb heameelt üldise majanduskasvule keskendumise üle ning märgib rahuloluga, et 2012. aasta majanduskasvu analüüsis on võetud arvesse paljusid mõtteid, mida väljendati 2011. aasta majanduskasvu analüüsi kohta koostatud komitee arvamuses <sup>(4)</sup>.

16. EMSK rõhutab, et eelkõige hädaolukorras riikides **ei saa riigivõlakriisi lahendada ilma piisava** kasvumäärata. Majanduskasvu ebapiisav tähtsustamine sisaldaks suurt ohtu viia paljud liikmesriigid majanduslangusse ning mõne isegi majandussurutisse.

17. Iga-aastases majanduskasvu analüüsis tunnistatakse, et **finantsturud** hindavad liikmesriikide valitsemissektori võla jätkusuutlikkust pikaajalise majanduskasvu väljavaadete alusel, nende suutlikkuse alusel teha kaugemaleulatavaid otsuseid struktuurireformide kohta ja nende pühendumuse alusel konkurent-sivõime parandamisele.

18. Komitee nõustub analüüsiga selles, et kõigi ELi liikmesriikide kasvuväljavaated sõltuvad **riigivõlakriisi otsustavast lahendamise**st ning et praegu kulutatakse liiga palju poliitikute aega ja energiat hädaabimeetmetele ega pühendata piisavalt aega selliste poliitikamuutuste rakendamisele, mis tooksid majandusse tagasi suuremad kasvutasemed.

19. Komitee nõustub täielikult, et tähelepanu tuleb pöörata üheaegselt nii lühiajalist majanduskasvu soodustavatele reformimeetmetele kui ka õigele kasvumudelile keskpikaks perioodiks.

20. Komitee rõhutab, et majanduskasvu kolm aspekti – arukus, jätkusuutlikkus ja kaasamine – on omavahel seotud ja vastastikku toetavad. **Samaväärset tähelepanu** tuleb osutada majanduslikule, sotsiaalsele ja keskkonnaaspektile.

21. Majanduskasvu taastamine peab olema kooskõlas teiste Lissaboni lepingus sätestatud eesmärkidega, sh inimeste heaoluga. Reformivajadust tuleks näha **võimalusena** muuta meie eluviisi säästvamaks.

22. Majanduskasvu soodustavatele reformidele tuleb rõhku panna kõigis liikmesriikides.

### 23. ELi – IMFi finantsabi programmi kuuluva viie liikmesriigi eriolukord <sup>(5)</sup>

23.1 Komitee leiab, et komisjon ja nõukogu peaksid üksikasjalike riigipõhiste soovitusete abil jätkuvalt innustama liikmes-

<sup>(4)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgeid kriisimeetmeid”, COM(2011) 11 final, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26–38.

<sup>(5)</sup> Kreeka, Iirimaa, Läti, Portugal ja Rumeenia.

riike kavandama ja rakendama pikaajalise majanduskasvu poliitikat. Komitee väljendab kahetsust, et 2011. aastal oli **viiele ELi – IMFi finantsabi programmi kuuluvale liikmesriigile** antud ainuke soovitus jätkata neile finantsabi andmise otsustes sätestatud meetmete rakendamist.

23.2 Praegu **valmistab** komiteele **tõsist muret** komisjoni otsus, et neilt viielt riigilt ei peaks nõudma osalemist **riiklike reformikavade teise ringi** ettevalmistamises 2012. aastal. Komitee tunnistab, et riiklikud reformikavad hõlmavad suures osas samu valdkondi ning et kõnealused riigid esitavad küll strateegiaga „Euroopa 2020” seotud riiklikud eesmärgid. Siiski kõrvaldatakse need riigid sellega strateegia „Euroopa 2020” keskmes olevast uuest juhtimisprotsessist, mille eesmärk on saavutada vajalik majanduslik lähenemine reformide ja parimate tavade kasutuselevõtu kaudu. Eelkõige takistab see kodanike ja riigi tasandi sotsiaalpartnerite osalemist riiklike reformikavade rakendamisel ja läbivaatamisel. See on vastuolus Euroopa Ülemkogu 2011. aasta märtsi järeldustega, mille alusel tuleb tagada riikide parlamentide, sotsiaalpartnerite ja teiste sidusrühmade täielik osalemine Euroopa poolaasta uues raamistikus.

### 24. Investeeringud majanduskasvu – praeguses olukorras iseäranis raske katsumus

24.1 Komitee on teadlik asjaolust, et sobivate majanduskasvumeetmete tuvastamine võib olla eriti **keeruline**. ELi majanduskasvu praegune raske olukord ei tulene mitte ainult kriisist, vaid ka teistest ELi majandussuutlikkust mõjutavatest teguritest, nagu konkurentsivõime vähenemine, globaliseerumine, ressurside piiratus (energia, oskused jne), kliimamuutused ja elanikkonna vananemine.

24.2 Strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamiseks on vaja **olulisi investeeringuid** muu hulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse, traditsioonilisse ja uude taristusse, teadus- ja arendustegevusse ja innovatsiooni, haridusse ja oskustesse ning energiatõhususse. Investeeringutega keskkonnahoidlikku majandusse stimuleeritakse uuendustegevust ja suurendatakse vajadust uute toodete järele, mis suurendavad majanduskasvu ning toetavad samas maailma majanduse jätkusuutlikku arengut.

24.3 Kokkuhoiu aegadel on see eriti suur katsumus. Sellistest riiklikul või Euroopa tasandil tehtavatest arukale, jätkusuutlikule ja kaasavale majanduskasvule suunatud avaliku sektori investeeringutest on aga palju kasu ning neil võib olla oluline **võimendav mõju**, soodustades täiendavaid erasektori investeeringuid.

24.4 Komitee on arvamusel, et EL vajab **rohkem investeeringuid** struktuurimuutusi edendavatesse **projektidesse**, mis võivad aidata liikmesriikide majanduse jätkusuutliku kasvu teele. Selleks sobivad projektid peaksid olema kooskõlas strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidega, näiteks üldsusele suurt huvi pakkuvad ja tulupotentsiaaliga pikaajalised taristuprojektid.

24.5 Sellega seoses toetab komitee täielikult **Euroopa 2020 projektivõlakirjade algatust** <sup>(6)</sup> suuremahuliste taristuprojektide rahastamiseks energia, transpordi ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas. See avaldab projektivõlakirjade turule positiivset mõju ning aitab üksikprojektide edendajatel ligi meelitada erasektori pikaajalist laenuhaha.

24.6 Komitee leiab, et Euroopa tasandil tuleks rohkem ära teha investeringute tekitamiseks. Olemasolevaid struktuurifonde tuleb suunata konkurentsivõime tugevdamisele ja majanduskasvu taastamisele. ELi vahenditest rahastamine peaks sõltuma tulemustest ning kooskõlast strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidega.

24.7 Komitee tunneb heameelt selle üle, et parlament ja nõukogu võtsid kiiresti vastu kokkuleppe **struktuurifondide kaasrahastamismäärade suurendamise** kohta ELilt, Euroopa Keskpankalt ja IMFilt finantsabi saavates riikides, et võimaldada ELi rahastamisvahendite kiiret mobiliseerimist majanduskasvu toetamiseks ja rahastamisvahendite vastuvõtusuutlikkuse suurendamiseks <sup>(7)</sup>.

24.8 Arvestades tõsist survet riikide ja Euroopa eelarvetele, peavad liikmesriigid ja Euroopa seadusandjad tegema raskeid valikuid ja määratlema prioriteedid, et **investeerida „majanduskasvu kiirendavatesse teguritesse”**, nagu haridusse ja oskustesse, teadus- ja arendustegevusse ja innovatsiooni, võrkudesse, näiteks kiirese interneti, energia- ja transpordihendustesse.

24.9 Toonitama peab **ettevõtlikkuse**, sotsiaalse ettevõtlikkuse ja ettevõtete, eelkõige **VKEde**, sealhulgas sotsiaalsete ettevõtete loomise olulist rolli taastumisel. Need on majanduskasvu, ettevõtlusinnovatsiooni ja oskuste keskne tõukejõud ning tähtis töökohtade loomise allikas.

24.10 Töötus on mitmes ELi riigis jõudmas vastuvõetamatu tasemeni, millel on väga suured sotsiaalsed ja majanduslikud kulud. Seetõttu on äärmiselt oluline võtta meetmeid lühikeses ja keskpikas perspektiivis, et soodustada noorte ja naiste juurdepääsu tööturule, kriisi tõttu tööturul koondatud töötajate naasmist tööturule, kutsekoolitust ja ümberõpet. Enne 2020. aastat tuleb ELis luua 17,6 miljonit töökohta.

### C. LIIGNE KESKENDUMINE EELARVETE KONSOLIDEERIMISELE

25. Komitee nõustub täielikult, et eelarvete konsolideerimine on vajalik eelarvete tõsise tasakaalustamatuse parandamiseks ja

<sup>(6)</sup> Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020 projektivõlakirjade algatuse katsetapp”, KOM(2011) 0660 lõplik.

<sup>(7)</sup> 13. detsembril 2011 esimesel lugemisel vastu võetud Euroopa Parlamendi seisukoht eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr .../2011, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1698/2005 seoses teatavate sätetega, mis käsitlevad finantsstabiilsuse säilitamisega tõsistes raskustes või sellises ohus olevate teatavate liikmesriikide finantsjuhtimist – P7\_TCI-COD(2011)0209.

kindlustunde taastamiseks. Komitee tunneb siiski muret **kokkuhoiumeetmetele** fiskaalkokkuleppes omistatud suure kaalu pärast. Tuleb teostada kõnealuste meetmete tõhusa sotsiaalse mõju hindamine ning teha kõik jõupingutused tagamaks, et need ei suurenda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu. Komitee on arvamusel, et tuleb leida õige tasakaal eelarve konsolideerimise ja majanduskasvu vahel. Eelarvedistsipliinist ja kokkuhoiust üksi piisa, et viia EL jätkusuutliku arengu teele. Kuigi teatud kokkuvõid on vajalik, peavad meetmed olema sotsiaalselt tasakaalustatud ning arvestada tuleb nende mõjuga erinevatele sotsiaalsetele rühmadele. Komitee nõustub IMFi tegevdirektori Christine Lagarde'i hoiatusega, et kõigis valdkondades ja kogu Euroopas tehtavad eelarvekärped vaid suurendavad majanduslanguse ohtu.

26. Komitee väljendab muret, et **majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise leping**, milles leppisid 30. jaanuaril kokku 25 liikmesriiki, ei too praegusele kriisile lahendust. Kuigi leping peab tooma tulevikus kaasa suurema vastavuse stabiilsuse ja majanduskasvu paktile, on see eelarvetasakaalule keskendumisel siiski puudulik ning selles ei esitata ühtegi viidet varajase hoiatamise süsteemile ega tulemustabelile, mille eesmärk on vältida tasakaalustamatuse tekkimist mujal majanduses, nagu erasektoris ning konkurentsivõime vähenemist või kinnisvaramulle, mis on kõik praeguse kriisi olulised tegurid. Majanduskasvu on osa lahendusest ning selle stimuleerimiseks on vaja rangeid erimeetmeid, eriti liikmesriikides, mis on sügavasse majanduslangusse sattumise ohus. Konsolideerimise osas tehtavad jõupingutused ja reformid peavad käima käsikäes majanduskasvu stimuleerivate meetmetega.

27. Komiteele valmistab muret, et iga-aastases majanduskasvu analüüsis nõutakse suuremat kokkuvõidu eelarve konsolideerimise eesmärkide saavutamiseks **isegi juhul, kui makromajanduslik keskkond halveneb**. Selles öeldakse, et finantsabi programmide abi saavad liikmesriigid „peaksid, hoolimata muutuvatest makromajanduslikest tingimustest jätkama kokkulepitud eelarve-eesmärkide täitmist”. Selles öeldakse ka, et liikmesriigid, kellel on ülemäärane eelarvepuudujäägi menetluse raames märkimisväärne kõrvalekalle, peaksid intensiivistama oma konsolideerimispingutusi ning et makromajandusliku prognoosi võimalikud „alandamised ei peaks põhjustama viivitusi ülemäärase puudujäägi korrigeerimisel”.

### 28. Stabiiliseerimine eurovõlakirjade abil

28.1 Finantsasutused investeerivad riigivõlakirjadesse, millelt nad eeldavad riskivabadust oma bilansi suhtes; sel põhjusel eelistavad finantsasutused praegu raha paigutada pigem Euroopa Keskpanka kui osta mõne liikmesriigi riskantsemad võlakirju, jättes finantsüsteemi niimoodi likviidsusnälga.

28.2 Selle lahendamiseks vaja suurema ja usaldusväärsema Euroopa kaitsevalli loomist turusurve vastu sellega,



et Euroopa Keskpank täidaks veelgi suuremat rolli kas otseselt või kaudselt EFSFi või EMSi kaudu.

28.3 Komitee tunnistab, et olulised mõjud moraaliriskile on tegelikud ning vajavad lahendust. See probleem on võrreldes euroala võimaliku lagunemisega siiski väike. Arvestades liikmesriikide soovimatust vastutada teiste liikmesriikide võla eest ja EKP raskusi selle rolli täitmisel, kutsus komitee kiiresti **kaaluma stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõttu**. Kuna komisjon avaldas stabiilsusvõlakirju käsitleva rohelise raamatu, käsitleb komitee kõnealust küsimust eraldi arvamuses.

#### D. SOBIV KESKENDUMINE RAKENDAMISELE

29. Strateegia „Euroopa 2020” eesmärk on tagada Euroopa Liidu konkurentsivõime järjest kasvavas ülemaailmses konkurentsisis. Seepärast toetab komitee kindlalt seda, et komisjon on pööranud kogu iga-aastase majanduskasvu analüüsis **suurt tähelepanu** reformide puudulikule rakendamisele riiklikul tasandil.

30. Komitee märgib suure murega, et hoolimata olukorra pakilisusest on liikmesriikide edusammud 2011. aasta majanduskasvu analüüsi suuniste **elluviimisel** olnud **oodatust väiksemad**. ELi tasandil tehtud otsuste riikliku poliitika osaks saamine võtab liiga palju aega.

31. Komitee **soovitab tungivalt, et liikmesriigid rakedaksid täielikult** need **reformid**, mille osas nad on riiklikes reformikavades kohustuse võtnud. Nad peavad võtma vastutuse tulevase majandusjuhtimise seisukohast vajalike muudatuste eest. See toob esile vajaduse tugevdada Euroopa poolaasta protsessi liikmesriikide parlamentide, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide osaluse suurendamisega riiklike reformikavade rakendamisel tehtavate edusammude arutelus ja järelevalves.

32. Komitee taunib asjaolu, et 2011. aasta riiklikes reformikavades võetud kohustused on enamiku ELi tasandi **eesmärkide** saavutamiseks ebapiisavad. Arvestades järjest suuremaid kahtlusi strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamise osas, kutsus komitee komisjoni ja eelkõige liikmesriikide valitsusi mitmekordistama oma jõupingutusi ja parandama selle programmi nii varajases etapis kindlaks tehtud vea, ning tagama, et kõigi riikide valitsused, sidusrühmad ja kodanikud võtavad vastutuse oma reformikava ja selle rakendamise eest.

33. Samuti kutsus komitee komisjoni üles tagama, et kõik liikmesriigid, ka ELi – IMFi finantsabi saavad riigid, panustaksid vastavalt oma võimalustele üldeesmärkide saavutamisse.

#### E. IGA-AASTASE MAJANDUSKASVU ANALÜÜSI TÄHTSUS NING KODANIKUÜHISKONNA ORGANISATSIOONIDE JA SOTSIAALPARTNERITE MÕJU

34. Iga-aastane majanduskasvu analüüs on baas, millele peab ehitama üles **ühise arusaama 2012. aasta** prioriteetsetest **meetmetest liikmesriikide ja ELi tasandil**, mis tuleks seejärel

kaasata liikmesriikide majandus- ja eelarvealastes otsustesse ning riiklike reformikavade ning stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisse liikmesriikides.

35. Seepärast on majanduskasvu analüüsil oluline **poliitiline roll** ning komitee on seisukohal, et see ei tohiks jääda vaid tehnokraatlikuks protsessiks, vaid selles tuleb võtta arvesse Euroopa Parlamendi ning oluliste sidusrühmade nagu kodanikuühiskonna organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite seisukohti.

36. Praeguses olukorras, kus puudub täielikult usaldus kriisi lahendamise seniste võtete vastu ja vähenenud on usaldus ka Euroopa Liidu enda vastu, peab Euroopa suutma kaasata oma inimesi. Sotsiaalpartnerite **ja kodanikuühiskonnaga peetavat dialoogi** tuleb parandada kõigil tasanditel, et saavutada laiapõhjaline konsensus reformide vajalikkuse üle.

37. Euroopa majandusjuhtimise parandamisele suunatud meetmetega peaksid kaasnema meetmed selle õiguspärasuse, aruandmiskohustuse ja **vastutuse** suurendamiseks.

38. Komitee kutsus üles **parandama ja tõhustama organiseeritud kodanikuühiskonna sidusrühmade kaasamist Euroopa poolaasta protsessi**. ELi tasandil tähendab see iga-aastase majanduskasvu analüüsi ja riigipõhiste soovitude koostamist ning riiklikul tasandil tulevaste riiklike reformikavade koostamist, rakendamist ja järelevalvet. Riiklikud reformikavad peaksid sisaldama üksikasjalikku teavet selle kohta, millises ulatuses on sidusrühmad protsessis aktiivselt osalenud ja kuidas nende seisukohti on arvesse võetud.

39. „Euroopa 2020” majanduskasvu strateegia eesmärke on võimalik saavutada üksnes juhul, kui kogu ühiskond tunnetab oma pühendumust sellele ja kõik osalejad võtavad täieliku vastutuse. Praegusel, kõigi sidusrühmade elu mõjutavate oluliste otsuste tegemise ajal on nende **kaasvastutus** reformide eest tähtsam kui kunagi varem.

40. Komitee kavatab ka edaspidi aktiivselt osaleda strateegia „Euroopa 2020” rakendamise etapis ja 2012. aasta majanduskasvu analüüsi järelemeetmetes. Komitee jätkab ühist tööd oma sotsiaal- ja majandusnõukogude ja samalaadsete organisatsioonide võrgustikuga, et parandada kodanikuühiskonna **organisatsioonidega konsulteerimist ning nende kaasamist ja mobiiliseerimist** nii Euroopa kui ka riikide tasandil.

#### II OSA

#### KOMITEE ETTEPANEKUD EUROOPA KOMISJONI ESITATUD PRIORITEETIDE KOHTA

i Komitee toetab viit prioriteeti, mis komisjoni sõnul peaksid 2012. aasta poliitiliste rõhuasetuste aluse panema: diferentseeritud ja majanduskasvu soodustav eelarve konsolideerimine; tavapärase majandusele laenu andmise taastamine;

majanduskasvu ja konkurentsivõime edendamine; võitlus töötusega ja tegelemine kriisi sotsiaalsete tagajärgedega ja avaliku halduse ajakohastamine.

- ii Käesolevas II osas tutvustatakse tervet rida konkreetseid panuseid seoses eelnimetatud prioriteetidega. Need on peamiselt tsitaadid erinevatest komitee arvamustest, mis komitee võttis vastu 2011. aastal ja nad on jätkuvalt komitee seisukohavõtule 2011. aasta majanduskasvu analüüsile<sup>(8)</sup>, mis võeti vastu 2011. aasta märtsis.

## 1. Diferentseeritud ja majanduskasvu soodustav eelarve konsolideerimine

### 1.1 Eelarve konsolideerimine

1.1.1 Komitee kinnitab taas oma seisukohti, mida väljendati komitee arvamuses iga-aastase majanduskasvu analüüsi kohta punktis 1 „Eelarve kindlakäeline konsolideerimine” ja punktis 2 „Makromajandusliku tasakaalustamatuse parandamine”.

1.1.2 Mis puutub konsolideerimisse, siis nagu märgiti 2011. aasta majanduskasvu analüüsi käsitleva arvamuse<sup>(9)</sup> punktides 1.1 ja 1.2, leiab komitee, et põhiküsimus on **riigi rahanduse taas tasakaalu viimine, vältides seejuures nõudluse vähendamist**, mis viiks uusi eelarvepuudujääke tekitava majanduslanguseni ja suunaks Euroopa majanduse langusspiraali. Võla vähendamise kavad tuleks luua kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegias sätestatud majanduse ja tööhõive elavdamise eesmärkidega.

1.1.3 Euroopa peab parandama majandusjuhtimist, et tagada **eelarvedistsipliin** igas liikmesriigis, eelkõige aga euroalas. Kokkulepitud reformipakett, nn kuuspakk, samuti uued õigusakti ettepanekud ja neid täiendav paremat majandus- ja eelarvepoliitika koordineerimist ja ELi poolset hoolast järelevalvet võimaldavad Euroopa poolaasta tuleb kiiresti ja asjakohaselt ellu viia.

1.1.4 Liikmesriikide eelarvedistsipliin ei ole siiski majanduskasvu ja tööhõive ning sotsiaalse ja majandusliku ühtekuuluvuse piisavaks eelduseks. Komitee on tõsisel mures, et praegused riigivõlakirjade emiteerimise tingimused on põhjustanud turul olukorra, mis ohustab õnnestada taastuvat stabiilsust ja majanduskasvu.

1.1.5 Seepärast tervitabki komitee rohelist raamatut **stabiilsusvõlakirjade** kasutuselevõtu teostatavuse kohta. Komitee on veendunud, et rangete reeglite ja asjakohase juhtimise rakendamisel ELi tasandil, et vältida moraalne oht ja edendada vastutustundlikku ja prognoositavat käitumist liikmesriikide valitsuste poolt, annaks riigivõla haldamine ning euroala ühiskondlikud olulise panuse pakiliste probleemide ning kokkuvõtteid ja majanduskasvu vastandava ummikseisu ületamiseks.

<sup>(8)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgsed kriisimeetmeid” COM(2011) 11 final, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26-38.

<sup>(9)</sup> Ibid.

1.1.6 Edusammud selles valdkonnas aitavad **Euroopa Keskpangal** järk-järgult loobuda riigivõlakirjade ostuprogrammist, mida on praegu vaja konkreetse liikmesriigi riigivõla refinantseerimiseks. Selle asemel saaks keskpang teha otsuse toetada uusi stabiilsusvõlakirju, mis vähemalt üleminekuetapis annab turuosalistele suurema kindluse.

### 1.2 Majanduskasvu soodustavate kulutuste prioriteediks seadmine

1.2.1 Komitee väljendab oma täit toetust **majanduskasvu soodustavate kulutuste** prioriseerimisele. Eelkõige tuleb tagada, et meetmed majanduskriisi ja riigivõlaga toimetulekuks ei ohustaks avalikke investeeringuid haridusse ja koolitusse. Oma eelarvealaste keskpikkade eesmärkide hindamisel tuleb pöörata erilist tähelepanu investeeringutele haridusse, teadusesse ja kutseõppesse, et tagada jätkuvad ja suuremad investeeringud kõnealustesse sektoritesse.

1.2.2 **Teadus- ja uuendustegevuse** riikliku toetuse meetmed spetsiaalsete eriprogrammidega on osutunud äärmiselt oluliseks. Komitee palub Euroopa Komisjonil, nõukogul ja parlamendil energiatõhususele ja mitmekesistamisele suunatud programme tõhustada ja lülitada need püsivalt arengumeetmetesse.

1.2.3 Arvestades praeguseid raskeid majandusolusid, soovib komitee investeerida veel rohkem nii **teadus- ja arendustegevusse, tehnoloogia kasutuselevõttu ja haridusse kui ka tööstusliku rakendusega teadusuuringutesse**. Nendeks investeeringuteks tuleks järgmises raamprogrammis leida piisav kate ja need peaksid võimaldama kogemuste ja tulemuste jagamist vähemalt Euroopa tasandil. Euroopa ja liikmesriikide programmid tuleks rohkem keskendada energiatõhususe uuringutele ja innovatsioonile.

### 1.3 Aktiivne tööturupoliitika ja tööhõiveteenused

1.3.1 Nagu komitee juba märkis 2011. aasta majanduskasvu analüüsi käsitlevas arvamuses,<sup>(10)</sup> tuleks inimeste innustamine töökoha otsimisele tagada eeskätt tööturuasutuste tõhusate teenuste pakkumise teel ja vähem nn stiimulite kaudu töötushüvitiste osas. (...) Praeguse rekordilise tööpuuduse tingimustes ei ole **tööturgude** probleem mitte tööjõu kui sellise puudus, vaid kvalifitseeritud tööjõu ja vabade töökohtade tohutu puudus teatud liikmesriikides. Senisest rohkem tuleb arvesse võtta arukat pakkumispõhist poliitikat, mis soodustab tulevast majanduskasvu ja uuendustegevust ning aitab kaasa täiendavate töökohtade loomisele.

1.3.2 Komitee on rõhutanud, et **riiklikud tööhõiveteenused** on kohustatud etendama aktiivsemat rolli koolituspoliitikates prioriteetsetele sihtrühmadele, nagu näiteks ebakindlatel

<sup>(10)</sup> Ibid.

töökohtadel töötavad või madalamate oskuste ja kvalifikatsiooniga inimesed või kõige haavatavamad rühmad (näiteks puuetega inimesed, eakad töötud ja siserändajad); Riiklikud tööhõiveteenistused peaksid etendama aktiivsemat rolli pikaajalistele töötutele töökohtade leidmisel ning aktiivsete tööhõive- ja kutsehariduspoliitikate väljatöötamisel. Paljud riigid peavad oluliselt laiendama oma valitsusasutuste poolt pakutavat sihtotstarbelist toetust, kusjuures ebasoodsas olukorras olevad inimesed peaksid saama eritähelepanu osaliseks.

#### 1.4 Pensionisüsteemide reformimine ja moderniseerimine

1.4.1 Mõistes pensionisüsteemide reformimise ja moderniseerimise vajadust, leiab komitee, et surve pensionisüsteemile on tingitud pigem töökohtade ja investeringute puudusest kui demograafilisest olukorrast. Olulised on algatused, mis edendaksid tööelu pikendamist ning mida toetaks tõhus majanduskasvu ja tööhõivepoliitika. Ainult tõeline **aktiivsena vananemist edendav poliitika**, millega püütakse suurendada koolitusel ja elukestvas õppes osalemist, võib jätkusuutlikult tõsta nende eakate inimeste tööhõivemäära, kes lahkuvad tööturul varakult terviseprobleemide, töö intensiivsuse, enneaegse koondamise ja koolitus- või tööturule naasmise võimaluste puudumise tõttu. Komitee kahtleb jätkuvalt sügavalt selles, kas demograafiliste probleemidega toimetulekuks on otstarbekas tõsta seaduslikku pensioniiga. Ametliku pensioniea tõstmine võib suurendada survet sotsiaalkindlustuse teistele sammastele (nt invaliidsuspensionid või miinimumsissetulek), nagu on juhtunud mõningates liikmesriikides, mis muudaks riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tugevdamise ebareaalseks. Komitee arvates näib olevat palju sobivam tuua tegelik pensionile jäämise iga lähemale kehtivale seadusjärgsele pensionieale.

1.4.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates peab järjekindel ümberkujundamine, muutes töökeskkonna vastavaks **eakate inimeste** vajadustele, tulenema meetmete kogumist, kuhu kuuluvad eelkõige järgmised põhielemendid: stiimulid ettevõtetele eakate inimeste vajadustele vastavate töökohtade loomiseks ja eakamate töötajate olemasoleva tööhõive stabiliseerimiseks, jõuline tööturupoliitika eakamate töötute tööturule tagasitoomiseks koos laia valiku nõustamis- ja tugiteenustega töötajatele, meetmed, mis aitavad inimesi füüsiliselt ja psüühiliselt kauem tööelus hoida, meetmed töökohtade kaasavuse suurendamiseks eakatele puuetega inimestele, meetmed, et suurendada iga inimese valmisolekut ka pikemalt töötada, kuhu kuuluvad ka valmisolek elukestvaks õppeks ja ennetav tervishoiud, tervist edendavate töömudelite arendamine ja nende üle läbirääkimine sotsiaalpartnerite vahel sektorite ja ettevõtte tasandil kogu ametialase karjääri vältel, ettevõttesisesed, kollektiivlepingulised ja seaduslikud meetmed, et tagada eakamate inimeste suurem osalemine täiendõppes, ulatuslik teadlikkuse tõstmine ühiskonnas, et vabaneda eakamate töötajate kohta käivatest stereotüüpidest ja eelarvamustest ning anda vananemise mõistele positiivne tähendus, ettevõtete, eelkõige VKEde nõustamine ja toetamine ettenägeliku personaliplaneerimise ja eakate inimeste vajadusi arvestava töökorralduse arendamisel, adekvaatsete stiimulite loomine, et võtta tööle eakamaid inimesi ja neid tööl hoida, ilma seeläbi konkurentsi moonutamata, sotsiaalselt vastutustundlike stiimulite loomine pikemaks töötamiseks kõigi jaoks, kes suudavad leida töö ja

suudavad töötada – uuenduslike ja atraktiivsete mudelite väljarendamine järkjärguliseks üleminekuks töölt pensionile seadusega sätestatud pensionisüsteemides.

1.4.3 Lisaks sellele, mis puutub direktiivi 2003/41/EÜ **tööandjapensioni kogumisasutuste** tegevuse ja järelevalve kohta, kordab komitee 2011. aasta majanduskasvu analüüsi kohta koostatud arvamuse punkti 5.7 <sup>(11)</sup>.

#### 1.5 Majanduskasvu toetavad maksupoliitikad

1.5.1 Komitee kordab 2011. aasta majanduskasvu analüüsi käsitleva arvamuse <sup>(12)</sup> punkti 1.4, milles öeldakse, et **maksukoormust** tuleks suunata uute sissetulekuallikate suunas.

1.5.2 Komitee on seisukohal, et **finantssektor** peaks samuti eelarve konsolideerimise jõupingutusi toetama õiglasel ja olulisel viisil.

Euroopa Liidu ülese finantstehingumaksu kehtestamisele tuleks eelistada **finantstehingumaksu** kehtestamist ülemaailmsel tasandil. Ent kui siiski selgub, et finantstehingumaksu kasutuselevõtt ülemaailmsel tasandil ei ole teostatav, kaaluks komitee Euroopa Liidu finantstehingumaksu kehtestamist.

1.5.3 Seoses **käibemaksuga** kiidab komitee tingimusteta heaks komisjoni algatuse, milles kaalutakse käibemaksusüsteemi üldise läbivaatamise võimalust. Tuleks vähendada kasutajate tegevuskulusid, asutuste halduskoormust ning pettusekatseid. Eriti tundlik probleem on piiriüleste tehingute käsitlemine.

1.5.4 Komitee toetab uut, **aktsiisialast** halduskoostööd käsitlevat määrust, <sup>(13)</sup> mis on vajalik ja kasulik, et tagada maksude tõhus kogumine ja võidelda aktsiisimaksupettuste vastu.

1.5.5 Et vältida topeltmaksustamist ja lihtsustada haldusmenetlusi piiriülestes olukorras, soovib komitee luua **universaalteenistus**, kus kodanikel on võimalik saada teavet, maksta makse ja saada vajalikke tõendeid ja dokumente kogu ELis kasutamiseks.

1.5.6 Sellega seoses kutsub komitee üles looma Euroopa Komisjoni egiidi all **piiriülese maksustamise vaatluskeskus**, et saada pidevalt üksikasjalikku ja praktilist teavet olemasolevate maksutõkete ja nende arengu kohta.

<sup>(11)</sup> Ibid.

<sup>(12)</sup> Ibid.

<sup>(13)</sup> Vt COM (2011) 730

1.5.7 Komitee toetab kava ettevõtte tulumaksu ühtse konsolideeritud maksustamisbaasi (**CCCTB**) kehtestamiseks, kuna see loob ettevõtetele paremad tingimused piiriüleseks tegutsemiseks.

1.5.8 Komitee eeldab, et CCCTB viib ühendusesiseste konkurentsimoontuste vähendamiseni maksuõiguslike eeskirjade abil. CCCTB edendab sel viisil õiglast ja jätkusuutlikku konkurentsi ja mõjutab positiivselt majanduskasvu ja tööhõivet.

1.5.9 Komitee toetab **energia maksustamise direktiivi** läbivaatamist, mis võimaldab liikmesriikidel, kes seda soovivad, suunata osa töö või kapitali maksustamise koormusest sellisesse maksuvormi, mis toetab kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegiaga keskkonnanahoidlikku käitumist ja edendab energiatõhusust.

1.5.10 CO<sub>2</sub>-maks täiendab hästi ELi **heitkogustega kauplemise süsteemi**.

1.5.11 Kuid komitee kahetseb, et direktiivi uuestisõnastamine ei läinud kaugemale ega olnud sidusam. Komisjon tegi algatuse lisada sellesse erandid, mille eesmärk on mõningaid liikmesriike mitte pahandada või teiste soovidele vastu tulla.

1.5.12 Maksustamisega seotud hinnasignaal ei jõua kohale kütteainete puhul ja olukord ei pruugi energia maksustamise direktiivi uuestisõnastamisega muutuda.

1.5.13 Mõned teised sektorid (nt põllumajandus, ehitus, ühis-transport) on sellest täielikult või osaliselt välja jäetud. Nendes erandites on raske sidusust leida ja pealegi võib see jääda arusaamatuks neile, kelle suhtes erandit ei kehtestatud.

## 2. Tavapärase majandusele laenu andmise taastamine

### 2.1 Terve finantssüsteem

2.1.1 Tähtis on tegeleda **rahvusvahelise finantsreguleerimise ja -järelevalve** tõsiste puudustega. Viivitamatult tuleb käsitleda kasumi erastamisest ja kahjumi ühiskonna õlule lükkamisest tingitud üha suuremaid tasakaalunihkeid finantssektoris. Reguleerivad raamtingimused tuleb kehtestada nii, et finantsvahendajad täidavad oma peamist rolli – teenivad reaalmaajandust – ja pakuvad krediiti reaalsetele projektidele, investeerides varadesse, selle asemel et panustada võlgadele. Igasugune riiklik toetus finantsasutustele peab käima käsikäes vajalike parandustega ettevõtete juhtimises; see oleks esimene samm sektori põhjapaneval reformimisel, et toetada majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava.

2.1.2 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et **probleemsete finantsasutuste** toetamine riigi rahanduse ja siseturu võrdsete konkurentsitingimuste arvel ei ole tulevikus enam vastuvõetav. Komitee loodab, et komisjon viib läbi vajalike kulude, inimressursside ja õigusreformide põhjaliku mõjuhindangu. Realistlikule ettepanekule lisaks tuleks koostada töötajate värbamise ajakava, arvestades sellega, et neid ei ole tööturul võib-olla kohe saada.

2.1.3 Komitee tunnistab, et Euroopa Komisjon on reageerinud üha keerukamale ja läbipaistmatumale finantssüsteemile. Seepärast kutsub komitee finantssektorit üles **kohaldama uusi**

**õigusakte asjakohaselt** ning end ise reguleerima, et soodustada sobivaid ja ausaid tavasid, et muuta läbipaistvad finantstooted lihtsamini kättesaadavaks.

2.1.4 Komitee kutsub üles muutma **rahanduse** koolide õppekavas kohustuslikuks õppeaineks, sellele peaksid järgnema väljaõppe- ja ümberõppeprogrammid töötajatele. Õppeainena peaks rahandusalane koolitus innustama vastutustundlikult finantsasju haldama ning edendama sotsiaalselt vastutustundlikke finantstoteid. Kõigile kättesaadav rahandusalane koolitus toob kasu ühiskonnale tervikuna.

2.1.5 Komitee kordab 2011. aasta majanduskasvu analüüsi käsitleva arvamuse<sup>(14)</sup> punkti 3.6 ja tervitab **lühikese müügi ja krediidiriski vahetustehingute** algatuse. Sellega kõrvaldatakse üksteisele vastukäivad süsteemid, tuuakse selgust asjaomasesse finantsturgude valdkonda ja antakse pädevatele asutustele volitused nõuda määruse reguleerimisalasse kuuluvate finantsinstrumentidega seoses suuremat läbipaistvust.

2.1.6 Komitee väljendab heameelt turu läbipaistvust käsitlevate sätete üle ja loodab, et need osutuvad väga kasulikuks. Komitee kiidab heaks EVJA reguleeriva rolli, kuid juhib tähelepanu asjaolule, et ulatuslik sekkumine võib turge destabiliseerida.

2.1.7 Komitee leiab, et toimivate **pangakriiside lahendamise fondide süsteemi** loomiseks peaksid liikmesriigid konkurentsimoontuste vältimiseks eelnevalt leppima kokku ühiste meetodite ja ühtsete eeskirjade vastuvõtmise suhtes.

2.1.8 Suurt muret valmistab makromajanduslik stsenaarium. Komitee on mures selle pärast, et pangakriiside lahendamise fond mõjutab **ressursside kõrvalejuhtimise** kaudu pangandussektori laenuandmise võimet.

2.1.9 Komitee on veendunud, et enne mis tahes sammude astumist **pangamaksude** kasutuselevõtuks peaks komisjon põhjalikult hindama maksude ja pangakriiside lahendamise fondide kumulatiivset mõju. Enne pangakriiside lahendamise fondi kasutuselevõtu otsustamist tuleb hinnata kogu kava kulude mahtu, seda, mis ulatuses kava mõjutaks pangandussektori laenuandmise võimet, ja seda, kui kaua kulub aega, enne kui pangakriiside lahendamise fond muutub piisavalt tugevaks või saavutab oma kavandatud mahu. Komitee soovib anda need hinnangud vastavalt halvimale stsenaariumile.

2.1.10 Komitee tervitab selgesõnaliselt asjaolu, et määruse kohaselt on tulevikus põhimõtteliselt keelatud **mitmepoolsed vahendustasud otsearveldustehingute eest**. See muudab

(14) Ibid.

maksetehingute aluseks olevad keerukad lepingulised suhted selgemaks ja läbipaistvamaks. See tuleb kasuks just väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.

2.1.11 Komisjoni teostatud mõju-uuringus leiti, et uute kapitalinõuete kehtestamine ei sea VKEsid kuigi ebasoodsasse olukorda, kuid komitee suhtub sellesse väitesse skeptiliselt ja nõuab, et komisjon jälgiks hoolega, millised arengud toimuvad **VKEde jaoks pangalaenuude ja pangakulude osas**. Lisaks näeks komitee meelsasti, et komisjon vaataks läbi VKEdele antavate laenuude riskireitingu.

2.1.12 Uue määruse tasakaalustajaks peab olema **saneerimis- ja kriisilahendamiskavade** elluviimine, tuginedes näiteks likvideerimiskavadele. Ehkki riik garanteerib jätkuvalt väikehoiuseid, tuleb kõrvaldada moraalne oht, mis johtub riigipoolsetest piiramatust toetusest pankrotistunud pankadele. Kui olukord on piisavalt selginenud, peavad investorid, kreditorid ja direktorid võtma otsese vastutuse iga krediidiasutuse tulevase heaolu eest.

### 3. Majanduskasvu ja konkurentsivõime edendamine tänase ja homse jaoks

3.1 Komitee kordab oma 2012. aasta majanduskasvu analüüsi käsitavas arvamuses väljendatud seisukohti: punkt 8: ühtse turu võimaluste kasutuselevõtmine, punkt 9: erakapitali kaasamine majanduskasvu rahastamiseks ja punkt 9: energia kulutõhus kättesaadavus.

#### 3.2 Teadusuuringud ja innovatsioon

3.2.1 Komitee soovib Euroopa Komisjonil töötada komisjonis ja toetavates nõuandeorganites täiendavate struktuurimeetmete kaudu välja **teadusuuringute ja innovatsiooni** integreeritud strateegia ning tõsta teadusuuringute ja innovatsiooni edendamise tulevast eelarveosa.

3.2.2 Komitee väljendab heameelt olulise poliitilise ülesande üle luua usaldusväärsed, **innovatsiooni soodustavad üle-euroopalised raamtingimused** ja piisavalt tegutsemisruumi, et vabastada sel viisil potentsiaalsed leiutajad ja innovatsiooniprotsessid takistustest, mis tulenevad praeguste õigusraamistike killustatusest ja ülemäärasusest ning bürokraatlikest tõketest, mis jagunevad 27 liikmesriigi ja Euroopa Komisjoni vahel.

3.2.3 Komitee soovib pühendada palju enam jõudu sellele, et **eemaldada** uuenduste kiire rakendamise ja **innovaatilise liidu** loomise teelt **kõik takistused**. Et kogu innovatsiooniprotsessi paremini edendada, on komitee arvates vaja hoolikalt ja asjaomaste osalejatega kooskõlastatult kontrollida riigiabi-, hanke- ja konkurentsieskirju (puudutab 19. küsimust), mis võivad selle eesmärgi täitmist segada<sup>(15)</sup>. Põhjuseks on konkurentsivõime ja innovatsiooni edendamise vaheline tasakaal või võimalik konflikt. Seepärast ei tohi konkurents-, riigiabi- ja hanke-eeskirju rakendada nii, et need pidurdavad innovatsiooni.

Vajalikud võivad olla isegi reformid. Innovatsiooni tuleb mõnikord ka selle eest kaitsta, et konkurendid selle omandavad ja seejärel maha suruvad, et innovatsiooniprotsessi takistada.

3.2.4 **Komitee** tervitab eriti seda, et innovatsiooni mõistetakse ja määratletakse **uluslikus ja sidusas mõttes**.

3.2.5 Komitee soovib suunata toetusmeetmed, rahastamine ja hindamiskriteeriumid innovatsiooni mõlemale liigile – nii pigem **järk-järgult realiseeruvatele** uuendustele, mis reageerivad valitsevatele turujõududele ja ühiskonna vajadustele, kui ka **radikaalsematele** uuendustele, mis mõjutavad oluliselt turujõude ja loovad uusi ühiskondlikke vajadusi, kuid mis peavad sageli esmalt läbima eriti raske ja vaevalise etapi.

3.2.6 Komitee rõhutab **väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja mikroettevõtete** olulist rolli innovatsiooniprotsessis ja soovib kujundada toetusprogrammid ja -meetmed eeskätt vastavalt nende konkreetsetele vajadustele. Lisaks soovib komitee kaaluda, kas ja kuidas saaks alustavad ettevõtted vabastada piisavaks hingetõmbeajaks suuremast osast muidu tavapära kohustustest ja eeskirjadest ning kas on lisaks võimalik luua spetsiaalseid stiimuleid. See kehtib ka sotsiaalmajanduse ettevõtete kohta.

#### 3.3 Ühtne turg

3.3.1 Komitee tervitab komisjoni eesmärki edendada majanduskasvu ja suurendada usaldust ühtsel turul. Komitee tuleb meelde, et ühtne turg on **Euroopa integratsiooni keskne osa**, millel on potentsiaal tuua Euroopa sidusrühmadele otseselt tuntavat kasu ning luua Euroopa majanduste jätkusuutlikku kasvu. Praeguses olukorras muudab see toimiva, tulevikku suunatud ühtse turu Euroopa Liidu poliitilise ja majandusliku tuleviku jaoks mitte ainult soovitavaks, vaid ka äärmiselt vajalikuks. Selle kasu saavutamiseks on oluline, et komisjoni ettepanekud oleksid ambitsioonikad ja läheksid kaugemale lihtsalt madalamat järku detailsete probleemidega tegelemisest.

3.3.2 Komitee kordab oma nõudmist tervikliku lähenemisviisi järele. Komitee leiab, et majanduskasvu ja ettevõtete potentsiaali edendamine on küll oluline, kuid arwab siiski, et ettepanekute tuleks keskenduda rohkem **tarbijatele ja kodanikele** kui sõltumatutele osalejatele ühtse turu loomises.

3.3.3 Komitee nõuab **nulltolerantsi ELi õigusaktide liikmesriikidepoolse mitterakendamise suhtes** ning tuleb meelde, et viivitusega, ebajärjepidev ja ebatäielik rakendamine on jätkuvalt siseturu toimimise peamine takistus. Komitee tervitaks väga liikmesriikide korrelatsioonitabelite avaldamist, mis annaks panuse ühtse turu edendamise ja paremasse mõistmisse.

#### 3.4 ELi digitaalne ühtne turg

3.4.1 Mis puutub ELi digitaalsesse ühtsesse turgu, siis kordab komitee oma 2011. aasta majanduskasvu analüüsi käsitleva arvamuse punkti 8.12 ja on mitmetes 2011. aastal koostatud

<sup>(15)</sup> ELT C 218, 11.9.2009, lk 8, punkt 4.8.

arvamustes<sup>(16)</sup> rõhutanud oma tugevat toetust **digitaalse tegevuskava** rakendamisele, mis annaks jätkusuutlikke majanduslikke ja sotsiaalseid eeliseid tänu digitaalsele ühtsele turule, mis põhineb kvaliteetsel ja kiirel internetiühendusel ja oleks kodanikele kogu ELis taskukohase hinnaga kättesaadav.

3.4.2 Sellega seoses on komiteel hea meel tõdeda komisjoni loomungulist lähenemist kaasinvesteeringumehhanismidele, et edendada kiire ja ülikiire lairibaühenduse kasutamist, kuid soovib seada ambitsioonikamaid eesmärke lairibaühenduse valdkonnas, et hoida Euroopa ülemaailmselt konkurentsivõimelisena. Komitee rõhutab **võrgu neutraalsuse põhimõtete** kui ELi tasandi poliitilise eesmärgi ülimalt tähtsust ning kutsub üles kiireloomulisele ja proaktiivsele lähenemisele, et fikseerida need põhimõtted ELi õigusaktides, tagades, et internet jääks kogu ELis avalikuks.

3.4.3 E-valitsuse tegevuskava ja koostalitlusvõime raamistiku teemal toetab komitee komisjoni jätkusuutliku ja innovaatilise **e-valitsuse** tegevuskava, tuletades meelde, et 2009. aasta Malmö ministrite konverentsil võetud kohustusi tuleb täita. Samuti väljendab komitee oma toetust **platvormile, mille raames vahetada teavet**, kogemusi ja koode, mis põhinevad avatud lähtekoodiga tarkvaral nagu kirjeldatud Euroopa koostalitlusvõime raamistikus, rõhutades, et enamik takistusi tuleneb piiriülese ja sektoriülese õigusliku aluse puudumisest, liikmesriikide õigusaktide erinevustest ja liikmesriikide poolt vastu võetud lahenduste kooskõlastamatusest.

3.4.4 Digitaalpädevuse, -oskuste ja -kaasatuse parandamise teemal leiab komitee, et ebavõrdne juurdepääs info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale (IKT) on majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse jätk, ja rõhutab, et kõigil kodanikel on õigus kõigi kommunikatsioonivahendite sisu kriitilisele omaksvõtule. Komitee on ka seisukohal, et Euroopa Liit ja liikmesriigid peaksid tagama **e-oskuste elukestva õppe** kaudu juurdepääsu e-teenustele, mis on vajalikud tööga seotud ja/või isiklikel või kodakondsusega seotud põhjustel, samas kui juurdepääsu infrastruktuurile ja vahenditele tuleb käsitleda kui põhiõigust.

### 3.5 Infoühiskond

3.5.1 Seoses **uue rändlust reguleeriva määrusega** leiab komitee, et pakutud tariifide ülempiiri vähendamine on proportsionaalne ja sobiv, et tagada taskukohase hinnaga juurdepääs üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele, ning samm õiges suunas, st selles suunas, et keskpikas perspektiivis kaoks igasugused rändlusteenuste erihinnad. Komitee väljendab siiski kahetsust, et komisjoni ettepanekuga ei käi kaasas uuring selle kohta, kuidas sellised uued meetmed mõjutavad asjaomase sektori tööhõivet ja töötingimusi.

### 3.6 Energia

3.6.1 Komitee on seisukohal, et piiriüleste energiaturgude tõhusus tugevdab varustuskindlust ja optimaalset kriisijuhtimist

ning vähendab lisakulu ohtu, mida kannab lõppkokkuvõttes ikka lõppkasutaja. Energia siseturgu järkjärgult parandades on võimalik saavutada märkimisväärset kokkuhoidu, millest saavad kasu nii ettevõtted kui ka eratarbijad.

3.6.2 Komitee märgib, et Euroopa Liidu energia hulгимүүgiturul on tingimused jätkuvalt erinevad ja seal toimub **diskrimineerimine**. Turgude integreeritus ei ole sugugi piisav, mis on osaliselt tingitud ka võrkude struktuurilistest puudustest ja eelkõige piiriüleste ühenduste puudumisest. Turul on veel märkimisväärseid takistusi, mis raskendavad juurdepääsu võrgule ning elektri võrdsetel tingimustel müümist.

3.6.3 Komitee peab hädavajalikuks jätkata **Euroopa integreerimist energeetika valdkonnas**, mille abil toetatakse liidu ja tarbijate üldisi huve, tagatakse energiatulgeolek ning tulu jagava ja kulude põhjendatust kontrolliva asjakohase poliitika kaudu ka sotsiaalne, keskkonnavaline ja majanduslik jätkusuutlikkus ning kaitstakse turgude terviklikkust, mis on sotsiaalse turumajanduse arengu lahutamatu osa.

3.6.4 Komitee soovib võtta vastu **integreeritud lähenemisviisi** sise- ja välispoliitika ning nendega seotud poliitikavaldkondade jaoks, sealhulgas naabrus-, lähimus- ja keskkonnakaitse poliitika jaoks. Vaja on ületada energeetikaalane ühekiilgus jõulise energiasolidaarsuse poliitika abil, mis põhineb mitmekeelsustamisel, iga liikmesriigi tingimustele ja eripärale hästi kohandatud energiaallikate valikul ning eelkõige keskkonناسäästlikkusel.

3.6.5 Mis puutub **energia panusesse majanduskasvu**, siis komitee

- märgib, et energiatõhusus ja energiasääst sõltuvad peamiselt kodanike, ettevõtjate ja töötajate tegevusest ja nende käitumismuutustest;
- toonitab, et energiasääst peaks edendama majandusarengut, sotsiaalset heaolu ja elukvaliteeti;
- rõhutab, kui oluline on valida õiged vahendid, ning leiab, et vabatahtlikud kokkulepped on küll kasulikud, kuid kui positiivsed stiimulid ei toimi, on vaja kohustuslikke meetmeid;
- rõhutab koostootmise kui ülitõhusa energiatootmise olulisust;
- ei toeta üldise siduva riikliku energiatõhususe eesmärgi seadmist, vaid soovib suunata kõik jõupingutused tõeliste tulemuste saavutamisele;
- rõhutab vajadust tagada rahaline toetus ja investeeringud, et realiseerida uute liikmesriikide suur potentsiaal.

<sup>(16)</sup> Nt arvamused ELT C 107, 6.4.2011, lk 53; ELT C 376, 22.12.2011, lk 92; ELT C 318, 29.10.2011, lk 9; ELT C 24, 28.1.2012, lk 131; ELT C 24, 28.1.2012, lk 139.

3.6.6 **Energia tegevuskava** teemal soovivad komisjoni järgmist:

- viia läbi ja avaldada valgete sertifikaatide põhjalik uuring;
- kasutada sihipäraseid meetmeid, et lahendada energiatõhususe suure kasutamata potentsiaali üksikjuhtumid, tagades ka erijuhtudel riigiabi andmise võimaluse;
- nõuda koostootmisest saadud elektrile elektrivõrkudele juurdepääsu tagamist, et suurendada koostootmise osakaalu soojuse ja elektri tootmisel.

3.6.7 Mis puutub meetmetesse **käitumismuutuste** edendamiseks, siis soovivad komisjoni järgmist:

- asetada keskele kohale energiatarbija;
- suurendada avaliku sektori rolli kui näidet energiatõhususest, nii et see oleks eeskujuks ettevõtetele ja kodumajapidamistele;
- uurida inimeste käitumist ja kohandada teabe- ja teavitamis-meetmeid eri tarbijarühmadele;
- tagada, et tarbijad saavad meetmetest kasu;
- pakkuda vajadusel hoolikalt kavandatud, mõjusaid stiimuleid, sest ka kõige tagasihoidlikumad võivad anda tulemusi;
- nii ehitajatel kui ka valitsustel tagada, et hoonetesse tehtavad täiendavad investeeringud väljenduvad ka väärtuses;
- tõsta ja kohandada hariduse ja koolituse taset ehitussektoris;
- edendada energiatõhususe, sh keskkonnasõbralike riigihangete alaste koolituste pakkumist riigiasutustele;
- komisjonil uurida probleeme ning vajadusel läbi vaadata hoonete energiatõhususe sertifikaate käsitlevad sätted ja seadmete ökomärgiste uus süsteem;
- komisjonil hinnata arukate arvestite kasutuselevõtmise mõju energiatarbijatele ning teha ettepanekuid täiendavate meetmete kohta tõelise kasu saamiseks;
- jätkata hästtöötavate riiklike pikaajaliste vabatahtlike kokkulepete süsteemide arendamist ning kasutada neid ka avalikus sektoris;

— kaasata tõeliselt kõik sidusrühmad: kodanikud, ettevõtjad, töötajad.

3.6.8 Komitee kutsus üles võtma konkreetsemaid meetmeid kütteostuvõimetusega võitlemiseks, mis ähvardab viia järjest suuremaid inimrühmi tõrjutud seisundisse (keskkonnahoidlikud valikud võivad kõrgemate hindade ja/või maksude mõttes olla kallid, eriti haavatavamate elanikkonnarühmade jaoks), ning ühendama Euroopa oskusteabe uute keskkonnasäästlike (tõhusate, jätkusuutlike ja konkurentsivõimeliste) töökohtade loomiseks ja ebavõrdsuse vähendamiseks, <sup>(17)</sup> võimaldades tarbijatele juurdepääsu „energiateenustele ja vähese CO<sub>2</sub>-heitega majanduse loodud töökohtadele” <sup>(18)</sup>.

### 3.7 Transport

3.7.1 Mis puutub transpordi panusesse majanduskasvu, siis on komitee nõus sellega, et **heidete eesmärk** on kooskõlas ELi üldise seisukohaga kliimakaitse osas ning et see võtab kokku kasvuhoonegaaside kiire vähendamise vajaduse ühiskonnas ning võimaluse kasutada ELi majanduse jaoks olulist rolli mängiva transpordi jaoks kiiresti alternatiivseid küteteallikaid. Komitee teeb ettepaneku lisada sellele pikaajalisele eesmärgile konkreetsemad mõõdetavad vahe-eesmärgid naftasõltuvuse, müra ja õhusaaste vähendamise kohta.

3.7.2 Komisjon näeb ette vajaduse parandada **maanteetranspordi alternatiivsete transpordiliikide** konkurentsivõimet. Komitee toetab seda eesmärki, kui selle saavutamiseks edendatakse raudtee-, sisevee- ja lühimereveo võimekust ja kvaliteeti ning tõhusaid mitmeliigilise transpordi teenuseid, mitte ei takistata tõhusate ja jätkusuutlike maanteeteenuste arendamist ELis.

3.7.3 Komitee mõistab transpordi **olulist rolli konkurentsivõimeliselt ja heaolus**, vajadust luua integreeritud Euroopa transpordisüsteem, ning vajadust parandada jätkusuutlikkust ja edendada madala CO<sub>2</sub>-heitega transpordiliike, energia- ja ressursitõhusust, tarnete kindlust ja sõltumatust ning liiklusummikute vähendamist. Komitee suhtub positiivselt tähelepanusse, mida on pööratud optimeeritud mitmeliigilistele logistikaahelatele ja transpordi infrastruktuuri tõhusamale kasutamisele. Komitee toetab tegevuskava strateegiat rakendada rohkem turupõhiseid meetmeid kui valge raamatu eelmistes versioonides.

### 3.8 Tööstus

3.8.1 Tööstuse osas toetab komitee kindlalt **terviklikku lähenemisviisi** ja seoste tugevdamist ELi eri poliitikavaldkondade vahel, samuti põhjalikumalt tööstuspoliitilist kooskõlastamist Euroopa Liidu ja liikmesriikide vahel. Eesmärk on maailma majanduses konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik Euroopa tööstussektor.

3.8.2 Komitee arvates peaks poliitikavaldkondade ulatuslikum vastastikune seostamine aruka reguleerimise, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni, kättesaadava rahastamise,

<sup>(17)</sup> ELT C 48, 15.2.2011, lk 65.

<sup>(18)</sup> ELT C 48, 15.2.2011, lk 81.

energiatõhusa ja vähese süsinikdioksiidheitega majanduse, keskkonna-, transpordi-, konkurentsi- ja tööhõivepoliitika, oskuste ja teadmiste parandamise, kaubanduspoliitika ja sellega seonduvate teemade ning toorainete kättesaadavuse kaudu viima integreeritud lähenemisviisideni sotsiaalse turumajanduse raames **täielikult väljakujunenud siseturul**.

3.8.3 Selgetele edusammudele vaatamata on säilinud siseturu killustatus ja fookuse puudumine, mis on osaliselt tingitud ettevõtlast puudutavate lähenemisviiside erinevusest. Tihti jääb tähelepanu alt välja **siseturu väljakujundamise ja tööstuspoliitika** vaheline seos. Komitee on korduvalt kutsunud üles looma asjakohaseid tingimusi, võttes arvesse vajadust sektoripõhiselt kujundatud eeskirjade järele ning temaatilisi küsimusi, mis on seotud ulatusliku haardega ülemaailmsete väärtusahelatega.

3.8.4 Tööstuspoliitika puudutab kõikvõimalikku vastastikku seotud **tootmistegevust ja teenuseid**. Sektoritevahelised piirid hägustuvad. VKEd muutuvad üha olulisemaks nii lisandväärtuse kui ka töökohtade loomise kontekstis. Need tegurid vajavad arukat horisontaalset ja sektoripõhist seadusloomet ja/või reguleerimist ning sellega kaasnevat meetmeid. Arvesse tuleks võtta rahvusvaheliste võrgustike ja integreeritud tootmisprotsesside keerukust.

### 3.9 Teenused

3.9.1 Komitee on seisukohal, et komisjoni järeldused **teenuste direktiivi mõjude** ja teenustesektori toimimise kohta on ennatlikud. Direktiiv on kehtinud alles mõned aastad. Mitte kõik liikmesriigid ei ole direktiiviga ühtmoodi rahul ning nad peavad direktiivi oma õigusaktidesse üle võtma omal moel.

3.9.2 **Teenuste direktiiv** koostati vana lepingu raames, milles siseturg oli veel kõige olulisem prioriteet. Lissaboni lepingus ei asetata enam muid huvisid majanduslikest huvidest allapoole, vaid need on võrdväärsed. Oleks huvitav uurida, millised on vana lepingu kehtivuse ajal koostatud õigusaktide ja selleaegse kohtupraktika suhted uue lepinguga.

### 3.10 Majanduskasvu väline mõõde

3.10.1 Mis puutub majanduskasvu välisesse mõõtmesse ja **tooraine tagamise**, siis kutsub komitee üles rakendama aktiivsemat välispoliitikat seoses ELi tööstusele tooraine tagamisega. Selleks peaksid liikmesriigid välja töötama toorainediplomaatia peamised suunised ja neis kokku leppima. Kahepoolised kaubanduslepingud ja diplomaatia on ülimalt olulised ELis asuvale tööstusele esmatähtsate toorainete tagamiseks. See on vastloodud ELi diplomaatilise teenistuse viivitamatu ja raske ülesanne. Lisaks vajadusele keskenduda otse esmatähtsate toorainete tagamisele tuleb ka luua sihtriikides ELi huvide jaoks positiivne keskkond. EL kuulub maailma populaarseimate ja olulisimate turgude hulka ning seda asjaolu tuleb ära kasutada.

3.10.2 Mis puutub **kolmandate riikide riigihangete turgusse**, siis usub komitee, et EL peab oma esmaele ja teisestele

õigusaktidele tuginedes suurendama oma läbirääkimisjõudu, et parandada juurdepääsu nimetatud turgudele, arvestades, et EL on avanud rohkem kui 80 % oma riigihangete turust, samas kui muud suured arenenud riigid on avanud ainult 20 % enda omast.

3.10.3 Komitee nõuab tungivalt, et Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon tagaksid **ELi huvide** tõhusama ja strateegilisema **kaitse** riigihangetele juurdepääsu valdkonnas nii Euroopa Liidu kui rahvusvahelisel tasandil, suurendades sellega ELi usaldusväärsust maailmas, kuid tagades ühtlasi ka Euroopa majandusliku ja sotsiaalse mudeli kestmise ja arengu.

3.10.4 **ELi kaubanduspoliitika** kui ELi 2020. aasta strateegia välise komponendi eesmärk on tagada, et muutused aitavad kaasa praegusest kriisist väljumiseks vajalikule pidevale majanduskasvule, tagades ühtlasi sotsiaalse turumajanduse püsimise ja toetades liikumist vähese CO<sub>2</sub>-heitega majanduse suunas. Teatud küsimustes, eriti toetuste ja riigiabi valdkonnas, peab komitee vajalikuks täpsustada kehtivat õigust ning tõhustada oma väärtuste ja normide järgimist, kasutades vajadusel Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) vaidluste lahendamise organi süsteemi, et kujundada oma ausa konkurentsi ettekujutusega kooskõlas olevat õiguspraktikat, eelkõige tähtsava turumajandusega riikide osas.

3.10.5 Mis puutub **kaubandusse ja investeringutesse**, siis on väga tähtis tagada investorite kindlustunne, seda nii ELi ettevõtete kui ka arengumaade huvides. Komitee tervitab komisjoni uut pädevust välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas, mis tugevdab ELi läbirääkimisjõudu, peaks ELis tegema tähtsama osapoole ja võimaldama ELile parema juurdepääsu olulisematele kolmandate riikide turgudele, kaitstes samas investoreid ja tugevdades seeläbi liidu rahvusvahelist konkurentsivõimet. Samal ajal rõhutab komitee, et ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika „peab sobima kokku” ja olema kooskõlas liidu majandus- ja muu poliitikaga, sh „keskkonnakaitse-, inimväärse töö, tööhutuse- ja töötervishoiu-” ning arengupoliitikaga. Siiski peaksid ELi investeerimislepingud tagama avatud investeerimiskeskonna koos ELi investorite tõhusa kaitsega ning kindlustama paindlikud tegutsemisvõimalused riikides, kus nad investeerivad. Seepärast nõuab komitee tungivalt, et EL kasutaks seda võimalust täiustada ja ajakohastada investeerimislepinguid, mille üle läbirääkimisi peetakse, tuginedes seejuures lihtsalt teiste jälgendamise asemel pigem omaenda tugevatele külgedele. EL peab kriitilise pilguga jälgima viimaseid arenguid rahvusvahelises investeerimisõiguses ning ka investeerimispoliitikas ja praktikas (k.a investori ja riigi vahelised vahekohtumenedlused), tagamaks, et ELi ettekujutus ja lähenemisviis tulevaste investeerimislepingute ja investeerimist puudutavate peatükkide osas vabakaubanduslepingutes oleks ajakohane ja jätkusuutlik.

3.10.6 Komitee arvates tuleks kiirendada **VKEde rahvusvahelistumist**, sest see parandaks VKEd juurdepääsu uutele turgudele ja suurendaks seeläbi nende võimet luua töökohti.



3.10.7 Kahepoolsed **kaubanduslepingud**, nagu hiljuti Kolumbia, Peruu ja Lõuna-Koreaga sõlmitud vabakaubanduslepingud, pakuvad palju uusi kasulikke võimalusi, millest tuleks ettevõtjaid piisavalt teavitada. Komitee on seisukohal, et kahepoolseid kokkuleppeid tuleks käsitleda mitmepoolsusega ühilduvana ja seda isegi tugevdavana. Komisjon kinnitab, et ELi õitseng sõltub kaubandusest. Komitee rõhutab siiski, et lähenevatele uutele läbirääkimistele tuleb teha kvalitatiivne muudatus. Kahepoolne lähenemine võimaldab ehk rohkem arvestada piirkondade- ja riikidevaheliste erinevustega kui mitmepoolsed kokkulepped, mille raames ollakse sunnitud järgima laiemat lähenemist. Komitee rõhutab nende kokkulepete tähtsust parimate tavade edendamisel ja julgustamisel keskkonna olukorra parandamise ning jätkusuutliku arengu valdkondades, samuti kõrgemate sotsiaal- ja tööhõivestandardite väljaarendamist. Kahepoolsetes läbirääkimistes peab Euroopa tegema selgeks, et ta seisab oma kollektiivsete eelistuste eest sotsiaalsajades ning toiduohutuse ja keskkonnaküsimustes. Rahvusvaheline kaubandus on ühtaegu osa toiduga kindlustatuse probleemistikust ja ka lahendusest maailma tasandil. Rahvusvahelise kaubanduse eeskirjad peavad soosima toiduga kindlustatust, eriti vähim arenenud riikides, ning tagama neile tollimaksuvaba juurdepääsu arenenud ja ka tärkava turumajandusega riikide turgudele kooskõlas eri- ja diferentseeritud kohtlemise põhimõttega.

3.10.8 Komitee tervitab Euroopa Komisjoni asepresidendi Antonio Tajani ettepanekut võtta kasutusele „**konkurentsivõimetest**” enne kaubanduspartnerluslepingu sõlmimist ELi ja kolmanda riigi vahel. Komitee nõustub samuti, et tööstusliku konkurentsivõime mõjusid on vaja arvesse võtta ka kõigi muude poliitiliste algatuste puhul (näiteks energia-, kaubandus-, keskkonnakaitse-, sotsiaal- ja tarbijakaitse poliitika puhul) enne vastavate meetmete rakendamist.

3.10.9 Kui Euroopa soovib edendada rohelist majandust globaalse konkurentsi kontekstis ja säilitada selles valdkonnas juhtpositsiooni, tuleks tal nii enda kui ka kliima huvides jääda oma väga ambitsioonika kasvuhooonegaaside vähendamise eesmärgi juurde. Komitee teeb ettepaneku viia läbi mõjuanalüüsi (konkurentsivõime, tööhõive ja keskkonna alal) ning korraldada avalikke arutelusid, et kavandada üleminekut aastatel 2020–2050 ning stabiliseerida majandusvaldkonnas osalejate ja kodanike ootusi.

3.11 *ELi eelarve kasutamine majanduskasvu ja konkurentsivõime suurendamiseks*

3.11.1 Komitee leiab, et majandus- ja finantskriisi ning üha suurenevate puudujääkide laviini tõttu enamikus liikmesriikides ei ole Euroopa Liidul praegu **eelarvelisi vahendeid** oma poliitilise strateegia elluviimiseks ega uue Lissaboni lepinguga võetud kohustuste täitmiseks.

3.11.2 Komitee arvates tuleks **ELi eelarvet tugevdada ja see peaks olema ka finantsvõimendajaks**. Riikide ja Euroopa eelarved peaksid üksteist täiendama, et saavutada mastaabisäästu ELi oluliste poliitiliste eesmärkide elluviimiseks.

3.11.3 Komitee nõuab, et ELi eelarve peab näitama **eeskujul** halduse, tõhususe, läbipaistvuse ja halduskulude kontrolli all hoidmise valdkonnas.

3.11.4 Komitee on seisukohal, et **õiglase vastutasu** (*juste retour*) põhimõttest tuleks loobuda, sest see on vastuolus solidaarsuse väärtuste ja Euroopa integratsiooni vastastikuse kasulikkuse ideega. Selle asemel tuleks järgida subsidiaarsuse põhimõtet, tuues Euroopa tasandile need küsimused, mis riigi tasandil tegelemiseks ei ole enam mõttekad ega tõhusad. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa Komisjoni ettepanekut taastada selliste omavahendite põhimõtte, mis loodaks täiesti uuesti või mis asendaks siseriiklikke makse.

3.11.5 Komitee nõuab piisavate era- ja avalike rahastamisvahendite eraldamist **konkurentsivõime hoidmiseks ja innovatsiooniks**, et tasakaalustada vähenevaid eelarvevahendeid. Komitee tervitab riskikapitali piiriüleste tingimuste kavandatud parandamist, samuti ELi riiklike ja erasektori projektivõlakirjade ettepanekuid investeerimiseks energeetikasse, transporti ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse. Uurida tuleks projektivõlakirjade kasutamist ka teiste valdkondade, sh teadus- ja näidisprojektide rahastamisel. Struktuuri- ja ühtekuuluvusfondid peaksid samuti olema suunatud tööstuspoliitika eesmärkidele. Arendada tuleb uusi innovaatilisi ideid, et meelitada tööstussektorisse erakapitali.

3.11.6 Euroopa Liidu **teadus- ja arendustegevuse** rahaliste vahendite säilitamine ja isegi suurendamine on äärmiselt oluline. **Euroopa suurprojektidel** näiteks energiavaldkonnas ning üle-euroopalise infrastruktuuri elluviimisel, mida kaasrahastavad üks või mitu liikmesriiki, peaks olema võimendav mõju.

3.11.7 2010. aasta oktoobris võttis komisjon vastu teatise „Regionaalpoliitika panus aruka majanduskasvu saavutamisse Euroopa 2020. aasta strateegia raames”,<sup>(19)</sup> milles rõhutatakse selgelt innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse tähtsust kogu Euroopa Liidus ja juhitakse tähelepanu regionaalpoliitika rollile selles küsimuses. Teatise rõhutatakse ka, et **innovatsiooni jaoks mõeldud vahendeid** ei ole siiani väga innukalt kasutatud. Seetõttu on kahju, et komisjoni 2011. aasta dokumendis „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1083/2006 seoses teatavate finantsjuhtimist käsitlevate sätetega selliste liikmesriikide suhtes, kes on sattunud tõsisesse finantsstabiilsusega seotud raskustesse või keda ähvardab oht sattuda sellistesse raskustesse” (COM(2011) 484 final) ei nähta ette kuni 100% list Euroopa Liidu poolset rahastamist innovatsiooniprojektidele, millest tõuseks kasu eelkõige VKEdele.

3.11.8 Komitee on alati toetanud **üle-euroopalise transpordivõrgu programmi** ja kinnitab taas oma toetust sellele. Komitee märgib siiski, et laienenud Euroopal on suuremad nõudmised transpordi infrastruktuurile ning et tuleks mõelda olemasolevate poliitikameetmete ja programmi rakendamise vahendite kohandamisele eelseisvate väljakutsetega.

<sup>(19)</sup> Vt COM (2010) 553.

3.11.9 **Alternatiivsete transpordiliikide** suurem turuosa nõuab olulisi investeeringuid infrastruktuuri, sealhulgas maanteetranspordi infrastruktuuridesse. Üldine pöördumine erainvesteeringute ja infrastruktuuride kasutustasude kehtestamise poole ei ole mingi umerohi. Komitee pooldab transpordisektori väliskulude arvessevõtmist, mida on öeldud ka mitmetes varasemates arvamustes. Komitee nõustub, et vastavalt põhimõttele „**saastaja maksab**” peavad majanduslikud vahendid kajastama transpordi tegelikku hinda ühiskonna jaoks, aidates nii mõjutada turu käitumist, et muuta see jätkusuutlikumaks. Selles suhtes tuleks neist lisamaksudest saadav tulu muuta sihtotstarbeliseks, et arendada jätkusuutlikku transporti ja optimeerida kogu transpordisüsteemi, et saavutada tõeliselt säästev liikuvuspoliitika. Need tuleb hoida lahus ka maksudest, mis on kehtestatud finantseerimise otstarbel, st vastavalt põhimõttele „kasutaja maksab.”

3.11.10 Komitee leiab, et on oluline vastu võtta **poliitikakogumeid**, mis hõlmavad järgmist:

- energiatõhususe meetmed;
- turvaline süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise süsteemid;
- taastuvate energiaallikate konkurentsivõimeline arendamine;
- elektrienergia ümberkujundamine vähese CO<sub>2</sub>-heitega energiotootmiseks;
- soojuse ja elektrienergia ülitõhusa koostootmise väljaarendamise meetmed.

3.11.11 Seoses Euroopa integreeritud energiaturu vahenditega usub komitee, et tuleb viivitamatult koostada ühine **kava investeerimiseks** järgmistesse valdkondadesse:

- arukad võrgud ja energia ülekandevõrkude täiendamine;
- ühisprogrammidega seotud teadus- ja arendustegevus energia säästvuse, nanoteaduse ja nanotehnoloogia, võrgu makrosüsteemide infotehnoloogia rakenduste ja koduste mikrosüsteemide valdkonnas;
- võime reguleerida keerukaid süsteeme ja pakkuda stabiilset viiteraamistikku tööstusele ning avaliku ja erasektori käitajatele;
- struktureeritud, interaktiivse dialoogi arendamine sotsiaalpartnerite, tarbijate ja avalikkusega.

3.11.12 Komitee leiab, et on vaja prioriseerida **energiaallikate mitmekesistamise projekte**, mida rakendatakse naaberriikides, nagu energiakoridor ELi ning Kaspia mere ja Musta mere vahel ning eelkõige Nabucco gaasijuhe, infrastruktuure veeldatud maagaasi (LNG) jaoks, elektrivõrkude ühendamist ja Euroopa ja Vahemere piirkonna elektri- ja gaasiinfrastruktuuride ühenduste lõpuleviimist (Med-Ring) ning selliste uute Euroopa tähtsusega naftaseadmestike projektide elluviimist, nagu projektid Odessast Gdanskini, Constanțast Triesteni ja Nord Stream.

#### 4. Võitlus töötusega ja tegelemine kriisi sotsiaalsete tagajärgedega

4.1.1 Komitee on seisukohal, et **kõige olulisem tingimus uute töökohtade loomiseks** on jätkusuutlik ja stabiilne majanduskasv. Komiteel on hea meel, et mitmed institutsioonid ja organisatsioonid on teinud majanduskriisist väljumiseks ettepanekuid, milles on arvestatud majanduse taastamise sotsiaalse mõõtmega.

4.1.2 Komitee leiab, et on vaja välja töötada algatusi, mis hõlbustaksid arengut **suurima** tööhõivepotentsiaaliga **sektorites**, k.a madala süsihappegaasiheitega ressursitõhusas majanduses („rohelised töökohad”), tervishoiu- ja sotsiaalsektoris („hõbedased töökohad”) ja digitaalmajanduses.

4.1.3 Komitee jaoks on prioriteetsed järgmised meetmed: uute **ettevõtjate**, eelkõige naiste potentsiaali edasi arendamine, **noorte tööhõive** ja põhieesmärgi – noorte liikuvus – toetamine.

4.1.4 Komitee **peab** oluliseks **ettevõtluskultuuri** ja algatusvõime edendamist keskkonnas, mis toetab ettevõtjaid, arvestab tururiske ning väärtustab inimkapitali, austades samas kollektiivlepinguid ja liikmesriigi tavasid.

4.1.5 Eelkõige palub komitee võtta viivitamata kasutusele tegevuskava, et tagada **uute innovatiivsete ettevõtjate arenguks ja olemasolevate VKEde toetuseks** vajalikud tingimused ning anda panus uute töökohtade **loomisse**, mis on vajalik kriisist väljumiseks ja kestliku majanduskasvu taaskäivitamiseks. Meetmed peaksid olema kavandatud Euroopa, riigi ja piirkondlikul tasandil ning hõlmama nii äri- ja mittetulundusühinguid kui ka sotsiaalmajandusettevõtjaid. Lisaks tegevuskavale tuleks luua tingimused töötute ja noorte koolitamiseks, abistamiseks neid uue töökoha leidmisel.

4.1.6 **Roheliste töökohtade** edendamine peab hõlmama kombinatsiooni piitsa ja prääniku meetmetest heitkogustega kauplemise süsteemi raames ning tagama vajalikud vahendid, lootmata liialt juba niigi tühjale riigikassale. Rahastamisvahendite küsimus on määrava tähtsusega ja nõuab, et kõik osalised mängiks kaasa, sest ELi 2020. aasta strateegia ja abiprogrammid ei saa toimida, kui liikmesriikidel ei ole enam eelarvelist manööverdamisruumi. Ettevõtteid, mis kohustuvad looma kvaliteetsemaid töökohti ja tootma säästvamalt, tuleb julgustada ja toetada. Nad nõuavad selget, stabiilset õigusraamistikku, millel ideaaljuhul oleksid rahvusvaheliselt kokkulepitud eeskirjad. Kiire konsensuslik resolutsioon Euroopa patendiküsimuses oleks loomulikult samm õiges suunas.

4.1.7 Nagu komitee 2011. aasta majanduskasvu analüüsi käsitlevas arvamuses juba märkis, on **kohasel palgapoliitikal** kriisiga toimetulemisel keskne roll. Palgatõusu hoidmine kooskõlas vastava riigi majanduse üldise tootlikkuse tõusuga tagab

makromajanduslikust seisukohast sobiva tasakaalu nõudluse piisava kasvu ja hindade konkurentsivõime vahel. Sotsiaalpartnerid peavad seega vältima palgakärpeid „kerja naabrilt” poliitika mõistes ja viima selle asemel palgapoliitika vastavusse tootlikkuse arenguga. Sellest tulenevalt lükkab komitee kategooriliselt tagasi samuti komisjoni teatises „2012. aasta majanduskasvu analüüs” sisalduva ettepaneku, mille kohaselt tuleb sekkuda riikide palkade määramise süsteemidesse, nõudes muu hulgas reformimeetmeid kollektiivlääbirääkimiste detsentraliseerimiseks. Sotsiaalpartnerite sõltumatust ja nende vabadust sõlmida kollektiivleppeid ei tohiks mingil juhul jätkuvalt kahtluse alla seada, nagu seda põhjendati väga selgelt nn Sixpack määruses nr 1176/2011 (kuue meetme pakett).

4.1.8 Komitee täheldab, et ettevõtted kasutavad erinevaid töö liike, mis viivad **uute tööhõivevormide** tekkimiseni. Seejuures on tegu ka ebakindla tööga, kus ajutiste töölepingute alusel töötavad inimesed võetakse madalalalgalsele, madala sotsiaalkaitsega tööle ja neil puudub õiguskaits. Mitte iga ajutine töö ei ole alati ebakindel – kõrgelt haritud füüsilisest isikust ettevõtjad tulevad selliste lepingute alusel töötades tööturul suurepäraselt toime. Ent ajutine töö on oma olemuselt ebakindel, kui tegu on vähest väljaõpet nõudvate või lihttöödega tootmis- ja teenindussektoris. Turvaline paindlikkus võib olla lahenduseks ettevõtete vajadusele paindliku töö järele. Ent üksnes tingimusel, et sellega kaasnev kindlustunne on samal tasemel kui alalise töökohaga kaasnev kindlustunne.

## 4.2 Struktuurilise lahknevuse risk tööjõu pakkumise ja nõudluse vahel

4.2.1 Põhielement probleemide lahendamises seisneb heas **koostöös haridus- ja koolitusasutuste, ettevõtete, sotsiaalpartnerite ja ametiasutuste vahel**, eelkõige seoses tulevikus tekkiva kvalifikatsioonide nõudluse prognoosimisega ja õigete algatustega üldhariduse ning kutsehariduse ja koolituse valdkonnas. Komitee on kutsunud üles parandama kutsehariduse ja -koolituse kvaliteeti ja tõhusust eesmärgiga suurendada selle atraktiivsust ja asjakohasust. Seada hariduspoliitika sõnastamisel ainsaks näitajaks ülikooli minevate noorte arv on eksitav ega vasta tööturul nõutavate kutseoskuste vajadusele. Haridus- ja koolitussüsteemid tuleb tasakaalu viia.

4.2.2 Demograafiliste arengute – vananev aktiivne rahvastik ja tööturule sisenevate noorte arvu pidev kahanemine – ja tootmisprotsessides toimivate kiirete tehnoloogiliste muutuste tulemusena ähvardab Euroopat suur **koolitatud personali** puudus. Seepärast on ülimalt oluline, et kõigil oleks ja säiliks juurdepääs tööturule ning et kedagi ei jäetaks kõrvale. Komitee rõhutab, et töötajatel peab olema võimalik tööelu jooksul täiendada oma pädevuste ja kutseoskuste taset ning omandada uusi oskusi. Nii on töötajatel võimalik käia kaasas nende töökeskkonnas toimivate muutustega ning vastata samaaegselt tööturul valitsevale nõudlusele oskustöötajate järele. Selle protsessi hea ja tõhus korraldamine on ELi üks olulisematest ülesannetest, mis tal tuleb lahendada konkurentsivõime säilitamiseks maailma teiste piirkondadega.

4.2.3 Komitee tõstab esile, et töötajatel peab olema juurdepääs eelkõige **kutseõppe programmidele**. Kuna uuringutest nähtub, et kõige enam koolitust vajavad töötajad kasutavad tihti koolitusvõimalusi kõige vähem, siis on eri töötajate rühmadele vaja eri meetmeid.

4.2.4 Suur osa eelarvest peaks olema suunatud **kõige madalama kvalifikatsiooniga töötajatele**, kuna nende puhul on täiendava koolituse vajadus kõige suurem. Seda võiks teha üksiktöötajatele koolituseelarve eraldamisega, mille suurus on pöördvõrdelises seoses nende koolitustasemega – nii et suuremad summad eraldatakse kõige madalama koolitustasemega töötajate jaoks.

4.2.5 **Vanemad töötajad** vajavad enam vanusega arvestavat personalipoliitikat. Kuna paljudes ELi liikmesriikides on pensioniiga tõstetud, siis kaotavad paljud eakad inimesed oma koha tööturul juba enne praeguse pensioniea saavutamist, kuna nad ei suuda näiteks arengutega kohaneda. Selle probleemi lahendamisele võivad kaasa aidata sihtotstarbelised, spetsiifilised koolitused.

4.2.6 Koolituse ja väljaõppe **tõhusus** on ülimalt oluline. Eri liikmesriikides on saadud kogemusi uute, tõhusamate koolitusmeetoditega ja seejuures on taasavastatud eelkõige töökohal õppimise tähtsus. Komitee rõhutab selliste kavade edasise arendamise olulisust ja palub komisjonil seda teha, hoolitsedes antud valdkonnas parimate tavade vahetamise eest.

## 4.3 Eelkõige noorte ja pikaajaliste töötute tööhõive toetamine

4.3.1 Komitee kordab oma nõudmist **ELi kvantitatiivsete eesmärkide järele noorte tööhõive osas**: eelkõige on vaja 1) eesmärki noorte tööpuuduse märkimisväärseks vähendamiseks ja 2) maksimaalselt neljakuulist tähtaega tööd või väljaõppevõimalust otsivate noorte aktiveerimiseks. Noorte tööhõive valdkonnas konkreetsete eesmärkide määramise liikmesriikide tasandile jätmise osutus igatahes väheviljakaks, vaid üksikud riigid sõnastasid oma riiklikes reformikavades vastavad eesmärgid.

4.3.2 Komitee väljendab rõõmu selle üle, et tema nõudmine, mille kohaselt liikmesriigid peavad tagama, et nelja kuu jooksul pärast koolist lahkumist osalevad kõik noored aktiveerimismeetmetes, lisati nn **noortegarantii** ettepaneku kujul juhtalatusse „Noorte liikuvus”.

4.3.3 Liikmesriikidel, kus olukord tööturul on noorte tööhõive osas eriti pingeline ning kes praegu peavad samas täitma piiravaid eelarve-eesmärke, peab olema lihtsustatud juurdepääs noortegarantii-taoliste meetmete jaoks ettenähtud **ELi vahenditele**. Vaja on pragmaatilisi ja paindlikke käsitusi ja lihtsustusi vahendite kasutuse haldamisel kuni riikliku kaasrahastamise ajutise katkestamiseni välja, kui meetmeid rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist ja teistest Euroopa fondidest.

4.3.4 Komitee on juba toonitanud, kui oluline on, et kõigis ELi liikmesriikides majanduskriisi tõttu vajalikuks osutunud eelarveprioriteetide ümberhindamisest hoolimata jätkuks ning vajadusel suureneks riiklike ja **Euroopa vahendite eraldamine noorte hariduseks ja tööhõiveks**. Seega nõuab komitee, et uues rahastamiskavas alates 2014. aastast tagataks Euroopa Sotsiaalfondist piisavalt vahendeid noortele suunatud algatuste elluviimiseks.

4.3.5 Mõnes riigis parandati kriisi ajal vastavate tingimuste abil halvemas olukorras olevate rühmade – ka noorte – ligipääsu **töötuhüvitistele**. Ent need meetmed olid piiratud kestusega või siis on oht, et need tühistatakse kavandatud säästupaketite raames. Komitee nõuab, et vaadataks läbi noortele töötö abiraha andmise üldised tingimused ja et parandataks nende noorte väljavaateid, kes otsivad tööd, kuid kellel polnud siiani abiraha saamise õigust. Samuti soovitatakse lisada vastavad eesmärgid riiklikesse reformikavadesse. See oleks oluline panus võitlemaks paljude noorte ebakindla olukorraga nende üleminekul tööturule.

4.3.6 15–24aastaste noorte puhul ei ole täiskasvanutega võrreldes kaks korda suurem mitte ainult töötus, vaid ka ebakindlate **töösuhete** osakaal (mõnes riigis üle 60 %), reguleerimata väljaõppe ja praktika saagemine (eelkõige lõunapoolsetes riikides) ning nende kvalifikatsioonitasemest allapoole jääv töö. Komitee kutsub üles loobuma mittepüsivatest ja pikaajalisi väljavaateid mittepakkuvatest lahendustest noorte integreerimisel tööturule: ebakindlate töösuhete ja töölepingute asemel tuleks rakendada meetmeid, millega tagatakse, et tähtajaline töö ning vähetasustatud ja piiratud sotsiaalse kaitsega töökohad ei saaks normiks. Mis puudutab komisjoni **praktikaalgatust**, siis toetab komitee vastavat Euroopa kvaliteediraamistikku, millele tuleb toetust otsida ka ettevõtete hulgas, et need pakuksid selliseid siduvate lepingute alusel töökohal õppimise võimalusi eelkõige ka viletsama haridusega noortele. Üld- ja kutsehariduse ning praktika topeltsüsteem on mitmes riigis andnud positiivseid tulemusi ja seda tuleks selle osalise mujale ülekanndmise aspektist uurida.

4.3.7 Jätkuv kriisiga seotud stagneerumine tööjõu nõudluses toob kaasa pikaajalise töötuse kasvu, mis omakorda põhjustab tõsisemaid probleeme tööturule siirdumisel ning toob seega kaasa vaesuse kasvu mõõdetuna osakaaluna tööealisest või nooremast rahvastikust, kes elab kodumajapidamistes, millel puudub kontakt tööturuga. **Komitee soovib liikmesriikidel pöörata erilist tähelepanu selliste kaasavate ajutiste tööturgude loomisele, milles avaliku sektori vahenditega luuakse asjakohane arv sobivaid töökohti**, tagamaks, et pikaajalised töötud säilitavad kontakti töömaailmaga ning parandavad oma oskusi. See aitab ära hoida vaesuse kasvu, mis tuleneb kontaktide kadumisest tööturuga, ning võimaldab asjaomastel töötajatel pärast kriisi lõppemist siirduda sujuvalt avatud tööturule.

#### 4.4 Sotsiaalne ettevõtlus

4.4.1 Sotsiaalne ettevõtte on üks **Euroopa sotsiaalse mudeli** põhielemente. Sellised ettevõtted annavad panuse ELi 2020. aasta eesmärkide saavutamisse, luues töökohti, töötades välja uuenduslikke lahendusi üldsuse vajaduste täitmiseks ja kujundades sotsiaalset ühtekuuluvust, kaasatust ja aktiivset kodanikkonda.

4.4.2 Komitee leiab, et sotsiaalse ettevõtluse edendamine eelkõige praeguses karmis majanduskliimas võimaldab rakendada nii nende **kasvupotentsiaali kui ka sotsiaalset lisaväärtust**. Selle potentsiaali realiseerimiseks tuleb välja töötada ja ellu rakendada ulatuslik poliitiline raamistik, kaasates sidusrühmade laia skaalat kõigist ühiskonna sektoritest (kodanikuühiskond, era- ja avalik sektor) ning kõigilt tasanditelt (kohalik, piirkondlik, riiklik ja Euroopa tasand).

4.4.3 Liikmesriigid ja ELi institutsioonid peavad tagama, et sotsiaalsed ettevõtted oleksid kaasatud riiklikesse ettevõtetele suunatud poliitikaalgatustesse ja programmidesse võrdsetel tingimustel teiste ettevõtlusvormidega ning et nendega arvestataks nagu teiste ettevõtlusvormidega.

4.4.4 Sotsiaalsete ettevõtete jaoks on esmatähtsad parem **juurdepääs kapitalile** ning vastavad rahalised vahendid. Komisjon peaks koguma ja levitama liikmesriikides olemasolevaid häid tavasid ja uuendusalgatusi, nagu hübriidkapital ning riikliku ja erakapitali vahelise koostoiu vormid, ning kindlustama, et ELi praegune õigusraamistik ei takista uute vahendite väljatöötamist.

4.4.5 Oluline on, et **järgmine struktuurifondide programmitöö** periood hõlmaks selgesõnaliselt programme sotsiaalsete ettevõtete käivitamiseks ja arendamiseks.

4.4.6 Komisjon peaks käivitama ELi-ülese sotsiaalsetele ettevõtetele sobilike **riikliku rahastamise kontseptsioonide** võrdluse. Komisjon peaks soodustama sotsiaalseid kaalutlusi hõlmavaid pakkumusi ja hindama nende levikut ning lahendama ülemääraste nõuete probleemi hangetes. Riigiabi eeskirjade läbivaatamisel peaks komisjon kaaluma üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste täieliku erandi kehtestamist või vabastama teatamiskohustusest kõik väikesemahulised avalikud teenused ja teatud sotsiaalteenused, et edendada rohkemate sotsiaalsete ettevõtete loomist.

4.4.7 Mõnes liikmesriigis kehtivad seoses mitmekesiste õigusvormide ja kindlate sotsiaalsete eesmärkidega **maksusoodustused**. Need tuleks üle vaadata ja neist teada anda, et soodustada sobivate eeskirjade väljaarendamist.

#### 4.5 Kaitsetus olukorras olevate isikute kaitse

4.5.1 Nagu komitee juba märkis 2011. aasta majanduskasvu analüüsi käsitlevas arvamuses ja nagu komisjon selgesti tunnistab, tuleb **sotsiaaltoetusi** käsitleda tootliku investeeringuna, mis toob kasu kõigile. Töötua biraha koos aktiivse tööturupoliitikaga stabiliseerib majandust ning toetab aktiivset kohanemist muutustega kvalifikatsiooni parandamise abil ning tõhusate töötamise ning koolituse algatuste kaudu. Ettevaatusega tuleks suhtuda meetmetesse, mille eesmärk on karmistada toetuse saamise tingimusi. See toob kaasa ohu muuta tõrjutud inimeste

olukord veelgi ebakindlamaks, mis on märkimisväärne takistus nende tööalaseks (taas)integreerimiseks. Sellisel piiraval poliitikal võib olla moonutav mõju: see võib kaasa tuua koormuse suurenemise sotsiaalkaitse teistes valdkondades, nagu näiteks sotsiaalabi või töövõimetus, mis aga ei ole soovitatav.

4.5.2 Komitee rõhutab, et töötajad vajavad ka **kindlustunnet sissetuleku osas ja sotsiaalkaitset**, et suuta optimaalselt ja tuleviku ees hirmu tundmata toimida kiiresti muutuvast ühiskonnas.

4.5.3 Komitee kutsub Euroopa institutsioone üles hoidma **Euroopa sotsiaalset standardit** suurema veendumusega. Otsustuskindluse puudumise tulemuseks selles küsimuses on nn töötavate vaeste hulga kasv, suurenev ebavõrdsus, üha kasvav hirm tuleviku ees ja samas kodanike kahanev usaldus üksteise, ühiskondlike institutsioonide ja valitsuse vastu. Nagu näitab mõnedes liikmesriikides kasvav euroskeptitsism, ei puuduta see üksnes liikmesriikide valitsusi, vaid ka Euroopa institutsioone.

4.5.4 Komitee arvates ei tohiks **kokkuhoiumeetmed** suurendada vaesuse riski ega suurendada ebavõrdsust, mis on viimastel aastatel isegi kasvanud. Kõikide kriisist väljumise meetmete puhul tuleb kindlasti pöörata tähelepanu sellele, et need ei satuks vastuollu nõudluse ja tööhõive elavdamise ning sotsiaalsete probleemide leevendamise eesmärkidega. Liikmesriigid peavad silmas pidama ka seda, et majanduskriisi ületamise meetmed ja riigivõlg ei ohustaks avaliku sektori investeringuid tööturupoliitikasse ning üld- ja kutseharidusse. Komitee nõuab mõjusat sotsiaalsete tagajärgede hindamist, et uurida, kuidas saavutada ELi eesmärk tuua 2020. aastaks vähemalt 20 miljonit inimest välja vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest.

4.5.5 Säästumeetmed tabavad kõige valusamalt eelkõige inimesi, kes sõltuvad riiklikest toetustest, sealhulgas ebakindlas töösuhtes töötajaid ja muid tööturul halvemas olukorras olevaid rühmi. Kõige enam puudutab tööpuudus tavaliselt ka neid, kelle ligipääs toetustele on raskendatud ja piiratud. Seepärast on tarvis piisavaid, tõhusaid ja jätkusuutlikke sotsiaalseid turvavõrke, pöörates erilist tähelepanu tööturu kõige enam mõjutatud ja halvemas olukorras olevatele rühmadele.

## 5. Avaliku halduse moderniseerimine

5.1.1 Komitee arvates tähendab hea valitsemistava **mitmetasandilist valitsemist ja partnerlust representatiivse organiseeritud kodanikuühiskonnaga piirkondlikul tasandil**.

5.1.2 **Mitmetasandiline valitsemine** ei ole valitsustasandite hierarhiline pädevusraamistik, vaid komisjoni, liikmesriikide valitsuste, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste suhete paindlik struktuur, mis on kohandatud vastavalt konkreetsetele olukordadele ja temaatilistele kaalutlustele. Head valitsemistava iseloomustab avatud suhtlemine ja subsidiaarsuspõhimõtte leebem kohaldamine.

5.1.3 **Partnerlus** on ühiskondliku aktiivsuse oluline vahend ning annab panuse avaliku sektori kulutuste ja poliitika tõhusatamiseks. Sellega seoses võivad kasulikuks osutada tõhusa partnerluse uued vormid. Nende platvormidega toetatakse innovatsioonistrateegiat kõikide (avaliku ja erasektori) sidusrühmade, sealhulgas pankade osalemise ja nende toetamise kaudu, kasutades selleks lihtsaid, selgeid ja tõhusaid reegleid, mis võimaldavad jälgida projekte kogu nende kestuse ajal ning kehtestada tähtsajad, kohustused ja võimalikud karistused.

5.1.4 Komitee kutsub eeskätt ELi institutsioone, aga ka liikmesriike ja piirkondi üles seadma oma aluspõhimõtte „**kõigepealt mõtle väikestele**” Euroopa, riiklike ja piirkondlike otsuste keskmesse. Ta soovib liikmesriikidel ja piirkondadel võtta aluseks see poliitika, et toetada VKEsid ning nende majandus- ja tööstuspoliitikat. Ta leiab, et „Small Business Act” peaks olema kohustuslik ka ELi institutsioonide jaoks. Selles kontekstis on komitee vastu komisjoni praegusele ettepanekule jätta VKEd ja mikroettevõtted ELi õiguse kohaldamisest välja.

5.1.5 Komitee leiab, et **VKEde riiklike esindajate** (nn VKEde saadikute) määramine peaks aitama liikmesriikidel rakendada Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act”. Komitee soovib nimetada samuti VKEde esindajad piirkondade tasandil.

5.1.6 Jäeb üle liikuda „**kõigepealt väikeste nimel tegutsemise**” etappi („Act small first”). Väikeettevõtlusalgatusel ei ole soovitud edu ilma tõelise „partnerluspõhise juhtimiseta: paljude osalejate ja mitmetasandilise valitsemiseta”. Majandus- ja sotsiaalpartnerid ning kõik riiklikku ja erasektorit esindavad osalejad peaksid olema kaasatud poliitilistesse analüüsidesse ja õigusloomesse juba nende algatamisel. Komitee teeb seetõttu ettepaneku, et VKEde eri kategooriate esindusorganisatsioonid osaleksid tõhusalt õigusloome- ja otsustusprotsessi kõigil tasanditel.

5.1.7 Komitee nõustub nõukogu ja komisjoniga selles, et on vaja tõhusat mitmetasandilist valitsemist ja paremat juhtimist **ELi vahendite haldamisel ja ELi meetmete rakendamisel**. Küsimus ei ole „kas”, vaid „kuidas”. Tuleb parandada alt-üles suunaga algatusi ning ülalt-alla suunaga raamtingimusi.

5.1.8 Eriti suure rahuloluga märgib komitee ettepanekut tagada **kodanike ja muude sidusrühmade ulatuslikum osalemine** ühenduse õigusaktide väljatöötamisel, ülevõtmisel ja rakendamisel eelkõige avaliku arutelu tähtaegade pikendamise, rikkumismenetluse sujuvamaks ja tulemuslikumaks muutmise kaudu.

5.1.9 Komitee tervitab Euroopa Komisjoni algatatud arutelu komisjoni rohelise raamatu üle eesmärgiga ajakohastada ELi riigihankepoliitikat selle tõhustamiseks sellise paremini toimiva

ühtse turu kontekstis, mis on uuenduslikum, keskkonnasõbralikum ja sotsiaalsem. Komitee rõhutab Euroopa 2020. aasta strateegia uuenduslike, keskkonnaalaste ja sotsiaalsete aspektide mõju ja tähtsust ka riigihangete puhul.

5.1.10 Komitee rõhutab, et jätkuvalt hinnatakse avatuse ja läbipaistvuse põhimõtteid, aga samuti tõhusust, õiguskindlust, parima hinna ja kvaliteedi suhet, konkurentsi, VKEde turulepääsu ning vabu elukutseid, proportsionaalsust, piiriüleste hankelepingute arvu kasvu, diskrimineerimise ja korrupsiooni vältimist ning vajadust professionaalsuse järele.

5.1.11 Selleks, et saavutada kõigi jaoks parimaid tulemusi, tuleb vähendada ebavajalikku bürokraatiat. Vältida tuleb keerulisi õigusakte ja laialt levinud eeskirjade rangemaks muutmist nende siseriiklikku õigusesse ülevõtmisel.

5.1.12 Komitee soovib analüüsida liikmesriikide (parimaid) tavasid ja näiteid ning seejärel välja töötada meetmeid turu avamiseks konkurentstile.

5.1.13 Komitee tervitab komisjoni huvi **poliitilise, seadusandliku ja haldusmenetluse** tugevdamise vastu, selleks et tagada ühenduse õiguse ratsionaalsem ja asjakohasem väljatöötamine ja rakendamine kogu poliitilise tsükli vältel.

5.1.14 Komitee on eelkõige seisukohal, et selgemalt peaksid olema määratletud näiteks sellised aspektid, nagu viis, kuidas

kõik **mõjude eelhindamise** eest vastutavad ühenduse institutsioonid neid läbi viivad, mõjuhinnangute kontrolli eest vastutava organi olemus ja koosseis, kasutatavad parameetrid, ning suurema läbipaistvuse tagamise meetodid ja vahendid.

5.1.15 Komitee toetab algatust avaliku halduse asutuste ajakohastamiseks, luues **ühtsed kontaktpunktid**, ning saab vaid tervitada halduskoostöö arendamist piiriülestes küsimustes. Seda koostööd on vaja laiendada ka poliitikavaldkondadele, kus kaalul on kohustuste täitmine.

5.1.16 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab heameelt komisjoni kavatsuse üle parandada ühtse turu juhtimist parema halduskoostöö abil, laiendades ja arendades siseturu infosüsteemi.

5.1.17 Siseturu infosüsteem on peamine tehniline vahend koostööks riigiasutuste vahel ning lisaks on sellel ka potentsiaali saada ühtse turu kasutajaid ühendavaks liideseks.

5.1.18 Komitee leiab, et siseturu infosüsteem saab otsustavalt muuta halduskoostööd siseturul, nii et see võimalikult kiiresti vastaks kodanike, ettevõtete ja kodanikuühiskonna organisatsioonide nõuetele ja ootustele. Neil võib olla tulevikus oluline roll süsteemi arendamisel ja töös.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat audiovisuaalteoste internetis levitamise kohta Euroopa Liidus: võimalused ja probleemid digitaalse ühtse turu kujundamisel”**

KOM(2011) 427 (lõplik)

(2012/C 143/13)

Raportöör: **Jacques LEMERCIER**

Euroopa Komisjon otsustas 13. juulil 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Roheline raamat audiovisuaalteoste internetis levitamise kohta Euroopa Liidus: võimalused ja probleemid digitaalse ühtse turu kujundamisel”*

COM(2011) 427 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 1. veebruaril 2012. aastal.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 226 ja erapooletuks jäi 10 liiget.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee peab vajalikuks juhtida tähelepanu Euroopa Kohtu praktikale, milles nõutakse, et failivahetuse korral internetis tuleb autoriõiguste puhul järgida tasakaalu eri põhiõiguste vahel<sup>(1)</sup>. Autoriõigus ei ole absoluutne ja selle järgimiseks ei saa nõuda, et internetiühenduse pakkujad rakendaksid interneti üldist filtreerimist (ISP – vt kohtuasi SABAM vs. Scarlet). Mitmes liikmesriigis ei saa digitaalsete andmekandjate maksustamist kohaldada kandjatele, mida kasutatakse muuks otstarbeks kui digitaalsete audiovisuaalkoopiade tegemiseks, nagu ettevõtete juhtimisel kasutatavad digitaalsed kõvakettad (kohtuasi Padawan). Riikide teatud ülemäärased õigusaktid tuleks läbi vaadata, et mitte takistada audiovisuaalteoste internetis levitamise arengut, võttes arvesse Euroopa Kohtu arenevat praktikat.

1.2 Veel üks tegur audiovisuaalteoste turu arendamiseks on taskukohaste hindadega atraktiivsete ärimudelite sisseadmine, kuivõrd selliseid pakkumisi saab teha palju väiksemate kuludega kui need, mis kaasnevad digitaalse audiovisuaalsisuga laserplaatide ja DVD-de levitamiseks. See märkimisväärne levitamiskulude kokkuhoid peaks olema kasulik tarbijatele ja tagama samal ajal piisava tulu autoritele, et nad saaksid jätkata oma kunsti- ja kirjandusteoste loomist. Autoriõigus peaks olema korraldatud ka selliselt, et see vastaks üldsuse huvidele ja üldsuse huvil põhinevatele nõudmistele, näiteks peaks see ette nägema kohustused tagada juurdepääs puuetega inimeste jaoks, ilma et neil tuleks selleks kanda täiendavaid kulusid. Veel tuleb kaaluda võimalust laiendada erandeid ja piiranguid, et edendada vähe kindlustatud elanikkonnarühmade juurdepääsu riiklike raamatukogudele ja kultuurikeskustele, nagu komitee soovitas oma 2010. aasta arvamuses<sup>(2)</sup>.

1.3 Internetist on saanud universaalne veebimüügikeskkond. Siduvate õigusnormidega tuleks kehtestada teatud tehnilised ja õiguslikud nõuded tagamaks, et sisu turustajad austavad eraelu puutumatust, ja samuti selleks, et tagada võrgu sõltumatus: interneti suhtes ei või kohaldada üldist filtreerimist<sup>(3)</sup> ilma spetsiaalse nimelise kohtukorralduseta, kui on piisavalt tõendeid piraatkoopia kohta autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste omaniku konkreetse kaebuse põhjal.

1.4 Komitee leiab ühtlasi, et audiovisuaalteosteid haldavate asutuste ja raamatukogude tegevust ei tohiks takistada autoriõiguse kaitset käsitlevate õigusaktide ülemäärase karmistamisega. Nimetatud asutuste ülesanne on teoste säilitamine ja levitamine nende kultuurilise populariseerimise ning kunstnike ja autorite pikaajalise kaitsmise eesmärgil. Samuti on eesmärk tagada laiemale üldsusele ja eriti kooli- ja üliõpilastele juurdepääs asjaomasele loomingu üldsuse huvides, nagu on üldsuse huvides 2020. aasta strateegia, digitaalse tegevuskava ja kultuuristrateegia<sup>(4)</sup> õnnestumine. Komitee toetatav orbeoseid käsitlev direktiivi ettepanek<sup>(5)</sup> peaks samuti täielikult toetama Euroopa Liidu ja riiklike kultuuristrateegiate õnnestumist.

1.5 Loomingu piiriülene veebimüük ei tekita erilisi juurdepääsuprobleeme kolmele suuremale rahvusvahelisele turustajale, kellele kuulub kolmveerand turust ja kelle käsutuses on kõik rahalised ja tehnoloogilised vahendid oma kataloogide pakkumiseks Euroopa ja maailma üldsusele.

<sup>(1)</sup> Hiljutised kohtuasjad: Padawan ja SABAM.

<sup>(2)</sup> ELT C 228, 22.9.2009, lk 52.

<sup>(3)</sup> Kohtuasi SEBAM vs Scarlet.

<sup>(4)</sup> COM(2007) 242 final.

<sup>(5)</sup> ELT C 376, 22.12.2011, lk 66.

1.5.1 Komitee palub konkreetsemalt komisjonil esitada üksikasjalikumaid ettepanekuid arvukate VKE-de ning väikeste ja keskmise suurusega tööstuste (VKT) jaoks, mis moodustavad Euroopa tõelise kultuuri- ja kunstivaramu selle keelte ning kirjandus- ja filmiloomingu mitmekesisuses, et võimaldada neil aktiivselt osaleda audiovisuaalsisu internetis levitamise ühtsel turul.

1.6 Komitee juhhib tähelepanu KEA–Cema 2010. aasta oktoobri uurimuses esitatud teatud ettepanekutele, nagu kataloogide koondamine ja ühtsed teeninduspunktid sisu levitamiseks Euroopa üldsusele<sup>(6)</sup>. Lisaks on turuarengute analüüs põhjalik ja asjakohane. Turustamisstrateegiad ja uued ärimudelid on mõeldud soodustama teoste seaduslikku levitamist, et maksimeerida iga turustuskanali tulu ja teoseid paremini väärtustada. Toodete propageerimine toimub klassikaliste reklaamimeetodite kõrval ka nn kollase suhtlusmeedia kaudu.

1.7 Komitee on seisukohal, et sellise üldise ühtse Euroopa autoriõigusseadustiku loomine, nagu komisjon kavandab, võib direktiivi kujul aidata tõhustada liikmesriikide õigusaktide vajalikku ühtlustamist. See asendaks ELis autoriõiguste valdkonnas kehtivaid arvukaid direktiive ja liikmesriigid esitaksid selle tegeliku rakendamise kohta korrapäraseid aruandeid. Sellesse Euroopa autoriõigusseadustikku tuleks kaasata ka Euroopa Liidu 2020. aasta strateegia<sup>(7)</sup>.

1.7.1 Selline seadustik võiks tegelikku ühtlustamist silmas pidades keskenduda kohaldatava õiguse seisukohast rohkem päritoluma küsimusele. Kui teatava filmiteose tootmist rahastab liikmesriik, tuleks kohaldatava õiguse määratlemisel pidada päritolumaaks üldiselt seda riiki. Komisjon peaks kohaldatava õiguse valikul kaaluma ka „Euroopa päritolu” võimalust<sup>(8)</sup>.

1.7.2 Tuleks kaaluda, kuidas vältida ebaõiglaseid tingimusi lepingutes, millega teose tegelik autor (või tegelikud autorid) loovutab (loovutavad) oma õigused tootjatele/turustajatele. Liigagi sageli loovutab autor kõikide olemasolevate ja tulevaste tehnoloogiate suhtes õigused tootjatele ilma lepingusätteta, mis tagaks talle osa uute andmekandjate ja levikanalite (Blue-Ray, IPTV<sup>(9)</sup>) jne) kasutamisest tekkivast tulust.

1.7.3 Sisu ei tohi käsitada kaubana. Seda tuleks meeles pidada, kui arutatakse internetis levitamist, mis on tähendust (ingl *meaning*) levitav kultuuriteenus.

<sup>(6)</sup> *Multi-Territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union*, Euroopa Komisjoni jaoks läbi viidud sõltumatu uuring (infoühiskonna ja meedia peadirektoraat), oktoober 2010. Vt ka teatis „Interneti-põhine loominguuline infosisu ühtsel turul” COM(2007) 836 final.

<sup>(7)</sup> ELT C 68, 6.3.2012, lk 28.

<sup>(8)</sup> 28. režiim, mille kohta komitee on juba ettepaneku esitanud Euroopa lepinguõiguse valdkonnas. ELT C 21, 21.1.2011, lk 26.

<sup>(9)</sup> Internetipõhine televisioon (IP-televisioon).

1.7.4 Komitee rõhutab veelkord, et lairibahüendused tuleb teha kättesaadavaks, et internetikasutajad saaksid audiovisuaalteoseid kvaliteetselt ja piisavalt kiiresti kaabeltelevisiooni, IPTV ja VODi<sup>(10)</sup> kaudu vastu võtta

1.8 Komisjoni pädevad talitused peavad uurima võimalusi, kuidas töötada välja audiovisuaalteoste õiguste omanikke puudutavate andmete haldussüsteemid,<sup>(11)</sup> keskendudes selle sektori VKEde ja VKTde eripäradele ja vajadustele. Sama puudutab ka küsimust luua mitut territooriumi hõlmavad litsentsid, mis kujutaksid endast ühte ühtset õigust Euroopa turul. Euroopa väiketootjaid tuleks julgustada ja aidata<sup>(12)</sup> muuta nende kataloogid üleeuroopaliseks teoste identifitseerimise süsteemiks, millel on (vabatahtlik) teabelink mitut territooriumi hõlmava õiguse vormis autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste omanike kohta.

1.9 Autoriõiguste käsitlemise süsteem peaks tagama õiguste omajatele mõeldud tuluosa läbipaistva ja õiglase jagamise<sup>(13)</sup>. Autoritasusid koguvate ühingute tegevuse haldamisel tuleks tingimata läbi viia iga-aastaseid sõltumatu kontrolli, mille tulemused on autoritele ja üldsusele kättesaadavad, et demokraatlikult kontrollida nende tegevust ja osalemist kultuuri arendamisel<sup>(14)</sup>.

1.10 Komitee usub, et komisjon peaks sidusrühmadelt rohelise raamatu kohta saadud vastuste põhjal kaaluma valge raamatu koostamist 2012. aasta teisel poolaastal, korraldades enne seda – 2012. aasta esimesel poolaastal – sidusrühmade konverentsi, millele osalevad avalik-õiguslikud institutsioonid,<sup>(15)</sup> komitee ise ning tarbijaid, autoreid ja turustajaid Euroopa tasandil esindavad ametiühingud ja liidud. Valges raamatus tuleks esitada konkreetsemad ettepanekud võimalike edasiste sammude kohta Euroopa ühtse audiovisuaalteoste turu loomiseks keelebarjääridele vaatamata. Komitee on teadlik õiguslikest ja tehnilistest raskustest, millega tuleb toime tulla, et selle olulise toimikuga edasi minna, aga ei usu, et need oleksid ületamatud.

<sup>(10)</sup> *Video-on-demand* (tellitav video).

<sup>(11)</sup> Tootjate arendatud rahvusvaheline teoste identifitseerimise süsteem (ISAN, *International Standard Audiovisual Number*). Ent ISAN ei sisalda teavet õiguste omanduse kohta ja selles osalemine on vabatahtlik. Mõned suured Ameerika stuudiod töötavad sarnase süsteemiga (EIDR, *Entertainment Identifier Registry*) ([eidr.org/how-eidr-works/](http://eidr.org/how-eidr-works/)). See identifitseerimissüsteem hõlmab koodinumbrist, mille arendajad saavad rakendusliideselt, ent mis ei sisalda teavet teoste omandiõiguste kohta.

<sup>(12)</sup> Näiteks programmi MEDIA kaudu mis kestab aastani 2013 ja mis võidakse seejärel asendada uue toetusprogrammiga.

<sup>(13)</sup> ELT C 68, 6.3.2012, lk 28.

<sup>(14)</sup> Sealsamas.

<sup>(15)</sup> Riiklikud filmide, raamatukogude ja kultuurikeskuste rahastamise asutused.



## 2. Komisjoni teatise põhisisu

2.1 Kõnealune teatis on otseselt seotud Euroopa 2020. aasta strateegiaga ning jätk komisjoni teatisele „Intellektuaalomandiõiguse ühtne turg” ehk intellektuaalomandi õiguste strateegiale<sup>(16)</sup>.

2.2 Kultuurisektor on oluline majandusharu, mis annab ELis tööd 6 miljonile inimesele ja mille aastane turuväärtus on 500 miljardit eurot ehk 3 % Euroopa SKPst. Seoses tehnoloogia arenguga on audiovisuaalteoste levitamises toimunud põhjalikud muutused. Digitaal tehnoloogia, kiire ja ülikiire internet, pilvandmetöötlus, audiovisuaalteoste vastuvõtmise võimalus personaalarvutis ja mobiiltelefonis muudavad põhjalikult traditsioonilisi turustusvõrke.

2.3 Rohelises raamatus kaalutakse mitut võimalust, aga pooldatakse autoriõiguste haldamise ühtset mudelit, mis tugineb piiriülestele ja üleeuroopalistele litsentsidele.

2.4 Komisjon leiab, et õiguste hankimist audiovisuaalteoste (filmide, ...) edastamiseks interneti kaudu väljaspool algset territooriumi tuleb lihtsustada. Sama kehtib tellitavate programmide levitamise kohta, milleks on vaja hankida algse levitamise jaoks hangitud õigustest erinevad õigused.

2.5 Rohelises raamatus täpsustatakse, et saate samaaegselt edastamiseks on vaja saada õiguste omajatelt eriluba.

2.6 Teistest liikmesriikidest edastatud saadete samaaegse taas edastuse suhtes kehtib satelliit- ja kaabellevi direktiivi<sup>(17)</sup> nõue, et autoriõigusi haldavad kollektiivse esindamise organisatsioonid. Need õigused lisanduvad ringhäälinguorganisatsioonide poolt otse väljastatud õigustele.

2.7 Kaabli kaudu taasedastamise kohta märgib komisjon, et õiguste omajaid esindavad organisatsioonid ei ole kõik õiguslikult volitatud nende õiguste jaoks litsentse andma.

2.8 Kokkuvõttes kasutavad DSLi (digitaalne abonendiliin), IPTV (IP-televisioon) ja TNT (maapealne digitaalringhääling) operaatorid ning uued digitaalsed platvormid juba mitu aastat saadete taasedastamise teenuseid, mis muudab praeguste õigusaktide järgimise veelgi raskemaks.

2.9 Majanduslikust küljest vaadates toodeti ELis 2009. aastal ligi 1 200 filmi, mille osakaal piletitulust ELis oli vaid 25 %, samas kui Ameerika filmide osakaal oli 68 %. Seevastu moodustab aga Euroopa Liidu filmitoodang vaid 7 % Ameerika turust. ELis panevad tootjad ja turustajad filmi müüki järkjärguliselt. Filmi esilinastus toimub üldiselt kinosaalis, seejärel ilmub

see videokandjal, seejärel tellitaval videol, seejärel levitatakse filmi tasulistel televisioonikanalitel ja lõpuks tasuta eetrisseantavas televisioonis. Väljaspool tootjariiki pakutavate tellitava video teenuste arendamine mitmekordistab partnerite ja seega ka lepingute arvu.

Komisjon teeb nende menetluste arvu vähendamiseks ettepaneku kehtestada teoste kollektiivne haldamine ja kollektiivne litsentsimine otse ühe kindla isiku (tootja) kaudu.

2.10 Rohelise raamatu teine osa käsitleb autoritele hüvitiste maksimist.

Seda haldavad enamikus ELi riikides tootjad ühekordse makse ehk väljaostusumma eest, millega hüvitatakse nende panus audiovisuaalteoste valmimisse. Nendes riikides ei saa autorid seega süstemaatiliselt täiendavat tasu teoste interneti kaudu levitamise eest. Mõnes riigis saavad autoreid kollektiivselt esindavad organisatsioonid tasu üksikkasutuse pealt. Teistes riikides vastutab nende tasude maksmise eest lõplik turustaja.

2.11 Esitajatele hüvitiste maksimine

See toimub praegu peamiselt lepingu alusel ja ühekordse maksena, nagu ka autorite puhul. Komisjon teeb ettepaneku luua õiglasem tasustamissüsteem, milles seda õigust haldavad kollektiivse esindamise organisatsioonid. Rohelises raamatus märgitakse siiski, et need uued õigused tekitaksid tootjatele majanduslikku, seega ka õiguslikku ebakindlust ja pidurdaksid nende teoste levitamist internetis.

## 3. Üldised tähelepanekud

3.1 Komisjon taotleb rohelise raamatuga Euroopa ühtse turu ülesehitamist riiklike eeskirjade lähendamise kaudu.

Asjaomane sektor puudutab kultuuri ja selle digitaalseid levikanaleid. See on väga eriline ja tundlik valdkond, mis annab edasi ühe riigi ajalugu, keelt, traditsioone ja püüdlusi. Seda ei saa käsitleda klassikalise majandussektorina ega isegi üldist majandushuvi pakkuva traditsioonilise sektorina. Komisjoni lähemisviisi rohelises raamatus võib näida ülemääraselt tarbijale suunatud. Tema eri mehhanismide analüüs on siiski põhjalik ja peaaegu ammendav.

3.2 Väga tihe tekst käsitleb paljusid väga erinevaid teemasid, aga komisjoni põhieesmärk on üles ehitada sektori ühtne turg.

3.3 Rääkides audiovisuaalteoste levitamist ja selle juurde kuuluvaid õigusi puudutavast olukorrast, rajab komisjon oma hinnangu mitmetele märkustele.

<sup>(16)</sup> COM(2011) 287 final.

<sup>(17)</sup> Direktiiv 93/83/EMÜ (ELT L 248, 6.10.1993, lk 15).

Esiteks, praegune süsteem ei toimi, sest see on keerukas ja lõpp-tarbijale kulukas. Teiseks – riikide toodangu koondamine võib tunduvalt terviku äri- ja elujõudu suurendada. Suurtest interneti-ühenduse pakkujatest või iTunes'i teenuse pakkujatest sõltumatu tellitava video puhul on raskusi piirkondlike või Euroopa ainu-õiguste saamisel teostele, mille õigused on sageli koondunud tootjate kätte, kelle eesmärk on oma tulusid maksimeerida teistel viisidel (eriti DVD müügi teel).

#### 3.4 Tsentraliseeritud litsentsihalduse kujundamine (vahendite ja teabeallikate koondamine sektori arendamiseks)

Rohelises raamatus tehakse seega ettepanek litsentsida interneti kaudu mitut territooriumi hõlmavate teenuste autoriõigused ning kehtestada ühtne litsentsimudel, mis võimaldab anda mitut territooriumi hõlmavaid litsentse.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee usub, et teatud keelepiirkonna jaoks võib see olla hea lahendus.

3.5 Levikanalite ja interaktiivsete vastuvõtjate rohkus ja klientide liikuvus avaldavad tugevat survet turustusvõrgu majandusmudelitele.

3.6 Praegu toimub lubade ja litsentside väljastamine peamiselt riigipõhiselt ning teose tootja ja veebipõhise levitaja vaheliste lepinguläbirääkimiste alusel. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnistab, et komisjoni kavandatud süsteemil on vaieldamatuid eeliseid, eelkõige kiire ja lihtne juurdepääs tootjate pakutavatele andmetele. See võib võimendada selliste riiklike teoste turustamist, mis muidu jääksid kohalikeks.

3.7 Tuleb siiski märkida, et satelliitlevi käsitleva direktiivi rakendamisega viisteist aastat tagasi ei sündinud üleeuroopalisi satelliitleviteenuseid.

#### 3.8 Teoste Euroopa registri loomisega kaasneva võiva riski on raske hinnata.

Komitee usub, et see andmebaas peaks olema puhtalt informaativne.

Nimelt ei tohiks autoriõiguste kaitse saamine sõltuda sellest, kas teos on või ei ole kantud sellesse registrisse.

3.9 Selle Euroopa struktuuri eeliseks oleks Euroopa tootmis- ja levitamiseühenduste ühendamine, et konkureerida Euroopas tegutsevate Hollywoodi suurtootjatega.

On muide huvitav märkida, et audiovisuaalteoste identifitseerimisnumbrite rahvusvahelise süsteemi (*Entertainment Identifier Registry*) loomise kallal töötavad just suured Ameerika stuudiod (Warner Bros, Disney,...).

3.10 Samal ajal arendavad Prantsuse tootjad alates 2004. aastast oma süsteemi ISAN (*International Standard Audiovisual Number*). Eespool nimetatud arvud Euroopa ja Ameerika filmi- ja toodangu kohta on muret tekitavad. Tuleb meele pidada, et selle süsteemiga moodustab Ameerika toodang 75% Euroopa kinosaalide piletitulust. Sellise süsteemi juhtimine on seega võtmetähtsusega.

3.11 Komitee tuletab meelde, et just tootjad on need, kes määravad oma äri- ja levitajatega autoritele ja autoriõiguste omanikele õiguste eest lepinguliselt ühekordse maksena makstava tasu ning tagavad selle maksmise. Õiguste omanike tasustamise probleemi saab osaliselt lahendada tsentraliseeritud haldamisega. Seevastu tundub mõte hakata tasustama vastavalt mitme aasta loikes mõõdetud vaatajakonnale küll atraktiivne, ent raskesti teostatav.

3.12 Filmi tootjate, levitajate ja kaastegijate vahel valitseb tõsine huvide konflikt. Ühelt poolt soovivad tootjad filmi väljalaskmist alguses kinosaalides, et tagada oma teostele võimalikult hea reklaam, teiselt poolt nõuavad levitajad teoste kiiremini kättesaadavaks tegemist, et need oleksid saadaval videokandjatel, tasuta kanalitel ja tellimiseks.

3.13 Komitee arvab, et nende tähtaegade kohandamiseks on vaja läbirääkimisi, arvestades IPTV, ADSLi ja digitaalsete platvormide võimsuse kasvu. Vanade teoste puhul, millele enam ainuõigusi ei ole, on väga huvipakkuv idee luua õiguste omanike andmebaasiga ühendatud teoste identifitseerimise ja inventeerimise süsteem.

3.14 Komisjon teeb seega sektori ergutamiseks panuse teoste kollektiivsele haldamisele (andmepank). **Kas Euroopa Liit oleks suuteline vastu seisma Ameerika võimsatele rahvusvahelistele tootjatele? Praegustest riiklikest süsteemidest järsu loobumisega kaasnevad riskid on reaalsed.**

3.15 Komitee hinnangul tuleb enne praegustest riiklikest süsteemidest loobumist või nende nõrgendamist läbi viia tõsised hindamised. Nagu komitee on varem märkinud, on Ameerika ettevõtete huvides toimuv lobitegevus tõhus ja avaldab ilmselgelt survet selle väga tulusa sektori liberaliseerimiseks.

3.16 Komisjon soovib selle projekti kaudu arendada ELi teoste ringlust ja seda reguleerida. Komisjonilt tulevad tehnilised ja regulatiivsed signaalid on seega olulised, sest need võivad teiste poolt juba alustatud liberaliseerimisprotsessi kiirendada.

3.17 Komitee toetab täielikult kõiki komisjoni ettevõtmisi selleks, et hõlbustada kodanike juurdepääsu internetis olevatele teostele. See juurdepääs peaks olema võimalik kogu ELi territooriumil ja taskukohase hinnaga. See võimaldaks liikmesriikide kultuuri paremini levitada ja hõlbustaks Euroopa noorte harimist. Komitee on ühtlasi seisukohal, et teatud versioonide edastamine – näiteks originaalis ilma reklaamipausideta loodud teostesse kommertsreklaami lisamine – võib interneti teel turustamise kultuurilisi eesmärke kahjustada, isegi kui need madalama kvaliteediga versioonid võimaldaksid selliselt moonutatud teoseid turustada tasuta või väga madala hinnaga. See kaalutus võiks sisalduda vabatahtlikus kvaliteedijuhendis veebipõhiste, kaabel- või eetrilevi kaudu turustajate jaoks, kes kohustaksid originaalteoseid rohkem austama.

3.18 Komitee tuletab oma arvamuses komisjoni teatise „Intellektuaalomandiõiguse ühtne turg”<sup>(18)</sup> kohta meelde riiklike mudelite mitmekesisust ja vasturääkivaid lähenemisviise autoriõiguste haldamisele kultuurialal. **Olles teadlik, et arutelu ei ole täielikult lõppenud, on komitee seetõttu seisukohal, et esimene samm oleks määrata kindlaks Euroopa seadustiku põhimõtted.** See iga riigi kultuurilise eripära austamisel põhinev seadustik peaks esimeses etapis piirduma lihtsate põhimõtete kehtestamisega, mida ei või eirata ja mida iga riik peab litsentside väljastamisel järgima.

3.19 Komitee arvab, et päritoluriigi õigust ei ole soovitatav laiendada, sest teenust osutav ettevõtte võib asutamisriigi vali-

kuga sellest muidu asjakohasest põhimõttest mööda hiilida. Komisjon algatas paralleelselt meetmed ja konsultatsioonid, et andmeedastusettevõtjad investeeriksid uutesse võrkudesse, mis suudaksid seda andmevoogu läbi lasta kvaliteetselt ja taskukohase hinnaga.

3.20 Komisjon väidab vaatlusaluses rohelises raamatus, et kollektiivne õiguste haldamine stimuleerib digitaalvõrkude kasvu. Veel oleks vaja kontrollida võrguoperaatorite finantssuutlikkust oma levivõimsuse ajakohastamiseks ja suurendamiseks. Sellepärast toetatakse komitee arvamuses avatud interneti ja võrgu neutraalsuse<sup>(19)</sup> kohta rohelises raamatus esitatud teatud teese.

3.21 Samaaegse taasedastuse suhtes teistest liikmesriikidest kehtestab satelliit- ja kaabellevi direktiiv nõude, et autoriõigusi haldavad kollektiivse esindamise organisatsioonid. Need õigused lisanduvad ringhäälinguorganisatsioonide poolt otse väljastatud õigustele. See kahekordne menetlus võib näida koormav, ent on vajalik, et vältida katkestusi saadete ajal (teiste saadete jaoks juba kasutuses olevate vahendite kasutamine).

3.22 Komisjon usub, et riiklik rahastamine on audiovisuaalsektori arendamiseks äärmiselt vajalik, ja toetab teoste mitmes piirkonnas levitamise hoogustamiseks loodud programmi MEDIA. Komitee on selle väitega nõus, ent märgib, et toetused vähenevad ja filmide rahastajad on massiliselt koondunud.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

<sup>(18)</sup> ELT C 68, 6.3.2012, lk 28.

<sup>(19)</sup> ELT C 24, 28.1.2012, lk 139.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse määrust (Euroopa turu infrastruktuuri määrus) börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta”**

KOM(2011) 652 (lõplik) – 2011/0296 (COD)

(2012/C 143/14)

Pearaportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

25. novembril 2011 otsustas nõukogu ja 15. novembril 2011 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse määrust [Euroopa turu infrastruktuuri määrus] börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta”*

COM(2011) 652 final - 2011/0296 (COD).

Komitee juhatus tegi 25. oktoobril 2011 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 478. istungjärgul 2012. aasta 22. ja 23. veebruaril pearaportööriks Edgardo Maria IOZIA ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 99, erapooletuks jäi 5.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee avaldab kiitust komisjoni määruse ettepanekule ja soovib, et see kiidetaks võimalikult kiiresti heaks, et kaitsta tõhusamalt hoiustajaid ja kohaldada selles sisalduvaid põhimõtteid kõigile finantsinstrumentidele <sup>(1)</sup>.

1.2 Komitee leiab, et määruse ettepanek täidab järgmisi eesmärke:

- muuta tehingud ning pädevatele asutustele esitatavad tehinguandmed läbipaistvamaks;
- muuta kohustuslikuks tuletisinstrumentidega kauplemine organiseeritud kauplemiskohtades;
- muuta lihtsamaks arveldussüsteemidele mittediskrimineerivat juurdepääsu takistavate tegurite kõrvaldamine;
- suurendada finantsinstrumentide ja tuletisinstrumentide positsioonide järelevalvet;
- kontrollida teenuste osutamist kolmanda riigi ühingute poolt, millel ei ole ELis filiaali;
- kontrollida ja vähendada automaatse ja algoritmkauplemise meetodi mõju.

1.3 Kõnealuse määrusega muudetakse turg läbipaistvamaks ja võetakse mitmeid meetmeid, mis vähendavad killustatust. Eeskirjade ühtaolisel kohaldamisel välditakse õigusnormide erinevuste ärakasutamise ohtu, mis on finantsturgudel väga suur ja seetõttu saavad lõppkasutajad kasu tehingukulude loodetavast vähenemisest (vähemalt teoorias).

1.4 Komisjon peaks oma seadusandlikes ettepanekutes korralikult välja tooma, millist kasu need toovad sihtriühmadele, nagu finantsteenuste üksikkasutajatele, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, turuosalistele ja avalik-õiguslikele asutustele.

1.5 Üks üldine aspekt, mida komisjon peaks kindlalt toetama, on rahandusala koolituse programm. Komitee kordas seda hiljuti oma omaalgatuslikus arvamuses <sup>(2)</sup>.

1.6 Kuigi uue määrusega kaasnevad kulud ei tundu suured, on komitee kahtleval seisukohal võimalike makromajanduslike kulude suhtes finantsüsteemile. Tundub, et neid kulusid ei ole mõjuhinnaangus nõuetekohaselt arvesse võetud. Sellega seoses on komitee juba ammu korduvalt palunud „põhjalikult uurida kõiki seadusandlikke algatusi finantsüsteemi ja kapitalituruga seotud vajalike meetmete seisukohast. Stabiilne ja tõhus süsteem peaks reaalmajanduse jaoks edendama finantsstabiilsust ja likviidsust” <sup>(3)</sup>. Komitee avaldab heameelt, et komisjon on otsustanud sellise uuringu läbi viia, mis on hädavajalik selleks, et mõista kõikide reguleerivate meetmete üldmõju ja loodab, et see avaldatakse peagi.

<sup>(1)</sup> ELT C 54, 19.2.2011, lk 44.

<sup>(2)</sup> ELT C 318, 29. oktoober 2011, lk 24.

<sup>(3)</sup> ELT C 107, 6. aprill 2011, lk 21.

1.7 Komitee juhib tähelepanu probleemile, et määruse artikkel 40 (delegeeritud õigusaktide kohta) ei ole vastavuses ELi toimimise lepingu artikliga 290. Delegeeritud õigusaktide arv, sisu ja tähtsused ei ole kooskõlas ELi toimimise lepingu sätetega ja jätvavad tavapärasest seadusandlikust menetlusest välja liiga palju määruse jaoks olulisi teemasid. Komitee soovib hoolikalt kaaluda, kuidas viia artikkel 40 täielikult vastavusse ELi toimimise lepingu sätetega.

## 2. Määruse ettepanek

2.1 Viimastel aastatel on finantsturud märkimisväärselt muutunud. Esile on kerkinud uued tooted ja kauplemiskohad ning uued tehnoloogilised võimalused, nagu välkkauplemine on olukorda pöördeliselt muutnud.

2.2 Ettepanekute eesmärk on suurendada turgude tõhusust, vastupidavust ja läbipaistvust ning investorite kaitset. Uue õigusraamistikuga suurendatakse reguleerivate asutuste järelevalvelitust ja kehtestatakse selged tegevuseeskirjad kõigi kauplemisega seotud tegevuste suhtes.

### 2.3 Ettepaneku põhielemendid

2.3.1 Tugevamad ja tõhusamad turustruktuurid: ka praegune direktiiv hõlmab mitmepoolseid kauplemissüsteeme ja reguleeritud turge, kuid läbivaatamisel laiendatakse selle reguleerimisala uuele kauplemiskohtade liigile: organiseeritud kauplemissüsteemidele ehk platvormidele, mida õigusraamistik ei kata, kuid millel on üha tähtsam roll. Üha enam kaubeldakse sellistel platvormidel näiteks standarditud tuletislepingutega. Uue ettepanekuga üritatakse see seaduselünk täita. Läbivaadatud direktiiv võimaldab jätkuvalt eri kauplemismudelite kasutamist, kuid tagab, et kõik kauplemiskohad peavad täitma samu läbipaistvuse eeskirju, ning vähendab huvide konflikte.

2.3.2 Tehnoloogiliste uuenduste arvessevõtmine: ajakohastatud direktiiviga kehtestatakse ka uued kaitsemeetmed algoritm- ja välkkauplemise suhtes, mis on märkimisväärselt suurendanud kauplemise kiirust ning millega võivad kaasneda süsteemsed riskid.

2.3.3 Need kaitsemeetmed hõlmavad nõuet, et kõigi algoritmkauplejate tegevus oleks nõuetekohaselt reguleeritud ja et nad tagaksid piisavalt likviidsust, ning eeskirju, mis takistavad sellistel kauplejatel turule sisse ja turult välja liikumistega volatiilsust suurendada. Ettepanekutega parandatakse ka selliste oluliste kauplemisjärgsete teenuste kättesaadavust nagu kliiring, mis võib muidu kahjustada kauplemiskohtade vahelist konkurentsi.

2.4 Suurem läbipaistvus: organiseeritud kauplemissüsteemide kategooria kasutuselevõtuga parandatakse kauplemise läbipaistvust kapitaliturgudel, sealhulgas ka anonüümsete kauplemisplatvormide (ingl k *dark pools*) puhul, kus kaubeldakse mahtude või

likviidsusega, mis ei ole avalikel platvormidel kättesaadavad. Erandeid lubatakse ainult teatavates kindlaks määratud olukordades. Samuti võetakse kasutusele uus kauplemise läbipaistvuse kord turgude jaoks, millele kaubeldakse muude finantsinstrumentide kui aktsiatega (nt võlakirjad, struktureeritud finantstooted ja tuletisinstrumentid). Lisaks saavad investorid tänu uutele turuandmete kogumise nõuetele ülevaate kogu ELis toimuvast kauplemisest, mis aitab neil teha teadlikumat valikut.

2.5 Suuremad järelevalvelitused ning rangem raamistik kauba tuletisinstrumentidega kauplemiseks. Ettepanekutega suurendatakse reguleerivate asutuste rolli ja volitusi. Kooskõlastades Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvega (ESMA) ja teatavates tingimustes on järelevalveasutustel õigus keelata teatavad tooted, teenused või tavad, kui need ohustavad investorite kaitset, finantsstabiilsust või turgude korrektset toimimist.

2.6 Tugevam kaitse investoritele: täiendades juba kehtivaid eeskirju, karmistab läbivaadatud direktiiv portfellihoolduse, investeerimisnõustamise ning keerukate finantsteenustega, nagu struktureeritud tooted, seotud nõudeid. Võimaliku huvide konflikti ärahoidmiseks keelatakse sõltumatutel nõustajatel ja portfellihooldajal teha või vastu võtta makseid kolmandatele isikutele või kolmandatelt isikutelt või saada muud rahalist tulu. Kõigi investeerimisühingute suhtes kehtestatakse üldjuhtimist ja juhtkonna vastutust käsitlevad eeskirjad.

## 3. Märkused ja tähelepanekud

3.1 Rahvusvaheliste Arvelduste Panga andmete järgi tõusis emiteeritud tuletisinstrumentide nominaalväärtus 601,046 triljoni dollarilt 2010. aasta detsembris 707,569 triljoni dollarile 2011. aasta juunis (BIS Quarterly Review, detsember 2011).

3.2 Uue ettepanekuga soovatakse suurendada turgude, eelkõige vähem reguleeritud turgude tõhusust, ausameelsust ja läbipaistvust, ning seega tugevdada investorite kaitset.

3.3 Viimasel 20 aastal on tehingute arv maailmaturul hüppeliselt kasvanud, mis on finantsturgude likviidsust märkimisväärselt suurendanud. Selle enneolematu kasvuga, mis on tingitud peamiselt lühiajalisest spekulatsioonist, ei ole kaasnenud ega seda ei ole toetanud vastav reaalmajanduse, tööturu ja palkade kasv. Komitee leiab, et määruse ettepanek on vajalik ja asjakohane, et selle abil taolist mõju turgudele piirata.

3.4 Finantsturgude esialgne ülesanne oli toetada majandusarengut ja vähendada teabe asümmeetriat, soodustades sellega ressursside tõhusat jaotust. Nagu juba öeldud, on kriis esile toonud häired turgude toimimises, sest turuosalisel ei ole tegutsenud infomajanduse loogika järgi, vaid on kasutanud finants- turge ainult lühiajalistel ja väga lühiajalistel spekulatiivsetel eesmärkidel.

3.5 Turgudel on seega olnud tohtul hulgal väga lühiajalist likviidust, samas kui on puudunud (ja puuduvad endiselt) stiimulid finantssektori asemel tööstussektori toetamiseks. Sellise käitumisega suurendatakse veelgi ebaloomulikku lõhet tööstus- ja finantssektori vahel, kus luuakse järjest läbipaistmatumaid, abstraktsemaid ja keerukamaid finantsinstrumente.

3.6 Spekulatsioon on osa turuloogikast ja turule kui sellisele omane, sest see tagab likviidsuse ja toob esile turumoonutused, samas on aga väga lühiajaline spekulatsioon majanduslikult ja sotsiaalselt mõtetu ja lisaks suurim finantsmulli tekitaja. Seetõttu on vaja praegust trendi muuta, pöörates investorite tähelepanu pigem reaalkasvule.

3.7 Kõnealusel kontekstis pakub määruse ettepanek kindlasti toimivaid meetmeid ja lahendusi, mis võimaldavad kõrvaldada süsteemi ilmseid puudusi ja tasakaalunihkeid.

3.8 Organiseeritud kauplemissüsteemi uues õigusraamistikus on kogu kauplemistegevuse suhtes kehtestatud selgemad tegevuseeskirjad. Portfellihooldusteenustele, väärtpaberitesse investeerimise alase nõustamisele ning finantstoodete pakkumisele kehtivad ranged nõuded. Uued sätted, millega kehtestatakse uusi kohustusi seoses juhtkonna vastutusega ja ettevõtete üldjuhtimise ülevaatamisega, nõuavad vahendajatelt äriühingu struktuuri olulist ümberkorraldamist. Komitee leiab, et kuigi uue süsteemiga kehtestatakse kohustused on kulukad, on nad vajalikud ja kooskõlas määruse eesmärkidega.

3.9 Määruse ettepanekuga võetakse kasutusele organiseeritud kauplemissüsteemid (ingl k *Organized Trading Facilities* (OTF)). Komitee pooldab seda sätet, kuna sellega on võimalik kaasata mitmesuguseid kauplemissüsteeme, mida eri vastaspoolel kasutavad. See süsteem aitab turgu tervikuna, kuna see aitab esile tuua mitmesuguste omavahel konkureerivate instrumentide pakutavaid võimalusi. Nende instrumentide kasutamisel tuleb siiski järgida „parimal viisil täitmise“ (ingl k *best execution*) põhimõtet.

3.10 Eeskirjad puudutavad ka pädevate asutuste volitusi, andes neile erivolitused klientidele tooteid ja teenuseid müüa, mis võib tõsiselt kahjustada investorite huve ja turu stabiilsust.

3.11 Pealegi ei kohaldata läbipaistvuse põhimõtet mitte ainult turgudele, vaid ka asutustele. Nimelt võivad pädevad asutused jagada kauplemise kohta teavet, hoides niimoodi ära võimalikud ja kardetavad turu kuritarvitamised. Komitee tunneb nende määruse ettepaneku aspektide üle väga suurt heameelt, kuna tegemist on otsustavate meetmetega investorite kaitse tugevdamiseks.

3.12 Autoriteetsete turuosaliste sõnul „on uued eeskirjad väga olulised: nad muudavad Euroopa finantsturgude struktuuri“. Näiteks tuleks mees pidada finantsturule omast süsteemset riski, mis kerkis hiljutises finantskriisis esile. Panga pankrott võib ohustada börsiväliste tehingute raames võetud kohustuste täitmist ja seega võib risk üle kanduda panga vastaspoolele ja teistele asutustele. Uute eeskirjadega vähendatakse börsivälisel turul vastaspoole riski. Määruse ettepanekuga piiratakse märkimisväärselt börsiväliste tehingute arvu.

3.13 Teine uue määruse eesmärk, mida komitee väga positiivseks peab, on kõigi börsiväliste tehingute kohta, mitte ainult keskse vastaspoole kaudu arveldatud tehingute kohta andmete kokku kogumine. Need andmed esitatakse järelevalveasutustele, kes saavad nii turu üle tõhusat järelevalvet teha. See ei ole praegu andmete puudumise tõttu võimalik. Kuid selles osas nähakse määruses ette avatud ning eelnevalt kehtestamata struktuur. Näiteks on turuosaliste või Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve ülesanne hiljem otsustada, millised tuletisinstrumentide liigid tuleb suunata keskele vastaspoolele. Seetõttu ei ole veel võimalik konkreetselt kindlaks teha, milliseid praeguseid tehinguid see puudutab.

3.14 Teine oluline aspekt on seotud sellega, et tulevases ELi määruses ei öeldaks, milline on tulevaste kesksete vastaspoole turu struktuur. Seetõttu võivad mõnes riigis olemasolevad struktuurid, nagu Itaalia börsi hüvitus- ja tagatisfond muutuda tugevamaks või tekib väike hulk üleeuroopalisi organeid. Need on ainult hüpoteesid. Määruses seda ei öeldaks. Konkreetsest valitud struktuurist olulisem on siiski rõhutada, kui oluline on see, kuidas korraldatakse riskijuhtimist ja kui tõhusad on järelevalvemehhanismid edaspidiste katastroofiliste tagajärgedega pankrottide ärahoidmiseks.

3.15 Lisaks peaks kauplemise standardimine, viies selle kesksete vastaspoole kontrolli alla, kulusid vähendama. Kauplemise koondamisel võib kahtlemata see mõju olla, kuid me ei saa selles kindlad olla. Ei ole kahtlust, et kui uusi eeskirju rakendatakse nõuetekohaselt, siis on võimalik paremini hinnata riske, mida laenuvahendajad on viimasel ajal tihti suurema müügihuru ja lühiajalise kasu saamise nimel alahinnanud.

#### 4. Mõned puudused

4.1 Üks muredest on seotud praeguse määruse kohaldamise kuludega, mida tundub olevat alahinnatud ja mida tuleb kanda ajal, mil olukord finantsasutustes on eeskirjade, tasuvuse ja kulude seisukohast juba pingeline. Finantsasutused peavad olema tõhusad ja majandust toetama, kuid nad peavad hoidma ka piisavat tuluprofiili. Võib karta, et need kulud kantakse vältimatult üle investoritele ja klientidele. Komitee leiab, et erakliente ja ettevõtteid, eelkõige VKEsid tuleks selle eest kaitsta.

4.2 Komisjoni sõnul on üheksanded nõuetele vastavusse viimise kulud 512–732 miljonit eurot, samas kui jooksvad kulud on 312–586 miljonit eurot. Tundub, et neid kulusid on alahinnatud. Näiteks on andmeedastusnõuete järgimiseks vajaliku tehnoloogilise infrastruktuuri loomise tegevuskulud vaieldavad, sest juba ainuüksi need kulud võivad kogusummat ületada. Komisjon on lõpuks korraldanud uuringu, mida komitee on ammu oodanud ja soovinud, et hinnata uute õigusakti ettepanekutega kaasnevate kogukulude üldmõju. Selleks, et hinnata määruse üldmõju ajalisest ja kulude perspektiivist, tuleks see uuring koostada ja avaldada nii peaaegu kui võimalik.

4.3 Kuna eeskirjade muutmine suurendab jätkuvalt kulusid ja muudab finantsasutuste toimimise keerukamaks, esitavad finantsasutused tõenäoliselt mõningaid olulisi küsimusi selle kohta, kas nad peaksid oma tegevuse mõnes valdkonnas katkestama või viima teise jurisdiktsiooni alla.

4.4 Kuigi paljud toetavad põhimõtet vähendada riske läbipaistvuse suurendamisega, peame me paremini mõistma, milline on eeskirjade üldmõju Euroopa konkurentsivõimele finantsteenuste maailmaturul.

4.5 Pealegi on uuest määrusest tuleneva läbipaistvuse suurenemisega seoses oluline küsida, kes saavad uutest meetmetest vahetut ja tegelikku kasu. Kindlasti saavad lisateabest kasu investeerimispangad ja riskikapitalifondid, kuid kas sama saab öelda komertsturgude kohta?

4.6 Komitee avaldab kahtlust, et anonüümseid kauplemisplatvorme (ingl k *dark pools*) rangelt piiravad eeskirjad võivad ohustada varahaldusettevõtete võimet oma klientide (peamiselt üksikisikute) jaoks parimal võimalikul viisil kaubelda.

4.7 Üks määruse ettepaneku eesmärkidest on finantsturge ühendada, ühtlustada ja integreerida. Jaainvestorid ei tunne tihti peale väga hästi asjaomasel turul nende käsutuses olevaid finantsinstrumente. Seetõttu toetab komitee ühelt poolt eri kauplemisplatvormide konsolideerimise põhimõtet, kuid samal ajal soovib komisjonil hakata suhteliselt ruttu edendama rahandusalase koolituse programme. Komitee leiab nimelt, et ilma investorite piisava ettevalmistuse ja teadlikkusega ei pruugita eesmärgiks seatud ühtlustamisega soovitud mõju saavutada.

4.8 Üks kõige olulisem uue määruse mõju on määrusega hõlmatud vara kategooriate laiendamine: eesmärk on see, et määrust kohaldataks lisaks aktsiatele ka kõigile teistele finantsinstrumentidele. Kui määruse eesmärk – noteeritud tuletisinstrumentidega arveldamisel tuginev konkurentsivõimeline kauplemine – saavutatakse, siis avaldab see turustruktuurile suurt mõju. Mõned fikseeritud intressiga turud, mis juba tegutsevad elektroonilistel kauplemisplatvormidel, võivad tõenäoliselt olla kõige kiiremini mõjutatud.

4.9 Määruse ettepaneku artiklis 40 on pikk ja põhjalik delegeeritud õigusaktide loetelu, mida komisjon võib vastu võtta. Need õigusaktid haaravad üsna palju valdkondi (et tuua vaid mõned näited: ostu- ja müügipakkumiste kindlaksmääramine, korralduste liik või maht, üksikasjad, mida reguleeritud turud ja investeerimisühingud peavad üldsusele iga finantsinstrumentide klassi osas avalikustama jne). Komitee pöörab tähelepanu küsimusele, kas määruse artikkel 40 on vastavuses ELi toimimise lepingu artikliga 290, mida muudeti ja täiendati Lissaboni lepinguga. Selle lepingu sätete kohaselt võidakse seadusandliku aktiga „komisjonile delegeerida õigus võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad, mis täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi“. Komitee leiab, et kui uurida, milliseid määruse ettepaneku osi saab delegeerida, siis peab ütlema, et need on olemuslikud, mitte tähtsusetud. Seega leitakse, et artiklis 40 nimetatud delegeeritud õigusaktide nimekirj on ülemäärane, liiga pikk ega ole kooskõlas ELi toimimise lepinguga.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Staffan NILSSON

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/109/EÜ (läbipaistvuse nõuete ühtlustamise kohta teabele, mis kuulub avaldamisele emitentide kohta, kelle väärtpaberid on lubatud reguleeritud turul kauplemisele) ja komisjoni direktiivi 2007/14/EÜ”**

KOM(2011) 683 (lõplik) – 2011/0307 (COD)

(2012/C 143/15)

Raportöör: **Paulo BARROS VALE**

30. novembril 2011 ja 15. novembril 2011 otsustasid nõukogu ja Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 50 ja 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/109/EÜ (läbipaistvuse nõuete ühtlustamise kohta teabele, mis kuulub avaldamisele emitentide kohta, kelle väärtpaberid on lubatud reguleeritud turul kauplemisele) ja komisjoni direktiivi 2007/14/EÜ”*

COM(2011) 683 final – 2011/0307(COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 1. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 232, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 11.

## 1. Kokkuvõte ja järeldused

1.1 Ettepanek läbipaistvusdirektiivi muutmiseks on osa ulatuslikumast meetmete paketest, mis moodustavad komisjoni algatuse eesmärgiga parandada kapitalile ligipääsu väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEde) jaoks. Samuti nähtub sellest soov taastada investorite usaldus ja tagada, et turule pakutakse asjakohase kvaliteediga teavet. Kõnealune ettepanek põhineb konsultatsiooniettevõtte Mazars koostatud sõltumatu aruande soovitusel, konsulteerimisel huvitatud isikutega ja nende märkustel, komisjoni 2010. aasta mai aruandel ja iga esitatud valikuvõimaluse mõjuhinnangul. Komitee nõustub sellest tulenevalt ettepaneku eesmärkide ja sisuga, ent tunneb vajadust tuua välja mõned arutamist vajavad küsimused.

1.2 Kavandatavad muudatused, mis peaksid muutma turu väikeste ja keskmise suurusega emitentide jaoks atraktiivsemaks, kehtivad üldiselt. Lihtsustamise kõige märkimisväärsem mõju ei avalduks seega mitte niivõrd tegelikule sihtrühmale, vaid pigem turul tegutsevatele suurtele ettevõtetele. Vähesed näevad läbipaistvusdirektiivi nõudeid takistusena väikeste ja keskmise suurusega emitentide turule sisenemisele, nii et ei ole tingimata kindel, et kõnealune lihtsustamine on määrav tegur nende otsuste langetamisel ja et sellel on märkimisväärne mõju turu VKEde jaoks atraktiivsemaks muutmisele. Ent kuna kõnealune lihtsustamine ei ohusta sidusrühmade hinnangul turu usaldusväärset ega investorikaitset, on selle majanduslik mõju – ehkki tõenäoliselt tuntavam suuremate äriühingute puhul – lõppkokkuvõttes teatud määral tunda ka VKE puhul. Sellest tulenevalt on see oluline seda tüüpi äriühingute jaoks, mis on Euroopa ettevõtluse struktuuris kõige rohkem esindatud.

1.3 Juba alates 2004. aastast on kord kvartalis avaldatavad aruanded olnud tuline aruteluküsimus, millel on vastaseid ja mida komitee soovitas ettevaatlikult käsitleda. Avaldamise

kohustuslikuks muutmise puudused, mida tookord esile tõsteti, on leidnud kinnitust (sealhulgas teabe kvantiteedi suurenemine, ent mitte kvaliteedi paranemine, suured finants- ja alternatiivkulud, lühiajalise lähenemisviisi rakendamine, mille tingis vajadus turul tulemusi saavutada, strateegilisema ja pikaajalise nägemuse asemel). Survet lühiajaliste tulemuste tagamiseks võib pidada üheks praeguse kriisi põhjustest, kuna finantssektoril lasub igas kvartalis surve avaldada tulemusi, mis ületavad alati varasemaid. Kuna nõutavat ja soovitatavat läbipaistvust ei ohustata ning olulise teabe avaldamine tagatakse prospekti ja turu kuritarvitamise direktiivide järgimise kaudu, toetab komitee avaldamiskohustuse kaotamist. Sellega tagatakse, et turg otsustab ise, kui palju teavet on vaja.

1.4 Mõned on toonud välja aruannete jutustava osa keerulise kui põhilise teguri, mis tekitab alternatiivkulusid ja samuti teisi kulusid, mis tulenevad ettevõtteväliste ekspertide kasutamisest valdkonnas. Ehkki pole tagatud, et kulude vähendamise aspektist saadakse tänu Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) koostatavatele mallidele märkimisväärset kasu, võiks algatus kaasa tuua teatud sääste VKEde jaoks, kes ei peaks enam aruannete sisu koostamiseks ettevõtteväliseid asutusi palkama. Samuti tasub rõhutada, et raske on koostada malle, mis vastaksid kõigile võimalikele olukordadele, mis omakorda võib kaasa tuua osa edastatava teabe lihtsustamise või koguni osa olulise teabe avaldamata jätmise, kuna see ei ole mallis hõlmatud.

1.5 Nende finantsinstrumentide lai defineerimine, mille suhtes kehtib teatamise nõue, tõestab soovi uuendada turuinnovatsiooni eeskirju ja seega jälgida arenguid hoolikalt. See muudatus viib läbipaistvusdirektiivi vastavusse Ühendkuningriigis ja Portugalis juba vastuvõetud ning teistes ELi riikides ja mujal maailmas ettevalmistamisel olevate meetmetega. Ka



Prantsusmaal tehti sellealase õigusakti algatus, ent see osutus ebapiisavaks. Ehkki hirm, et turg „ujutatakse üle” ebavajaliku teabega, võib olla teatud määral põhjendatud, on kogemus nendes riikides, kus eeskirjades juba sedalaadi teatamist nõutakse, selle hirmu ümber lükanud ning paljud sidusrühmad soovivad võtta õppust Ühendkuningriigi kogemusest antud valdkonnas.

1.6 Euroopa teabemehhanismi loomisega seoses soovib komitee juhtida tähelepanu asjaolule, et olemasolevate riiklike andmebaaside integreerimine võib olla problemaatiline nende kasutatavate tehnoloogiate ühildamatuse tõttu. Ehkki paljud huvitatud isikud toetavad selle mehhanismi loomist, eelkõige seoses investoritele ja analüütikutele suunatud teabega, on vaja hinnata mehhanismi käivitamise ja ülalpidamise kulude ja tulude suhet. Sellegipoolest on tegemist olulise meetmega, mis aitab ühtset turgu edasi arendada.

1.7 Mis puutub direktiivi artikli 6 uuesti sõnastamise seoses nõudega avaldada teavet valitsustele tehtavatest maksetest, soovib komitee selle sätte kohaldamisala laiendada. Mäetööstuses või ürgmetsade raietööstuses tegutsevate emitentide maksete avalikustamine on kahtlemata oluline, ent kõnealuse artikli sõnastus võiks olla jõulisem ja hõlmata eraõiguslikele ühingutele mõõnduste tegemist seoses üldist huvi pakkuvate tegevustega, näiteks transpordi, telekommunikatsiooni, energeetika ja hasartmänguvõrgustikega, kas lihtsalt kehtestades vastavaid mõõnduseid või luues avaliku ja erasektori partnerlusi. Mis tahes sedalaadi tehingud riigiasutustega tuleks avalikustada riigi- ja projektipõhiselt. Kuna meetme eesmärk on muuta valitsused oma kogutavate tulude kasutamise eest vastutavaks, ei tohi praeguses direktiivis hõlmatud maksete hulgas tähelepanuta jätta summased, mida nende summade kõrval makstakse seoses riigi infrastruktuuri- ja ressursikasutust puudutava muu tegevusega.

1.8 Sanktsioonide osas on komitee seisukohal, et lisaks kavandatavatele sanktsioonidele ülempiiri kehtestamisele on vaja seada ka alampiirid tagamaks, et rikkujad ei jääks karistusest ja et sanktsioonidel oleks pärssiv mõju ja need karistaksid tegelikult õigusvastast käitumist, samas ühtlustades eri liikmesriikide tavasid.

1.9 Praegust raamistikku arvestades on järsk nõudluse kasv ebatõenäoline, ent tasub lihtsalt märkida, et läbipaistvusdirektiivi eeskirjade lihtsustamise ettepanek koos teiste kavandatavate ettepanekutega turu atraktiivsemaks muutmiseks võib viia tehingute arvu suurenemiseni, mille mõju turu toimimisele ei ole veel arvesse võetud. Samal ajal võib VKEdele suurema tähelepanu pööramine ja turu investorite jaoks atraktiivsemaks muutmine tuua välja vajakajäämised praeguses tarbijahariduses, mis takistab neid kättesaadavat teavet mõistmast ja seega teadlikke otsuseid tegemast.

## 2. Ettepaneku taust

2.1 Kooskõlas läbipaistvusdirektiiviga (direktiiv 2004/109/EÜ) <sup>(1)</sup> esitas Euroopa Komisjon teabearuande direktiivi rakendamise kohta aastatel, mil see jõus oli. Aruande järel-

dustes rõhutatakse, et suurem osa huvitatud isikutest peab direktiivi nõudeid turu asjakohase ja tõhusa toimimise jaoks oluliseks.

2.2 Praegune ettepanek direktiivi muutmiseks esitatakse viisil, milles võetakse arvesse komisjoni poliitilist prioriteeti parandada õigusraamistikku väikeste ja keskmise suurusega emitentide jaoks ja nende ligipääsu kapitalile. Samuti soovitakse sellega muuta noteeringu saanud VKEdele kehtestatud kohustused proportsionaalsemaks ja tagada investorikaitse samal tasemel. Veel peaks läbipaistvusdirektiivi läbivaatamisega tagatama äriühingutes oluliste majanduslike omandamiste läbipaistvus, investorite kindlustunne ja suurem keskendumine pikaajalistele tulemustele, tagades seeläbi finantsstabiilsuse. Jõupingutused korraldatud teabele juurdepääsu parandamiseks liidu tasandil peaks ka suurendama Euroopa väärtpaberiturude funktsionaalset integreeritust ja muutma väikesed ja keskmise suurusega noteeritud äriühingud piiriülesele paremini nähtavaks.

2.3 Tasub märkida, et kõnealune muutmise ettepanek põhineb konsultatsiooniettevõtte Mazars läbiviidud sõltumatul uuringul, mille eesmärk oli pakkuda kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid tõendeid komisjoni poolt Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatud aruande toetuseks, mis on koostatud kooskõlas seda käsitleva direktiivi artikliga 33. Samuti on arvesse võetud Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) ja Euroopa väärtpaberiturude eksperdirühma (ESME) avaldatud aruandeid.

2.4 Välja tuuakse kaks parandamist nõudvat valdkonda: kuna direktiivi lähenemisviis põhineb minimaalsel ühtlustamisel, võimaldab see liikmesriikidel võtta vastu piiravaid meetmeid, mis muudavad rakendamise keerulisemaks ja suurendavad kulusid; samuti ei kavandata VKEde jaoks leebemaid meetmeid. Meie hinnangul pärsiksid need tegurid VKEde soovi turule tulla. Vaja on täpsustada mõnda direktiivis sisalduvat definitsiooni ning samuti kasutada sidusamalt ja selgitada teatud termineid, millel on sarnane tähendus. Veel rõhutatakse aruandes, et vaja on parandada teavitamise eeskirju.

2.5 Hinnati välja pakutud eri valikuvõimaluste mõju ning jõuti järgmistele otsusteni.

2.5.1 Üks võimalus korrapäraselt avaldatava finantsteabe avaldamise sageduse ja ajastuse paindlikumaks muutmiseks eelkõige VKEde jaoks on kaotada kõigi noteeritud ettevõtete kohustus esitada kord kvartalis finantsaruandeid. Ehkki pakutud lahenduse eesmärk on lihtsustada menetlusi VKEde jaoks, ei tehta selles mingit vahet meetmes hõlmatud ettevõtete vahel, et mitte tekitada kahetisi standardeid, mis võiksid investoreid segadusse ajada. Loodetakse, et selle meetmega kaasnevad väikesemad kulud ja suurem keskendumine pikemaajalistele eesmärkidele tänu sellele, et kaob surve esitada tulemusi kord kvartalis. Investorikaitse seeläbi ei kannata, kuna prospekti direktiiv ja

<sup>(1)</sup> ELT L 390, 31.12.2004, lk 38-57, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus: ELT C 80, 30.3.2004, lk 128.

туру kuritarvitamise direktiiv jäävad endiselt kohustuslikuks, tagades selle, et väärtpaperite hinda mõjutada võiv teave oluliste sündmuste ja/või asjaolude kohta avaldatakse turule.

2.5.2 VKEde finantsaruannete jutustava osa lihtsustamiseks vastuvõetud lahendus seisneb taaskord valikuvõimaluse kohaldamises kõigile ettevõtetele ja nõuaks ESMAlt nende dokumentide mittesiduvate mallide koostamist. Samuti loodetakse, et lisaks väiksematele kuludele saavutatakse teatud võrreldavus investori-tele suunatud teabes ja et VKEde piiriülene nähtavus paraneb.

2.5.3 Selleks, et kaotada lüngad hääleõigusliku olulise osaluse avaldamise korras, tehakse ettepanek hõlmata kõiki instrumente, millel on sarnane mõju aktsiaosalusega ja õigusega omandada aktsiaid.

2.5.4 Selleks, et kaotada erinevused hääleõigusliku olulise osaluse avaldamise korras, on valikuvõimalus nõuda aktsiaosaluse summeerimist nende finantsinstrumentidega, mis annavad juurdepääsu aktsiatele, sealhulgas rahas arveldatud tuletisinstrumentid.

2.6 Peamised kavandatud muudatused, mille eesmärk on kas lihtsustada VKEde ligipääsu turule või selgitada direktiivi teksti, on järgmised.

2.6.1 Kolmanda riigi emitentidele, kes ei ole valinud oma päritoluliikmesriiki kolme kuu jooksul, määratakse vaikimisi päritoluliikmesriik.

2.6.2 Tühistatakse nõue avaldada tegevuse vahearuanded ja/või kvartaalsed aruanded.

2.6.3 Laiendatakse nende finantsinstrumentide definitsiooni, mille suhtes kehtib teatamise nõue.

2.6.4 Olulistest osalustest teatamise jaoks summeeritakse aktsiate ja finantsinstrumentide osalused. Sellegipoolest on liikmesriikidel jätkuvalt lubatud kehtestada läbipaistvusdirektiiviga ettenähtust madalamad riiklikud piirmäärad olulisest osalusest teatamiseks, võttes arvesse iga turu konkreetseid iseärasusi ja kui seda on vaja piisava läbipaistvuse tagamiseks selles valdkonnas.

2.6.5 Komisjonile antakse delegeeritud volitused võtta vastu ESMA koostatud regulatiivsed tehnilised standardid seoses korraldatud teabele ELi tasandil ligipääsuks vajalike tehniliste nõuetega, et tõhustada ligipääsu finantsteabele ja kaotades seega vajaduse 27 eri riigi andmebaasi läbivaatamise järele. Eesmärk on luua korraldatud teabe ELi mehhanism.

2.6.6 Kehtestatakse nõue avaldada äriühing kas individuaalselt või konsolideeritult valitsustele tehtud maksed alati, kui küsimus puudutab loodusvarade kasutamist.

2.6.7 Suurendatakse pädevate asutuste volitusi sanktsioonide määramiseks, kusjuures kehtestatakse kohustus mis tahes rikkumise eest määratud sanktsioonide ja meetmete avaldamiseks.

### 3. Ettepanekus tõstatatud küsimused

3.1 Läbipaistvuse direktiivi muutmise üks eesmärk on aidata muuta reguleeritud turud väikeste ja keskmise suurusega emitentidele atraktiivsemaks, mis on määrava tähtsusega turu arengu ja kasvu jaoks. Läbipaistvusdirektiivi kavandatud muudatused kujutavad endast seega positiivset algatust, mis võimaldab lihtsustada teatud menetlusi, seadmata samas ohtu sellise teabe kvaliteeti, mis on oluline investorite otsuste ja turuanalüütikute hinnangute jaoks. Need lihtsustused avaldavad kahtlemata positiivset mõju kõigi noteeritud äriühingute kuludele, ent nende mõju VKEdele võiks olla suurem.

3.2 Vaatamata lihtsustamisele on sellele sektorile praegu ja edaspidi iseloomulik, et selle eeskirju ja keelekasutust on tarbijatel raske mõista. Ehkki üldsusele on keeruline selles valdkonnas ulatuslikku koolitust pakkuda, on tarbijakaitse äärmiselt oluline, kuna see aitab ennetada tarbijate eksitusse viimist tehnilisest keelekasutusest, seda tänu järelevalveasutuste ja valitsuste pakutavale haridusele ja teabele. Sellest tulenevalt peaks see olema üks valdkond, mida tulevastest meetmetes kaaluda.

3.3 Teabe tõlgendamise lihtsustamiseks ja teabe võrreldavaks muutmiseks võivad ettepanekus esitatud jutustava osa mallid olla kasulikud. Ehkki mallide koostamine on keeruline küsimus ning on oht, et sisu lihtsustatakse liigselt ja et mallid ei kata kõiki olukordi, võib nende kasutamine aidata kulusid vähendada, eelkõige VKEde jaoks. Mallid võivad koguni aidata tarbijatel andmeid tõlgendada.

3.4 Tasub rõhutada vajadust kaotada kord kvartalisi aruannete avaldamise kohustus. Turul valitseva lühiajalise lähenemisviisi vastu võitlemine, mis on suures osas kõnealuse meetme ülesanne, on turu jätkusuutliku arengu jaoks määrava tähtsusega. Ainult pikaajaline lähenemisviis võib toetada innovatsiooni, mis on jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu – mis on mõlemad strateegia „Euroopa 2020” prioriteedid – põhitegur.

3.5 Selliste instrumentide definitsiooni laiendamine, mille suhtes kehtib teatamise nõue, on läbipaistvusdirektiivi muudatuste keskne punkt. Finantssektori innovatsiooniga on kaasnenud uut tüüpi finantsinstrumentide loomine, mille jaoks tuleb luua läbipaistvust käsitlev raamistik. Loodetakse, et need muudatused aitavad kaotada lünki hääleõigusliku olulise osaluse ja aktsiakapitalis olulise osaluse avaldamise korras ja tagavad seega, et investorid ei loo vaikimisi seltsinguid ega teavita olulistest osalustest turule ilma eelneva hoiatusega, nagu on juba juhtunud.

3.6 Eesmärk luua korraldatud teabe jaoks ühtne Euroopa teabe säilitamismehhanism ELi tasandil on kõrgelehnuline ja selle poole tuleks püüelda. Tegemist oleks kahtlemata

väärtusliku vahendiga ühtse turu süvendamiseks. Arvesse tuleks aga võtta seda tüüpi vahendi käivitamise ja ülalpidamise kulude ja tulude suhet.

3.7 Läbipaistvusdirektiiv hõlmab nüüd mäetööstuse emiten-tide makseid valitsustele riikides, kus nad tegutsevad. See komis-joni ettepanek on uuenduslik ja sellega püütakse näidata finants-mõju, mida äriühingu tegevus avaldab vastuvõtvale riigile, suurendades seega läbipaistvust. Komitee usub kindlalt, et direk-tiiv võiks olla veelgi jõulisem, kui laiendada seda avaldamis-kohustust summadele, mida makstakse seoses üldist huvi pakku-vate tegevustega, mille puhul on eraõiguslikele ühingutele kehtestatud mõõndus. Need summad võivad olla märkimisvää-rsed, eelkõige mõõnduste puhul transpordi, telekommunikat-siooni, energeetika ja isegi hasartmängu sektoris.

3.8 Ettepanekuga muudetakse ka sanktsioonide süsteemi, suurendades pädevate asutuste volitusi kasutada lisaks mitmeid vahendeid, nagu näiteks hääleõiguse peatamise ja sanktsioonide avaldamise õigus. Tasub rõhutada, et ehkki finantskaristustele

on seatud ülempiirid, puuduvad neil alampiirid. Selliste piiride seadmisel võiks täiendavalt olla märkimisväärne hoiatav mõju.

3.9 Eeskirjade lihtsustamine ja sellest tulenevalt turu atrak-tiivsemaks muutmine – nagu on eesmärk – võiks viia tehingute arvu suurenemiseni, ent pole teada, milline võiks mõju olla tavatoimingutele näiteks väärtpaberibörsidel või reguleerivates asutustes, kes loodetavasti suudavad tehingute arvu järsu tõusuga toime tulla.

3.10 Ehkki see ei ole otseselt seotud läbipaistvusdirektiiviga, soovib komitee kasutada võimalust, et tõsta esile ühte peamist turu laiendamise takistust, milleks on väärtpaberibörside kehtes-tatud kõrged tasud. Nimelt näevad äriühingud mitte ainult äriühingu noteerimisega kaasnevat, vaid ka turul püsimisega seotud iga-aastaseid kulusid – mis on mõlemad märkimisväärsed – noteerimise negatiivse stiimulina. Sellest tulenevalt oleksid meetmed selles valdkonnas äärmiselt kasulikud ettevõtetele, kes selle otsuse langetavad.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1081/2006”**

KOM(2011) 607 (lõplik) – 2011/0268 (COD)

(2012/C 143/16)

Raportöör: **Xavier VERBOVEN**

Kaasraportöör: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

27. oktoobril 2011 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu ja 25. oktoobril 2011 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1081/2006”

COM(2011) 607 final – 2011/0268 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 25. jaanuaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 487. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 217, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 7.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning solidaarsuse põhimõtted on sedastatud asutamislepingutes ning need on rahvaste, kodanike ja piirkondade integratsiooni kaks kõige tähtsat sammu. Euroopa Sotsiaalfond (edaspidi sotsiaalfond) kui Euroopa põhiline finantsvahend inimressurside toetamiseks aitab jätkuvalt kaasa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse saavutamisele, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 162.

1.2 Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus peab olema jätkuvalt Euroopa 2020. aasta strateegia keskmes. Ka kõiki kodanikuühiskonna osalisi, sh vabatahtliku töö tegijaid tuleb tunnustada kui olulisi tegureid Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamisel, asjaolu, mida toetatakse ka nõukogu 3. oktoobri 2011. aasta järeldustes<sup>(1)</sup>.

1.3 Komitee toetab seda, et vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 10 peaks sotsiaalfondist rahastatavate prioriteetide elluviimine aitama võidelda diskrimineerimisega soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel ning toetama ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist tulenevate kohustuste täitmist muu hulgas seoses hariduse, tööhõive ning juurdepääsetavusega.

1.4 Euroopa Sotsiaalfond peab olema eelistatud vahend Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide elluviimiseks, eelkõige tööhõive, hariduse, sotsiaalse kaasatuse ja vaesuse vastu võitlemise eesmärkide puhul. Fond peab toetama liikmesriikide poliitikat koostöösuuniste ja riiklike reformikavade raames. Komitee leiab, et riiklikud reformikavad peaksid muu hulgas sisaldama kõige haavatavamate ühiskonnarühmade, nt noorte, naiste, sisseerandajate, pikaajaliste töötute, eakate, puuetega inimeste (et riiklikud reformikavad täidaksid ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist tulenevaid kohustusi) ja rahvusvähemuste sotsiaalse kaasatusega seotud eesmärke, aga ka vahe-eesmärke Euroopa 2020. aasta strateegias sätestatud põhieesmärgi – vaesuses olevate inimeste arvu vähendamine 2020. aastaks 20 miljoni võrra – saavutamiseks.

1.5 Euroopa Sotsiaalfondi prioriteet on ja peab ka edaspidi kõikides ELi piirkondades olema eelkõige kõige haavatavamate ühiskonnarühmade – noorte, naiste, sisseerandajate, pikaajaliste töötute, eakate, puuetega inimeste ja rahvusvähemuste – tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse edendamine (eelkõige tööhõive kaudu). Vähemalt 40 % kõigist sotsiaalfondi vahenditest igas liikmesriigis tuleb eraldada temaatilise eesmärgi „tööhõive ja tööjõu liikuvuse parandamine” saavutamiseks.

1.6 Komitee pooldab rõhuasetust sotsiaalsele innovatsioonile ja võimalusi toetada projekte sotsiaalrajatuse, sotsiaalse ettevõtluse ja sotsiaalsete ettevõtete valdkonnas.

<sup>(1)</sup> Tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervishoiu ja tarbijaküsimuste nõukogu 3114. kohtumine Luksemburgis 3. oktoobril 2011, punkt 12.

1.7 Investeeringute suurendamine taristute, piirkondliku konkurentsivõime ja ettevõtete edendamise peab käima koos jätkusuutlike töökohtade loomist toetavate meetmetega, mis on seotud tööturupoliitika, hariduse ja koolituse, sotsiaalse kaasatuse, töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemisvõime ning haldussuutlikkusega.

1.8 Euroopa tööhõivestrateegia ning ELi sotsiaalse kaasatuse poliitika peab olema taas Euroopa Liidu prioriteetide keskmes ning rohkem rahalisi vahendeid tuleb eraldada selleks, et luua rohkem ja paremaid töökohti.

1.9 Komitee leiab, et ühine strateegiline raamistik vastab Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidest tulenevatele investeerimisprioriteetidele, sest selles määratletakse avatuma ja juurdepääsetavama tööturu pakutavad võimalused, eelkõige tööturul kõige enam tõrjutud inimeste (nt noorte, naiste, siserändajate, pikaajaliste töötute, eakate, puuetega inimeste, rahvusvähemuste jt) jaoks.

1.10 Komitee toetab sotsiaalfondi panust muudesse Euroopa 2020. aasta strateegia prioriteetidesse: teadustegevus ja innovatsioon, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavus ja kasutatavus, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete konkurentsivõime suurendamine, keskkonna kaitsmine, üleminek vähese CO<sub>2</sub>-heitega majandusele ja ressursside säästev kasutamine.

1.11 Komitee toetab temaatilist kontsentratsiooni ja vastastikut täiendavust muude olemasolevate rahastamisvahenditega, et saavutada piisav ja nähtav mõju.

1.12 Komitee toetab ettepanekut, et vähemalt 20 % kõigist sotsiaalfondi vahenditest eraldatakse temaatilise eesmärgi „sotsiaalse kaasatuse edendamine ning vaesuse vastu võitlemine“ saavutamiseks, sest sellega soovitakse kaasata enim tõrjutud inimesed tööturule.

1.13 Partnerluspõhimõtte, mis kaasab majandus- ja sotsiaalpartnereid ning selliseid kodanikuühiskonda esindavaid organisatsioone nagu keskkonnapartnereid, valitsusväliseid organisatsioone ning asutusi, mis edendavad võrdseid võimalusi ja mitte-diskrimineerimist, on struktuurifondide ja eelkõige Euroopa Sotsiaalfondiga seotud meetmete asjakohase toimimise põhitagatis.

1.14 Partnerluspõhimõtte elluviimist käsitlevas Euroopa tegevusjuhendis tuleb selgitada ja määratleda eri tasanditel tegutsevate partnerite rolli ning selgitada, et kuigi sotsiaaldialoog on sotsiaalpartnerite ainupädevuses, peab kõigile partneritele, kes

on loetletud fondide ühissätteid käsitleva määruse<sup>(2)</sup> ettepaneku artiklis 5, olema tagatud juurdepääs fondide elluviimise eri etappidele, sh rakenduskavade kujundamisele ja elluviimisele, ning neile tuleb anda nende osalemise tagamiseks piisavalt rahalisi vahendeid.

1.15 Komitee ei nõustu sugugi komisjoni ettepanekuga kehtestada stabiilsus- ja kasvupaktiga seotud struktuurifondidele finantsantsioonid ning -stiimulid.

1.16 Ainult struktuurifondidest ei piisa kriisile vastuseisimiseks. Euroopa vajab teistsugust majandusjuhtimist, mille keskmes asetseb vastutustundlikkus ning mis püüdleb kasvu ja konkurentsivõime poole, soodustab investeerimist inimressursidesse ning edendab õiglust, ühtekuuluvust ning solidaarsuse ja sotsiaalse kaasatuse põhimõtteid. ELi eelarvet tuleb nende põhimõtete järgi reformida.

1.17 Euroopa Sotsiaalfondile eraldatud eelarve tuleb hoida vähemalt samal tasemel kui eelmisel programmitöö perioodil. Fond peaks ühtlasi toetama kodanikuosalust, kodanikuühiskonda ja Euroopa ühiste väärtuste levitamist.

## 2. Taust: ELi mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekud ja ühtekuuluvuspoliitika 2014.–2020. aastal

2.1 Uue poliitilise raamistiku eelolevaks kümnendiks ehk Euroopa 2020. aasta strateegia kinnitas Euroopa Ülemkogu 17. juunil 2010.

2.2 Komisjon tutvustas 29. juunil 2011 ettepanekut „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve“, milles sätestatakse ELi uus finantsperspektiiv aastateks 2014–2020.

2.3 6. oktoobril 2011 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud struktuurifondide, kaasa arvatud Euroopa Sotsiaalfondi kohta.

2.4 Nende ettepanekute üle on kodanikuühiskonna ja sidusrühmadega ulatuslikult konsulteeritud. Konsultatsioon lõppeb aasta lõpuks. 2012. aasta jaanuaris avaldab komisjon viimased ettepanekud ühise strateegilise raamistiku kohta, mis esitatakse Euroopa Parlamendile, nõukogule, Regioonide Komiteele ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele.

2.5 Mis puudutab täpsemalt sotsiaalfondi tulevikku, siis komitee võttis 15. märtsil 2011 vastu arvamuse „Euroopa Sotsiaalfondi tulevik pärast 2013. aastat“<sup>(3)</sup>. Tuleks analüüsida, kas käesolevas arvamuses käsitletud peamised punktid on kirjas sotsiaalfondi tulevikku käsitlevas määruse ettepanekus.

<sup>(2)</sup> COM(2011) 615 final.

<sup>(3)</sup> ELT C 132, 3.5.2011, lk 8–14.

2.6 Majanduslik taust: uue finantsperspektiivi asjakohasel analüüsimisel ei saa jätta tähelepanuta üldist tausta selliste probleemidega nagu globaliseerumine, demograafilised muutused ja rändevood ning eelkõige sügav majanduskriis, mis on täielikult muutnud põhimõtteid, millele Euroopa 2020. aasta strateegia tugines. Seetõttu on esmatähtis, et investeringute suurendamine taristute, piirkondliku konkurentsivõime ja ettevõtete, kuid eelkõige VKEde ja sotsiaalmajanduse ettevõtete edendamisse käiks koos jätkusuutlikku töökohtade loomist toetavate meetmetega, mis on seotud tööturupoliitika, hariduse ja koolituse, sotsiaalse kaasatuse, töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemisvõimega.

2.7 Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärgid ja vahendeid, mis on üldjoontes head, tuleb paremini suunata ja uue olukorraga kohandada. Seda tuleks teha reguleeritud ja kaasava tööturu raames, mis pakuks Euroopa kodanikele, kuid eelkõige neile, kes on tööturul enim tõrjutud (nt noored, naised, siserändajad, pikaajalised töötud, eakad, puuetega inimesed, rahvusvähemused jt) võimalusi leida stabiilne ja heade töötingimustega töö, mis vastab nende omandatud teadmistele.

2.8 Sotsiaalfondi rahalistele vahenditele juurdepääsu rakendamist ja praktilisi aspekte tuleb oluliselt parandada. Need parandused seisnevad eelkõige bürokraatia vähendamises enne rakenduskaava elluviimist ja selle vältel, muutes rahalistele vahenditele juurdepääsu menetlused paindlikumaks, kiirendades eriti maksete süsteemi, et muuta programmide elluvijate finantskulud minimaalseks, ja lihtsustades arveldusmenetlusi ja kontode korrigeerimise menetlusi; muu hulgas tuleks kohaldada realistlikult, kuid laiemalt ühtsete maksumäärade põhimõtet.

2.9 Komitee leiab, et ühine strateegiline raamistik vastab Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidest tulenevatele investimisprioriteetidele, sest selles määratletakse avatuma ja juurdepääsetavama tööturu pakutavad võimalused, eelkõige tööturul enim tõrjutud inimeste (nt noorte, naiste, siserändajate, pikaajaliste töötute, eakate, puuetega inimeste, rahvusvähemuste jt) jaoks. Üldiseid toetusi peaks kasutama rohkem selleks, et väikesed valitsusvälised organisatsioonid saaksid fonde lihtsamini kasutada.

2.10 Euroopa Sotsiaalfond peab olema eelistatud vahend Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide elluviimiseks, eelkõige tööhõive, hariduse, sotsiaalse kaasatuse ja vaesusega võitlemisega seotud eesmärkide puhul. Fond peab toetama liikmesriikide poliitikat koostöösuuniste ja riiklike reformikavade raames. Komitee leiab, et riiklikud reformikavad peaksid sisaldama kõige haavatavamate ühiskonnarühmade, nt noorte, naiste, siserändajate, pikaajaliste töötute, eakate, puuetega inimeste (et riiklikud reformikavad täidaksid ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist tulenevaid kohustusi) ja rahvusvähemuste sotsiaalse kaasatusega seotud eesmärgid, aga ka vahe-eesmärgid Euroopa 2020. aasta strateegias sätestatud põhieesmärgi – vaesuses olevate inimeste arvu vähendamine 2020. aastaks 20 miljoni võrra – saavutamiseks.

2.11 Euroopa Sotsiaalfond peaks ühtlasi toetama kodanikuosalust, kodanikuühiskonda ja Euroopa ühiste väärtuste levitamist.

### 3. Üldmärkused sotsiaalfondi tulevikku käsitleva määruse ettepaneku kohta

3.1 ELi eelarvet tuleb suurendada, eelkõige peatükkides, mis toetavad majanduskasvu, sotsiaalset ühtekuuluvust, innovatsiooni (sh sotsiaalset innovatsiooni) ja säästvat arengut riigi ja piirkonna tasandil.

3.2 Komitee leiab, et komisjoni ettepaneku täitmisel ELi kogueelarve igal juhul väheneks, hoolimata finantstehingute maksu võimalikust kasutuselevõtmisest ja Euroopa Sotsiaalfondi suurendamisest.

3.3 Nagu praeguselgi programmitöö perioodil, saaksid piirkonnad nende majandusarengu taseme järgi diferentseeritud toetust. Samas ei tohiks seda taset mõõta ainult SKP järgi elaniku kohta. Tuleb arvestada ka muid kriteeriume, sh töötuse, tööhõive ja aktiivsuse määra, oskuste taset, vaesuse, heaolu ja sotsiaalse kaasatuse määra ning koolist väljalangejate protsenti.

3.4 Komitee nõustub ettepanekuga võtta kasutusele uus üleminekupiirkondade kategooria nende piirkondade jaoks, mille keskmine SKP elaniku kohta on 75–90 % ELi keskmisest, tingimusel et see ei vähenda kõige vaesematele piirkondadele antavaid vahendeid. Arvestades tööturul enim tõrjutud rühmade (pikaajalised töötud, noored, naised, siserändajad, eakad, puuetega inimesed ja rahvusvähemused) haavatavatust, peaks nende tööhõivet soodustavaid meetmeid saama rahastada sõltumata nende piirkonna kategooriast.

3.5 Struktuurifondid on põhivahendid piirkondade arengutaseme ühtlustamiseks ning mahajäämuse vähendamiseks kõige ebasoodsamates piirkondades ja ühiskonnarühmades, ja seda strateegia raames, mille eesmärk on viia ellu sellised prioriteedid nagu arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv liikmesriikides, piirkondades ja aladel.

3.6 On ilmselge, et praeguse majanduskriisi ajal peab Euroopa tööhõivestrategia olema taas Euroopa Liidu prioriteetide keskmes ning tuleb anda rohkem rahalisi vahendeid selleks, et luua rohkem ja paremaid töökohti.

3.7 Komitee on seisukohal, et Euroopa Sotsiaalfond on eelistatud vahend, mis võimaldab ELi sotsiaalpoliitika elluviimist toetada, eelkõige tööhõive, hariduse, sotsiaalse kaasatuse ja vaesusega võitlemisega seotud poliitika puhul, ning et sotsiaalfond peab seda esmatähtsat rolli Euroopa 2020. aasta strateegias hoidma.

3.8 Sotsiaalfond ei tohi piirduda tööhõivesuuniste elluviimisega nii, nagu need on praegu kindlaks määratud. Samuti tuleb suurendada sotsiaalfondi rolli sotsiaalmeetmete kava<sup>(4)</sup> elluviimisel.

3.9 Sotsiaalfond peaks toetama nii liikmesriikide poliitika-meetmeid riiklike reformikavade raames kui ka aitama saavutada muid Euroopa 2020. aasta strateegia olulisi prioriteete: suuremad investeeringud teadustegevusse ja innovatsiooni, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete konkurentsivõime suurendamine, üleminek vähese CO<sub>2</sub>-heitega majandusele ja ressursside säästev kasutamine.

3.10 Praeguses erandlikus olukorras peab sotsiaalfond erandlikult keskenduma võitlusele majanduskriisiga ning kaitsma kõige ebasoodsamas olukorras olevaid töötajaid ja kodanikke kriisi tagajärgede eest, samuti ennetusmeetmetele kriisi järel, sealhulgas inimturvalisuse ja kaitsvõimekuse toetamisele. Konkreetset peab ta pakkuma toetust (loodetavasti ajutiselt) pikaajalistele töötutele, tööturult enim tõrjutud inimestele, noortele, naistele, siserändajatele, eakatele, puuetega inimestele, rahvusvahemustele jt.

3.11 Komitee hinnangul peab Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond selle eesmärgi saavutamiseks Euroopa Sotsiaalfondi täiendada ja lõppkokkuvõttes saama selle osaks, et töötuse vastu paremini võidelda ja hõlbustada fondi kasutamist. Samuti on oluline tagada, et kahe fondi põhimõtted oleksid sidusad, eelkõige partnerluse ja sotsiaalpartnerite osalemise osas.

3.12 Komitee teeb ettepaneku, et Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond kasutaks täiendavuse ja sidususe huvides Euroopa Sotsiaalfondi kogemust sotsiaalküsimustes. Kuna sotsiaalfondiga on saadud kogemusi taotluste küllaltki kiirel läbivaatamisel, siis oleks eelarvapädeva asutuse heakskiit vaid formaalsus, mis tugineks sotsiaalfondi antud positiivsel seisukohal.

3.13 Komitee ei poolda põllumajandustootjate lisamist Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi pädevusvaldkonda, sest see tähendaks, et suur osa fondist või isegi selle juhtimine antaks põllumajandusele. Ühine põllumajanduspoliitika ja uus kriisiabireserve peab suutma põllumajandussektorit tõhusamalt toetada. Ühtlasi soovib komitee saada kinnitust, et Euroopa Sotsiaalfondi tehnilise abi vahendid on ka edaspidi kodanikuühiskonnale kättesaadavad ja juurdepäsetavad (juhime tähelepanu sellele, et tehnilist abi ei ole Euroopa Sotsiaalfondi määruses eraldi nimetatud).

3.14 Komitee leiab, et partnerluspõhimõte peab olema kesksel kohal selle tagamisel, et ELi struktuurifondidega seotud meetmeid viiakse korrektselt ellu. Struktuurifonde käsitlevates määrustes tuleb väljendi „riikide praegused eeskirjad ja tavad” kasutamise asemel määratleda selgelt partnerluspõhimõte, määrates seejuures selgelt kindlaks iga partneri funktsiooni

kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Komitee soovib kodanikuühiskonna eraldi tunnustamist sotsiaalset kaasamist ja vaesusevastast võitlust käsitlevate projektide esitajana (nagu on rõhutatud Euroopa 2020. aasta strateegias).

#### 4. Konkreetsed märkused ja ettepanekud peatükkide kohta

##### 4.1 Üldsätted

4.1.1 Komitee pooldab temaatilist käsitlust, milles keskendutakse neljale temaatilisele eesmärgile, mis jagunevad tegevusalade ja investeerimisprioriteetide järgi:

- tööhõive ja tööjõu liikuvuse parandamine;
- investeerimine haridusse, oskustesse ja elukestvasse õppesse;
- sotsiaalse kaasatuse edendamine ning vaesuse vastu võitlemine;
- institutsionaalse suutlikkuse parandamine ja avaliku halduse tõhustamine.

4.1.2 Vähemalt 40 % kõigist sotsiaalfondi vahenditest igas liikmesriigis tuleb eraldada temaatilise eesmärgi „tööhõive ja tööjõu liikuvuse parandamine” saavutamiseks. Komitee pooldab ettepanekut, et vähemalt 20 % kõigist sotsiaalfondi vahenditest eraldatakse temaatilise eesmärgi „sotsiaalse kaasatuse edendamine ning vaesuse vastu võitlemine” saavutamiseks, et toetada sotsiaalset kaasatust tööhõive ja koolituse kaudu, eelkõige selliste kõige haavatavamate rühmade puhul nagu noored, naised, siserändajad, eakad, puuetega inimesed, rahvusvahemused jt. Selle eesmärk on vähendada 2020. aastaks vaeste arvu vähemalt 20 miljoni võrra.

4.1.3 Euroopa 2020. aasta strateegia järgi peavad tööhõive parandamine, sotsiaalse kaasatuse edendamine ning haridus olema jätkuvalt sotsiaalfondi prioriteetidid.

4.1.4 Sotsiaalfond peab toetama territoriaalseid tööhõivepakke ning kohalikke algatusi tööhõive, sotsiaalse kaasatuse ja hariduse toetuseks ning turu elavdamiseks uute ettevõtete, eriti VKEde ja sotsiaalrajanduse ettevõtete loomise kaudu, samuti nt e-kaasatuse, kultuuri ja loovuse edendamiseks, sest need algatused parandavad inimeste tööalast konkurentsivõimet, aga ka eesmärgiga edendada kodanikuühiskonna osalemist otsustusprotsessides, toetada kodanikuühiskonda üldiselt ja levitada Euroopa ühiseid väärtusi.

4.1.5 Komitee toetab rõhuasetust sotsiaalsele innovatsioonile ja võimalusi toetada projekte sotsiaalrajanduse, sotsiaalse ettevõtluse ja sotsiaalsete ettevõtete valdkonnas.

<sup>(4)</sup> „Uus sotsiaalmeetmete kava: võimalused, juurdepääs ja solidaarsus 21. sajandil Euroopas” (COM(2008) 412 final).

4.1.6 Komitee leiab, et sotsiaalfondi toetus rahvusvahelisele koostööle on vahend, mille abil saab edendada üksteiselt õppimist ja seega suurendada sotsiaalfondi toetatava poliitika tõhusust.

#### 4.2 Kavandamise ja rakendamise erisätted: partnerluspõhimõte

4.2.1 Komitee leiab, et partnerluspõhimõte peab olema kesksel kohal selle tagamisel, et ELi struktuurifondidega seotud meetmeid viiakse korrektselt ellu.

4.2.2 Struktuurifonde käsitlevates määrustes tuleb väljendi „riikide praegused eeskirjad ja tavad” kasutamise asemel määratleda selgelt partnerluspõhimõte, määrates seejuures selgelt kindlaks iga partneri funktsiooni kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Selleks tuleks tagada vajalik rahastamine.

4.2.3 Partnerluspõhimõtte elluviimist käsitlevas Euroopa tegevusjuhendis tuleb selgitada ja määratleda eri tasanditel tegutsevate partnerite rolli ning selgitada, et kuigi sotsiaaldialoog on sotsiaalpartnerite ainupädevuses, peab kõigile partneritele, kes on loetletud fondide ühissätteid käsitleva määruse<sup>(5)</sup> ettepaneku artiklis 5, olema tagatud juurdepääs fondide elluviimise eri etappidele, sh rakenduskavade kujundamisele ja elluviimisele, ning neile tuleb anda nende osalemise tagamiseks piisavalt rahalisi vahendeid.

4.2.4 Partneritel peab olema algusest peale juurdepääs tehnilise abi vahenditele, et neil oleks võimalik osaleda struktuurifondide programmide strateegilises kavandamises, elluviimises ja järelevalves. Tehniline abi on väga oluline ka osalemise tagamiseks järelevalvekomiteedes, mis kujundavad ja viivad rakenduskavad kõikidel tasanditel ellu, aga ka selle tagamiseks, et tehniline abi on kättesaadav võimalikele projekti elluviijatele.

4.2.5 Praegune konsulteerimisviis, kus sotsiaalpartneritega konsulteeritakse koostöös liikmesriikidega sotsiaalfondi komitees, on hea näide, mida võiks laiendada kõikidele fondidele. Komitee soovib samasse osalemissüsteemi kaasata kõik fondide üldsätteid käsitleva määruse artiklis 5 nimetatud partnerid.

4.2.6 Toetus sotsiaalpartnerite ja teiste sidusrühmade, kuid eelkõige valitsusväliste organisatsioonide osalemiseks sotsiaalfondi toetatavas tegevuses ei peaks olema suunatud ainult kõige vaesematele piirkondadele ja see ei tohiks sõltuda ühtekuuluvusfondist, vaid vastupidi, see peaks laienema kõikidele ELi liikmesriikidele ja piirkondadele.

4.2.7 Komitee leiab, et 2 % kõigist sotsiaalfondi vahenditest tuleks eraldada sotsiaalpartnerite osaluse toetuseks ning 2 % sotsiaalfondist toetatud tegevuse ühissätteid käsitleva määruse artiklis 5 nimetatud muude partnerite osalusele.

#### 4.3 Menetlusi, tulemusi ja tingimusi käsitlevad erisätted

4.3.1 Komitee jagab arvamust, et fonde tuleb paremini kooskõlastada ja parandada fondide kasutamise hindamist, toimimist ja tulemusi.

4.3.2 Komitee toetab ka kõiki meetmeid, mille eesmärk on piirata ja suunata struktuurifondide prioriteete, vähendada nõudeid ja halduskoormust ning kiirendada maksete tegemist.

4.3.3 Seega tuleb määratleda tulemusnäitajad, kuid samavõrd olulised on kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed kriteeriumid. See hõlmab tulemuste hindamist võetud meetmete tõhususe, loodud töökohtade töötajate ja mitmete positiivsete meetmete alusel, mis on võetud sotsiaalse kaasatuse tagamiseks.

4.3.4 Komiteel on siiski tõsiseid kahtlusi, kas vahendite eraldamist tasub alati siduda tulemustega. Tööhõivepoliitikas ja üldisemalt sotsiaalpoliitikas on tulemusi raskem mõõta ja need ei ole nii nähtavad kui näiteks transpordipoliitikas. Eriti kehtib see juhul, kui piiratakse vaid koguseliste majandusnäitajatega, nagu näiteks töökohad. Selle asemel tuleks propageerida kõige keerulisemas olukorras oleva elanikkonna abistamisega seotud tulemusnäitajate (näiteks läbitud vahemaa) ja kvalitatiivsemate näitajate (sealhulgas vabatahtlik töö) kasutamist. Kui vahendite eraldamine on seotud tulemustega, siis võib juhtuda, et neil, kes on tööturul enim tõrjutud ja kellel on seega vähem võimalusi saavutada lühiajaliselt nii-öelda positiivseid tulemusi, võivad olla piiratud võimalused või ei pruugi olla mingit võimalust fonde kasutada. Seetõttu peaksid sotsiaalfondist kaasrahastatud programmide tulemuste hindamiseks sotsiaalfondi määruuses olema asjakohased „ühised tulemuste näitajad osalejate kohta”, mis peegeldaksid raskusi tulemuse mõõtmisel.

4.3.5 Sotsiaalfondi määrus peaks üksustele seatavate ühiste tulemuste näitajate hulka lisama partnerluses koostatud projektide arvu ja osalejatele seatavate ühiste pikaajaliste tulemuste näitajate hulka osalejad, kes on vähendanud oma sotsiaalset sõltuvust.

4.3.6 Euroopa Liidu fondide kasutamise tingimustes tuleks kindlasti rõhutada valitud ja tõhusaid eesmärke, mitte karistada nõrgemaid liikmesriike. Tingimusi tuleks täiendada nii, et need toetaksid majanduskasvu, tööhõive suurenemist ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

4.3.7 Komitee ei nõustu sugugi komisjoni ettepanekuga kehtestada stabiilsus- ja kasvupaktiga seotud struktuurifondidele finantssanktsioonid ning -stiimulid. Karistused karistaksid niigi nõrku liikmesriike, piirkondi ja alasid.

<sup>(5)</sup> COM(2011) 615 final.



4.3.8 Pealegi seaks makromajanduslike kohustuste rikkumine ohtu ka Euroopa solidaarsuse, mis ei ole veel piisavalt välja arenenud. Selle tulemuseks oleks Euroopa Liidu kõige haavatavamate rahvaste ja ühiskonnarühmade vaesumine, mis on vastuolus Lissaboni lepingus taas kinnitatud majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika aluspõhimõtetega.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
president  
Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kehtestamise kohta”**

KOM(2011) 609 (lõplik) - 2011/0270 (COD)

(2012/C 143/17)

Pearaportöör: **Laure BATUT**

Euroopa Parlament otsustas 25. oktoobril 2011 ja nõukogu 16. novembril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kehtestamise kohta”

COM(2011) 609 final – 2011/0270 (COD)

Komitee juhatus tegi 25. oktoobril 2011 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioonile (pearaportöör Laure BATUT).

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (23. veebruari istungil) pearaportööriks Laure BATUT'i ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 168, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 7.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee on juba tõstatanud sotsiaalse innovatsiooni mõiste teemalise küsimuse, tuues esile mõiste ebamäärasuse ning sellega seonduva ebakindluse; <sup>(1)</sup> seevastu on komitee juba tunnistanud innovatsiooni väärtust töökohal <sup>(2)</sup>. Lisaks sellele tegelevad paljud sidusrühmad iga päev sotsiaalse uuendustegevusega ilma seda teadmata, lihtsalt oma tööd hästi tehes.

1.2 Komitee kutsub komisjoni üles määratlema sotsiaalse innovatsiooni ja sotsiaalsete muutuste eesmärgid oma asjaomases programmis <sup>(3)</sup>. Need mõisted on eksperimenteerimise järgus. Nad ei tohiks asendada riikide sotsiaalsüsteeme ega tööõigustikku. Elanikkonna kaasamine tööturule soodustab võib-olla konkurentsivõimet, kuid komitee leiab siiski, et kriisi ei tohi kasutada selliste süsteemsete muutuste ettekäändena, mis võivad erandist teha reegli.

1.3 Komitee sooviks käsitletavasse programmi lisada kirjalikke klausleid, et tagada see, et sotsiaalne uuendustegevus ei häiri liikmesriikide sotsiaalsüsteeme ja -õigusi ega kindlustatute õiguskindlust, vaid täiendab neid.

1.4 Komitee soovib, et komisjon viitaks oma eelnõus eesmärgile „võimaldada [riiklike sotsiaalõiguste] ühtlustamist samal ajal jätkuva parandamisega” <sup>(4)</sup>, et kaotada nende erinevused ja lihtsustada seega liikuvust.

1.5 Komitee soovib komisjonil selgitada PROGRESSi, EURESe ja mikrorahastamise programmides nimetatud koostoitmete oodatud mõju ning seoseid Euroopa fondidega (eelkõige Euroopa Sotsiaalfond ja Euroopa Sotsiaalse Ettevõtluse Fond <sup>(5)</sup>), ning samuti selgitada nimetatud programmide haldamise eeskirjade nõuetele vastavust, mis ei ole kõige selgem.

1.6 Komitee soovib, et sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonide rolli kajastataks selgelt sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kolmes tegevussuunas.

1.7 Komitee kutsub üles lisama sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi paindlikkuse klausli, et võimaldada programmi kohandamist peale vahearuanne. 2017. aastal koostatakse sotsiaalsete muutuste esialgne ülevaade, mis esitatakse Euroopa Parlamendile ning arvamuse saamiseks nõuandekomiteedele ja nende esindusorganisatsioonidele.

1.8 Komitee on seisukohal, et kui kolm tegevussuunda peavad jääma ühe programmi alla, peaks selle nimetus olema järgmine „Programm sotsiaalse progressi, liikuvuse ja kaasatuse toetamiseks”.

1.9 Seoses PROGRESSiga tuleks komitee arvates:

— määratlema, milliseid töökohtade liike on olnud võimalik tänu PROGRESSi programmile luua;

— avaldada saavutused ning rõhutada häid tulemusi ja võimaldada kogemuste vahetamist, avaldades asjaomase ülevaate veebilehel;

<sup>(1)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse, ELT C 100, lk 77, 30.4.2009.

<sup>(2)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse, ELT C 132, lk 22, 3.5.2011.

<sup>(3)</sup> Euroopa Liidu sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programm, COM(2011) 609 final

<sup>(4)</sup> ELi toimimise lepingu artikkel 151.

<sup>(5)</sup> Euroopa Sotsiaalfond ja Euroopa Sotsiaalse Ettevõtluse Fond.

- määratleda „eksperimenteerimine” koos selle kohaldamisala, osalejate, meetmete ja võimalike kasusaajatega;
- tagada soolist ja/või mittediskrimineerimise mõõdet sisaldavate projektide abikõlblikkus;
- vähendada PROGRESSi raames oluliselt analüüsi ja aruandlusega seonduvaid halduskohustusi, et tagada programmi suurem kasutegur kohalikul tasandil;
- lihtsustada dokumente ja kontrollimenetlusi;
- täpsustada sotsialettevõtete osatähtsust seoses üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenustega;
- selgitada sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi ja Euroopa Sotsiaalse Ettevõtluse Fondi ning sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi ja Euroopa Sotsiaalfondi koosmõjusid ning täpsustada rakendatavaid juhtimiseeskirju, sõltuvalt sotsialettevõtte sotsiaalsest eesmärgist.

#### 1.10 Seoses EURESega soovib komitee:

- säilitada EURESi algne suundumus, mida iseloomustasid piirkondliku tasandi pädevus ja sotsiaalpartnerite osalus;
- kinnitada põhimõtet, mille kohaselt omab inimväärsete töökohtade pakkumine esmatähtsust võrreldes mikrorediidi ja mikrotöökohtade pakkumisega;
- kinnitada liikuvuse edendamise eesmärki, võideldes samal ajal sotsiaalse dumpingu vastu;
- levitada teavet õigusliku aluse muutumisest tulenevalt turu avamisest eraõiguslikele töövahendusteenustele,<sup>(6)</sup> ning selgitada selle mõju Euroopa Sotsiaalfondile ja fondide jaotamisele;
- selgitada EURESi rahastamist kahest allikast (sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programm ja Euroopa Sotsiaalfond) ning eelarve- ja kontrollimeetmete kattumise tagajärge;
- määratleda sihipärane liikuvus; määratleda EURESi raames allkirjastatud lepingute liigid ning selgitada komisjoni uut koordineerivat rolli, et tekitada selleteemalist arutelu;
- kinnitada sotsiaalõiguste ülekantavuse ning oskuste vastastikuse tunnustamise süsteemide vajadust;
- lisada digitaalset kaasatust soodustavad meetmed.

#### 1.11 Seoses mikrorahastamise ja sotsiaalse ettevõtlusega soovib komitee järgmist:

- arvestada subsidiaarsuse põhimõttega;

- kaaluda liikmesriikidele jaotuskoefitsiendi kehtestamise võimalust;
- määratleda täpsemalt abisaajate kategooriad (abikõlblike sotsialettevõtete suurus);
- suurendada projekti nähtavust, et kaitsta abikõlblikke kodanikke ebaausate mikrorahastamise pakkujate eest ning tagada mikrorahastamise alane teave kõigil asjakohastel veebilehtedel kõigis ELi keeltes;
- selgitada täpsemalt Euroopa Investeerimisfondi ja Euroopa Investeerimispanka osatähtsust ja nende võimendavat mõju;
- kehtestada eeskirjad laenusajatele, et tagada nende täielik vastutus.

## 2. Taust

2.1 Euroopa 21. sajandi sotsiaalmeetmete kava on üks osa ELi 2020. aasta strateegiast. Sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi ettepanekut tuleb vaadelda kõnealus kontekstis. Vastavalt sotsiaalkaitsekomitee andmetele ohustab Euroopa igast viiest elanikust ühte vaesus ja sotsiaalne tõrjutus ning see murettekitav areng süveneb kriisi sotsiaalse mõju tagajärjel veelgi. ELi ja liikmesriikide meetmete eesmärk on aidata vähemalt 20 miljonil inimesel 2020. aastaks vaesusest väljuda ning peamised tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse tagamise vahendid on muuhulgas Euroopa Sotsiaalfond, PROGRESS, Euroopa Maaelu Arendamise Põllumajandusfond,<sup>(7)</sup> Euroopa Regionaalarengu Fond ja mikrorahastamine.

### 2.2 Programmi üldised eesmärgid

2.2.1 Komisjon teeb ettepaneku kolm olemasolevat programmi (PROGRESS, Euroopa mikrorediidirahastu ja EURES) ühendada, et tagada mõistlikumad otsused ja teostada tõhusamat järelevalvet rahastamise kasutamise üle praegusel liikmesriikide eelarvekriiside ajal.

### 2.3 Uue programmi suunad

2.3.1 2006. aasta tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programmis **PROGRESS** soovitatakse koostada Euroopa sotsiaalse olukorra tulemustabelid, mis võimaldaks võrrelda eri riikide olukorda.

2.3.1.1 **Aastatel 2014–2020** on programmi PROGRESS eesmärk edendada tööhõivet, koguda võrreldavaid andmeid, toetuda tulemuspõhise lähenemisviisi edendamisel kogemustele, et arendada Euroopa kodanikuühiskonna võrgustike võimsust ELi sotsiaalpoliitika eesmärkide arendamisel. Programmi eelarve on 575 miljonit eurot, mis teeb aasta kohta 82,1 miljonit eurot, millest 17 % on ette nähtud sotsiaalsete eksperimentide jaoks.

<sup>(6)</sup> Komisjoni 2012. aasta tööprogramm, COM(2011) 777 final.

<sup>(7)</sup> Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond.

2.3.2 **EURES** on Euroopa Komisjoni ja riiklike tööturuasutusi ühendav võrgustik. Võrgustik põhineb varasemal ametiühingute ja sotsiaalpartnerite tegevusel, lihtsustades töötajate liikuvust piirialadel. Pärast 2002. aastat on võrgustikul olnud kolm järgmist eesmärki: arendada Euroopa tööalase liikuvuse portaali, luua piiriülesed partnerlused riiklike tööturuasutuste ja sotsiaalpartnerite vahel ning liikmesriikide tegevuskavad vabade töökohtade ja töötaotlejate vahendamiseks (20 miljonit eurot). EURES katab kogu Euroopa Liitu ning liikmesriigid kasutavad 70 % oma eelarvest asjaomaste tegevuskavade jaoks.

2.3.2.1 Sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi raames on **aastateks 2014–2020** ette nähtud 143 miljonit eurot (20,5 miljonit eurot aastas), et tagada eelkõige noorte liikuvus ELi kõigis piirkondades ja tagada Euroopa tasandi haldusmeetmed järgmistes valdkondades: statistika ja teave, vahetuste kohta aastaaruannete koostamine, liikuvuse portaali täiendamine tänu mitmekeelsusele, töökohti vahendavate eraettevõtete kaasamine lähitulevikus, tagada Euroopa Sotsiaalfondi eelarvest riiklike tegevuste juhtimisprogrammide rahastamine.

2.3.3 **Tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse toetamise mikro-krediidirahastu** (2010) eesmärk on arendada mikrokrediidivõimalusi neile, kellel on raskusi juurdepääsuga töökohtadele ja/või krediidile. Abikõlblikud on füüsilisest isikust ettevõtjad ja sotsiaalsed mikroettevõtted. Programmi haldab Euroopa Investeerimisfond, kes võimaldab laenu andvatel finantsasutustel kasutada Euroopa Investeerimispannga ja Euroopa Investeerimisfondi toetust võimalike kahjude korral ning tagada likviidsus. Programm sisaldab vahendeid summas 200 miljonit eurot kolme aasta kohta (2010–2013) 27 liikmesriigile.

2.3.3.1 Programmi eesmärk **aastatel 2014–2020** on endiselt juurdepääsu lihtsustamine mikrorahastamisele ja sotsiaalsele ettevõtlusele, tagades 25 000 euro ulatuses laene 191,6 miljoni suurusest eelarvest seitsmeks aastaks (27 miljonit eurot aastas).

## 2.4 Ettepaneku peamised punktid

2.4.1 Uue sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi eelarve on 958 miljonit eurot, mis on ainult 10 % suurem 2007. aasta eelarvest. Programm, mis kuulub ELi 2020. aasta strateegiasse, toetub strateegiaga samadele põhimõtetele: partnerlus, kooskõlastus, eeltingimused, eelarve tasakaal, koostöö ja territoriaalse ühtekuuluvuse tõhustamine, jätkuv lihtsustamine.

2.4.2 Komisjon, kelle laiem eesmärk on viia läbi suuremaid struktuurimuutusi ELi sotsiaalvaldkonnas, edendades liikmesriikide sotsiaalpoliitika ajakohastamist, teeb järgmised ettepanekud<sup>(8)</sup>:

- kooskõlastada kõnealused kolm programmi omavahel ning Euroopa Sotsiaalfondiga;
- kehtestada ühtlustatud teabe-, teabevahetus-, levitamise-, juhtimis- ja hindamismenetlused;

<sup>(8)</sup> COM(2011) 609 final, eelnõu seletuskirja punkt 1 ja artikli 4.1 punkt c.

- keskenduda rohkem tugevat Euroopa lisandväärtust pakkuvatele suurtele projektidele, ning üritada kärpida kulusid.

2.4.3 Programmil on viis eesmärki:

- tõhustada ELi eesmärkide kooskõla tööhõive, sotsiaalpoliitika ja sotsiaalse tõrjutuse valdkonnas;
- edendada head valitsemistava, vastastikust õppimist ja sotsiaalset uuendustegevust;
- ajakohastada Euroopa õigusakte ja tagada nende rakendamine;
- edendada geograafilist liikuvust;
- lihtsustada juurdepääsu mikrorahastamisele.

## 3. Komitee üldised märkused

3.1 Komitee leiab, et komisjoni ettepanek ratsionaliseerida ELi toetusmeetmeid töötajate jaoks on huvitav ning arvestab asjaolu, et pole lihtne kavandada seitsmeaastast programmi ajal, kui eelmine programm veel kaks aastat kehtib.

3.2 Komitee tunneb kahetsust selle üle, et eesmärk ühtlustada riiklike sotsiaalõigusi ning samal ajal neid jätkuvalt parandada, mis peab kaasa tooma erinevuste kaotamise nende vahel ja liikuvuse hõlbustamise, ei ole seatud üldeesmärgiks<sup>(9)</sup>.

3.3 Komitee rõhutab, et ELi pädevus sotsiaalpoliitika ja ühtekuuluvuse valdkonnas on jagatud pädevus<sup>(10)</sup>. EL peab seda alati järgima kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu<sup>(11)</sup> artikli 9 ning artiklite 8 ja 10 üldkohaldatavate sätetega.

3.4 Kõnealus kontekstis soovib komitee, et praeguseini sotsiaalpoliitika valdkonda kuulunud kaks olulist teemat, milleks on võrdsed võimalused ja võitlus diskrimineerimise vastu, mis kuuluvad nüüd õigusküsimuste peadirektoraadi pädevusvaldkonda, jääksid programmi PROGRESS kohaldamisalasse, kuna paljud diskrimineerimise vormid väljenduvad töötasuga seonduvas ja sotsiaalses ebavõrdsuses. Seda korratakse ka Euroopa Sotsiaalfondi 2011. aasta oktoobri määruse ettepaneku põhjendustes 10 ja artiklites 7 ja 8<sup>(12)</sup> ja võrdsed võimalusi käsitletakse endiselt sotsiaalseid küsimusi käsitlevas aluslepingu peatükis.

3.5 Komitee tunneb kahetsust selle üle, et kolme tegevussuuna, milleks on PROGRESS, EURES ja mikrorahastamine, ühendamisest oodatavaid sünergiaid ei ole sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmis rohkem rõhutatud. Arvestama oleks pidanud piirkondade osatähtsusega. Konkreetseid koostöö võimalusi teiste Euroopa programmidega, hariduse, noorte tööhõive toetamise, noortele suunatud juhtalgatuse „Sinu esimene EURESi töökoht” valdkonnas, ei ole uuritud.

<sup>(9)</sup> EÜ asutamislepingu artikli 151 lõige 1

<sup>(10)</sup> Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 4 lõike 2 punktid b ja c.  
<sup>(11)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 24, lk 29, 28.1.2012.

<sup>(12)</sup> COM(2011) 607 final.

3.6 Uue programmi tutvustamiseks on komitee arvates vajalik anda hinnang tegelikult jaotatud vahenditele, nende kasutamise tasemele ning praktiliste takistuste projektide rakendamisel (vt mikrorahastamine ja töökohtade loomine). Lisaks sellele ei selgita komisjon, mil moel tehakse kindlaks Euroopa tugev lisaväärtus, mis määrab uute meetmete abikõlblikkuse. Komisjon rajab oma eesmärgid ebakindlatele alustele, mis on seda ebakindlamad, et eelnevat programmi ei ole hinnatud ja uue programmi lisaväärtuse hinnang on enam kui subjektiivne.

3.7 Arvestades Euroopa Sotsiaalfondi määruse eelnõu, leiab komitee, et sotsiaalpartnerite osatähtsust oleks tulnud mainida sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kolmes tegevussuunas; Euroopa Sotsiaalfondi käsitlevas dokumendis tunnistatakse nende esmatähtsust „tööhõive-, majandus- ja sotsiaalpoliitika” (13) valdkonnas.

3.8 Samuti leiab komitee, et sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmis (mis on osaliselt rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist) peaks olema kajastatud valitsusväliste organisatsioonide osatähtsust; Euroopa Sotsiaalfondi käsitleva määruse ettepaneku põhjenduses 9 on sätestatud, (14) et „Sotsiaalfondi toetatavate meetmete tõhus ja tulemuslik rakendamine tugineb heale valitsemistavale ja kõikide asjaomaste territoriaalsete ja sotsiaalmajanduslike osalejate, eriti sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonide vahelisele partnerlusele”.

3.9 Programm omistab olulist tähtsust kodanikuühiskonna organisatsioonidele (15) ning komitee leiab, et nende kindel roll peaks olema määratletud. Nad võiksid seega täita oma ülesandeid poliitika kujundamise protsessis.

3.10 Komitee arvates peaks komisjon käsitlema digitaalse kaasatuse (16) teemat kavandatud meetmetes, kuna info- ja kommunikatsioonitehnoloogia on valdkonnaülese tähtsusega kaasatuse ja tööhõive suurendamisel.

#### 4. Strateegia

4.1 Komitee märgib, et eelnõus pealkirjaga „Sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programm” tehakse ettepanek jätkata kolme varasemat ELi meedet neid uuendamata. Komisjon teeb ettepaneku kavandada kolm tegevussuunda sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni saavutamiseks sotsiaalse eksperimenterimise kaudu, kuid ei määratle ei põhjendustes, dokumendi tekstis ega eelhinnangus sotsiaalse uuendustegevuse tegelikku eesmärki.

(13) COM(2011) 607 final, vt seletuskirja punkt 5.

(14) COM(2011) 607 final, põhjendus 9.

(15) COM(2011) 609, põhjendus 9

(16) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 318, lk 9, 29.10.2011.

4.2 Eri riikides teostatud akadeemilised uuringud sotsiaalse uuendustegevuse kohta põhinevad ideel, et tootmise/tarbimise mudel on aegumas, ning neis jõutakse järeldusele, et aeg on muuta sotsiaalseid struktuure sidusrühmade ja huvikategooriate rollide ümberjaotamisega. Uuenduse püsiva määratluse puudumine toob endaga kaasa ebakindluse nii sotsiaalsete kui muude ettevõtete juhtimismudelite valikul ning tasustamisel ja sotsiaalse dialoogi vormi küsimuses (17). Teadlaste jaoks mõjutab sotsiaalne muutus ka sotsiaalkaitsesüsteeme. Euroopa sotsiaalmudel tuleb üle vaadata ilma siduvaid õigusakte kehtestamata ning eksperimenterimise vormis. Üldprogrammi „PROGRESSi tegevussuund” (18) peaks edendama tõenditepõhist poliitika kujundamist ja uuendustegevust, kaasates sotsiaalseid partnereid, kodanikuühiskonna organisatsioone ja teisi huvitatud isikuid;

4.3 Euroopa Komisjon edendab oma eelnõus seda sotsiaalset eksperimenterimist, määratlemata seejuures kavandatud uuendustegevuse ja muutuste suunda. Tegemist on sotsioloogilise lähenemisviisiga, mis võiks eksitada kodanikke, kes ei mõista lõpp-projekti eesmärki. Komitee arvates tuleks eelkõige vaadelda, miks ja kuidas turg, avalikud teenused ning Euroopa toetused ei ole vastanud sotsiaalsetele vajadustele, miks rikkuse ümberjaotamine ei taganud raskustes olevatele inimestele sõltumatust kooskõlas põhiõiguste harta põhimõtetega.

4.4 Komitee arvates peaksime teadma, millise sotsiaalse muutuseni peaks uuendustegevus viima – asjaolu, mida ei võimalda alt-üles meetod ega käsitletava määruse eelnõu, kus sellele viidatakse.

4.5 Sotsiaalkindlustuse süsteemidel, mida kodanikud tunnevad tänu nende jätkusuutlikkusele, on tugev legitiimsus. Komitee leiab, et „on väga oluline, et innovaatilisi lahendusi katsetataks ja hinnataks enne nende ulatuslikumat kasutuselevõttu,” (19) asjaolu, mis võib vähendada ulatuslikku solidaarsust, muutes selle järelevalveks ning killustades sotsiaalmeetmeid ja nende esindusvorme.

4.6 Komitee arvates peaks vaadeldav programm tagama selle, et sotsiaalne uuendustegevus täiendaks sotsiaalõigusi (20) ja riiklike sotsiaalkaitsesüsteeme nendega konkureerimata. Komitee rõhutab, et sotsiaalne innovatsioon ei tohi välja tõrjuda pikaajalisi õigusi ja turvalisusel põhinevaid süsteeme, mida pakutakse kodanikele, sealhulgas kõige haavatavamatele.

(17) *Social Innovation Review*, Stanford Graduate School of Business, sügis 2008, J.A. Phills, K. Deiglmeier, D.T. Miller; *Social Innovation*, J. Howaldt & M. Schwarz, IMO-Dortmund, mai 2010; *Transformations et Innovation sociale en Europe: quelles sorties de crise ?*, N. Richez-Battesti & D. Vallade, P.U de Louvain-Cahiers du CIRTES 5.9. 2010, lk.45; S. Bacq & F. Janssen, ibid, lk. 207.

(18) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus eelnõu punkt 3 a, ELT C 255, lk 67, 14.10.2005.

(19) artikli 9 lõige 1 ja artikkel 3, millel on väga lai kohaldamisala.

(20) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 151 lõige 1.

4.7 Tõeline sotsiaalne muutus ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade jaoks enne süsteemseid sotsiaalseid reforme oleks juurdepääs tööturule, elamispinna ja transpordivahenditele. Euroopa Liidus elavad inimesed vajavad eelkõige inimväärset tööd. Programmis tuleks mainida elamispinna küsimust, kuna see puudutab kõiki osalejaid nii tööhõive kui kaasatuse valdkonnas<sup>(21)</sup>.

4.8 Komitee meenutab, et mis puudutab sotsiaalkaitse valdkonda selle kõige kitsamas tähenduses<sup>(22)</sup>, antakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153 lõikes 4 liikmesriikidele õigus määratleda oma sotsiaalkaitse süsteemi põhiprintsiibid ja võimalus säilitada või kehtestada rangemaid kaitsemeetmeid, mis on loomulikult kooskõlas aluslepingutega.

## 5. Konkreetsete märkused

5.1 Komitee peab vajalikuks lisada määruse ettepanekusse viide subsidiaarsuse põhimõttele, ning samuti loodetakse tugeva Euroopa lisandväärtuse määratlust.

### 5.2 PROGRESS

5.2.1 Projekti meetmed, osalejad ja võimalikud toetuse saajad ei ole piisavalt hästi määratletud<sup>(23)</sup>. Dokumendis ei ole öeldud, kas analüüsis võetakse arvesse sotsiaalpartnerite<sup>(24)</sup> ja valitsusväliste organisatsioonide seisukohti, eelkõige näitajate<sup>(25)</sup> valiku arendamisel.

5.2.2 Programmi PROGRESS eesmärged on raske mõõta ning selles kasutatakse subjektiivseid muutujaid, ning lisaks sellele on finantselgituse kohaselt projekti haldamine tulemuspõhine<sup>(26)</sup>. Mõju tööhõive-eesmärgile ei ole hinnatud, vahend näib olevat vähe tõhus. Kogutud andmetes tuleks võtta õppust ebaõnnestumistest ning nende põhjal tuleks luua veebipõhine ülevaade headest kogemustest. Komitee soovib enne programmi jätkamist uurida, milliseid töökohti on tänu programmi toetustele loodud. Komisjon väldiks nii väheusutaval hinnangul põhinevaid soovitusi struktuurireformide kohta.

5.2.3 Eesmärk ja vahendid ei ole kooskõlas: väljakuulutatud rahastamine, millest aastatel 2014–2020 eraldatakse kolmele tegevussuunale 10 % võrra rohkem vahendeid kui 2007. aastal, ei võimalda uute meetmete käivitamist.

5.2.4 Dokumendis keskendutakse liialt haldusküsimustele<sup>(27)</sup>: maksumaksjate raha peaks aitama otse kodanikke.

<sup>(21)</sup> Põhiõiguste harta artiklid 1, 7, 15 ja 24, artikli 34 lõige 3 ja artikli 52 lõige 3, Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 8, Läbivaadatud Euroopa sotsiaalharti artiklid 30 ja 31.

<sup>(22)</sup> COM(2011) 609, artikli 4 lõike 1 punktid a ja b.

<sup>(23)</sup> Näiteks eelhinnang lk 42.

<sup>(24)</sup> COM(2011) 609, artikli 15 alapunktid a ja c.

<sup>(25)</sup> COM(2011) 607, artikkel 6.

<sup>(26)</sup> „Ettepanekutele lisatav finantselgitus”, punkt 1.4.3 (lisa dokumendile COM(2011) 609 final, lk 32).

<sup>(27)</sup> COM(2011) 609 final, artikli 5 punkt 3.

Oleks oluline teada, millist osa sellest kasutatakse näiteks võitlusele vaesusega.

5.2.5 Toetusega projektide hindamine sarnaselt varasemate hinnangutega võivad tuua endaga kaasa täiendavaid kulusid välisaudiitorfirmade kasutamisel. Komitee arvates tuleks dokumente ja menetlusi lihtsustada ja standardiseerida.

5.2.6 Seoses sotsiaalsete ettevõtetega<sup>(28)</sup> soovib komitee:

— meenutada subsidiaarsuse põhimõtet ja liikmesriikide vastutusvaldkondi;

— määratleda nende roll üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste raames;

— näha koosmõju sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi ning 7. detsembri 2011. aasta määruse ettepaneku [Euroopa Sotsiaalse Ettevõtluse Fondi kohta] vahel, mille eesmärk on arendada sotsiaallettevõtteid (ESEFi märgise andmine);

— juhtimiseeskirju, mis sõltuvad sellest, mil määral sotsiaallettevõtte teenib sotsiaalset eesmärki, investoritele kohandatavaid eeskirju, täpsustusi pankade rolli kohta vajadusel koos eeldatavalt nõutavate maksejõulisuse eeskirjadega;

— füüsilisest isikust ettevõtjate abikõlblikkus.

### 5.3 EURES

5.3.1 EURESt rahastatakse 15 % ulatuses sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmist ning suures osas Euroopa Sotsiaalfondist. Programmide eelarvete kattumine ei muuda olukorda kodanike jaoks lihtsamaks: struktuurifondid on jagatud piirkondade vahel vastavalt NUTS2-le, aga sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi fondid ei ole.

5.3.2 Riikliku ja piiriülese tasandi tegevusi rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist, kuid näib, et ELi tasandi tegevusi<sup>(29)</sup> tuleb rahastada sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmist. Euroopa Sotsiaalfondi puhul kehtivad eeskirjad sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonide osaluse kohta, kuid sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi puhul ei kehti.

5.3.3 Komitee kahtleb selles, kas on kasulik ühendada ühe sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi alla niivõrd erinevaid teemasid, mille eelarvekontroll oleks palju raskem kui praeguse korralduse puhul. Rahastamise jaotamine Euroopa Sotsiaalfondi, komisjoni ja liikmesriikide vahel peaks olema palju selgem. See toob endaga kaasa eri eeskirjade rakendamise komiteemenetluse korral ja komisjoni rakendusaktide kontrollimisel<sup>(30)</sup>.

<sup>(28)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 24, 28.1.2012, lk 1.

<sup>(29)</sup> Portaal ja algatus noortele „Sinu esimene EURESi töökoht”

<sup>(30)</sup> Määrus (EL) nr 182/2011.

5.3.4 Komitee ei ole kindel, kas komisjonil on mõttekas luua tsentraliseeritud süsteem ja pidurdada EURESi piirkondlikku dünaamikat, seda enam et selle kauaaegse sotsiaalse uuendus-tegevuse varasemad kogemused näitavad, et kohaliku tasandi osalejad saavutavaid kõige paremaid tulemusi. 2007. aastal soovis parlament isegi suurendada programmi eelarvet<sup>(31)</sup>. Komitee meenutab, et liikuvus ei ole eesmärk omaette, vaid üksnes abivahend vajadusel töö otsimiseks ELi vastuvõtvast liikmesriigis.

5.3.5 Komitee leiab, et dokumendis tuleks mainida järgmist:

- kinnitada põhimõtet, mille kohaselt omab inimväärsete töökohtade pakkumine esmatähtsust võrreldes mikrorediidi ja mikrotöökohtade pakkumisega;
- kinnitada liikuvuse edendamise eesmärki, võideldes samal ajal sotsiaalse dumpingu vastu;
- EURESi kaudu sõlmitud töölepingu liigid;
- sihipärase liikuvuse määratlus;
- EURESi õiguslikku alusesse kavandatud muutused<sup>(32)</sup>;
- liikuvate Euroopa kodanike vajadus sotsiaalõiguste ülekantavuse ja oskuste vastastikust tunnustamist reguleerivate uute õigusaktide järele<sup>(33)</sup>;

5.3.6 Komitee peab vajalikuks säilitada sotsiaalpartnerite roll EURESis.

#### 5.4 Mikrorahastamine ja sotsiaalne ettevõtlus

5.4.1 Komitee soovib, et kodanikke teavitataks põhjalikult kõnealusest programmist, et nad väldiksid mitteametliku majanduse veebipõhiseid liigkasuvõtliku intressimääraga mikrorahastamise pakkumisi (digitaalse kaasatuse vajadus). Ei tohiks unustada, et eelnõu artiklis 22 loetletud isikud on haavatavas olukorras ja neile on vaja muud toetust kui mikrorediiti ja konkurentsi tekitamist. Selline riskantne tegevus võib viia nad ummikseisu ning ei asenda tasustatud tööd.

5.4.2 Komitee sooviks, et analüüsitaks võimalust kasutada erilist jaotuspõhimõtet programmi jagamiseks liikmesriikide vahel.

5.4.3 Komitee peab vajalikuks esile tuua Euroopa Investeeringufondi ja Euroopa Investeeringupanga võimendavat mõju ning määratleda selgelt toetuse saajad. On selge, et 25 000 euro suuruse summa mõju on väga erinev vastavalt sellele, kas küsimuse all on töökohta kaotanud isik (artikli 22 lõike 1 punkt a), sotsialettevõtte (artikli 22 lõige 3) töötajate ja eelarvega või eraettevõtja ja tema mikroettevõtte ja ka laenuandjad suhtuvad tagatistesse erinevalt. Seega on põhjust selgitada,

- mida tähendab „sotsiaalne” selle tegevussuuna raames;
- kes on toetuse saajad ja eelkõige abikõlblike sotsiaalsete ettevõtete suurus;
- mida mõeldakse „sotsiaalse mikroettevõtte” all;
- kuidas abi rakendatakse ja milline on selle täielik kate (100 %);
- millised on astmelise abi võimaliku kehtestamise kriteeriumid;
- millised on lihtsustusmeetmed järelehinngu ja kontrollikulu vähendamise hõlbustamiseks.

5.4.4 Laenuandjate seisukohast tuleks

- tagada selgemad eeskirjad laenuandjate kohta, et nad täidaksid oma ülesandeid, seadmata laenajatele erilisi varjatud nõudmisi;
- näha ette hindamismeetmed kiire järelehinngu tegemiseks.

5.4.5 Komitee soovib, et nende meetmete lisaväärtus oleks suurem kui eelneva programmi eelnev hinnang, mille kohaselt loodi 1,2 töökohta eraldatud mikrolaenu kohta<sup>(34)</sup>.

Brüssel, 23. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Staffan NILSSON

<sup>(31)</sup> Euroopa Parlamendi 15. septembri 2007. aasta resolutsioon.

<sup>(32)</sup> Teatis COM(2011) 777 final.

<sup>(33)</sup> 19. detsembri 2011. aasta direktiivi ettepanek (COM(2011) 883 final).

<sup>(34)</sup> „Ettepanekutele lisatav finantsselgitus”, punkt 2.1.2. Tulemusnäitajad, (lisa dokumendile COM(2011) 609 final, lk 37).

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: nõukogu otsus liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta”**

KOM(2011) 813 (lõplik) – 2011/0390 (CNS)

(2012/C 143/18)

Raportöör: **Wolfgang GREIF**

12. detsembril 2011 otsustas Euroopa Ülemkogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu otsus liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta”

COM(2011) 813 final – 2011/0390 (CNS).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 25. jaanuaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 111, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3 liiget.

## 1. Nõudmised ja soovitus

1.1 Tööturuväljavaated muutuvad finantskriisi neljandal aastal kogu Euroopas järjest süngemaks. Komitee on sügavalt mures, et Euroopa Liidu 2020. aasta strateegia kaasava majanduskasvu prioriteedis seatud tööhõive-eesmärke ei ole ilmselt võimalik saavutada, pidades silmas poliitilisi põhimõtteid, millele tuginevad ELi praegused kokkuhoiule orienteeritud pingutused kriisi ohjamiseks. Säästuprogrammide samaaegne käivitamine Euroopa Liidus kätkeb endas ohtu, et vastastikku võimenduv langus kiireneb ning kasvuväljavaated halvenevad veelgi. Sellel on negatiivne mõju sisenõudlusele kui majanduse viimasele tugipunktile, samuti stabiliseerumisele ja töökohtade loomisele.

1.2 Euroopa liigub eelseisvatel aastatel äärmiselt pingelisse tööhõiveolukorda. Keskmisest enam puudutab see teatud rühmi: noori, madala kvalifikatsiooniga inimesi, pikaajalisi töötuid, rändetaustaga inimesi, romasid ning üksikvanemaid. Et sellele vastu seista, on kiirelt vajalikud suure tööhõivemõjuga Euroopa ja riiklikud sihhipärased investeeringud, mis tuleks tööhõivepoliitiliste mõjude võimendamiseks kooskõlastatult ellu viia.

1.3 Noorte kasvava töötuse ja pikaajaliste töötute püsivalt suure arvu taustal esitab komitee järgmised tööhõivele keskenduvad poliitilised soovitus

toehõiveolukorra parandamine). Konkreetsete eesmärkide seadmise ulatuslik edasilükkamine liikmesriikide tasandi tööhõivepoliitikas ei ole end seni märkimisväärselt õigustanud.

— Seoses sellega tuleks eelkõige mõelda näitajale, mille eesmärk on oluliselt vähendada mittetöötavate ja haridust või kutset mitteomandavate (NEET) noorte osakaalu.

— Komitee tervitab komisjoni nn noortegarantii ettepanekut, mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et nelja kuu jooksul pärast koolist lahkumist omavad kõik noored töökohta, jätkavad haridusteed või osalevad aktiveerimis- ja tööturule integreerimise meetmetes. Riiklike reformikavade raames tuleb selle tarvis sõnastada konkreetsed meetmed.

— Riikidel, kus olukord tööturul on noorte tööhõive osas eriti pingeline ning kes peavad samal ajal täitma piiravaid eelarveeesmärke, peaks olema lihtsustatud juurdepääs ELi rahastatute vahenditele noortegarantii-taoliste meetmete rahastamiseks (vahendite lihtsustatud kasutamisest kuni riikliku kaasrahastamise ajutise katkestamiseni).

— Kogu Euroopa Liidu üldist tööhõive eesmärki tuleks tulevikus täiendada mõõdetavate ELi eesmärkide seadmisega ka konkreetsetele sihtrühmadele, nagu pikaajalised töötud, naised, eakad ja eelkõige noored (töötusevastane võitlus,

Liikmesriikide pingelisele eelarveolukorrale vaatamata peab riiklike ja Euroopa vahendite eraldamine noorte ja pikaajaliste töötute hariduseks ja tööhõiveks jätkuma ning vajaduse korral suurenema. Seega tuleb uues rahastamiskavas alates



aastast 2014 tagada Euroopa Sotsiaalfondist, aga ka teistest ELi fondidest piisavad vahendid noortele suunatud algatuste elluviimiseks.

- Kõigis ELi liikmesriikides tuleb läbi vaadata töö- või õpikohta otsivatele töötutele noortele ja pikaajalistele töötutele toetuse andmise tingimused ja vajaduse korral neid parandada. Tehakse ettepanek lisada vastavad eesmärgid riiklikesse reformikavadesse.
- Komitee kutsub üles loobuma liigsetest mittepüsivatest ja pikaajalisi väljavaateid mittepakkuvatest lahendustest noorte integreerimisel tööturule: ebakindlate töösuhete ja töölepingute asemel tuleks rakendada meetmeid, millega tagatakse, et tähtajaline töö ning vähetasustatud ja piiratud sotsiaalse kaitsega töökohad ei saaks normiks.
- Komitee soovib liikmesriikidel pöörata erilist tähelepanu kaasavate vahetööturgude loomisele, kus avaliku sektori vahenditega loodaks sobiv arv tähtajalisi töokohti, et tagada pikaajaliste töötute puhul tööharjumuste säilimine ning oskuste ja teadmiste suurenemine. See väldiks töötajate vaesuse kasvamist ning võimaldaks neil pärast kriisi möödumist minna sujuvalt üle avatud tööturule.
- Mis puudutab komisjoni praktikaalgatust, siis toetab komitee vastavat Euroopa kvaliteediraamistikku, et edendada töökohal õppimise võimalusi siduvate lepingutega. Mõnes liikmesriigis pikemat aega edukalt rakendatud üld- ja kutsehariduse ning praktika toepeltsüsteemi tuleks selle osalise mujale ülekandmise huvides uurida.

## 2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Liidu Nõukogu otsustas 21. oktoobril 2010 jätta uued aastani 2014 kehtivad tööhõivepoliitilised suunised muutmata, et asetada pearõhk nende elluviimisele. Ajakohastamine peaks jääma minimaalseks.

2.2 Sellest hoolimata kasutab komitee ELi toimimise lepingu artikli 148 lõikega 2 ette nähtud konsultatsiooni võimalusena suuniste elluviimine läbi vaadata.

- Eesmärk on uurida, kas on võimalik edendada seatud eesmärkide saavutamist, pidades silmas praegusi suundumusi tööturgudel ning ELis kinnistunud poliitilisi põhimõtteid kriisi ohjamiseks.
- Lisaks sellele keskendatakse tähelepanu eelkõige teravnevale olukorrale noorte töötuse ja pikaajaliste töötute alal ning esitatakse seoses sellega hädavajalikud poliitilised soovitusel.

2.3 Komitee tunneb heameelt, et 2010. aasta suuniste lõppversiooni koostamisel lisati mitmed komitee ettepanekud nõukogu sellekohasesse otsusesse<sup>(1)</sup>, ent märgib, et teistele tuvastatud puudustele tähelepanu ei pööratud. Seega kordab komitee mõningaid oma tolleaegses arvamuses esitatud keskseid märkusi, mis on endiselt äärmiselt olulised. Näiteks leiti, et

- praeguse kriisi taustal ei kajastata suunistes piisavalt töötuse vastu võitlemist kui esmatähtsat prioriteeti;
- uutes suunistes on Euroopa lähenemisviis selgelt nõrgem, kuna tööhõivepoliitiliste eesmärkide sõnastamine – välja arvatud üksikuid Euroopa põhieesmärgid – jäetakse täielikult liikmesriikide hooleks;
- üldiselt saavutatavat tööhõive eesmärki tuleks täiendada mõõdetavate ELi eesmärkide seadmisega ka konkreetsetele sihtrühmadele, nagu pikaajalised töötud, naised, eakad ja ka noored;
- lisaks sellele on vajalikud ELi eesmärgid muu hulgas soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas ning pikaajalise töötuse, ebapiisava sotsiaalse kindlustatusega töökohade, noorte töötuse ning laste ja noorte vaesuse vastase võitluse alal;
- suunistes ei sisaldu mitte mingisuguseid konkreetseid viiteid töö kvaliteedile.

2.4 Käesolevas arvamuses võetakse need punktid luubi alla Euroopa tööturgude praegusest majanduskriisist tingitud suundumuste valguses.

## 3. Kriisi tõttu teravnev tööhõiveolukord

3.1 Finantskriis on arenenud põhjapanevaks majandus-, võla- ja sotsiaalkriisiks<sup>(2)</sup>. Ametlikult on kinnitatud, et Euroopa Liidu majanduse elavnemine on lõppenud. Ka tööturuväljavaated muutuvad järjest süngemaks<sup>(3)</sup>. Kriisi tagajärjed süvenevad, mitte ainult paljude ELi liikmesriikide majanduse järsu languse tõttu, vaid eelkõige ka seetõttu, et enamus valitsusi reageerib nn võlakriisile, mis muu hulgas on tekkinud finantsturgude massilise dereguleerimise tõttu viimastel aastatel, jõulise kokkuhoiupoliitikaga ning üritab nii finantsturge rahustada. Peaaegu kõigis Euroopa Liidu riikides on eelseisva konsolideerimise

<sup>(1)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu otsus liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta – Euroopa 2020. aasta strateegia koondsuuniste II osa”, raportöör: Wolfgang Greif (ELT C 21, 21.1.2011, lk 66).

<sup>(2)</sup> Komitee on arvukates arvamustes ning erinevatel juhtudel väljendanud oma seisukohta kriisi mõjude ning selle ületamiseks vajalike sammude kohta. Üks silmapaistev näide on komitee presidendi avaldus täiskogu 2011. aasta detsembri istungjärgul [http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di\\_ces20-2011\\_di\\_et.doc](http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di_ces20-2011_di_et.doc).

<sup>(3)</sup> Vt näiteks Euroopa Komisjoni hiljuti avaldatud sügisprognoos 2011–2013.

keskmes majanduspoliitilise juhtimise hiljuti muudetud eeskirjade rakendamise eurotsoonis ning riigieelarve puudujääkide vähendamine osaliselt tundlike kärbetega valitsussektori kulutustes, kus keskpunktis on sotsiaalkulutuste ja avalike teenuste piiramine<sup>(4)</sup>. Kõnealune poliitika kitsendab tööturuvõimalusi – ka nende jaoks, kes juba kuulusid halvemas olukorras rühmadesse.

3.2 Eelöeldu taustal iseloomustab Euroopat eelseisvatel aastatel äärmiselt pingeline tööhõiveolukord. Finants- ja majanduskriisi neljandal aastal halvenesid tööhõiveväljavaated veelgi. Hoolimata majandust toetavatest jõupingutustest esmase vastusena kriisile ning üksikute ELi liikmesriikide majanduse elavnemisest kasvas **töötus** Euroopa Liidus aastatel 2008–2011 6,9 %-lt 9,4 %-ni<sup>(5)</sup>.

3.3 Seega on Euroopa Liidus täna enam kui 22 miljonit inimest ilma tööta, kusjuures liidusiseselt on erinevused suured: nii ulatus **töötuse määr** 2011. aasta teises kvartalis vähem kui 5,5 %-st Austrias, Luksemburgis ja Madalmaades enam kui 14 %-ni Iirimaa, Leedus, Lätis ja Kreekas ning 21 %-ni Hispaanias. Noori puudutab töötus veelgi valusamalt. Mitmes riigis – mitte ainult Euroopa lõunaosas – päästis kriis valla ärevust tekitava arengu: töötuse määr kahekordistus näiteks Hispaanias, Iirimaa ja – madalast tasemest lähtuvalt – ka Taanis. Balti riikides kõnealune määr lausa kolmekordistus. Vaid Saksamaal ja Luksemburgis vähenes töötus 2010. aastani. Kasvavale töötusele vaatamata võib mõningates riikides täheldada vabade töökohtade arvu kasvu. Demograafilise arengu ning jätkuva struktuurimuutuse tõttu tuleb arvestada, et kõnealune paradoks teravneb järgmistel aastatel veelgi.

— Kriisi ajal kasvanud töötus puudutas kõige enam **noori ja madala kvalifikatsiooniga** inimesi, kusjuures mõlema nimetatud rühma osas ulatus vastav näitaja juba enne kriisi selgelt üle keskmise.

— Madala **haridustasemega** inimeste hulgas oli töötuse määr 2011. aasta teises kvartalis 16,3 %, kesk- ja kõrgharidusega inimeste puhul oli antud näitaja vastavalt 8,6 % ja 5,3 %.

— **Nii meeste kui ka naiste töötuse määr kõigis vanuserühmades** on kasvanud. 2011. aasta teises kvartalis oli see vastavalt 9,4 % ja 9,5 %. Kriisi esimeses etapis kasvas meeste töötuse määr kiiremini, kuna see puudutas tugevamini meeste ülekaaluga elualasid (nt töötlev ja ehitustööstus).

<sup>(4)</sup> Uue majanduse juhtimise sotsiaalsete tagajärgede kohta vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 22. veebruari 2012. aasta arvamus teemal „Uut majanduse juhtimist reguleerivate õigusaktide sotsiaalne mõju“, raportöör: Gabriele Bischoff (vt käesoleva Euroopa Liidu teataja lk 23).

<sup>(5)</sup> Muu viite puudumisel tuginevad andmed Euroopa Liidu tööjõu-uuringule (AKE): ([http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour\\_market/introduction](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction)) ning puudutavad 2011. aasta teist kvartalit. Vanuserühm hõlmab reeglina 15–64aastaseid inimesi.

Teises etapis oli täheldatav naiste töötuse määra järsem tõus, kuna kokkuhoiumeetmete tulemusel kannatasid enam naiste ülekaaluga elualad (nt teenused, avalik sektor).

— Võõrtöötajaid, kelle seas oli töötute määr keskmisest kõrgem juba enne kriisi, iseloomustas ebaproportsionaalselt suur töötuse määra kasv. Nende töötuse määr oli 2011. aasta teises kvartalis 16,3 %.

— **Pikaajaline töötus** (>12 kuud), mis uute töötute suure hulga tõttu statistiliselt ajutiselt oluliselt vähenes, jõudis 2011. aasta teises kvartalis kriisieelse tasemeni, mis oli Euroopa Liidus keskmiselt 43 %. Riike, mida kriis tugevalt ja varakult tabas (Hispaania, Iirimaa, Balti riigid), iseloomustab 2008. aastaga võrreldes märkimisväärne töötuse kasv. Lähitulevikus kasvab see rühm tööjõunõudluse seisaku tõttu märkimisväärselt.

3.4 Arvestades, et **noorte töötus** oli juba enne kriisi jõudnud muret tekitavale tasemele, on komitee juba märkinud, et sellest on saanud Euroopa tööturu üks ähvardavaid probleeme<sup>(6)</sup>. See kasvas üldiselt drastiliselt ning on hetkel kogu Euroopas ligikaudu 21 %. Enam kui 5 miljonit noort (15–24aastased) on täna ilma töö või õppekohata, mis on seotud tohutute isiklike, ühiskondlike ja majanduslike tagajärgedega: Eurofoundi praeguste hinnangute kohaselt ulatuvad noorte tööturult kõrvalejäämisest tulenevad kulud enam kui 100 miljardi euronni aastas<sup>(7)</sup>. Kreekas ja Hispaanias on enam kui 40 % noortest töötud; Lätis, Leedus ja Slovakkias ligikaudu iga kolmas noor.

— Muret noorte töötuse pärast kinnitavad kaks näitajat: töötuse määr<sup>(8)</sup> ja NEETi rühma kuuluvate noorte osakaal, mis mõlemad on tõusnud. **NEETi** näitaja on eriti huvitav seetõttu, et annab teavet nende 15–24aastaste noorte olukorra kohta, kes **ei tööta ega omanda haridust või kutset** (*Not in Employment, Education or Training*, NEET).

— Liikmesriikide vahel on täheldatavad selged erinevused: kõige parem olukord Taanis, Madalmaades, Sloveenias ja Austrias, kus vastav määr jääb alla 7 %, samas kui Itaalias ja Bulgaarias, kus määrad on vastavalt 19,1 % ja 21,8 %, on olukord eriti keeruline. 27-liikmelise Euroopa Liidu keskmine 2010. aastal oli 12,8 %. Kriisi tõttu näib NEETi näitajate olukord olevat halvenenud eelkõige Hispaanias, Iirimaa, Leedus, Eestis ja Lätis.

<sup>(6)</sup> Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Noorte liikuvus“, punkt 7, raportöör: Pavel Trantina, kastraportöör: Juan Mendoza Castro (ELT C 132, 3.5.2011, lk 55).

<sup>(7)</sup> Eurofoundi viimaste arvutuste kohaselt ulatuvad noorte tööturult kõrvalejäämise kulud Euroopa Liidus ligikaudu 100 miljardi euronni aastas.

<sup>(8)</sup> Siin võetakse arvesse kõik aktiivses tööeas noored, et vähendada võimalikke moonutusi, mis tulenevad alles õppivate noorte mitteaktiivsuse suurest osakaalust.

— **Koolist väljalangenud** moodustavad veel ühe kategooria inimestest, kellel on madala haridustaseme tõttu suur oht töötuks jääda. Hoolimata tõsiasjast, et koolist väljalangenute määr on mõningates riikides (nt Hispaanias, Portugalis, Eestis, Lätis ja Ühendkuningriigis) kriisi ajal langenud, on 2010. aasta Euroopa keskmine 14,1 % endiselt kõrgem kui Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärk, milleks on alla 10 % jääv osakaal<sup>(9)</sup>. Erinevused riigiti on suured: Portugalis ja Hispaanias on koolist väljalangenute määr üle 28 %, Maltal pea 37 %, samas kui Slovakkia, Tšehhi Vabariigi ja Sloveenia näitaja jääb alla 5 %<sup>(10)</sup>.

3.5 Töötuse määra areng kajastub ka **tööhõivemääras**, mis on kriisi ajal märkimisväärselt langenud: ELi keskmine tööhõivemäär 20–64aastaste inimeste seas langes 2008. aasta teise kvartali 70,5 %-lt 68,9 %-ni 2011. aasta teises kvartalis. Juba 2010. aasta suuniseid vastu võttes oli selge, et kulub terve aastakümme, et tagasi võita need ligikaudu 10 miljonit töökohta, mis kriisi puhkemisest alates kaotatud on. Sellest ajast ei ole olukord märkimisväärselt paranenud. Euroopa Liidus keskmiselt on 2010. ja 2011. aasta teise kvartali näitajate osas täheldatav vaid minimaalne tööhõive kasv. Mõnes riigis on kasv olnud selge (Eesti, Leedu, Läti ja Malta), teistes aga iseloomustab tööhõivet jätkuv märkimisväärne langus (Kreeka, Bulgaaria, Sloveenia ja Rumeenia). Kokkuvõttes on ELi riigid endiselt kaugel Euroopa 2020. aasta strateegia põhieesmärgi ehk (20–64aastaste) üldise 75 % tööhõivemäära saavutamisest<sup>(11)</sup>. Majanduskriisi ajal tabas tööpuudus noori valusamalt kui kõiki muid vanuserühmi, samuti vähenes kõige suuremal määral just noorte tööhõive.

3.6 Vastavalt Lissaboni etapi arengutele jätkus kriisi ajal **osaajaga töötamise** järkjärguline kasv. Võttes arvesse selgeid erinevusi riikide vahel, on osaajaga töötamise määr Euroopa Liidus kasvanud, moodustades kogu tööhõivest 17,6 % 2008. aasta teises kvartalis ning 18,8 % 2011. aasta samal perioodil.

— Osalise tööajaga töötavaid **naisi** on selgelt rohkem: naiste vastav keskmine määr 2011. aasta teises kvartalis oli 31,6 %, samas kui meeste puhul oli sama näitaja 8,1 %.

— **Noorte** töötajate seas on **osaajaga** töötamise määr üle Euroopa kasvanud. Kõnealune suundumus puudutab enam noori kui keskeas ja eakaid töötajaid.

— Lisaks on osalise tööajaga töötamine kasvanud enam **madalaima haridustasemega töötajate** hulgas.

<sup>(9)</sup> [http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index\\_et.htm](http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_et.htm)

<sup>(10)</sup> <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/introduction>

<sup>(11)</sup> Vt EMCO/28/130911/EN-rev3, lk 27jj.

— Kriisi ajal aitab lühiajatöö inimestel tööturuga sidet hoida ning annab neile pärast kriisi möödumist hea lähteotsiooni üleminekuks täielikule tööhõivele.

— Kriisi ajal on siiski oluliselt kasvanud ka **mittevabatahtlik osaajaga töötamine**<sup>(12)</sup>. Riikides, mida kriis kõige enam puudutas (Balti riigid, Hispaania, Iirimaa), kasvas mittevabatahtlik osaajaga töötamine ajavahemikul 2008–2010 keskmisest enam. Paljudes riikides on osaajaga töötavate naiste määr jätkuvalt kõrge laste või töövõimetute täiskasvanute hooldamise tõttu.

3.7 **Tähtjaliste töösuhete** hulk ELis tõusis 2007. aasta teises kvartalis 14,6 %-ga kõrgeimale tasemele. Euroopa Liidu tööjõu-uuringu andmetes hõlmatakse sellesse rubriiki ka renditöötajad, välja arvatud juhul, kui on sõlmitud tähtajatu kirjalik tööleping<sup>(13)</sup>. Kuna kriisi ajal tabas tööpuudus valusalt tähtjalise lepinguga ja renditöötajaid, langes nende osakaal 2009. aasta teises kvartalis madalale, 13,5 %-ni. Uusim tõus 14,2 %-ni 2011. aasta teises kvartalis näitab, et ettevõtted kalduvad töötajaid uuesti palkama tähtjaliste töölepingute alusel või ka tööjõurendiettevõtete kaudu. Sellest nähtub muu hulgas, et tööandjatel on vähe usku majanduse elavnemise püsivusse ja et nad püüavad olukorrale reageerida.

— **Riikidevahelised erinevused** tähtjalise töö ulatuses on märkimisväärsed: kui mõnes Kesk- ja Ida-Euroopa riigis, nt Rumeenias, Bulgaarias, Leedus ja Eestis, jääb see määr alla 5 %, siis Portugalis, Hispaanias ja Poolas ulatub see ligikaudu 23–27 %-ni.

— Kaugelt kõige suurem tõenäosus sattuda tähtjalisesse töösuhtesse (42,2 % 2010. aastal) on noortel töötajatel (15–24aastased). See kehtib peaaegu kõigi riikide kohta. Teatud määral on paljudes valdkondades muutunud tavapäraseks, et noorte esimene **töökoht on tähtjaline**. Sageli ei ole see aga vabatahtlik valik. See on üks põhjustest, miks noorte olukord tööturul kriisi ajal dramaatiliselt halvenes.

— Lisaks sellele on umbes 20 % **madala kvalifikatsiooniga töötajatest** tähtjalises töösuhtes – see määr on märksa kõrgem kui keskmise ja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate puhul (umbes 12–13 %).

<sup>(12)</sup> Mittevabatahtlik osalise tööajaga töötavaid määratletakse kui töötajaid, kes ei suutnud leida täistööajaga töökohta.

<sup>(13)</sup> Oleks soovitatav, et Eurostat esitaks edaspidi eraldi andmed tähtjaliste ja renditöötajate kohta.

— **Mittevabatahtlikult tähtjalises töösuhtes töötajate** osakaal tõusis ajavahemikul 2008–2010 2 %. See areng on eriti märgatav Leedus ja Iirimaa – kahes kriisist kõige enam puudutatud riigis –, aga ka Tšehhi Vabariigis, Taanis ja Ühendkuningriigis.

3.8 **Töötavad vaesed:** Eurostati andmed 2009. aasta kohta näitavad, et nii tähtjalises töösuhtes kui ka osajaga töötajatel, samuti noortel ja üksikvanematel on suurem oht töötamisest hoolimata vaesusse sattuda kui tähtjatus töösuhtes ja täisajaga töötajatel.

— **Noorematel töötajatel** (18–24aastased) on märksa suurem **oht osutada vaeseks töötajaks** <sup>(14)</sup> kui 25–64aastaste vanuserühma kuulujatel mitmes ELi liikmesriigis keskmiselt.

— Sarnasel viisil puudutab tähtjaline ja osajaga töö ebaproportsionaalselt suurel määral ka **üksikvanemaid**, kelle jaoks osajaga töötamine on sageli paratamatus, ja madala kvalifikatsiooniga töötajaid. Samuti on nad keskmisest enam esindatud täisajaga madalalpalgalistel töökohtadel, mis peegeldub nende suuremas osakaalus **vaeste töötajate** hulgas.

#### 4. Kokkuhoiupoliitika kogu Euroopa Liidus teravdab olukorda tööturul ja raskendab tööhõivepoliitika eesmärkide saavutamist

4.1 Säästuprogrammide samaaegse käivitamise tõttu Euroopa Liidus võib vastastikku võimenduv langus kiireneeda ja kasvuväljavaated võivad veelgi halveneda. Kuna osa riike ei pööra samas piisavat tähelepanu vajalikele struktuurireformidele ja puuduvad uued kasvuvõimalused, mõjutab kulude vähendamine negatiivselt sisenõudlust, mis on majandustsükli viimane tugi, ning viib maksutulude vähenemisele ja sotsiaalkulutuste suurenemisele. On oht, et eelarvepuudujäägid kasvavad veelgi ja seega suureneb ka järjest enamate ELi liikmesriikide majanduspoliitiline tegevusvõimetus. Seega ei ole see lähenemisviis – seada eelarvekonsolideerimisel eesmärgiks peamiselt kokkuhoid – mitte ainult sotsiaalsest aspektist kaheldav, vaid õonestab ka väljavaadet saavutada majanduses tulevikkusuunatud elavnemine. Komitee on sügavalt mures selle pärast, kas nende meetmete abil on võimalik kriisist väljuda ja saavutada Euroopa Liidu tööhõivestrateegias seatud eesmärgid.

4.2 Seepärast kordab komitee oma nõudmist koostada uus Euroopa majanduse taastamise kava, millele oleks ulatuslik mõju tööturgudele ning mis jääks suurusjärku 2 % SKT-st <sup>(15)</sup>. Lisaks

<sup>(14)</sup> Vähem kui 60 % leibkonna keskmisest ekvivalentsissetulekust.

<sup>(15)</sup> Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööhõive tippkohtumise tulemused”, raportöör: Wolfgang Greif (ELT C 306, 16.12.2009, lk 70).

täiendavatele riiklikele investeeringutele, mis tuleb tööhõivepoliitiliste mõjude suurendamiseks kooskõlastatult ellu rakendada, on vaja määratleda olulised Euroopa investimisprojektid. Kavandatud kulutused tuleks 1 % ulatuses suunata tööhõivele tugevat mõju avaldavatesse investeeringutesse ja lisaks sellele konkreetselt tööturumeetmesse, mis võivad olla eri vormis vastavalt ELi riikide tööturu olukorrale.

4.3 Riiklike eelarveid ei saa kasutada kõigeks, alates pankade päästmisest ning sotsiaalsetest ja innovaativsetest investeeringutest kuni ettevõtete edendamiseni välja. Komitee on seisukohal, et eelarvete aruka konsolideerimise käigus tuleb kõrvuti kulude vähendamisega, mis peab toimuma sotsiaalselt vastuvõetaval viisil, vältimatult leida ka uued sissetulekuallikad. Eelkõige tuleks liikmesriikides tugevdada maksutulude baasi. Lisaks sellele tuleb üle vaadata maksusüsteemid tervikuna, võttes seejuures arvesse eri liiki tulude ja varadega seotud maksete küsimust. See peab toimuma samaaegselt avaliku sektori kulutuste tõhususe ja sihipärasuse suurendamisega.

4.4 Komitee on seisukohal, et säästumeetmed ei tohi suurendada vaesuseriski ega veelgi teravdada ebavõrdsust, mis viimastel aastal on niigi juba kasvanud. Kõigi kriisist väljumise meetmete puhul tuleb pöörata tähelepanu sellele, et need ei töötaks vastu nõudluse ja tööhõive elavdamisele kriisi ajal ja järel ning sotsiaalsete probleemide leevendamisele. Seejuures peavad liikmesriigid silmas pidama ka seda, et majanduskriisi ületamise meetmed ja riigivõlg ei ohustaks avaliku sektori investeeringuid tööturupoliitikasse ning üld- ja kutseharidusse. Komitee nõuab mõjusat sotsiaalsete tagajärgede hindamist, et uurida, kuidas saavutada ELi eesmärk tuua 2020. aastaks vähemalt 20 miljonit inimest välja vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest.

4.5 Säästumeetmed tabavad kõige valusamalt eelkõige inimesi, kes sõltuvad riiklikest toetustest, sealhulgas ebakindlas töösuhtes töötajaid ja muid tööturul halvemas olukorras olevaid rühmi. Kõige enam puudutab tööpuudus tavaliselt ka neid, kelle ligipääs toetustele on raskendatud ja piiratud. Seepärast on tarvis piisavaid, tõhusaid ja jätkusuutlikke sotsiaalseid turvavõrke, pöörates erilist tähelepanu tööturu kõige enam mõjutatud ja halvemas olukorras olevatele rühmadele (sh noored, sisserändajad, romad, puuetega inimesed, üksikemad, madala kvalifikatsiooniga töötajad).

4.6 Komitee võttis hiljuti seisukoha väljakutse kohta, mis tekib tööturul Euroopa rahvastiku vananemise tõttu, märkides seejuures, et kõige tõhusam strateegia seisneb olemasoleva tööhõivepotentsiaali võimalikult heas ärakasutamises. Selleni on võimalik jõuda vaid sihipärase majanduskasvupoliitika

ja osalusvõimalusi pakkuva poliitika järgimise kaudu. See hõlmab tööelu kujundamist eakate vajadustele vastavaks, hariduse ja koolituse laiendamist, kõrgekvaliteediliste ja viljakate töökohtade loomist, tõhusate sotsiaalkaitstesüsteemide tagamist, ulatuslikke meetmeid töö- ja pereelu ühitamiseks jne<sup>(16)</sup>. Lisaks sellele tuleb täielikult ära kasutada nn hõbedase majanduse (*silver economy*) majanduslik potentsiaal.

## 5. Nõudmised ja soovitused noorte ja pikaajaliste töötute tööhõive alal

### 5.1 Ambitsioonikate ELi eesmärkide seadmine noorte tööhõive alal

5.1.1 Praegustes suunistes sisaldub näitaja nende noorte arvu vähendamiseks, kes ei tööta ega omanda haridust või kutset (NEET). Liikmesriigid on küll meetmeid vastavalt NEETi alarühmade konkreetsetele eripäradele mitmekesistanud, pühendades seejuures erilist tähelepanu halvemas olukorras olevatele rühmadele,<sup>(17)</sup> ent siiski puuduvad jätkuvalt konkreetset eesmärgid noorte tööpuudusega võitlemiseks ja noorte tööhõiveolukorra parandamiseks. **Komitee kordab oma nõudmist, et see keskne punkt oleks suunistes selgemalt välja toodud, kinnitades selleks esmajoonel mõõdetavad Euroopa tasandi eesmärgid noorte tööhõive valdkonnas, eelkõige järgmised: 1) eesmärk noorte tööpuuduse märkimisväärseks vähendamiseks ja 2) maksimaalselt neljakuune tähtaeg tööd või väljaõppevõimalust otsivate noorte aktiveerimiseks.** Noorte tööhõive valdkonnas konkreetsete eesmärkide määratlemise liikmesriikide tasandile jätmise osutus igatahes väheviljakaks, vaid üksikud riigid sõnastasid oma riiklikes reformikavades vastavad eesmärgid<sup>(18)</sup>.

### 5.2 Liikmesriigid peavad NEETi valdkonnas järjekindlalt ellu viima nn noortegarantiid

5.2.1 Komitee väljendab rõõmu selle üle, et tema nõudmine, mille kohaselt liikmesriigid peavad tagama, et nelja kuu jooksul pärast koolist lahkumist omavad kõik noored töökohta, jätkavad haridusteed või osalevad aktiveerimis- ja tööturule integreerimise meetmetes, lisati nn noortegarantiid ettepaneku kujul juhtalgatusse „Noorte liikuvus“<sup>(19)</sup>. **Sellel taustal ühineb komitee täielikult komisjoni üleskutsetega liikmesriikidele selgitada viivitamatult välja seda takistavad asjaolud. Nende kõrvaldamiseks tuleb riiklike reformikavade raames sõnastada konkreetsete meetmed.** Selleks tuleb paljudes riikides oluliselt laiendada riiklike tööturuasutuste antavat siht-

toetust; seejuures tuleb suuremat tähelepanu pöörata halvemas olukorras inimestele (eelkõige ka sisserändetaustaga inimesed ja romad).

5.2.2 Samuti tuleb liikmesriikidel seejuures tõhusalt ellu rakendada tööhõivesuunistes ka noorte valdkonnas üldiselt kokku lepitud prioriteetidid ja seada enesele vastavalt ambitsioonikad nõuded ja eesmärgid, mille hulka kuuluvad muu hulgas ka tasakaalustatud meetmed paindlikkuse ja turvalisuse suurendamiseks, tööjõu liikuvuse soodustamine, sobivate sotsiaalkindlustussüsteemide loomine tööturul liikumise kergendamiseks ning ettevõtluse edendamine ja kohased raamtingimused töökohtade säilitamiseks ja loomiseks eelkõige VKEde valdkonnas.

### 5.3 Rohkem ELi vahendeid ja lihtsam juurdepääs ELi vahenditele noorte ja pikaajalise tööpuudusega võitlemiseks

5.3.1 Komitee kutsub üles võtma eriti just pingelises eelarveolukorras noorte ja pikaajalise tööpuuduse kiireks langetamiseks eraldi meetmeid sotsiaal-, haridus- ja tööturupoliitika valdkonnas. Komisjon märkis hiljuti oma teatises „Noortele pakutavate võimaluste algatus“<sup>(20)</sup>, et kiiret ja ehabürokratlikku abi on tarvis eelkõige neis riikides, mida noorte tööpuudus kõige valusamalt puudutab<sup>(21)</sup>. **Liikmesriikidel, kus olukord tööturul on noorte tööhõive ja pikaajalise tööpuuduse osas eriti pingeline ning kes praegu peavad samas täitma piiravaid eelarve-eesmärke, peab olema lihtsustatud juurdepääs eelkõige noortegarantiid- ja taoliste meetmete jaoks ning töökohtade loomise investeerimiseks ettenähtud ELi vahenditele.** Vaja on pragmaatilisi ja paindlikke käsitusi ja lihtsustusi vahendite kasutamisel kuni riikliku kaashastamise ajutise katkestamiseni välja, kui meetmeid rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist ja teistest Euroopa fondidest.

### 5.4 Kohased vahendid noorte ja pikaajalise tööpuudusega võitlemiseks uues ELi eelarves

5.4.1 Komitee on juba toonitanud, kui oluline on, et kõigis ELi liikmesriikides majanduskriisi tõttu vajalikuks osutunud eelarveprioriteetide ümberhindamisest hoolimata jätkuks ning vajaduse korral suureneks riiklike ja Euroopa vahendite eraldamine noorte ja pikaajaliste töötute hariduseks ja tööhõiveks<sup>(22)</sup>. **Seega nõuab komitee, et uues rahastamiskavas alates 2014. aastast tagataks Euroopa Sotsiaalfondist piisavalt vahendeid**

<sup>(16)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa tööturu tulevik – otsides võimalusi demograafiliste muutustele tõhusaks reageerimiseks“, raportöör: Wolfgang Greif (ELT C 318, 29.10.2011, lk 1).

<sup>(17)</sup> „Young People and NEETs in Europe: first findings“ – EUROFOUND – EF1172EN <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/72/en/1/EF1172EN.pdf>

<sup>(18)</sup> Vaid neli riiki (Belgia, Tšehhi Vabariik, Bulgaaria, Eesti) sõnastasid 2011. aastal oma riiklikes reformikavades eesmärgid võitluseks noorte tööpuudusega.

<sup>(19)</sup> „Noorte liikuvus“ COM(2010) 477 final, punkt 5.4.

<sup>(20)</sup> Vt vastavad ettepanekud komisjoni hiljutises teatises „Noortele pakutavate võimaluste algatus“ COM(2011) 933 final.

<sup>(21)</sup> Nõukogu otsus 2010/707/EL, suunis 7.

<sup>(22)</sup> Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Noorte liikuvus“, (ELT C 132, 3.5.2011, lk 55), Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majanduskriis, haridus ja tööturg“, punkt 8, raportöör Mário Soares (ELT C 318, 29.10.2011, lk 50).

noortele ja pikaajalistele töötutele suunatud algatuste elluviimiseks<sup>(23)</sup>. Lisaks sellele tuleks komitee arvates kontrollida muu hulgas seda, kuidas saaks noorte ja pikaajalise tööpuudusega võitlemise meetmeteks kasutada ka muid ELi fonde.

### 5.5 Noorte ja pikaajaliste töötute parem ligipääs toetusele

5.5.1 ELi liikmesriigid erinevad märkimisväärselt selles, milline on ligipääs sotsiaalkindlustusele ja selle teenuste ulatus mitte ainult noorte jaoks. Tööhõivesuunistes kutsuti liikmesriike õigustatult üles oma sotsiaalkindlustussüsteeme kohandama, et paindlikumate tööturgude olukorras ei tekiks neis lünki. See puudutab kõiki vanuserühmi ühtviisi. Komitee on seisukohal, et seni ei ole piisavalt arutletud töötute noorte tugevasti piiratud ligipääsu üle toetusele, mis on tuvastatav enamikus liikmesriikides<sup>(24)</sup>. Mõnes riigis parandati kriisi ajal vastavate tingimuste abil halvemas olukorras olevate rühmade – ka noorte – ligipääsu töötuhüvitistele. Ent need meetmed olid piiratud kestusega või siis on oht, et need tühistatakse kavandatud säästupaketide raames.

5.5.2 Komitee nõuab, et kõigis ELi liikmesriikides vaadataks läbi tööks valmis ja tööd või väljaõpet otsivatele töötutele noortele ja pikaajalistele töötutele toetuse andmise tingimused ja et neid vajaduse korral parandataks. Samuti soovitatakse lisada vastavad eesmärgid riiklikesse reformikavadesse. See oleks oluline panus võitlemaks paljude noorte ebakindla olukorraga nende üleminekul tööturule.

### 5.6 Võitlus ebakindlate ja reguleerimata töösuhete vormidega väljaõppe/praktika valdkonnas

5.6.1 15–24aastaste noorte puhul ei ole täiskasvanutega võrreldes kaks korda suurem mitte ainult töötus, vaid ka ebakindlate töösuhete osakaal (mõnes riigis üle 60 %), reguleerimata väljaõppe ja praktika saenemine (eelkõige lõunapoolsetes riikides<sup>(25)</sup>) ning nende kvalifikatsioonitasemest allapoole jääv töö. Komitee kutsub üles loobuma liigestest mittepüsi-

<sup>(23)</sup> Nii nõuab komitee, et vähemalt 40 % Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest eraldataks tööhõive ja tööalase liikuvuse soodustamiseks. Seega keskenduksid algatatud projektid suures osas noortele suunatud meetmetele. Vt selle kohta Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Sotsiaalfond” (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 82), raportöör: Xavier Verboven, kaasraportöör: Miguel Angel Cabra de Luna, punktid 1.5 ja 4.1.

<sup>(24)</sup> Euroopa tööjõu-uuringu (Eurostat) andmed näitavad, et töötuse korral on noortel (15–24aastased) 27-liikmelise ELi keskmiselt kolm korda viletsam ligipääs toetusele kui teistel rühmadel; samuti ei tuvastatud kriisi ajal olukorra püsiva paranemise märke.

<sup>(25)</sup> See probleem puudutab vähem Põhja-Euroopa riike, kus on pikaajaline kogemus praktikantide, väljaõppeasutuste ja tööandjate vaheliste reguleeritud suhetega. Sama kehtib nende riikide suhtes, kus on olemas väljakujunenud ja end tõestanud kutsekoolituse topeltsüsteem (Saksamaa, Austria).

vate ja pikaajalisi väljaõpet mittepakkuvatel lahendus- teel noorte integreerimisel tööturule: ebakindlate töösuhete ja töölepingute asemel tuleks rakendada meetmeid, millega tagatakse, et tähtajaline töö ning vähetasustatud ja piiratud sotsiaalse kaitsega töökohad ei saaks normiks.

5.6.2 Komitee on paljudes arvamustes, mis käsitlevad tegutsemist nõudvaid valdkondi seoses kohandustega hariduses ja kvalifikatsioonide puhul, avaldanud oma seisukoha, muu hulgas tagamaks, et noored omandavad väljaõppe, mille järele tööturul valitseb nõudlus<sup>(26)</sup>. Selleks et käsitleda tööturul nõudmise ja pakkumise vahel esinevaid erinevusi, mille põhjuseks on muu hulgas ebapiisav kvalifikatsioon, piiratud geograafiline liikuvus või ebakohane tasustamine,<sup>(27)</sup> tuleb väljaõppeasutustel oma õppeplaanid kohandada ka tööturu nõudmistele. Ent ka tööandjatel tuleb laiendada oma uute töötajate värbamise kanaleid ning ametiasutustel tuleb investeerida tõhusasse aktiivsesse tööturupoliitikasse. Ka õppurid ise vastutavad oma tulevase tööalase konkurentsivõime eest.

5.6.3 Mis puudutab komisjoni praktikaalgatust, siis toetab komitee vastavat Euroopa kvaliteediraamistikku, millele tuleb toetust otsida ka ettevõtete hulgas, et need pakuksid selliseid vastastikku siduvate lepingute alusel töökohal õppimise võimalusi eelkõige ka viletsama haridusega noortele. Üld- ja kutsehariduse ning praktika topeltsüsteem on mitmes riigis andnud positiivseid tulemusi ja seda tuleks selle osalise mujale ülekandmise aspektist uurida.

### 5.7 Põhimõtted noorte töötuse probleemi lahendamiseks

5.7.1 Komitee teeb ettepaneku võtta noorte töötuse probleemi lahendamiseks meetmeid, mille aluseks on järgmised põhimõtted: parandada noorte tööalast konkurentsivõimet selliste üld- ja kutseharidusreformide abil, mille tulemusel paraneb kvalifikatsioonide vastavus tööturu nõudmistele ja mis hõlmab partnerlust koolide, ettevõtete ja sotsiaalpartnerite vahel; aktiivsed tööturumeetmed, sealhulgas suurem toetus ja rohkem stiimuleid noortele töökoha vastuvõtmiseks; analüüsida tööhõivekaitse alaste õigusaktide mõju; soodustada noorte ettevõtlust.

<sup>(26)</sup> Vt selle kohta praegu koostamisel olev Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa kõrgharidussüsteemide ajakohastamine” (Euroopa Liidu Teatajas veel avaldamata), arvamus teemal „Noorte tööhõive, tehniline pädevus ja liikuvus” (ELT C 68, 6.3.2012, lk 11), raportöör: Dorthe Andersen, ning arvamus teemal „Keskkoolijärgne kutseharidus ja -koolitus atraktiivse alternatiivina kõrgharidusele” (ELT C 68, 6.3.2012, lk 1), raportöör: Vladimíra Drbalová.

<sup>(27)</sup> Vt teatis „Noortele pakutavate võimaluste algatus”, COM(2011)933 final.

### 5.8 Võitlus pikaajalise töötusega ja tööturuga kontakti kaotamine

5.8.1 Kriisist tulenev tööjõu nõudluse jätkuv seisak viib pikaajalise tööpuuduse suurenemiseni, mis toob kaasa tõsised raskused töökoha leidmisel ja sellest tulenevalt töötajate vaesuse kasvu. **Komitee soovib liikmesriikidel pöörata erilist tähelepanu ka kaasavate vahetööturgude loomisele, kus avaliku sektori vahendeid kasutatakse sobiva arvu asjakohaste töökohtade loomiseks.** Sellega tagatakse pikaajaliste töötute puhul kontakti säilimine tööturuga ning oskuste ja teadmiste suurenemine. See väldib töötajate vaesuse kasvamist ning võimaldab neil pärast kriisi möödumist minna sujuvalt üle esmasele tööturule.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse programm „Tervis majanduskasvuks”, ELi kolmas mitmeaastane tegevusprogramm tervishoiu valdkonnas aastateks 2014–2020”**

KOM(2011) 709 (lõplik) – 2011/0339 (COD)

(2012/C 143/19)

Pearaportöör: **Béatrice OUIN**

Euroopa Parlament otsustas 30. novembril 2011 ja nõukogu 12. detsembril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse programm „Tervis majanduskasvuks”, ELi kolmas mitmeaastane tegevusprogramm tervishoiu valdkonnas aastateks 2014–2020”*

COM(2011) 709 final – 2011/0339 (COD).

Komitee juhatus tegi 6. detsembril 2011. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioonile (pearaportöör Béatrice OUIN).

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012 (23. veebruari 2012 istungil) pearaportööriks Béatrice OUIN ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 169, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab komisjoni algatust – kõnealuse kolmanda tegevusprogrammi olemasolu praeguse kriisi ajal on positiivne sõnum Euroopa kodanikele. Komitee tunneb heameelt spetsiaalselt tervishoiule pühendatud programmi üle, mille eelarvet – mis on küll tagasihoidlik – on suurendatud.

1.2 Komitee hindab keskendumist vähestele prioriteetidele ning toetuse piirmäära tõstmist selliste riikide puhul, mille kogurahvatulu elaniku kohta on väiksem kui 90 % ELi keskmisest <sup>(1)</sup>.

1.3 Komitee jagab arvamust, et vaja on otsida paremaid võimalusi rahaliste ja inimressursside kasutamiseks, ent hoiatab kiusatuse eest vähendada tervishoiu eelarveid ja avalikke tervishoiuteenuseid kriisiperioodil.

1.4 Komitee leiab, et Euroopa saab tervishoiu valdkonnas lisaväärtust luua heade tavade vahetamise ja tervishoiu kõikidesse poliitikavaldkondadesse kaasamise põhimõtete levitamise teel, samuti võitluses tervishoiualase ebavõrdsuse ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu.

1.5 Komitee rõhutab, et elanikkonna tervena hoidmise juures on oluline ennetamine: tervishoiualane haridus ning töö-, elu- ja eluasemetingimuste parandamine. Hea tervise juures vananemine sõltub kogu eelnenud elust.

1.6 Komitee kinnitab, et kuna tööjõu nappus on selles sektoris üldine probleem, tuleb otsida ühiseid lahendusi: tööalane võrdõiguslikkus, oskuste ja töötasude ümberhindamine, tehniliste oskuste kõrge taseme tunnustamine, perekonnas tehtud mitteformaalse töö kaudu omandatud oskusteabe arvesse võtmine, töökohtade sooline tasakaal, töötingimuste ja tööaja korralduse parandamine, elukestev õpe, karjääri eesmärkide kohandamine vastavalt hoolduspersonali füüsilisele ja psühholoogilisele koormusele.

1.7 Komitee peab soovitavaks koolitada nende ametite jaoks välja töötuid, selle asemel, et tuua sisse kolmandates riikides või teistes ELi riikides juba koolitatud personali, et vältida oskusteabe väljavoolumist asjaomastest päritoluriikidest.

1.8 Komitee rõhutab vajadust tagada perekondadele ja kogukonnale (sõbrad, naabrid jne) vahendid, mida on vaja haigete ja ülalpeetavate isikute eest hoolitsemiseks, ning tööaja parema jaotamise kogu elu jooksul.

1.9 Komitee julgustab vahetama kogemusi e-tervishoiuteenuste süsteemide kasutamise kohta nii eriala spetsialistide kui ka eraisikute seisukohast ja soovib, et määratletaks ELi raamistikud, et

— kaitsta konfidentsiaalseid andmeid patsiendikaartide või retseptide piiriülel vahetamisel;

<sup>(1)</sup> nt Eesti, Ungari, Läti ...



— tagada veebis asjaomaste tervishoiuasutuste akrediteerimis-süsteemi kaudu, et kõigile edastatav teave on täpne.

1.10 Komitee leiab, et prioriteetvaldkondade (tubakas, alkohol, rasvumine ja HIV) hulka tuleks lisada uued ohud, mis on seotud

— kliimamuutuste, saastatuse, kemikaalide leviku ja nanotehnoloogiaga;

— ravimite ja proteeside ohutuse, ravimite liigtarvitamisega;

— elu- ja toitumisviiside muudatustega ning nende tagajärgedega inimeste paljunemisele;

— vaimse tervisega, nt stressi, depressiooni ja Alzheimeri tõvega.

1.11 Komitee on seisukohal, et tervishoiuvaldkonnas tuleb veelgi enam toetada uusi tehnoloogiaid, et vähendada tervishoiutöötajate töökoormust, tõsta patsientidele pakutava ravi kvaliteeti ning parandada ja säilitada eakate liikumisvõimet.

## 2. Taust

2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on viimase kahe aasta jooksul koostanud arvukaid terviseetemelisi arvamusi, milles käsitletakse võitlust tervisealase ebavõrdsuse, alkoholi kuritarvitamise, Alzheimeri tõve, vähi ja suitsetamise vastu, samuti patsientide turvalisust<sup>(2)</sup>.

2.2 Kuigi tervishoiusektor võib anda väärtusliku panuse majanduskasvu, ei saa tervist vaadelda üksnes sellest aspektist. Selleks, et parandada haiguse avaldumisel oluliseks muutuvate tervishoiusüsteemide jätkusuutlikkust, on vaja eelkõige säilitada elanikkonna hea tervis ennetamis- ja rahvatervisemeetmete abil ning kaasata tervishoid kõikidesse poliitikavaldkondadesse. Kasulik oleks saada rohkem statistilisi andmeid ravisüsteemide toimimise kohta.

2.3 Majanduskriis on toonud kaasa tõsised eelarvekärped, mis seavad ohtu avalike tervishoiuteenuste kvaliteedi ja kõigi inimeste juurdepääsu ravile. Elanikkonna hea tervis säilitamine demograafiliste ja kliimamuutuste kontekstis eeldab, et tervishoidu suunatakse piisavalt vahendeid.

(<sup>2</sup>) Vt järgmised komitee arvamused:

ELT C 18/74, 19.01.2011.

ELT C 339/1, 14.12.2010.

ELT C 255/72 ja 76, 22.9.2010.

ELT C 128/89, 18.5.2010.

ELT C 228/113, 22.9.2009.

ELT C 318/10, 23.12.2009.

ELT C 306/64, 16.12.2009.

ELT C 317/105, 23.12.2009.

ELT C 218/91, 11.9.2009.

ELT C 175/116, 28.7.2009.

ELT C 77/115, 31.3.2009.

ELT C 224/88, 30.8.2008.

ELT C 77/96, 31.3.2009.

2.4 Hea tervis nõuab asjakohast tervisealast haridust juba lapsepõlves (perefond, haridusasutused ja meedia), tervislikku toitumist igas eas, ohtlike toodetega kokkupuute piiramist, elamisväärsed elutingimusi, inimväärsed töotingimusi jms. Erilist tähelepanu tuleb pöörata vananemisele hea tervis juures, kuna raviteenuste kõige suuremad tarbijad – kui välja arvata vastündinud – on just eakad. Hea tervis juures vananemisele tuleb mõelda varakult.

2.5 Elu- ja töotingimuste parandamine ja ennetusmeetmed on parimad vahendid elanikkonna tervisliku olukorra säilitamiseks ning seega töölt puudumise ja tervishoiukulude vähendamiseks.

2.6 Esmajärjekorras tuleb tegeleda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega, kuna nendega kaasnevad külm, nälg, tasakaalustamata toitumine, puudulik hügieen, ebatervislik eluase, millega omakorda kaasneb sageli üksindus, ennetusravi puudumine jms, mis loovad soodsad tingimused eelkõige selliste krooniliste haiguste tekkeks, mis on sotsiaalkaitse-süsteemide ja seega ka kõigi nende süsteemide rahastamises osalevate kodanike jaoks väga kulukad.

2.7 Komitee jagab eesmärki panustada uuenduslikku ja jätkusuutlikku tervishoiusüsteemi, mis nõuab ühiste vahendite ja mehhanismide väljatöötamist inim- ja rahaliste ressursside nappusega toimetulekuks. Tuleks rohkem investeerida kodusse hooldusesse ja kergesse ravis, suunates haiglaravile kulutatavad vahendid ümber. Nii on võimalik tunnistada perekondade rolli hea tervis juures püsimiseks ja tervishoiusüsteemide jätkusuutlikumaks muutmiseks.

2.8 Juba varases nooruses ja perekonna rüpes algab tervishoiualane haridus, mis hõlmab selliseid mõisteid nagu hügieen, tasakaalustatud toitumine, käitumine ning stabiilne emotsionaalne keskkond. Perekond on kõige vahetum õpikeskkond hea tervis eelduseks olevate kommete omandamiseks, ning just perekond on see, kes hoolitseb haigete pereliikmete eest, olgu siis seeläbi, et paljud haigused ei nõua haiglaravi ning et haiged jäävad koju oma perekonna juurde, või seeläbi, et haiglaravi korral on perekonna ja lähedaste külaskäigud haigetele nii psühholoogiliseks kui ka materiaalseks toeks haiglapersonali hoolduse kõrval. See perekonna ja lähikonna esmatähtis funktsioon tuleb säilitada, kuna patsient vajab tervis halvenemise korral eelkõige oma lähedaste juuresolekut ja toetust.

2.9 Perestruktuuri muutused ei jäta puutumata pereliikmete vaimset ja kehalist tervist ning vaja on tegutseda ennetavalt, et perekond püsiks turvalise keskkonnana.

2.10 „Mitteametliku peresekse hoolduse kättesaadavuse vähemine“ ei ole vältimatu fakt. Haigete esmasoov ei ole ravi tervishoiuasutuses. Perekond ei suuda küll asendada tervishoiutöötajaid tegevusel, mis nõuab tehnilist eripädevust, kuid haigetel

ja nende perekondadel peab olema valik kõigi koduhooldusülesannete puhul. See tingib vajaduse lubada kõigil töötajatel töölt puududa, kui tema pereliige vajab hooldust.

2.11 Hetkel, mil kõik pensionisüsteemid vajavad ülevaatamist, tuleks seda võimalust ära kasutada tööaja tasakaalustamiseks kogu elu jooksul. Kui pikem eluiga võimaldab töötada kauem, peab meestel ja naistel olema tööelu jooksul võimalik taotleda osalise või täistööaja raames pikka puhkust, mida rahastatakse samadel alustel kui pensioneid, et hoolitseda haigete lähedaste ja eakate ülalpeetavate eest. Tuleks luua suurem valikuvabadus, et töötajad võiksid kasutada tööandja poolt tasustatud aega vastavalt oma vajadustele juba enne pensioniiga. Euroopa sotsiaalpartnerid, kes on läbirääkimiste teel juba vanemapuhkuse välja võidelnud, võiksid jätkata läbirääkimisi nimetatud puhkuste üle, kuna sedalaadi õiguste kasutamine on vajalik perekonna- ja tööelu paremaks ühitamiseks.

2.12 Selleks, et perekond oleks solidaarsuse hoidmise paik, peavad tal olema selleks vahendid. Juba praegu tuleks sotsiaalkaitse- ja pensioniõiguste arvestamisel võtta arvesse aega, mis kulub haige või sõltuva lähedase hooldusele.

2.13 Samuti tuleb arendada teenuseid, et aidata ülalpeetavatel inimestel igapäevaelu vajadustega toime tulla: abi hügieeni eest hoolitsemisel, kodutööde tegemisel, toiduvalmistamisel ning öövalve. Koduhoolduse ametiala on täies arenemisjärgus – uusi töökohti luuakse juurde. Liiga paljudes riikides on kodus töötamise puhul ikka veel tegemist mitteametliku, deklareerimata, sotsiaalkaitseta töösuhetega, mille kvalifikatsiooni ei tunnustata ja mida teevad sageli sisserännanud töötajad. Sellel meeste ja naiste võrdõiguslikkuse seisukohast olulises valdkonnas valitsevad endiselt tugevad stereotüübid, mille puhul tehnilisi oskusi ei tunnustata, lepingud on ebakindlad või puuduvad üldse ning palgad on väga madalad, ehkki need töökohad on majanduse toimimise jaoks vältimatult vajalikud. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni ILO hiljuti heaks kiidetud kokkulepe, milles käsitletakse kodus töötajate inimväärset tööd, peaks aitama kaasa kõnealuse sektori moraalsemaks ja professionaalsemaks muutmisele tingimusel, et leitakse rahastamisvõimalused, mis ei pärine üksnes hooldust vajavate haigete või nende perekondade taskust.

### 3. Programmi eesmärgid

3.1 Programmis tehakse ettepanek levitada uuenduslikke lahendusi tööjõu nappusega toimetulekuks. Praeguse massilise tööpuuduse ajal Euroopas tasub uurida, miks on töötajate värbamine tervishoiusektoris raskendatud. See tugevalt naistekeskne ametiharu ei meelita ligi piisavalt noori ega mehi – selle põhjuseks on kvalifikatsioonide ja oskuste ebapiisav tunnustamine, paindumatud töötajad ja –tingimused ning madalad töötasud. Tööalane võrdõiguslikkus saavutatakse töötasude ümber hindamise ja tehniliste oskuste parema tunnustamise kaudu, samuti elukestvate õppele juurdepääsu kaudu.

3.2 Üks oluline uuendus seisneks meeste osakaalu suurendamises, mis eeldab meetmete võtmist. Sotsiaalpartnerid peaksid edendama sellist poliitikat, mis toetaks alaesindatud rühmade osalemist. Vaja on hoolikalt jälgida, et füüsilisest isikust ettevõtja staatus ei viiks selleni, et hoolduspersonal eiraks puhkepauside nõuet ja töötaks nõrkemiseni. Samuti tuleb rõhutada kõiki tehnilisi, korralduslikke ja sotsiaalseid uuendusi, mis võimaldavad parandada töötingimusi ja vähendada selle töö väsitavust.

3.3 Tervishoiusektori nõudmised on karmid, kuna haiged vajavad hooldust ööpäev läbi ja seitse päeva nädalas. Öötöö ja pereeluga raskelt sobitav tööaeg on selles sektoris vältimatud. Rahuldavate töötingimuste saavutamiseks on vaja kaasata personal otsuste tegemisse. Sotsiaalpartnerid peavad valdkondliku sotsiaaldialoogi raames kavandama uuenduslike töökohtade kontseptsiooni loomist, näiteks tööaja individuaalne haldamine (*self-rostering*), mida toetatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) vahenditega.

3.4 Sotsiaalpartnerid peavad töötama koos riigiasutustega, et toetada tervishoiutöötajate elukestva õppe alast koolitust, töökohtapõhist liikuvust ning juhtimis- ja organiseerimisoskuste omandamist. Töö ja õppe paremaks ühitamiseks peavad sotsiaalpartnerid arvestama terve rea võimalustega, sealhulgas lähetused, koolitus töökojal ja e-õpe. Karjäärivõimaluste suurendamine on personali hoidmiseks esmatähtis.

3.5 Tööjõu puuduse küsimus tuleks lahendada töötute koolitamise ja asjakohase töötasu teel, mis näib olevat parem lahendus kui kolmandates riikides koolitatud töötajate töölevõtmine, kuna Aafrikast, Aasiast või Ladina-Ameerikast pärit arstide, õdede, füsioterapeutide jms järele tuntakse puudust nende koduriikides, kes on investeerinud nende koolitamisega. Euroopa tervishoiuvaldkonna sotsiaalpartnerid on välja töötanud tegevusjuhise haiglasektori personali eetilise piiriülese värbamise ja tööle hoidmise kohta. Seda tuleks rakendada ja laiendada. Olukorras, kui kolmandatest riikidest pärit töötajad soovivad sellegipoolest Euroopas tööle asuda, on komitee soovitanud oma 2007. aasta arvamuses „Tervishoid ja ränne” luua hüvitusfond selleks, et nende töötajate päritoluriigis oleks võimalik koolitada uusi spetsialiste<sup>(3)</sup>.

3.6 Programmi esimene eesmärk on „soodustada Euroopa koostööd tervishoiutehnoloogia hindamise (HTA) alal ja uurida e-tervishoiu ja tervishoiu IKT potentsiaali”. Vaja on määratleda ELi raamistikud, et kaitsta patsientide konfidentsiaalseid andmeid näiteks toimikute või retseptide piiriülesel jagamisel.

<sup>(3)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 256, 27.10.2007, lk 123.

3.7 Programmi teine eesmärk on „suurendada juurdepääsu meditsiinilistele eksperditeadmistele ja teabele ka konkreetsetes piiriülestes tingimustes ning välja töötada ühised lahendused ja suunised tervishoiu kvaliteedi parandamiseks ja patsientide ohutuse suurendamiseks, et suurendada ELi kodanike juurdepääsu parematele ja ohutumatele tervishoiuteenustele”. Laiemale üldsusele suunatud tervishoidu käsitlevaid veebilehti külastatakse väga palju ja need edastavad meditsiinalast teavet ja aitavad kaasa tervishoiualase hariduse jagamisele. Väiksemate tervisemurede puhul muudab veebilehede lugemine arstiviisi sageli mittevajalikuks. Neil veebilehtedel propageeritakse ka tavameditsiini või loodusmeditsiini kasulikkust, sealhulgas ravimtaimede, spaaprotseduuride, massaažide jms mõju hea tervise juures püsimisele. Teadlikkuse suurendamine endast ja oma psühholoogilistest ja füsioloogilistest vajadustest on kasulik elanikkonna hea tervise säilitamiseks ja nii ravi kui ka ravimite liigtarvitamise piiramiseks. Euroopa tasandil tuleks pidada dialoogi ja luua raamistik, et tagada üldsusele jagatava teabe täpsus (akrediteerimine), et vältida selliste organisatsioonide teket, kes soovivad haigete heausklikkust ära kasutada.

3.8 Vaja on julgustada heade tavade vahetamist mehhanismide kohta, mida rakendatakse eri piirkondades, et lihtsustada juurdepääsu tervishoiule ja võimaldada arstidel ja kvalifitseeritud tervishoiutöötajatel jääda või kolida maapiirkondadesse või kõige vaesematesse piirkondadesse.

3.9 Kolmanda eesmärgi raames tehakse ettepanek „välja selgitada kulutõhusate ennetusmeetmetega seotud parimad kontrollitud tavad, neid levitada ja edendada, käsitledes peamisi ohutegurid, nimelt suitsetamist, alkoholi kuritarvitamist ja rasvumist, samuti HIVi/AIDSi”. Programmis, kus pannakse erilist rõhku uuendustegevusele, tuleb edendada ka teabe vahetamist tuleviku jaoks väga oluliste ohutegurite kohta.

3.10 Kliimamuutused, saaste suurenemine, eluviiside muutused (istuv eluviis, tundide kaupa ekraani ees istumine jne) ja kokkupuude paljude kemikaalidega, mille pikaajaline mõju tervisele on veel teadmata, toovad kaasa uusi tervisehäireid ja kroonilisi haigusi.

3.11 19. sajandi lõpust, mil tööstuses ja ehituses hakati kasutama asbesti, kuni selle keelustamiseni 20. sajandi lõpus, suri asbesti tagajärjel kümneid tuhandeid töötajaid.

3.12 Põllumajanduses kasutatakse pestitsiide ja teisi kemikaale, mille kahjulikkus organismile avaldub alles pikas perspektiivis. Uuringutes väljendatakse muret põllumajandustootjate

vähi esinemissageduse pärast. Kemikaalid levivad õhus, vees ja toiduainetes. Et säilitada toiduaineid kauem ja muuta nende maitset, kasutatakse toiduainetööstuses ka abiaineid.

3.13 Sellele lisanduvad kodus ja töökohal kasutatavad puhastusvahendid, arvukad tööstuses kasutatud tooted ja ravimid. Ravimite ületarbimise tulemusel on juba tekkinud antibiootikumiresistentsus. Antibiootikume antakse ka kariloomadele ja need levivad vees. Muud tooted, nagu näiteks gaas ja tahm, levivad atmosfääri. Koos moodustavad need tooted „keemilise supi”, mille üks tagajärg on allergiate ja vähi levik. Ka õhus levivad lained on kahjuliku toimega.

3.14 Veel üks murettekitav küsimus on toodete, kiirgusega kokkupuute ja eluviisi muutumise tagajärjed inimeste paljune misvõimele. Isegi kui väheneva sündivuse põhjused on eelkõige sotsioloogilist laadi, ei tohi unustada paljude inimeste järjest suuremaid füsioloogilisi raskusi lapse saamisel.

3.15 Uute ohtude seas on depressiooni põhjustaks muutunud tööstress, mis võib lõppeda enesetapuga. Töötute ja üldisemas mõttes ennast ühiskonnas kasutatuna tundvate inimeste stressi vastu tuleb võidelda. Vaimne tervis on elanikkonna hea tervise esmatähtis osa.

3.16 Hea tervise juures vananemisele tuleb mõelda kogu elu jooksul. Töötingimustel on otsustav tähtsus – kontoriametnike, vahetustega töötajate ja põllumajandustöötajate oodatav eluiga ei ole ühesugune. Vähem väsitav töö, öötöö piiramine ja stressitaseme alandamine on viisid valmistuda hea tervise juures vananemiseks.

3.17 Hea tervise juures vananemiseks on oluline säilitada vajaliku ühiskonnaliikme tunne, suhtlusvõrgustik ja eluterve uudishimu, jätkata ametialast või vabatahtlikku tegevust, teha sporti ja järgida tervislikke eluviise.

3.18 Euroopa tasandil tuleks käsitleda veel ühte teemat, nimelt elu lõppu, kuna see on seotud iga kodaniku vastutusega ning inimväärse elu mõistega. Tänapäeval sureb suur osa inimestest haiglates, mistõttu on ka elu lõpu küsimus oluline teema.

3.19 Palliatiivsete raviteenuste arendamine võimaldab vältida kannatusi sel juhul, kui haige ravimiseks ei ole enam võimalik midagi teha. Selliseid teenuseid ei ole kõigis haiglates või kõigi nende jaoks, kes neid vajavad.

3.20 Programmi neljanda eesmärgi kohaselt tuleb „töötada välja ühised meetodid ning näidata, kui väärtuslikud need on tervishoiualasteks hädaolukordadeks ettevalmistumise ja nende õigeaegse kooskõlastamise parandamisel, et kaitsta kodanikke piiriüleste terviseohtude eest“. Kuna epideemiad ei tunne riigipiire, on koostöö selles valdkonnas esmatähtis. Võetud meetmetest tuleks õppust võtta, et vältida raiskamist tulevikus. Vaja on eristada ennetusmeetmeid, mis tulenevad haridusest ning mida on võimalik püsivaks muuta, ning meetmeid, mis piirduvad toodete ostmisega ja mille kestus on piiratud. Dialoogi pidamine kulude ja tulemuste kohta võimaldaks töötada välja eesmärkidele kohandatud meetodid.

Brüssel, 23. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president*

Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse avamerel nafta ja gaasi geoloogilise luure, uuringute ja tootmise ohutust”**

KOM(2011) 688 (lõplik) – 2011/0309 (COD)

(2012/C 143/20)

Raportöör: **George Traill LYON**

Vastavalt 17. novembril 2011 ja 29. novembril 2011 otsustasid Euroopa Parlament ja nõukogu kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikega 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse avamerel nafta ja gaasi geoloogilise luure, uuringute ja tootmise ohutust”

KOM(2011) 688 lõplik – 2011/0309 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 20. jaanuaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 111, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 9.

## 1. Järeldused ja soovitus

1.1 Kuigi avamere suurõnnetused on haruldased, on nendega kaasnevad, inimelu, keskkonda, majandust ja kliimat ohustavad tagajärjed tihti katastroofilised.

1.2 Vajadus ELi järjekindla lähenemisviisi järele avamerel nafta- ja gaasiammutamise ohutusele on laialt tunnustatud.

1.3 Kõnealune eesmärk saavutatakse kõige paremini, levitades ja rakendades kõrgeimaid standardeid, mis kehtivad juba paljudes ettevõtetes.

1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni soovitus „valikuvõimalus 2”, kuna kõnealuse meetmete paketi abil on kõige tõenäolisem saavutada ettepaneku eesmärgid.

1.5 Määruse eesmärk peaks olema tõhustada reformimeetmete reguleerimise volituste üleandmist liikmesriikide pädevatele asutustele ja sidusrühmadele, jättes kavandatud ELi avameretegevust reguleerivate asutuste rühmale selgelt määratletud, ent piiratud rolli.

1.6 Komitee kutsub komisjoni üles viima kiiresti lõpule arutelud tooteohutuse, finantssuutlikkuse ja eelkõige ettevõtjate vastutuse üle.

1.7 Väljaspool ELi territooriumit uuringute ja tootmisega tegelevaid ELi käitajaid tuleks innustada levitama parimaid ELi standardeid.

## 2. Sissejuhatus

2.1 27. oktoobril 2011 esitas komisjon määruse ettepaneku, milles käsitletakse avamerel nafta ja gaasi geoloogilise luure, uuringute ja tootmise ohutust.

2.2 Arvestades 2010. aasta aprillis Mehhiko lähel toimunud puurimisplatvormi Deepwater Horizon õnnetusjuhtumit ning –

komisjoni sõnul – ELi vetes avamerel nafta- ja gaasiammutamisest tuleneva suurõnnetuste toimumise märkimisväärset riski, ei saa kahelda selles, et komisjoni (koos ettepanekuga) esitatud mõjuhindangus kirjeldatud küsimustega tuleb viivitamatult tegeleda ja vastu võtta asjakohased meetmed. Need küsimused on järgmised:

— suure riskiga õnnetusjuhtumite ennetamine ja – kui see on mõistlikkuse piires võimalik – nende kõrvaldamine;

— suurõnnetuse tagajärgede piiramine ja ohjamine;

— merekeskkonna ja rannikualade majanduste tõhusam kaitsmine saastamise tagajärgede eest;

— vajadus suurendada reageerimismeetmete ulatust ja tõhusust liikmesriikide vahel;

— vajadus luua varem või hiljem selged suunised avamerel tegelevate töövõtjate vastutuse kohta kolmandate isikute kantud otsese ja kaudse kahju eest;

— vajadus luua ühtne raamistik avamererajatiste ja -vahendite ohutu käitamise seisukohast olulistele tingimustele, ning

— üldsuse usalduse taastamine ohutu, hoolikalt juhitud ja reguleeritud avamere nafta- ja gaasitööstuse vastu.

2.3 Komisjoni arvates saab kõnealused küsimused lahendada kõige paremini järgmiselt:

— tõhustades sektori töövõtjate ja käitajate kontrollimise, litsentseerimise, reguleerimise ja järelevalve menetlusi;

— soodustades sellist ettevõttekultuuri, kus ollakse valmis järgima senisest tõhusamaid ohutusnõudeid;

— kõrvaldades ebakõlad liikmesriikide tegevustavade vahel;

- parandades reageerimisressursside ja -suutlikkuse juhtimist ja kooskõlastamist;
- tõhustades ohutuse suhtes oluliste seadmete kontrollimist (sh sõltumatud kontrollid kolmandate isikute poolt) ning
- viies läbi poliitika hindamise seoses meetmetega, mis puudutavad tooteohutust, finantssuutlikkuse tagatist ning avamere käitajate tsiviilvastutus- ja hüvituskavasid.

2.4 Konkreetsemalt loodab komisjon kõnealused eesmärgid saavutada, edendades ELi parimate tavade mudelit, rakendades reformide paketti, mis põhineb suurel määral Põhjamere piirkonna pikaajalistel ja kõrgelt hinnatud tavadel. Selle tulemusena tiheneks koostöö riskihindamisel, kriisikavade koostamisel, hädaolukordade lahendamisel ning teabe, eksperditeadmiste ja ressursside jagamisel. Kõnealuse mudeli kohaselt (mõjuhinnaangus toodud valikuvõimalusena 2) loodaks igas liikmesriigis tööstusega seotud küsimuste eest üldiselt vastutav pädev asutus ning liikmesriikide vahel ELi avamere tegevust reguleerivate asutuste rühm, mis kehtestaks uusi ohutusnõudeid, lihtsustaks ELi reguleerimisprogramme ja tagaks ühtse piiriülese aruandluse.

### 3. Üldmärksused

3.1 Euroopa avamere nafta- ja gaasitööstuses on kasutusel ligi 1 000 avamererajatist. Geograafiliselt jagunevad rajatised järgmiselt: 486 (Ühendkuningriik); 181 (Madalmaad); 123 (Itaalia); 61 (Taani); 7 (Rumeenia); 4 (Hispaania); 3 (Poola); 2 (Saksamaa); 2 (Kreeka); 2 (Iirimaa) ja 1 (Bulgaaria).

3.2 Komitee leiab, et ohutus on esmatähtis avamerel nafta- ja gaasiammutamise kõigis aspektides ning kõigis kõnealuse tööstuse toodetes, ning kiidab seega komisjoni algatuse heaks.

3.3 Kuigi määruuses omistatakse tähelepanu eelkõige avamere hädaolukordadest või õnnetusjuhtumitest tuleneva keskkonnamõju ennetamisele või piiramisele, märgib komitee heameelega, et mõjuhinnaangus ei jäetud tähelepanuta avamerel nafta- ja gaasiammutamise sektori töötajate tervisekaitset, ohutust ja heaolu.

3.4 Komitee tunnustab, et tuleb leida tasakaal määruse eesmärkide ning ELi vajaduse vahel energia ja energiavarustuse kindluse järele.

3.5 Kuigi ELis ei puuduta ükski õigusakt otseselt avamerel nafta- ja gaasiammutamise ohutust, käsitletakse mitmes olemasolevas direktiivis küsimusi, mis on tihedalt seotud vaadeldavas ettepanekus käsitletavatega. Kõnealuste direktiivide hulka kuuluvad nt keskkonnastutust käsitlev direktiiv (2004/35/EÜ), jäätmete raamdirektiiv (2008/98/EÜ), keskkonnamõju hindamise direktiiv (85/337/EMÜ, muudetud kujul), töötervishoiu ja tööohutuse raamdirektiiviga (89/391/EMÜ) võetud meetmed,

mis hõlmavad puurides maavarasid kaevandavate tööstuste töötajate ohutuse ja tervisekaitse tõhustamise miinimumnõudeid, ning merestrateegia raamdirektiiv (2008/56/EÜ). Kuna need ei vasta täpselt määruse eesmärkidele, saab neid kohaldada vaid osaliselt, kui nende kohaldamine ilma kohandamiseta on üldse võimalik. Kuigi keskkonnastutust käsitlevas direktiivis käsitletakse nt avamere saastumist, ei hõlmata sellega veevarudele tekitatud kahju majandusvööndis ega mandrilaval, mida tuleb kaitsta vastavalt merestrateegia direktiivile.

3.6 Analüütikud on korduvalt kritiseerinud, et olemasolevatel (direktiivide, isereguleerimise, rahvusvaheliste konventsioonide ja protokollidega ette nähtud) ohutus-, parandus-, vastutus- ja hüvitusstandarditel puuduvad sageli omavahelised seosed ja neid järgitakse ebatõhusalt, mis tuleneb muu hulgas erinevustest rõhuasetusel ja tõlgendamisel, üksikõiksest suhtumisest rakendamise- ja jõustamismehhanismide vaimu või isegi üksikasjadesse ning puudulikust ettevõttekultuurist. See kahjustab seadusandlikku protsessi, mida ei saa heaks kiita. Ettepanekus esitatud uus algus on igati tervitatav.

3.7 Põhjamere piirkonnas kasutusel olevaid tööstustavasid ja menetlusi – nii vabatahtlikke kui ka kohustuslikke – kirjeldab komisjon „parimate tegevustavade”, „liidu parimate tavade”, „parimate teadaolevate tavade”, mis on määratletud tunnustatud standardites ja juhistes], „parimate praeguste standardite”, „tipp-tasemel tavade” ning „suurõnnetuste riski kontrollimise tunnustatud üldiste parimate tavadena”, mida iseloomustavad eesmärged seadvad regulatiivsed „tipp-tasemel” lähenemisviisid. Sellegipoolest väljendab komitee muret alles jääva suhteliselt kõrge riskitaseme pärast ning on seisukohal, et kavandatud määrusega tugevdatakse ettevõtete ohutuskultuuri.

3.8 Kõnealused tavad on välja kujunenud ja edasi arenenud uuringute, inseneriteaduse ja praktiliste kogemuste kaudu (valuksatel aegadel, kui meenutada laevade Alexander Kielland (1980) ja Piper Alpha (1988) katastroofe). Komitee tunnustab, et tegu on jätkuva protsessiga, mis nõuab pidevat edasiarendamist, ning usub, et tööstuse käitajad ei jää loorberitele puhkama ega viivita uute meetmete ja suuniste rakendamisega või olemasolevate standardite või menetluste kohandamisega, kui see on vajalik või asjakohane. Määrusega pakutakse sellele ühtne raamistik.

3.9 Selline ELis kehtiv järjekindel, ulatuslik ja üldiselt kohaldatav põhimõtete, menetluste ja kontrollisüsteemide kogum, nagu esitatakse määruuses, on õigeaegne ja esmatähtis tööstuse hea juhtimistava jaoks, kuna tööstus arendab uusi uurimis- ja tootmisalasid. Komitee peab komisjoni soovitus „valikuvõimalus 2” kõige vastuvõetavamaks lähenemisviisiks.

### 4. Konkreetsete märksused

4.1 Komisjon toob mitmele tõigale viidates esile ELi vetes toimivate nafta või gaasiga seotud suurõnnetusjuhtumitega kaasnevad ohud, nimetades neid „märkimisväärsed kõikjal liidus”, „suuremateks, kui nad võivad tunduda” ja „lubamatult kõrgeteks”. Komitee sooviks teada, millele selline väide tugineb.

4.2 Komitees tekitab mõningat muret tõik, et eelistatava õigusvahendina määruse kasuks otsustades võidakse komisjoni ettepaneku tulemusena

- hakata lammutama või osadeks lahutama „Põhjamere kaitse põhitaseme mudelit” järgivate käitajate ja liikmesriikide parimaid tavasid, kuna kehtestatakse uued keerukad seadusandlikud menetlused, millega kaasnevad komisjonile delegeeritud volituste alusel vastuvõetavad mittesiduvad seaduslikud lisandused ja parandused, ning
- tekitada tööstuses ja mujal täiendavaid ja võib-olla ka ebavalikke kulusid, häireid, hiline misi, kattumisi ja segadust ning (ehk ülemineku perioodil) teha järeleandmisi ohutuse küsimustes. Komitee loodab, et hoolikalt sõnastatud määruse abil suudetakse kõnealused kahtlused hajutada.

4.3 Kuigi mõned arvavad, et praegune parimate tavade süsteem (Põhjamere mudel) üheskoos selliste organisatsioonide nagu Põhjamerel toimuvat tegevust reguleerivate pädevate asutuste foorum (NSOAF – *North Sea Offshore Authorities Forum*), naftareostuse vältimise ja sellele reageerimise nõuanderühm, *Offshore Oil Pollution Liability Association Ltd*, rahvusvahelise reguleerivate asutuste foorum ning *The Operators Co-operative Emergency Services* rolliga annab ohtralt tõestust subsidiaarsuse põhimõtte heast toimimisest liikmesriikide meetmete kaudu

ning et komisjoni eelistatud standardite tõstmisele suunatud lähenemisviis võidakse saavutada direktiivi abil, tunnistab komitee viivitamatult ja kindlalt määruse põhimõttelisi eeliseid ning kiidab heaks määruse kui komisjoni eelistatud õigusvahendi. Komitee eeldab, et määrusega kaotatakse praegused liikmesriikidevahelised ebakõlad ning et määrusesse kaasatakse Põhjamere mudeli parimad elemendid, põhimõtted ja standardid ning neid kajastatakse.

4.4 Komitee pärib komisjonilt aru, kas ning, kui jah, siis mil määral on määruse sätete koostamisel arvesse võetud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 194 lõikes 2 sätestatut.

4.5 ELi ohutuskultuuri nõudeid peaksid ELi käitajad igal võimalusel ühtselt järgima nii ELi vetes kui ka väljaspool neid. Sellest tulenevalt ja eriti kõnealuse eesmärgi saavutamiseks soovib komitee uurida kolmanda isiku kontrolli süsteemi.

4.6 Puurimisplatvormi Deepwater Horizon suurõnnetus kinnitas vajadust karmistada käitajatele esitatavaid finantsnõudeid, et tagada nende suutlikkus katta täielikult mis tahes õnnetusjuhtumiga tekitatud kahjudasud ja hüvitised. Seetõttu soovib komitee täpsemalt uurida kohustusliku tsiviilvastutuskindlustuse (või samaväärse ja asjakohase vastutuskaitse) võimalust ning teeb ettepaneku lisada määrusesse läbivaatamisklausel, et leida kõnealusele kiireloomulisele küsimusele lahendus lähitulevikus.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Staffan NILSSON

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse ühenduse süsteem radioaktiivsete materjalide vedajate registreerimiseks”**

KOM(2011) 518 (lõplik)

(2012/C 143/21)

Raportöör: **Ludvík JÍROVEC**

30. augustil 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euratomi asutamislepingu artiklile 31 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse ühenduse süsteem radioaktiivsete materjalide vedajate registreerimiseks”*

COM(2011) 518 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 117, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 2.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib esildatud määruse vastu võtta. Komitee nõustub vajadusega hinnata määruse mõju kaks aastat pärast selle rakendamist. Oleks kasulik ka viie aasta pärast selle teema juurde tagasi tulla, et uurida, millised tõkked on Euroopa Liidus veel radioaktiivsete materjalide ladusa ja turvalise vedamise juures.

1.2 Komitee pooldab mõju hindamise aruandes nimetatud teist võimalust, milleks on ühtlustatud eeskirjadega määrus ja pädevate asutuste tõhusam roll.

1.3 Liikmesriigid peaksid tagama, et registreerimise kriteeriumid oleksid ühtlustatud.

1.4 Kõnealuse määruse jõustumise ajaks peab veebipõhine registreerimissüsteem olema kättesaadav, testitud ja toimiv.

1.5 Komitee leiab, et uue agentuuri loomine – nagu nimetatud võimaluse 3 all – suurendaks ettevõtete halduskoormust ja nõrgestaks määruse mõju tervikuna.

1.6 Komitee märgib, et vedajatele kohustuslik kindlustuskate erineb liikmesriigiti. Kuna nimetatud kindlustuskatet ei saa õiguslikust alusest tulenevalt hõlmata registreerimismenetluses, siis kutsub komitee liikmesriike üles asjaomaseid kindlustussätteid ühtlustama.

1.7 Määruses toodud mõistete definitsioonid peaksid olema võimalust mööda kooskõlas Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) sõnastikuga, eriti „vedaja” mõiste definitsioon, võttes arvesse, et definitsioonid peavad olema kooskõlas Euratomi õigusaktidega, eelkõige direktiiviga 96/29/Euratom.

1.8 Taotlejale tuleks anda võimalus parandada ja täiendada taotluses esitatud teavet, selle asemel et saata talle keelduv vastus ilma täiendava uurimiseta (artikli 5 lõige 7 ja artikli 5 lõige 10).

## 2. Sissejuhatus ja määruse ettepaneku põhisisu

2.1 Ettepaneku eesmärk on asendada riiklikud aruandlus- ja loamenetlused radioaktiivsete materjalide vedajate ühtse registreerimissüsteemiga, mis aitaks lihtsustada menetlust, vähendada halduskoormust, kõrvaldada sisseveotakistusi ning säilitada samal ajal nüüdseks saavutatud kõrge kiirguskaitse tase.

2.2 Euroopa tasandil reguleeritakse radioaktiivsete materjalide vedu Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaste transpordialaste õigusaktidega ning kiirgusalaseid aspekte käsitlevate õigusaktidega, sealhulgas töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitset käsitlevate Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) asutamislepingu kohaste sätetega.

2.3 ELi toimimise lepingu kohaseid õigusakte lihtsustati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. septembri 2008. aasta direktiiviga 2008/68/EÜ (ohtlike kaupade siseveo kohta), mis katab kõiki siseveoliike.



2.4 Nõukogu 13. mai 1996. aasta direktiivis 96/29/Euratom on sätestatud põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest. Vastavalt Euratomi lepingu artiklile 30 tähendab väljend „põhistandardid” järgmist:

- suurimad lubatud doosid, mis tagavad piisava ohutuse;
- suurimad lubatud kiiritus- ja saastetasemed;
- töötajate meditsiinilise järelevalve põhimõtted.

Vastavalt artiklile 33 kehtestavad liikmesriigid põhistandardite järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid.

2.5 Töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ning oma töö paremaks keskendamiseks peavad liikmesriikide ametiasutused teadma, milliseid isikuid, organisatsioone või ettevõtjaid kontrollida. Selleks on direktiivi artiklites 3 ja 4 sätestatud, et liikmesriigid peavad kehtestama teatava tegevuse suhtes, millega kaasneb ioniseerivast kiirgusest tulenev oht, aruandluskohustuse (teatamine) ja eelneva loa nõude, või sellise tegevuse keelama.

Direktiivi 96/29/Euratom kohaldatakse iga tegevuse suhtes, millega kaasneb ioniseeriva kiirguse oht kas tehnilisest kiirgusallikast või looduslikust kiirgusallikast, sealhulgas transport.

2.6 Arvestades asjaolu, et veotoimingud ületavad sageli riigipiire, on võimalik, et vedaja peab kõnealuseid aruandlus- ja loamenetlusi järgima mitmes liikmesriigis. Lisaks on liikmesriigid kõnealused menetlused rakendanud eri süsteemides, mis suurendab veotoimingute ja loamenetluste keerukust.

2.7 Kõnealuse määrusega asendatakse nõukogu direktiiviga 96/29/Euratom kehtestatud liikmesriikide aruandlus- ja loaandmissüsteemid ühtse Euroopa süsteemiga vedajate registreerimiseks. Vedajad peaksid esitama taotluse keskse veebiliidese kaudu. Taotlusi kontrollib vastav riiklik pädev asutus, kes väljastab registreeringu, kui taotleja vastab ohutuse põhinormidele. Samal ajal võimaldab süsteem saada pädevatel asutustel paremat ülevaadet nende riigis tegutsevatest vedajatest.

2.8 Kõnealuse määrusega kehtestatakse ohutustaset arvestav diferentseeritud lähenemisviis, jättes registreerimismenetlustest välja üksnes vabasaadetisi transportivad vedajad. Samas jäetakse liikmesriigi otsustada, kas esitada täiendavad registreerimismõõdud lõhustuvate ja suure radioaktiivsusega materjalide vedajatele.

2.9 Muude füüsilist kaitset, kaitsemeetmeid ja tsiviilvastutust käsitlevate ELi õigusaktide, liikmesriikide õigusaktide ja rahvusvaheliste eeskirjade, eelkõige direktiivi 2008/68/EÜ kohaldamist jätkatakse.

2.10 Määrus vabastaks pädevates asutustes ressursid, mis praegu on seotud eelnimetatud haldusmenetlustega, kuna registreerimist kontrolliks vaid üks pädev asutus.

### 3. Üldmärkused

3.1 Komitee pooldab mõju hindamise aruandes nimetatud teist võimalust, milleks on ühtlustatud eeskirjadega määrus ja pädevate asutuste tõhusam roll.

3.2 Määrus läheks soovitusena võrreldes ühe sammu kaugemale: a) selles esitatakse vahetult kohaldatavad ühtlustatud eeskirjad, nagu ühtne süsteem vedajate registreerimiseks, mis võimaldab loobuda liikmesriikides käibel olevatest erinevatest aruandlus- ja loaandmissüsteemidest; b) selles antakse vedajatele juurdepääs EL 27 transporditurule ühtse lihtsustatud menetlusega, kasutades diferentseeritud lähenemisviisi. Komisjonil on kavas luua turvaline elektrooniline registreerimissüsteem, et võimaldada vajalikku andmevahetust.

3.3 Kuigi ECORYSi (komisjonile tugiuuringu teostanud sõltumatud eksperdid) analüüsitud võimalustel näib olevat globaalsest seisukohast üsna tagasihoidlik mõju, mõjutavad nad väikest sektorit siiski. Neid mõjusid võib jagada viide rühma: avaliku sektori kulud ja tasud, regulatiivsed mõjud, transport, turvalisus ja keskkond ja sotsiaalsed mõjud.

3.4 Väiksed ja keskmise suurusega ettevõtted võivad ilmselt proportsionaalselt kogusäästuga, mis tekib nende võimaluste kaudu: mida suurem on kogusääst, seda suurem on sääst neile ettevõtetele, kes keerukate menetluste ja suurte kulude tõttu on sageli praegu turult välja tõrjutud.

3.5 Määrus võimaldaks säästa 13,6 miljonit eurot aastas põhistsenaariumi puhul, pakkudes muu hulgas vedajate litsentside vastastikust tunnustamist. Niisugune lähenemisviis vähendaks vedajate, kasutajate ja tootjate halduskoormust, vabastades asutuste ressursse. Neid ressursse võiks siis kasutada vähemalt osaliselt vastavuskontrollideks, mille puudus on üks eelnimetatud probleemidest.

3.6 Kuna määrus on siduv, aitab see võimalus tõhusalt saavutada eesmärke, st süsteemi lihtsustada, läbipaistvust juurutada ja kõrvaldada toimivalt siseturult tõkkeid, tagades samal ajal turvalisuse kõrge taseme.

3.7 Komitee leiab, et uue agentuuri loomine – nagu nimetatud võimaluse 3 all – suurendaks ettevõtete halduskoormust ja nõrgestaks määruse mõju tervikuna.

#### 4. Konkreetsete märkused

4.1 Määruses toodud mõistete definitsioonid peaksid olema võimalust mööda kooskõlas Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) sõnastikuga, eriti „vedaja” mõiste definitsioon, võttes arvesse, et definitsioonid peavad olema kooskõlas Euratomiga õigusaktidega, eelkõige direktiiviga 96/29/Euratom.

4.2 Komitee nõustub vajadusega hinnata määruse mõju kaks aastat pärast selle rakendamist. Oleks kasulik ka viie aasta pärast selle teema juurde tagasi tulla, et uurida, millised tõkked on Euroopa Liidus veel radioaktiivsete materjalide ladusa ja turvalise vedamise juures.

4.3 Kõnealuse ettepanekuga luuakse Euroopa Liidus ühine ja ühtne registreerimissüsteem radioaktiivsete materjalide vedajate jaoks. Artikli 3 lõikes 3 lubatakse vedajal vedada radioaktiivseid materjale ilma kõnealuse määruse kohase täiendava registreerimise, kui vedaja on juba registreeritud nimetatud materjali kasutamiseks või käitamiseks ja vedamiseks. Komitee kutsub komisjoni üles kaaluma koos sidusrühmadega võimalust kehtestada transpordiregistreeringute omanikele üleminekukord.

4.4 Artikli 3 lõikes 4 lubatakse kehtestada täiendavaid registreerimisnõudeid vaid materjalidele, mis kujutavad endast spetsii-

filist ohtu tervisele. Komitee soovib lisada sellesse materjalide loetellu ka mitmepoolsete lubade alusel transporditavad materjalid.

4.5 Komitee märgib, et vedajatele kohustuslik kindlustuskate erineb liikmesriigiti. Kuna nimetatud kindlustuskate ei saa õigusliku aluse tõttu hõlmata registreerimismenetluses, siis kutsub komitee liikmesriike üles asjaomaseid kindlustussätteid ühtlustama.

4.6 Veebipõhine registreerimissüsteem peab olema eelnevalt kättesaadav, testitud ja toimiv. See annaks kindlustunnet ettevõtetele ja pädevatele asutustele, sama teeks ka jõustumisele eelnev üleminekuperiood sõltuvalt konkreetsest üleminekukorrast (vt punkt 4.3).

4.7 Taotlejale tuleks anda võimalus parandada ja täiendada taotluses esitatud teavet, selle asemel et saata talle keelduv vastus ilma täiendava uurimiseta (artikli 5 lõige 7 ja artikli 5 lõige 10).

4.8 Liikmesriigid peaksid tagama, et registreerimise kriteeriumid oleksid ühtlustatud.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
president  
Staffan NILSSON

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kokkupuutest tulenevate ohtude eest”**

KOM(2011) 593 (lõplik) – 2011/0254 (NLE)

(2012/C 143/22)

Raportöör: **Richard ADAMS**

28. septembril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euratomi asutamislepingu artiklile 31 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kokkupuutest tulenevate ohtude eest”

COM(2011) 593 final – 2011/0254 (NLE).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 118, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5 liiget.

## 1. Järeldused ja soovitused

### 1.1 Järeldused

1.1.1 Komitee tervitab kõnealust ettepanekut, milles kasutatakse kõige värskemaid teaduslikke andmeid ioniseeriva kiirguse ohtude kohta, eesmärgiga määratleda inimeste tervisekaitse ja keskkonnakaitse vajadused ning neid käsitleda ja laiendada.

1.1.2 Eelkõige on viie kehtiva direktiivi liitmisel praktiline ja positiivne tegevuslik mõju ning see võimaldab sidusat, järjepidevat ja ühtlustatud lähenemisviisi ohutusele.

### 1.2 Soovitused

1.2.1 Komitee märgib võimalust, et pärast direktiivi riiklikesse õigusaktidesse ülevõtmist esitatakse liikmesriikidele täiendavaid nõudmisi. Komitee peab eriti oluliseks, et nii õigusakti vaimule kui ka sisule vastamiseks eraldataks piisavaid vahendeid õigusakti rakendamise eest vastutavatele riiklikele pädevatele asutustele. See kehtib eelkõige kvaliteetse lähenemisviisi arendamisele kõikehõlmava hariduse ja koolituse kaudu.

1.2.2 Komitee toetab täielikult lähenemisviisi, millega laiendatakse kaitsenõudeid keskkonnale, ning soovib IX peatüki sätete (tunnustades nõuetekohaselt viidet rahvusvahelise kiirguskaitsekomisjoni edaspidistele juhiste) kriteeriumid (kohaldamise juhised) vastu võtta kohe, kui need on sõnastatud.

1.2.3 Komitee hindab kõrgelt väga põhjaliku tööd, mida kõik kaasatud organid ettepaneku koostamisel on teinud, ning soovib ettepaneku võimalikult kiiresti vastu võtta.

## 2. Direktiivi ettepaneku taust

2.1 Ioniseeriv kiirgus on kõikjal keskkonnas. Kõik planeedi elanikud puutuvad kokku loodusliku taustakiirgusega. See tekib kivimites, pinnases, toidus ja õhus looduslikult esinevatest radioaktiivsetest ainetest. Kuna kivimite liike on erinevaid, erineb ka maapinna kiirguse ja radioaktiivsete ainete (radooni) tase. Seega sõltub kiirgusega kokkupuude asukohast. Lisaks sellele on olemas ka kosmilise kiirguse mõju. Kosmiline kiirgus on tugevam suurtel kõrgustel üle merepinna ja kõrgetel laiuskraadidel, seega puutuvad sellega rohkem kokku lennukite meeskonnaliikmed ja sagedased lendajad. Lisaks puutuvad kõik kokku tehniliku kiirgusega. Kõige märkimisväärsem neist kunstlikest allikatest on meditsiinikiiritus. Samuti on olemas tööstustavadeist tulenev kutsekiiritus, nagu keevituste radiograafia, ning üldsuse kokkupuude tuumajaamade heidetega ning tuumarelvade katsetamisest ja vaesestatud uraani sisaldavate mürskude sõjaliseks otstarbeks kasutamisest keskkonnas säilinud nõrga kiirgusega.

2.2 Kiirgus on leidnud palju praktilist kasutust meditsiinis, teadustegevuses, ehituses ja muudes valdkondades. Kiirguse ohtlikkus tuleneb selle võimest ioniseerida molekule elusrakkudes ning seega kutsuda esile biokeemilise muutuse. Kui elusrakus toimub piisav muutus, võib see surra või selle geneetiline teave (DNA) pöördumatult muutuda. Selle võimaluse tõttu asuti riiklike kaitse- ja reguleerimismeetmeid vastu võtma isegi veel enne, kui tunti täpset kahjumehhanismi, ning Euratomi asutamislepingu raames on algusest peale tegeletud kogu ELi jaoks ühiste meetmete väljatöötamisega.

2.3 Nõuetekohaste kaitsemeetmete kindlakstegemisel on Euroopa õigusaktides lähtutud alati rahvusvahelise kiirguskaitsekomisjoni soovitustest. 2007. aastal andis kiirguskaitsekomisjon välja uue ja üksikasjaliku kiirguskaitse juhendi, milles võetakse

arvesse viimase 20 aasta jooksul toimunud arenguid. Need hõlmavad tehnilike kiirgusallikate lisandumist ja käimasolevaid teadusuuringuid looduslike allikate, nagu radoongaasi mõjude kohta. Kõnealuse direktiivi eesmärk on pakkuda töötajatele, patsientidele ja üldsusele praegustel teaduslikel teadmistel põhinevat kõrgetasemelist kaitset ioniseerivast kiirgusest tulenevate tervisekahjustuste eest. Direktiivi laiendatakse ka uutele valdkondadele, nagu keskkonnakaitse.

2.4 Tegemist on olulise dokumendiga, mille 110 artiklit ja 16 lisa moodustavad rohkem kui 100 lehekülge teksti. Tegelikult sõnastatakse uuesti ja ühendatakse üheks direktiiviks viis kehtivat direktiivi<sup>(1)</sup> ning kehtestatakse siduvad nõuded kaitsele radooniga kokkupuute eest siseruumides, ehitusmaterjalide kasutamisele, tuumaseadmetest eralduva radioaktiivse heite keskkonnamõju hindamisele ning keskkonnakahju vältimisele õnnetusjuhtumi puhul.

2.5 Kokkuvõtvalt toob uus direktiiv Euroopa elanikele kasu sellega, et neile võimaldatakse paremat tervisekaitset ioniseeriva kiirguse eest, eelkõige järgmiselt:

- tõhusamad kampaaniad ja toetusmeetmed kaitseks radooniga kokkupuute eest siseruumides;
- looduslike radioaktiivseid materjale töötlevate tööstusharude töötajate tõhusam kaitse;
- tõhusam kaitse meditsiini kiirguse kasutamisel ja kontroll kokkupuutekordade üle;
- tõhusam kaitse ja suurem liikuvus liikuvatele spetsialistidele tuumatööstuses.

2.6 Regulaatiivnõuded ELi riikides ühtlustatakse ja viiakse kooskõlla rahvusvaheliste normidega. Kuna pärast Fukushima

kriisi pööratakse tuumaohutusele erilist tähelepanu, sisaldab ettepanek rangemaid nõudeid avariikiirguse olukordade ohjamiseks.

2.7 Kõnealune direktiiv täiendab joogivees sisalduvaid radioaktiivseid aineid käsitlevat direktiivi, mille kohta koostas komitee hiljuti arvamuse<sup>(2)</sup>.

2.8 Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) poolt heakskiidetud ja rahvusvahelist konsensust kajastavad põhilised rahvusvahelised ohutusnormid on üksikasjalikud, kuid mitte siduvad. Need jätvavad ruumi ülemaailmsetele erinevustele riikide suutlikkuses. Direktiiv läheb sellest kaugemale, kehtestades liikmesriikidele ühtsed normid, järgides samas ka siseturu eeskirju. Direktiiv sai kasu ulatuslikust konsultatsiooniprotsessist, milles osalesid eksperdirühm Euratomi asutamislepingu artikli 31 alusel, Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur, Euroopa kiirguskaitsevaldkonna pädevate asutuste juhid (HERCA), Rahvusvaheline Kiirguskaitse Assotsiatsioon (IRPA) ja teised sidusrühmad.

2.9 Direktiivi õiguslik alus on Euratomi asutamisleping. Komitee märgib mõningase kaastundega muret, mida on väljendatud seoses küsimusega, kas alates 1957. aastast muutmata leping on sobiv alus keskkonnaküsimuste käsitlemiseks. Siiski on vähe tõenäoline, et Euratomi asutamisleping lähitulevikus läbi vaadatakse, samas kui keskkonnakaitseküsimused on reaalsed ja vajavad lahendamist. Tuleb märkida, et Euratomi asutamislepingu artikli 37 näol oli 1957. aastal tegemist teedrajava esmase õigusaktiga, milles käsitleti nii keskkonnamõju kui ka inimeste kaitset puudutavaid siduvaid piiriüleseid kohustusi.

### 3. Direktiivi ettepaneku ülevaatlük kokkuvõte

3.1 Komitee arvamuses ei ole asjakohane ega ruumipiirangute tõttu võimalik esitada üksikasjalikku kokkuvõtet nii keerulise direktiivi kohta. Ülevaate saab siiski anda, analüüsides komisjoni lähenemisviisi teemavaldkondi ja asjaomaste peatükide pealkirju.

Üldpõhimõtted	Peatükkide pealkirjad
— Põhiliste ohutusnormide direktiivi läbivaatamine ja konsolideerimine	I peatükk: Reguleerimise ja -ala
— Kiirgusolukorrad	II peatükk: Mõisted
— Kaitseüsteem	III peatükk: Kiirguskaitseüsteem
— Püsikiirguse olukorrad	IV peatükk: Kiirguskaitsealase hariduse, koolituse ja teavituse nõuded
— Radoon (töökoht, elamud)	V peatükk: Kiirgustegevuse põhjendatus ja regulatiivne kontroll
— Ehitusmaterjalid	
— Elamine saastatud aladel	

<sup>(1)</sup> ELT L 180, 9.7.1997, lk 22-27.  
 ELT L 346, 31.12.2003, lk 57-64.  
 ELT L 349, 13.12.1990, lk 21-25.  
 ELT L 357, 7.12.1989, lk 31-34.  
 ELT L 159, 29.6.1996, lk 1-114.

<sup>(2)</sup> ELT C 24, 28.1.2012, lk 122.

Üldpõhimõtted	Peatükkide pealkirjad
— Kavandatavad kiiritusolukorrad	VI peatükk: Töötajate, praktikantide ja üliõpilaste kaitsmine
— Põhjendus ja regulatiivne kontroll	
— Ohutaset arvestav lähenemisviis	VII peatükk: Patsientide ja muude isikute kaitse meditsiini-kiirituse eest
— Kiiritusliigid	
— Avariikiirituse olukorrad	VIII peatükk: Elanike kaitse.
— Avariitöötajad	
— Avariilukordade jaoks plaani koostamine ja neile reageerimine	IX peatükk: Keskkonnakaitse
— Avalik teave	X peatükk: Regulatiivse kontrolli nõuded
— Institutsiooniline infrastruktuur	
— Uuestisõnastatud direktiivid	XI peatükk: Lõppsätted
Ülevõtmine siseriikliku õigusesse	

#### 4. Üldised märkused

4.1 Komitee märgib, et kõnealuse direktiivi ettevalmistamisel on kasutatud kõige värskemaid teaduslikke andmeid ioniseeriva kiirguse ohtude kohta, ning tervitab inimeste tervisekaitse ja keskkonnakaitse vajaduste käsitlemiseks, määratlemiseks ja laiendamiseks kasutatud lähenemisviisi.

4.2 Komisjon on otsustanud uuesti sõnastada ja ühendada üheks direktiiviks viis kehtivat direktiivi. Sellel on praktiline ja positiivne tegevuslik mõju ning see võimaldab sidusat, järjepidevat ja ühtlustatud lähenemisviisi ohutusele.

4.3 Võrdlevad analüüsid varasemate direktiivide rakendamise ja toimimise kohta riiklikus õiguses on esile toonud mitmeid puudujääke. Vead ei ole tekkinud mitte direktiivide riiklikesse õigusaktidesse ülevõtmisel, vaid rakendamisel, nt seoses hariduse ja koolituse rahastamisvahenditega, üldsuse teadlikkuse tõstmise programmidega, kohalike spetsialistide tunnustamisega, üldsuse teavitamisega sellest, kuidas õnnetuse korral käituda, jne.

4.4 Komitee soovib, et riiklikesse õigusaktidesse ülevõtmisest tulenenud suuremate nõudmiste täitmiseks ja võimalike olemasolevate puudujääkide kõrvaldamiseks peaks komisjon lihtsustama riiklike asutuste tööd, korraldades seminare, et arutada õiguslikke ja praktilisi raskusi õigusaktide riiklikul

tasandil rakendamisel. Lisaks riiklike pädevate asutuste rollile tuleks innustada ka kodanikuühiskonna vaatlusrühmade kasutamist, et jälgida ja hinnata õigusaktide kohaldamiseks võetavate konkreetsete meetmete elluviimist.

4.5 Komitee peab kahetsusväärseks, et kuigi direktiivis käsitletakse igakülgselt looduslikke ja tsiviiltegevusest tulenevaid kiirgusallikaid, võivad direktiivist välja jääda radioaktiivsed heited sõjalistest rajatistest, sest Euratomi asutamislepingut kohaldatakse vaid tsiviilolukordadele<sup>(3)</sup>.

4.6 Komitee peab innustavaks seda, et direktiivis eeldatakse kodaniku õiguse kaitset vähendada kokkupuudet tehislise kiirgusallikatega, näiteks turvaseadmete, nagu kogu keha läbivalgustusseadmete järjest suurem kasutamine, ning lisatakse sellekohane säte.

4.7 Kuigi komitee toetab tungivald uut keskkonnakaitse küsimust, märgib komitee, et enne siduvate kvantitatiivsete eeskirjade määratlemist tuleb ametlikult sõnastada kõik menetluses olevad rahvusvahelise kiirguskaitsekomisjoni (ICRP) kriteeriumid (ja kohaldamise juhised). Need annavad ühtsed teaduslikud põhi-teadmised kõnealusel juhul kohaldatavate konkreetsete kriteeriumide kohta, et pakkuda kõigile liikmesriikidele ühtne alus.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
president  
Staffan NILSSON

<sup>(3)</sup> Euroopa Kohtu kohtuotsus C-61/03, 12/04 2005.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse Euroopa Ühendamise Rahastu”**

KOM(2011) 665 (lõplik) – 2011/0302 (COD)

(2012/C 143/23)

Raportöör: **Raymond Hencks**

Vastavalt 17. novembril ja 13. detsembril 2011 otsustasid nõukogu ja Euroopa Parlament konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 172 ja 304 kohaselt järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse Euroopa Ühendamise Rahastu”

COM(2011) 665 final – 2011/0302 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 132, erapooletuks jäi 3.

EMSK on koostanud 5osalise paketi Euroopa Ühendamise Rahastu ja selle suuniste kohta, mille Euroopa Komisjon esitas 2011. aasta oktoobris. Pakett koosneb järgmistest arvamustest: **TEN/468 „Euroopa Ühendamise Rahastu”** (raportöör: Raymond Hencks), **TEN/469 „Üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavad suunised”** (raportöör: Antonio Longo), **TEN/470 „Üleeuroopalise energiataristu suunised”** (raportöör: Egbert Biermann), **TEN/471 „Üleeuroopalise transpordivõrgu suunised”** (raportöör: Stefan Back) ja **TEN/472 projektivõlakirjade** algatuse kohta (raportöör: Armin Duttine).

## 1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni plaani kasutada järgmise mitmeaastase eelarve (2014-2020) vahenditest 50 miljardit eurot transpordi-, energia- ja digitaalvõrkude omavahelise ühenduse parandamiseks Euroopa Liidus ning ühtlasi kiidab heaks Euroopa laenu- ja investatsioonivahendite põhimõtte taristuprojektide jaoks; Euroopa projektivõlakirjad võivad avaldada võimendavat mõju avaliku- ja erasektori kapitali kasutamisele, mis on vajalik 1 000 miljardi euro suuruste hinnanguliste investeeringute toetamiseks.

1.2 Sihtotstarbelised investeeringud esmatähtsatesse taristutesse aitavad kaasa kaubavahetuse, majanduskasvu, konkurentsivõime ja töökohtade loomise arendamise taaselustamisele, eelkõige hetkel, mil Euroopa seda väga vajab.

1.3 Arvestades asjaolu, et investeeringute tavapärane rahastamine riiklikest vahenditest osutub praeguse kriisi tingimustes üha raskemaks, moodustab uut liiki finantsinstrumentide kasutamine Euroopa Liidus tihedas koostöös Euroopa Investeerimis- ja arengupangaga teatud tingimustel (vt arvamus TEN/472) veel ühe uuendusliku lahenduse pensionifondide, kindlustusettevõtjate ja teiste selliste turul osalejate, kes on huvitatud investeerimisest pikaajalistesse projektidesse, kapitali juurdemeelitamiseks.

1.4 Komitee soosib komisjoni väljendatud kavatsust leida uuenduslikke lahendusi erasäästude senisest paremaks kaasamiseks, on ta siiski seisukohal, et need lahendused ei peaks olema suunatud üksnes suurkapitalile, vaid aitama tõsta ka väikehoiustajate teadlikkust.

1.5 Piisavate investeeringute tähtsust kohandatud, ajakohas- tesse, paindlikesse, jätkusuutlikesse ja (eelkõige puuetega isikute jaoks) juurdepääsetavatesse taristuvõrkudes ei ole võimalik hinnata üksnes rahalisest seisukohast; neid investeeringuid tuleb vaadelda ka sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning keskkonnahoidlikkuse ja varustuskindluse seisukohast.

1.6 Taristuvõrkude omavahelise ühendamise valdkonnas seatud eesmärgid on võimalik saavutada üksnes riiklike, piirkondlike, kohalike ja erasektori rahastamisvahendite ühendamisel ELi vahenditega.

1.7 Sellest järeldub, et nende kaasrahastatavate projektide valikul peaks komisjon kõrge Euroopa lisandväärtusega projek- tide kõrval võtma arvesse riiklikku ja piirkondlikku huvi pakku- vate taristute arendamise vajadust.

1.8 Taristuinvesteeringud sisaldavad ka olulisi turvaaspekte nii ELi kui liikmesriikide jaoks, mida tuleks arvesse võtta projek- tide koostamisel ja nende heaks kiitmise menetluste algatamisel. Need aspektid on tegelikult eelduseks veel olemasolevate „saarte” täielikul füüsilisel integreerimisel Euroopa Liitu.

1.9 Seega peaks EL ka edaspidi eraldama vahendeid liikmes- riikidele jätkusuutlikult ja proportsionaalselt, et võidelda Euroopa struktuurifondide abil igasuguse sotsiaalse ja geograa- filise killustatuse vastu riiklikele taristuvõrkudele juurdepääsul.

1.10 Komitee kiidab heaks ettepaneku ELi integreeritud transpordi-, energia- ja IKT-taristuprojektide tsentraliseeritud haldamismehhanismi kohta. Nende kolme sektori koosmõju kasutamine ja rakenduseeskirjade tõhustamine, eelkõige lubade väljastamise menetluste lihtsustamine ühishuviprojektide jaoks ning nende elluviimise tähtaegade lühendamine võimaldavad vähendada kulusid ja suurendada projektide tõhusust.

1.11 Komitee kutsub liikmesriike üles toetama komisjoni algatusi kõnealuses valdkonnas ning teavitama ja innustama kapitaliturge ja teisi investeerijaid aktiivselt osalema kõnealuse strateegia õnnestunud läbiviimisel.

## 2. Sissejuhatus

2.1 Komisjon esitas järgmise mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 ettepaneku osana konkreetseid meetmeid, kuidas edendada ELi integreeritud transpordi-, energia- ja telekommunikatsioonitaristut.

2.2 Taristusse tehtavad kulutused Euroopas on kümne viimase aasta jooksul üldiselt vähenenud, samal ajal kui sihtots- tarbelised investeeringud kõnealuses valdkonnas on kriisi olukorras elulise tähtsusega element majanduse taaselustamise ning Euroopa majanduse tuleviku jaoks.

2.3 Et tagada eelnimetatud taristu areng ja vastata majandus- kasvu valdkonnas seatud prioriteetidele ühtse turu uue strateegia raames, esitab komisjon uue instrumendi ettepaneku, milleks on „Euroopa Ühendamise Rahastu”.

2.4 On ilmne, ja seda asjaolu on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ka rõhutanud oma mitmes arvamuses, et kõrge tehnilise tasemega, arukad ja jätkusuutlikud võrgud, mis tagavad ideaalse ühenduse maanteed, raudteede, vee- ja õhuteede, mitmeliigiliste transpordivõimaluste, elektri-, nafta- või gaasijuhtmete ning lairibaühenduse kaudu, on integreeritud majandusruumi jaoks elulise tähtsusega. Puuduvad lülid ja kitsaskohad Euroopa taristuvõrkude omavahelises ühenduses kahjustavad tõsiselt siseturu lõpuleviimist, killustavad piirkonda- vahelisi suhteid ning muudavad Euroopa, eelkõige energia- valdkonnas, sõltuvaks kolmandatest riikidest.

2.5 Sihipärased investeeringud tähtsamatesse taristutesse panustavad kaubavahetuse elavdamise, majanduskasvu, konkurentsivõime suurendamise ja töökohtade loomise hetkel, mil Euroopa seda väga vajab.

2.6 Investeeringud suurte taristuvõrkude projektidesse on juba oma olemuselt pikaajalised projektid, mis vajavad suurema- hulisi investeeringuid. Nende majanduslik tasuvus seonduv suurte ohtudega (kulude alahindamine, liiklustaseme ülehinda- mine, finantsplaani keerukusega seonduvad ohud), eelkõige ehitusfaasis ning kõnealuste võrkude toimimise alguses.

2.7 Kuna riikliku, kohaliku või Euroopa tasandi eelarveva- henditest üksi ei piisa kõnealuste projektide rahastamiseks, teeb komisjon ettepaneku luua uus eelarvevahend, milleks on

„Euroopa Ühendamise Rahastu” lisaks läbivaadatud suunistele transpordi, energia, IKT valdkonnas, et meelitada ligi teisi avaliku ja erasektori vahendeid, mis suurendaks taristuprojektide usaldusväärsust ja vähendaks nende riskiprofiili erainvesteeri- jate jaoks.

2.8 Sel eesmärgil esitas komisjon terve rea ettepanekuid:

— määruse ettepanek, millega asutatakse Euroopa Ühendamise Rahastu (arvamus CESE: TEN/468);

— määruse ettepanek, millega kehtestatakse ühenduse rahalise abi andmise üldeeskirjad üleeuroopaliste transpordi- ja ener- giavõrkude valdkonnas (arvamus CESE: TEN/472);

— määruse ettepanek üleeuroopalise transpordivõrgu arenda- mist käsitlevate liidu suuniste kohta (arvamus CESE: TEN/471);

— määruse ettepanek, milles käsitletakse üleeuroopalise ener- giataristu suuniseid (arvamus CESE: TEN/470);

— määruse ettepanek, milles käsitletakse üleeuroopalisi tele- kommunikatsioonivõrke hõlmavaid suuniseid (arvamus CESE: TEN/469).

## 3. Euroopa integreeritud taristut käsitleva teatise ning Euroopa Ühendamise Rahastu loomist käsitleva määruse ettepaneku sisu

3.1 Et kiirendada investeerimist üleeuroopalistesse transpor- divõrkudesse, digitaalvõrkudesse ja energiavaldkonda ning tagada ajavahemikuks 2014–2020 vajalike rahaliste vahendite eraldamine nii avaliku kui ka erasektori poolt, tuleb:

— näha ette üleeuroopaliste transpordivõrkude investeeringuva- jadus +/- 1 000 miljardites eurodes, mis jaguneks järgmiselt:

Energia	Elekter	140 miljardit eurot
	Gaas	70 miljardit eurot
	CO <sub>2</sub>	2,5 miljardit eurot
	Nafta	(teadmiseks)
Transport (maantee-, raudtee-, mere-, sisevee- ja lennutransport)		500 miljardit eurot, millest 250 miljardit põhi- võrgule; investeeringuvajadused transpordiliigiti esitatakse vastavalt heakskiidetud projektidele
Lairibateenused		270 miljardit eurot

— näha üleeuroopaliste transpordivõrkude ühendamis- se investeerimise projektide elluviimiseks ette 50 miljardit eurot: sellest 40 miljardit eurot tuleks ELi eelarvest ja 10 miljardit eurot Ühtekuuluvusfondist transporditaristu tarbeks. Vahendid jaguneksid järgmiselt:

Energia	9,1 miljardit eurot
Transport	31,7 miljardit eurot
Telekommunikatsioon/digitaalteenused	9,2 miljardit eurot

- kaasrahastada ühist huvi pakkuvaid üleeuroopaliste transpordivõrkude projekte, mille komisjon on liikmesriikide ettepaneku alusel välja valinud, 20–75 % ulatuses või erandjuhtudel isegi 80–100 % ulatuses abikõlblikest kuludest;
- kasvatada atraktiivsust, et meelitada paremini ligi erasektori investeeringuid; luua selleks ELi taristuprojektide võlakirjad (*EU project bonds*), et vähendada kolmandate investorite riske. ELi eelarvest tagatakse sel juhul Euroopa Investeeringuspangale kapital, mis katab sobivate projektide kaasrahastamisel osaliselt panga võetud riski. Seega on ELi eelarve Euroopa Investeeringuspanga jaoks mõnes mõttes tagatis projektide rahastamiseks, kuid pank peab ise katma jääkriski.

Katsetapis (2012–2013), mis hõlmab viit kuni kümnet projekti, ei tohi ELi eelarvest sel viisil Euroopa Investeeringuspangale tagada rahalisi vahendeid rohkem kui 230 miljonit eurot ning vahendid saadakse olemasolevate investeeringuprogrammide kasutamata jäänud assigneeringute uuesti kasutusele võtmisest. Komisjoni hinnangul peaks see meelitama ligi teisi investoreid, kes lisavad omalt poolt kuni 4,6 miljardit eurot;

- maksimeerida energia-, transpordi- ja IKT-valdkondade koostõimet, et rahastamine toimiks ühtse strateegia alusel ja komisjon valiks projektid välja selgete ja harmoneeritud kriteeriumide alusel ning et järelkontroll ja seire tagaksid sihipärase ja tõhusa ELi rahastamispoliitika;
- võtta järgmiseid meetmeid: kehtivate eeskirjade lihtsustamine, sealhulgas näitajate viimine kooskõlla Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidega, loatahtaegade lühendamine, kolme valdkonna keskne haldamine, vajaduse korral vastava rakendusasutuse loomine, ühtsete lepingute sõlmimise kriteeriumide ja iga-aastaste tööprogrammide kehtestamine, rahastu koordineerimise komitee asutamine ja komisjonile delegeeritud aktide vastuvõtmiseks volituse andmine.

#### 4. Üldised märkused

4.1 Komitee kiidab heaks komisjoni algatuse edendada ja kooskõlastada investeerimist liidu lisandväärtusega strateegilistesse projektidesse ning pakkuda ajavahemikuks 2014–2020 välja kõrvallahendused traditsioonilisele toetuse vormis rahastamisele.

4.2 Komitee kiidab heaks ühise rahastamis- ja tsentraliseeritud haldamismehhanismi ettepaneku lisaks ühiste töökavade ettepanekule projektide jaoks ELi integreeritud transpordi-, energia- ja IKT-taristu valdkonnas, mille tagab otseselt komisjon, vajadusel rakendusameti toetusel. Nende kolme sektori koostöö kasutamine ja rakenduseeskirjade tõhustamine, eelkõige lubade väljastamise menetluste lihtsustamine ühishuviprojektide jaoks ning nende elluviimise tähtaegade lühendamine võimaldavad vähendada kulusid ja suurendada projektide tõhusust.

4.3 Seega pooldab komitee ettepanekut seada esikohale ELi lisandväärtusega ja kindlat vajadust täitvad projektid, mille eesmärk on siduda üleeuroopalised transpordivõrgud liikmesriikide taristuvõrkudega. Siiski soovib komitee lisada, et sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse põhimõttega arvestades peaks EL eraldama liikmesriikidele ka edaspidi rahalisi vahendeid, jätkusuutlikult ja proportsionaalselt, et võidelda igasuguse sotsiaalse ja geograafilise killustatuse vastu juurdepääsul riiklikele taristuvõrkudele ning tagada Euroopa struktuurifondide abil varustuskindlus.

4.4 Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et vajadust kohandatud, nüüdisaegse, paindliku, jätkusuutliku ja (ennekõike puudega inimestele) hõlpsasti juurdepääsetavate taristuvõrkude järele ei saa mõõta üksnes rahas, vaid investeeringud on hädavajalikud ka sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning keskkonnakaitse seisukohast, millega komisjon kaasrahastatavate projektide väljalamisel peab arvestama.

4.5 Taristuinvesteeringud sisaldavad ka olulisi turvaaspekte nii ELi kui liikmesriikide jaoks, mida tuleks arvesse võtta projektide koostamisel ja nende heaks kiitmise menetluste algatamisel. Need aspektid on tegelikult eelduseks veel olemasolevate „saarte“ täielikul füüsilisel integreerimisel Euroopa Liitu.

4.6 Olgugi et ELi 50 miljardi euro suurune rahaline panus on tähelepanuväärne, moodustab see vaid pisiosa komisjoni tähelestatud eri investeeringuvajadustest.

4.7 Igal juhul peab suurem osa investeeringutest tulema liikmesriikidelt ja erainvestoritelt ning ELi rahaline panus seisneb nõo stardikapitali pakkumises, mis motiveerib liikmesriike ja turgu investeeringuid jätkama.

4.8 Eelarveprobleemide ja eelarve konsolideerimise vajaduse tõttu kavatseb enamik liikmesriike aga oma investeeringuprogramme vähendada või need üldse peatada ning see mõjuks halvasti erasektorist pärit investeeringutele.

4.9 Üksnes riigi ja kohaliku tasandi avalik-õiguslike vahendite ja erasektori vahendite ühendamisel ELi rahaliste vahenditega on võimalik saavutada taristuvõrkude omavahelise ühendamise valdkonnas seatud eesmärged.



4.10 Taristuinvesteeringud peavad soodustama üleminekut vähese CO<sub>2</sub>-heitega majandusele ja ühiskonnale.

4.11 Arvestades Euroopa Komisjoni võetud kohustust lisada ELi programmidesse Euroopa 2020. aasta strateegia ning eelkõige kliimamuutusega seotud eesmärgid ning näha nime-  
tatud eesmärkide täitmiseks ELi eelarvest ette vähemalt 20 % ulatuses vahendeid, avaldab komitee poolehoidu komisjoni kavatsusele kasutada investeeringuteks ELi eelarvet ja suurendada sellega mitmekordselt erakapitali mahtu. Et vähendada reguleerimisega seotud riske ja kapitalikulu kolmandate investorite jaoks, kes on huvitatud pikaajalistest investeeringutest, ning arvestades, et riiklikest vahenditest toimuvate investeeringute klassikaline rahastamine osutub praeguse kriisi tingimustes üha raskemaks, moodustab uut liiki finantsinstrumendi kasutamine Euroopa Liidus tihedas koostöös Euroopa Investeeringupangaga teatud tingimustel (vt aramus TEN/472) veel ühe uuendusliku lahenduse pensionifondide, kindlustevõtjate ja teiste selliste turul osalejate, kes on huvitatud pikaajalistesse

projektidesse investeerimisest, kapitali juurdemeelitamiseks.

4.12 Komitee soosib komisjoni väljendatud kavatsust leida uuenduslikke lahendusi erasäästude senisest paremaks kaasamiseks, on ta siiski seisukohal, et need lahendused ei peaks olema suunatud üksnes suurkapitalile, vaid aitama tõsta ka väikehoiustajate teadlikkust.

4.13 Arvestades muude võimalike lahenduste puudumist, väljendab komitee kahetsust teatavate liikmesriikide vastumeelsuse ja puiklemise üle seoses projektivõlakirjade kasutuselevõtmisega taristuprojektide puhul ning loodab, et 2012.–2013. aastaks kavandatud katsetapp, mille vältel eraldatakse ELi praegusest eelarvest 230 miljonit eurot, motiveerib kapitaliturge, pensionifonde, kindlustusettevõtjaid jt tegema pikaajalisi investeeringuid, mis näitaksid, et kavandatavad meetmed on õigus-  
tatud.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*

Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ”**

KOM(2011) 657 (lõplik) – 2011/0299 (COD)

(2012/C 143/24)

Raportöör: **Antonio LONGO**

15. novembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 30. novembril 2011 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 172 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ”

COM(2011) 657 final – 2011/0299 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 126, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 4.

Käesolev arvamuse on osa viiest arvamusest koosnevast paketest, mille komitee koostas **Euroopa Ühendamise Rahastu** ja selle suuniste kohta, mille komisjon avaldas 2011. aasta oktoobris. Paketis on järgmised arvamused: **TEN/468 Euroopa Ühendamise Rahastu** kohta (raportöör Raymond HENCKS), **TEN/469 telekommunikatsioonivõrke** hõlmavate suuniste kohta (raportöör Antonio LONGO), **TEN/470 energiataristu** suuniste kohta (raportöör Egbert BIERMANN), **TEN/471 transpordivõrgu** suuniste kohta (raportöör Stefan BACK) ja **TEN/472 projektivõlakirjade** algatuse kohta (raportöör Armin DUTTINE).

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa digitaalarengu tegevuskava eesmärk on luua digitaaltaristu, mis võimaldab kõigile kiiret püsi- ja traadita lairibaühendust, ning selle eesmärgi saavutamiseks on vaja meetmeid, mis kõrvaldaksid digitaalsed kitsaskohad ehk ebapiisavatest ühendustest ja tehnilisest koostalitlusvõimest tulenevad tõkked ning piirkondade ja ühiskonnarühmade vahel esinevad lõhed riigi ja ELi tasandil.

Üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavate suuniste ettepanekus on komisjon koostanud loetelu ühishuviprojektidest, millega arendatakse lairibavõrke ja digitaalteenuste taristuid, et kõrvaldada ühtse e-turu arengu ees seisvad takistused ja tegeleda probleemiga, et konkurentidega võrreldes ei investeerita Euroopas lairibavõrkudesse piisavalt.

1.2 Seepärast toetab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi komitee) komisjoni otsust algatada Euroopa Ühendamise kava (Connecting Europe) ja on eelkõige seisukohal, et kohustuste võtmine lairibavõrkude alal annab suurel määral konkreetse ja positiivse vastuse Euroopa digitaalses tegevuskavas kehtestatud nõuetele, tegeledes probleemiga, et lairibavõrkudesse ei investeerita piisavalt<sup>(1)</sup>.

1.3 Nagu komitee on juba mitmes arvamuses kinnitanud, on ta veendunud, et laialdane juurdepääs lairibaühendusele ei ole üksnes tänapäeva majanduse arengu oluline tingimus, vaid ka majanduslikult ja kultuuriliselt ebasoodsas olukorras olevate inimeste ja tervete piirkondade jaoks uute töökohtade loomise, parema ühtekuuluvuse, heaolu ja e-kaasatuse peategur<sup>(2)</sup>.

1.4 Ühishuviprojektide eesmärkide ja prioriteetide kindlaksmääramine vastab põhinõudele kasutada rahalisi vahendeid optimaalselt ja saavutada täpsed eesmärgid nii, et välditakse rahastamise killustumist.

Seetõttu on väga oluline, et rahastatavad projektid vastavad ka vajadusele parandada riikide võrkude omavahelist ühendatust ja koostalitlusvõimet, sest muidu jääks ühtne e-turg välja arendamata.

1.5 Komitee soovib komisjonil olla rahastatavate projektide valikukriteeriumides võimalikult valvas ja väga range, et rahalisi vahendeid kasutataks üleeuroopalise ühendatuse

<sup>(1)</sup> Komitee arvamuse Euroopa Ühendamise Rahastu kohta, mida ei ole veel ELTs avaldatud (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 116).

<sup>(2)</sup> Komitee arvamuse elektroonilise side valdkonna universaalteenuse kohta, ELT C 175, 28.7.2009, lk 8 ja komitee arvamuse teemal „Digitaalpädevuse, e-oskuste ja e-kaasatuse parandamine”, ELT C 318, 29.10.2011, lk 9.

kindlustamiseks, äärealade toetamiseks, VKEde aitamiseks digitaalmajandusele ligipääsul ja sotsiaalse ühtekuuluvuse parandamiseks. Neile nõuetele vastamiseks oleks hea, kui komisjon koostaks institutsioonide ja kodanike teavitamiseks perioodilise aruande rahaliste vahendite kasutuse kohta.

1.6 Komitee väljendab mõningast nõutust teatud määral ebaselge artikli 5 lõike 6 pärast, kus on ette nähtud ulatuslikud volitused komisjonile muuta „lisas loetletud ühishuviprojektide kirjeldust”. Võimalusel peaks vältima poliitiliste hinnangute andmist (vt artikli 5 lõike 7 punkti b, kus on juttu „tekkivatest poliitilistest prioriteetidest”) ja lobistide survele allumist, eelistades pigem tehnoloogiliste uuenduste, lisaväärtuse ja eesmärkidele vastavuse kriteeriumeid. Komitee rõhutab, et delegeeritud õigusaktide ajaline kehtivus ja sisu tuleks täpselt määratleda.

1.7 Komitee peab oluliseks, et rahastatavad projektid peaksid kinni tehnoloogilise neutraalsuse põhimõttest, mis on väga oluline tõeliselt avatud interneti jaoks <sup>(3)</sup>.

1.8 Rahalisi vahendeid tuleb avatud ja ligipääsetavate võrgulahenduste tarbeks kasutada mittediskrimineerivalt, võimaldades uutel teenusepakkujatel turule tulla tõhusamate tehnoloogiate ning kodanike ja ettevõtete jaoks vastuvõetavamate hindadega.

1.9 Komitee loodab ka, et komisjon kooskõlastab paremini määruses ette nähtud vahendite eraldamist teiste ettepanekute eraldistega, vältides ühelt poolt vahendite topealterdamist ja teiselt poolt nende eraldamata jätmist.

1.10 ELi, riikide ja piirkondade tasandil on esimesel võimalusel vaja kaardistamist, mida ka komisjon soovib, et teha kindlaks interneti levis esinevad lüngad ning soodustada avalike ja erainvestorite uusi algatusi.

1.11 Samuti on oluline olla avatud koostööle kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et parandada nende telekommunikatsioonivõrkude koostalitlusvõimet.

1.12 Lõpuks kinnitab komitee taas oma veendumust, et internetiühendus tuleks kindlasti lisada universaalteenuste hulka, <sup>(4)</sup> ja leiab, et see on üks prioriteetidest, et muuta EL

<sup>(3)</sup> Komitee arvamus võrkude neutraalsuse kohta, mida ei ole veel ELTs avaldatud ja komitee arvamus esimese raadiospektripoliitika programmi kohta „Euroopa lairibaühendus: investering digitaalvaldkonnale tuginevasse majanduskasvu”, ELT C 107, 6.4.2011, lk 53.

<sup>(4)</sup> Komitee arvamus elektroonilise side valdkonna universaalteenuste kohta, ELT C 175, 28.7.2009, lk 8, komitee arvamus Euroopa digitaalse tegevuskava kohta, ELT C 54, 19.2.2011, lk 58, komitee arvamus esimese raadiospektripoliitika programmi kohta „Euroopa lairibaühendus: investering digitaalvaldkonnale tuginevasse majanduskasvu”, ELT C 107, 6.4.2011, lk 53 ja paljud muud arvamused.

konkurentsivõimelisemaks ja kaasavamaks. Enne selle eesmärgi täitmist tuleb kõigile inimestele siiski tagada vastuvõetava hinnaga juurdepääs lairibaühendusele kas avalikus või erasfääris.

## 2. Taust ja komisjoni dokumendi sisu

2.1 Komisjon võttis 29. juunil 2011 vastu üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavad uued suunised ja avaldas ettepaneku uue mitmeaastase finantsraamistiku kohta ajavaheperioodiks 2014–2020, <sup>(5)</sup> mis hõlmab uue integreeritud vahendi loomist investeringuteks ELi jaoks kõige olulisematesse transpordi-, energia- ja telekommunikatsioonitaristu projektidesse, s.o Euroopa Ühendamise Rahastu. Selle rahastu kogueelarve, mis on mõeldud ELi suure lisaväärtusega kaasrahastamiseks, on 50 miljardit eurot, millest 9,2 miljardit eurot on mõeldud digitaalvõrkudele ja -teenustele, samas kui tegelikult on vaja hinnanguliselt 270 miljardit eurot.

2.2 Lisaks teeb komisjon ettepaneku võtta kasutusele eurovõlakirjad (*project bonds*), et nende abil saaks paremini avaliku ja erasektori investeringuid ligi meelitada ja vähendada riski kolmandatest isikutest investoritele. ELi eelarvet kasutatakse nii selleks, et anda Euroopa Investeeringupangale kapitali abikõlblike projektide kaasrahastamisel riski osaliseks katmiseks. Seega tagatakse ELi eelarvega mingil moel seda, et Euroopa Investeeringupank kõnealuseid projekte rahastab, kuid pank peab ülejäänud riski enda kanda võtma. Katsejärgus (2012–2013) kantakse Euroopa Investeeringupangale üle 20 miljonit eurot, mis saadakse Euroopa telekommunikatsiooniprogrammides kasutamata jäänud assigneeringute ümberjaotusest. Komisjon loodab, et nii tõmmatakse ligi ka teisi investoreid avalikust ja erasektorist.

2.3 Üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavates suunistes andis komisjon mitmeid juhiseid lairibaühenduste ja digitaalteenuste taristute jaoks ette nähtud eesmärkide ja prioriteetide kohta telekommunikatsiooni valdkonnas, et

— parandada Euroopa majanduse konkurentsivõimet ja soodustada VKEsid;

— parandada riikide võrkude omavahelist ühendatust ja koostalitlusvõimet ning juurdepääsu sellistele võrkudele;

— toetada ühtse e-turu arengut.

<sup>(5)</sup> Teatis „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve”, COM(2011) 500 final.

2.4 Määruse eesmärk on vähendada kitsaskohti, mis takistavad ühtse e-turu lõplikku väljakujundamist, parandades ühenduvust võrkudega ja juurdepääsu ka avalike digitaalteenuste taristule. Eesmärk on lahendada pakkumisega seotud probleemid, millest annavad tunnistust paljude ettevõtete pankrotid ja asjaolu, et vähenevad investeeringud lairibaühendusse ja vähe tasuvatesse üldhuviteenustesse (nt e-tervis, elektrooniline ID-kaart, e-hanked ja nende piiriülene koostalitlusvõime). Ka nõudlus teenuste järele saab kasvada ainult siis, kui kõigil inimestel on võimalik kasutada digitaalvõrke.

2.5 Ettepanekute pakettis nähakse ette uuenduslikud rahastamisvahendid, mis võivad tänu taristute sektoritesse tehtavate toetuste võimendusefektile tuua avalikke ja erainvesteeringuid ning kaasrahastamist, et saavutada 2020. aastaks Euroopa digitaalarengu tegevuskava eesmärgid pakkuda kõigile internetiühendust kiirusega 30 Mbit/s ning vähemalt pooltele kodumajapidamistest kiiremat internetiühendust kui 100 Mbit/s.

2.6 Ühishuviprojektide prioriteetid on järgmised:

- ülikiired lairibavõrgud, mis tagavad andmeedastuskiiruse vähemalt 100 Mbit/s;
- lairibavõrgud, et siduda saared ja äärealad liidu keskpirkondadega ning tagada kõnealustes piirkondades andmeedastuskiiruse, mis on piisav lairibaühenduseks kiirusega vähemalt 30 Mbit/s;
- toetada põhiteenusplatvorme digitaalteenuste taristute sektoris;
- meetmed, mis võimaldavad saavutada koostoime ja koostalitluse telekommunikatsioonisektori eri ühishuviprojektide vahel;
- ühishuviprojektid võivad hõlmata elektrooniliste teenuste osutamist ka muude ühenduse programmide, nagu ISA (Euroopa haldusastutuste koostalitlusvõime alased lahendus) programmi raames;
- kavas on ka koostöö kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et parandada võrkude koostalitlusvõimet;
- komisjon palub määramata ajaks volitust muuta lisaloetletud ühishuviprojektide kirjeldust.

### 3. Üldmärksused

3.1 Esimest korda teeb komisjon koostoime ja strateegilise visiooni loomiseks ettepaneku luua kolme sektori – transpordi-

energia- ja telekommunikatsioonisektori – jaoks ühtse rahastamisvahendi. See uus käsitlus on väga tähtis ja võib olla eeskujuks liikmesriikide taristupoliitikale. Ühtlasi pakub Euroopa Ühendamise Rahastu arukate, jätkusuutlike ja täielikult omavahel ühendatud võrkude eesmärki taotledes suurt toetust Euroopa ühtse turu rajamisele. Pealegi kui taristuprojektid muudetakse usaldusväärsemaks ja vähendatakse nende riskiprofiili, siis on võimalik ligi meelitada lisaraha avalikust ja erasektorist.

3.2 Selles uues stsenaariumis on lairibavõrgud ja -teenused eriti olulised. Komitee on juba rõhutanud, kui oluline on tagada kodanikele lairibaühenduse piisav kättesaadavus, mis kindlustaks neile maksimaalsed eelised, mis tulenevad teenusepakkujate vahelisest konkurentsist ühendatuna liikmesriikide poliitikaga toetada investeerimist taristutesse ja uuendustesse <sup>(6)</sup>.

3.3 Investeeringud telekommunikatsiooni, eelkõige lairibavõrkudesse ja digitaalteenuste taristutesse, on ELi aruka, aga ka jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu vajalik tingimus. Selle rahastamiskohustuse ja rakendusmäärusega on digitaalarengu tegevuskavas seatud eesmärgi (2020. aastaks kõigile ühenduskiirus vähemalt 30 Mbit/s ning vähemalt pooltele 100 Mbit/s) saavutamine lähemal.

3.4 Komisjoni otsus „Euroopa Ühendamine” annab lõpuks positiivse vastuse komitee avaldatud kahtlustele <sup>(7)</sup> seoses teatise „Euroopa digitaalne tegevuskava” sisalduva tegevuskava teatud segaduse ja ebamäärasusega ning seoses ebapiisavate investeeringutega telekommunikatsioonivõrkudesse, mis on tingitud vähestest kasumiväljavaadetest paljudes ühiskondlikult kasulikes olukordades ja äärepoolsemate piirkondade objektiivsetest raskustest. See on suur takistus kohalikele omavalitsustele, kodanikele, ettevõtjatele ja mittetulundussektorile ühtse, kättesaadava, kiire ja jätkusuutliku Euroopa ruumi loomise ees.

3.5 Komitee on mitmes arvamuses kinnitanud, et laialdane juurdepääs lairibaühendusele ei ole üksnes tänapäeva majanduse arengu oluline tingimus, vaid ka majanduslikult ja kultuuriliselt ebasoodsas olukorras olevate inimeste ja tervete piirkondade heaolu ja e-kaasatuse peategur <sup>(8)</sup>. Tuleb meelde tuletada, et juba 20. märtsi 2006. aasta teatise „Lairibaühenduse lõhe ületamine” <sup>(9)</sup> sedastatakse, et „laialdane juurdepääs lairibaühendusele on tänapäeva majanduse arengu oluline tingimus ning Lissaboni tegevuskava tähtis osa”.

<sup>(6)</sup> Komitee arvamus elektrooniliste sidevõrkude kohta, ELT C 224, 30.8.2008, lk 50.

<sup>(7)</sup> Komitee arvamus Euroopa digitaalse tegevuskava kohta, ELT C 54, 19.2.2011, lk 58.

<sup>(8)</sup> Komitee arvamus elektroonilise side valdkonna universaalteenuse kohta, ELT C 175, 28.7.2009, lk 8 ja komitee arvamus teemal „Digitaalpädevuse, e-oskuste ja e-kaasatuse parandamine”, ELT C 318, 29.10.2011.

<sup>(9)</sup> COM (2006) 129 final.

3.6 Järeldusele, et kõnealusel valdkonnas on vaja Euroopa kindlat tahet, jõuti ühehäälselt ja kindlalt ka digitaalarengu tegevuskava esimesel assambleel, mis toimus 16.–17. juunil 2011 Brüsselis ja mida juhtis komisjoni asepresident Neelie Kroes. Täiskogul osales umbes 1 000 asjaosalist<sup>(10)</sup>: infosisu pakkujad, riistvara valmistajad, investorid ja maailma juhtivate telekommunikatsiooniettevõtete töötajad. Osalejad jagasid komisjoni hinnangut, et telekommunikatsioonivaldkonnas praegu kehtivast investeerimismudelist ei piisa taskukohaste ja kvaliteetsete (kiirete, stabiilsete, jätkusuutlike kuludega, kõikidele kättesaadavate) lairibataristute levikuks. Sellega seoses leiab komitee, et oleks kasulik uurida põhjalikumalt India olukorda, kus föderaalvalitsus on teatanud, et ta pakub 2014. aastaks 600 miljonile kodanikule traadiga ja traadita lairibaühendust. Selle ülesande suurus on võrreldav ELi omaga, mistõttu võiks India projekti häid tavasid uurida komitee ELi ja India ümarlaua raames<sup>(11)</sup>.

#### 4. Konkreetsete märkused

4.1 Ühishuviprojektidest peab komisjon kõnealuste vahendite jaoks rahastamiskõlblikuks järgmisi: üleeuroopalised ülikiired magistraalühendused avaliku sektori haldusametute jaoks, täielikult koostalitlusvõimelisel identimisel ja autentimisel põhineva e-valitsuse teenuste (nt äriühingu asutamine, piiriüleste hangete korraldamine, e-õigus, e-tervise teenused, eelkõige radiodiagnostika kaugteenused) piiriüleline osutamine; kaugjuurdepääs kultuuripärandile; ohutu internet alaealistele ja pettuste vastu võitlemine e-kaubanduses, arukad energiateenused.

4.2 Need projektid toetavad majanduskasvu ja ühtse turu arengut, seeläbi suurendatakse Euroopa majanduse, sealhulgas VKEde konkurentsivõimet, parandatakse kodanike, ettevõtjate ja haldusametute elukvaliteeti, edendatakse nii riiklike telekommunikatsioonivõrkude vastastikust sidumist ja koostalitlusvõimet kui ka nendele juurdepääsu.

4.3 Komisjon on juba teinud kindlaks peamised probleemid, mis tuleb lahendada selleks, et tõhusalt saavutada Euroopa digitaalse tegevuskavas<sup>(12)</sup> (üks Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatustest) ette nähtud eesmärged. Sellega seoses on komitee rõhutanud, et „poliitiliste algatuste puudulik elluviimine on suurendanud Euroopa digitaalse majanduse mahajäämust, mida põhjustavad killustatus ja ebapiisavad investeeringud“<sup>(13)</sup>.

<sup>(10)</sup> Vt digitaalarengu assamblee kohta veebileht [http://ec.europa.eu/information\\_society/digital-agenda/daa/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/daa/index_en.htm).

<sup>(11)</sup> Vt India kõneside firma (Manhagar Telephone Nigam Limited) tegevdirektori A. K. Bhargava öeldut: „Selleks, et lairibaühenduse levikut suurendada, peab ulatuslik taristu ennetama nõudlust. Teenusekvaliteet peab olema väga hea ja eelkõige peavad kulud olema taskukohased“, Broadband Tech India, 12.9.2011.

<sup>(12)</sup> COM(2010) 245 final/2.

<sup>(13)</sup> Komitee arvamus Euroopa digitaalse tegevuskava kohta, ELT C 54, 19.2.2011, lk 58.

4.4 Komisjoni ettepanekuga saab nõustuda selles osas, et liikmesriigid peavad võtma meetmeid selleks, et muuta infosisu ja tarbeteenuste integreeritud võrk ELi kodanikele kättesaadavaks isegi siis, kui selles ei ole veel kaalutud Euroopa elektroonilise identiteedi (eID) andmist kõigile kodanikele, mis lihtsustaks e-teenuste osutamist ja e-kaubandust. Komitee on selle kohta juba edastanud konkreetse soovitus<sup>(14)</sup>.

4.5 Komisjoni pakutud rahastamisvahend võib lahendada probleemi, mis on siiani piiranud kõrgtasemel taristu loomise võimalusi. Ainult struktuurifondide ning digitaalteenuste taristuid käsitleva konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi kasutamine ning seda ka üksnes katseprojektide puhul ei oleks digitaalteenuste laialdase leviku jaoks piisav. Praegu investeeritakse lairibaühendusse paljudes piirkondades ebapiisavalt konkurentsivõime puudumise ja suure tururiski tõttu, avalikke teenuseid ei arendata piisavalt välja ning need ei ole koostalitlusvõimelised, kuna tehnilised lahendused on killustatud. Kui jätkata samamoodi, siis ei saavutata korralikult toimivat ühtset e-turgu ja paljud ELi kodanikud jäävad sellest välja.

4.6 Komitee peab oluliseks, et nendest fondidest rahastatavad projektid peaksid kinni tehnoloogilise neutraalsuse põhimõttest, mis on väga oluline tõeliselt avatud interneti jaoks<sup>(15)</sup>.

4.7 Pealegi on komitee juba aastaid kinnitanud oma tugevat veendumust, et internetiühendus tuleks kindlasti lisada universaalteenuste hulka<sup>(16)</sup>. Taas tuleb tõdeda, et komisjon väldib seda olulist küsimust, sest universaalteenuste ulatuse läbivaatamisel välistas volinik Neelie Kroes võimaluse arvata mobiilsideteenused ja kiired ühendused nende hulka<sup>(17)</sup>. Komisjon põhjendas seda järeldust 2010. aasta märtsis läbi viidud avaliku aruteluga, mille kohaselt paneks see mõnes liikmesriigis, kus need teenused on veel nõrgad, tööstusharule raske koormuse ja kajastuks tarbijahindades.

4.8 On üllatav, et kuigi komisjon näitab üles suurt teadlikkust vajadusest, et EL peaks otsustavalt ja hüppeliselt parandama taristuid, on ta veel väga ettevaatlik selle suhtes, kas on asjakohane kohandada telekommunikatsiooniteenuste universaalteenuseid käsitlevaid õigusnorme, mis pärinevad juba 2002. aastast<sup>(18)</sup>.

<sup>(14)</sup> Komitee arvamus Euroopa digitaalse tegevuskava kohta, ELT C 54, 19.2.2011, lk 58.

<sup>(15)</sup> Komitee arvamus võrkude neutraalsuse kohta, ELT C 24, 28.1.2012, lk 139.

<sup>(16)</sup> Komitee arvamus elektroonilise side valdkonna universaalteenuse kohta, ELT C 175, 28.7.2009, lk 8, komitee arvamus Euroopa digitaalse tegevuskava kohta, ELT C 54, 19.2.2011, lk 58, komitee arvamus esimese raadiospektripoliitika programmi kohta „Euroopa lairibaühendus: investeering digitaalvaldkonnale tuginevasse majanduskasvu“, ELT C 107, 6.4.2011, lk 53 ja paljud muud arvamused.

<sup>(17)</sup> 23. novembri 2011. aasta teade, vt IP/11/1400.

<sup>(18)</sup> Universaalteenuste direktiiv 2002/22/EÜ, 7. märts 2002.

Kuigi komitee mõistab majanduslikke raskusi, millele komisjon viitab, leiab ta siiski, et enne, kui see prioriteetne eesmärk ei ole võimalikult kiiresti täidetud, tuleb kõigile inimestele tagada majanduslikult ja logistiliselt vastuvõetav juurdepääs lairibaühendusele kas avalikus või erasfääris.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalise energiataristu suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ”**

KOM(2011) 658 (lõplik) – 2011/0300 (COD)

(2012/C 143/25)

Raportöör: **Egbert BIERMANN**

15. novembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 29. novembril 2011 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 172 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalise energiataristu suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ”*

COM(2011) 658 final – 2011/0300 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 131, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2 liiget.

Käesolev arvamus on osa viiest arvamusest koosnevast paketest, mis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostab Euroopa Komisjon oktoobris 2011 esitatud **Euroopa Ühendamise Rahastu** ja selle suuniste kohta. Kõnealusesse arvamuste paketti kuuluvad järgmised arvamused: **TEN/468**, „Euroopa Ühendamise Rahastu” (raportöör: Raymond HENCKS), **TEN/469**, „Üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavad suunised” (raportöör: Antonio LONGO), **TEN/470**, „Üleeuroopalise energiataristu suunised” (raportöör: Egbert BIERMANN), **TEN/471**, „Üleeuroopalise transpordivõrgu arendamise suunised” (raportöör: Stefan BACK) ning **TEN/472**, „Euroopa 2020. aasta strateegia projektivõlakirjade algatus taristuprojektidele” (raportöör: Armin DUTTINE).

## 1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab Euroopa energiataristu ajakohastamise ja ulatusliku väljaehitamise eesmärki. Tõhus, kindel ja stabiilne Euroopa energiataristu on energiaallikate, tarneallikate ja transiiditeede mitmekesistamise kõrval ELi kindla ja stabiilse energiavarustuse alustala.

1.2 Finantskriis on näidanud, et kriisist väljumist kiirendavad lisandväärtuse loojad on eelkõige stabiilsed tööstusstruktuurid, ent ka VKEde stabiilsed struktuurid. Mõlema valdkonna jaoks on peamine eeltingimus suurt varustuskindlust pakkuv stabiilne energiataristu.

1.3 Tulevikus tuleb energiat transportida pikkade vahemaade taha sagedamini ja suuremates kogustes, kui see on praegu võimalik. Nagu Euroopa Komisjoni ettepanekus sedastatakse, tuleb selleks luua tingimused ja need ellu viia.

1.4 Ülikõrgepinge-alalisvooluülekandmiseks tuleb välja ehitada üleeuroopaline võrk. Senini kasutuses olevad lineaarühendused ei ole tõrkekindlad.

1.5 Kitsaskohtade vältimiseks tuleb luua Euroopa võrkudevahelised ühenduskohad. Kitsaskohtadega tegelemine on panus tarnestabiilsuse loomisse.

1.6 Alles üleeuroopalise energiataristu olemasolu korral saavad kõik ELi liikmesriigid kasutada ära oma asukohaaluseid riiklike energiaallikate kasutamisel. See kehtib üheselt nii veeenergia ja tuuleenergia kasutamisel kui ka päikesepaneelide kasutamisel Lõuna-Euroopas. Seeläbi peaks olema võimalik ka optimeerida fossiilsete energiaallikate, näiteks nafta, gaasi ja söe kasutamist.

1.7 Üksnes väljaehitatud energiataristu olemasolu korral õnnestub üleminek säästvale, kindlale ja vähese süsinikdioksiidihetega energiaga varustamisele.

1.8 Komitee toetab Euroopa Ühendamise Rahastu asutamist. Siiani on seeläbi loodava investeeringute mahu kohta olemas üksnes hinnangud. Rakendamise jaoks on siiski vaja konkreetset välja selgitada tegelik vajadus investeeringute järele. Lisaks on vaja paremaid raamtingimusi ja vahendeid innovatsioonitegevusele Euroopa energiataristu väljaehitamisel. Need ei tohi tulla jaotusvõrgu väljaehitamise arvelt liikmesriikides ja piirkondades, sest see on samuti vajalik. Kõigil tasanditel on vaja võrgutasusid, mis soodustaksid erainvesteeringuid. Erasektorile investeerimisstiimulite loomiseks on vaja ka mõjusaid riiklikke garantiikavu ja toetusprogramme.

1.9 Projektide valimise kriteeriumid on ülimalt suure tähtsusega. Need peavad olema läbipaistvalt koostatud nii võrguhaldade, energiat tootva ja energiat kasutava majanduse kui ka kodanike jaoks. Komitee tervitab ettepanekus sisalduvat kodanike ja piirkondade osalemise suuniseid. Seepärast toetab komitee ka määruse ettepaneku lisas toodud projektide valimise kriteeriumeid.

1.10 Euroopa elektrivõrgu väljaehitamine on vajalik koormuse jaotumise optimeerimiseks, ent ka tõhususe potentsiaali ärakasutamiseks. Et võrgu väljaehitamisest ei kujuneks Euroopa majanduskasvu kitsaskoht, on vaja loamenetluse märkimisväärtset kiirendamist. Ka selles punktis tervitab komitee määruse ettepanekus tehtud esildisi. Liikmesriike kutsutakse üles tegema riiklikul tasandil vajalike samme õigusaktidesse kohanduste tegemiseks.

1.11 Komitee arvates on põhimõtteliselt vaja enam aktsepteerimist ja aktiivsemat dialoogi kõigi osapoolte vahel, et tulla toime võrgu väljaehitamise kaasnevate probleemidega.

1.12 Teadusvaldkonnas on vaja teha täiendavaid pingutusi, et tasandada taastuvenergiapõhise elektri tootmise vahelduvust arukate võrkude, salvestamisvõimsuse ja arukate energiaallikate kombinatsioonide abil. Selle rakendamiseks tuleb tagada õiguskindlus kogu ELis.

1.13 Erilist tähelepanu tuleb pöörata Euroopa elektrivõrgu stabiilsusele pidades silmas muutuvaid tingimusi, mis tulenevad ebastabiilsetest taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri üha suuremast osakaalust. Pinge ja sagedus peavad olema stabiilsed.

1.14 Üleeuroopalise energiataristu loomine eeldab kodanike laialdast toetust. Määruse ettepanekus pakutud võimalused on oluline samm selle saavutamiseks. Neid võimalusi tuleb vajaduse korral üksikutes liikmesriikides edasi arendada.

1.15 Nii riigiüleste energiavõrkude ehitamisel kui ka käitamisel esitatakse töötajatele eriti kõrgeid nõudmisi. Määruse rakendamise oluline osa on nende tegevuste jaoks vajalik asjaomane kvalifikatsioon ja täiendõpe. Eelkõige on vaja hea kvalifikatsiooniga töötajate nagu ka juhtivtöötajate ja inseneride spetsiifilist täiendõpet, mis peaks olema suunatud innovatsioonile, teadustegevusele ja riskiennetusele eri riikide vahelises energiatranspordis ning ka pidevalt edasi arenevatele riiklikele õigusaktidele. Lepingute sõlmimisel tuleb jälgida sotsiaalsetest standarditest kinni pidamist.

1.16 Komitee tervitab asjaolu, et säilinud on laiaulatusliku gaasivõrgu idee. Erinevate gaasitootmispiirkondade ühendamine suurendab varustuskindlust.

1.17 ELi algatatud teadusprojektid CO<sub>2</sub> kogumiseks ja säilitamiseks edenevad aeglaselt. Juba praegu tuleks aga kavandada võrku, mis ühendab uurimiskeskuseid ja potentsiaalseid säilitamiskohti või mis on mõeldud CO<sub>2</sub> säilitamiseks. Kas selle teostamine on võimalik enne 2020. aastat, selles võib praegusest olukorrast lähtudes pigem kahelda. Seepärast innustab komitee järelevalveprotsessi algatamist, et uurida edasi ja kontrollida asjaomase tehnoloogia rakendatavust (vt CESE 1203/2008, „Süsinikdioksiidi geoloogiline säilitamine”, raportöör Gerd Wolf) <sup>(1)</sup>.

## 2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa poliitika ja Euroopa ühiskonna jaoks on Euroopa energiaalase tuleviku kujundamine suur väljakutse. Selle eesmärgi ellurakendamine eeldab järjepidevat, eesmärgile suunatud ja tegelikkusele vastavat – näiteks teostatavasuuringutest lähtuvat – tegutsemist. Selline tegutsemine peab sisaldama ühist Euroopa kontseptsiooni, ulatudes üle liikmesriikide piiride.

2.2 Ühise üleeuroopalise tegutsemise juures tuleb lähtuda ELi energiapolitika kolmest eesmärgist – energiavarustuse kindlusest, konkurentsivõimest ja säästvusest. Nende kolme eesmärgi järgimine hõlmab endas aga ka sotsiaalset vastutust, näiteks tuleb kõigile ELi kodanikele tagada ligipääs taskukohasele energiale.

2.3 17. novembril 2010 võttis komisjon vastu teatise „Energiainfrastruktuuri prioriteedid aastaks 2020 ja pärast seda”. Kõnealuses teatises nõutakse Euroopas uut energiataristute poliitikat. Selle teatise kohaselt peaks tulevikus võrkude arengut koordineerima üleeuroopalisele. See tähendab ühtlasi ka seni kehtinud üleeuroopaliste energiavõrkude strateegiate ja kontseptsioonide läbivaatamist ja edasiarendamist.

2.4 Viimaks võttis Euroopa Komisjon 19. oktoobril 2011 vastu dokumendi „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalise energiataristu suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ”. Selle eesmärk on energiataristu siseturu loomine, mis peaks jõustuma 1. jaanuaril 2013. Üleeuroopaline energiataristu on seega Euroopa 2020. aasta energiakontseptsiooni osa. See käsitlus hõlmab järgmisi aspekte: kõigi liikmesriikide integreerimine Euroopa võrku, säästva elektritootmise edendamine, energiatõhususe suurendamine, kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine ja taastuvatest energiaallikatest toodetud energia väljaarendamine.

2.5 Energiataristu omandab tulevikus palju suurema tähenduse – Saksamaa föderaalvalitsuse energia varustuskindluse eetikakomisjon nimetab seda „kõrgtehnoloogilise majanduse südameks” <sup>(2)</sup>.

<sup>(1)</sup> ELT C 27, 3.2.2009, lk 75.

<sup>(2)</sup> „Deutschlands Energiewende – Ein Gemeinschaftswerk für die Zukunft” („Saksamaa pööre energia valdkonnas – ühine töö tuleviku nimel”), koostaja energia varustuskindluse eetikakomisjon, Berliin, 30. mai 2011, lk 37.



2.5.1 Elektri transpordi puhul tähendab see üleeuroopalise ülikõrgepinge-alalisvooluülekandevõrgu (elektri kiirtee), k.a ühenduskohtade väljaehitamist, elektrisalvestite uurimist ja edasiarendamist, arukate ja detsentraliseeritud elektrijaotussüsteemide (*smart grids*) väljaehitamist ning aruka elektrikasutamise suunamist.

2.5.2 Ka Euroopa tulevases energiaallikate kombinatsioonis on maagaasil võtmeroll, et tasandada elektritootmise vahelduvust ja kindlustada esmavarustus. Kiirendada tuleb kõrgsurve torustike ehitamist ja vastava hoiustamisvõimsuse arendamist. Kuna praegusest olukorrast lähtuvalt on hoiustamise kulud suhteliselt kõrged, tuleb kaaluda, kas maagaasi hoiustamist ei oleks võimalik vähemalt osaliselt asendada teiste energiatootmise vormidega.

2.5.3 Keskpikas perspektiivis on naftal jätkuvalt keskne roll, seda eelkõige maanteetranspordis. Seepärast tuleb ka selles valdkonnas välja ehitada ja optimeerida transpordistruktuure, pidades silmas laiaulatuslikku varustuskindlust.

2.5.4 Sellele lisandub CO<sub>2</sub> transportimise taristu väljaehitamine. Hetkel on käimas arutelud kõnealuse tehnika poolt ja vastu. Siin on vaja veel täiendavaid teadusuuringuid, arendustegevust ja jõupingutusi aktsepteerimise saamiseks ning seepärast tuleb selle realiseerimisel arvestada viivitustega.

2.6 Liikmesriikide omamaised energiaallikad tuleb integreerida Euroopa energiataristusse. Nii võivad näiteks ülimoodsad nafta- ja söeelektrijaamad anda panuse esmavarustuse tagamisse ja elektritootmise vahelduvuse tasandamisse.

### 3. Komisjoni ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseks

3.1 Üleeuroopalise energiataristu suuniseid käsitleva parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku sisulise aluse moodustab liikmesriikide kohustus osaleda üleeuroopalistes taristumeetmetes, luues samaaegselt tõhusaid transpordistruktuure. Kuna nõudlus energia järele kasvab pidevalt, on energiavõrkude üleeuroopaline ühendamine mõõdapääsmatu. See puudutab kõiki energiasektoreid.

3.2 Ettepanekus määratakse kindlaks 12 prioriteetset energiataristu projekti ja -valdkonda. Üksikutesse projektidesse on asjakohasel määral kaasatud kõik liikmesriigid. Need projektid on järgmised:

— 4 elektrikoridori – siia kuulub muu hulgas põhjapoolsete merede avamerevõrgu ja põhja-lõuna elektrivõrgu ehitamine;

— 4 gaasikoridori – siia kuulub muu hulgas Euroopa gaasivõrkude väljaehitamine varustuskindluse suurendamiseks;

— 1 naftakoridor – ka siin on esmane eesmärk varustuskindluse suurendamine, ning

— 3 esmatahtsat valdkonda – arukate võrkude kasutuselevõtt, elektrikiirteede ehitamine ja riikidevaheline CO<sub>2</sub> transpordivõrk.

3.3 Nende nelja taristuvaldkonna tarvis arendatakse komisjoni ettepanekus välja 15 energiataristu kategooriat (muu hulgas elektrikiirteed, elektrisalvestusrajatised, gaasitorustikud, toornafta transporditorud ja CO<sub>2</sub> torustikud). See on vajalik selleks, et kõik asjaosalised lähtuksid ühtedest ja samadest ning aktsepteeritud mõistetest.

3.4 Sama kehtib komisjoni ettepanekus määratletud siduvate eeskirjade suhtes, mis käsitlevad piirkondliku rakendamise eest vastutavate rühmade koostööd. Need eeskirjad kehtivad kõikidele piirkondlikele rühmadele ja on mõeldud ühise koostöö optimeerimiseks. Nendesse rühmadesse hõlmatakse kõik asjaomased huvirühmad. Kuna kõnealustel projektidel on märkimisväärne mõju nii liikmesriikide territooriumitel kui ka piiriüleselt, siis on selliste eeskirjade ja näitajate kehtestamine mõõdapääsmatu.

3.5 Kuna liikmesriikides ei erine mitte üksnes elektrihinnad, vaid ka võrguhinnad, siis töötatakse välja kulude-tulude analüüsimise metoodika, mille abil on võimalik välja arendada ja võrrelda stsenaariumeid üksikutes energiavaldkondades, näiteks nõudluse, hindade ja tootmisvõimsuse osas.

3.6 Samuti määratletakse suunised läbipaistvuse ja üldsuse osalemise kohta. Seejuures arvestatakse asjaoluga, et liikmesriikides kehtivate eri eeskirjade puhul tuleb luua ühtne menetluskord. Teatistes tehakse ettepanek loamenetluse käsiraamatu koostamiseks. Selle eesmärk on kodanike laiaulatuslik kaasamine. Selleks pakutud siduvad eeskirjad peaksid kehtima üle kogu Euroopa. Need tagavad protsesside asjakohase kohandamise (vt ettepaneku lisa II).

3.7 See avab samaaegselt võimaluse viia ellu kodanike kaasamise katseprojekte, mille eesmärk on arendada Euroopa osalemiskultuuri.

3.8 Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, majandusringkondade ja kodanike avalik osalemine saavutab siin täiesti uue mõõtme. Sellesse ei kaasata mitte üksnes ühe riigi üldsust, vaid kõigi asjaomaste liikmesriikide avalikkus. Nii sünnib peaaegu riigiülene osalemine, mis võib ja peab viima Euroopa

osaluskultuuri tekkeni. Kõnealust aspekti tõstis Regioonide Komitee piisaval määral esile oma arvamuses „Energiainfrastruktuuri prioriteedid aastaks 2020 ja pärast seda”<sup>(3)</sup> (vt muu hulgas punktid 3 ja 4).

3.9 Võimaliku määruse rakendamise õigusliku aluse moodustab eelkõige ühetähenduslikult sõnastatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 171 lõige 1 ning menetluse tasandil toetatakse artiklile 172, kus sätestatakse kaasotsustamismenetlus. Oluline on, et säiliks liikmesriikide pädevus energiakandjate kombinatsiooni valimisel. ELi pädevus üleeuroopaliste võrkude osas on selles kontekstis abiks ja seda tuleb edasi arendada.

3.10 Euroopa energiataristu väljaehitamise finantsraamistik aastani 2020 on hinnanguliselt umbes 210 miljardit eurot<sup>(4)</sup>. Erainvestorite kanda jääv eeldatav osa peaks olema 50 % ringis. Selle osaluse saavutamiseks tegeleb komisjon hetkel rahastamisvahendite üle arutlemise ja nende välja arendamisega. Kõnealustele vahenditele hinnangu andmisega tegeleb uurimisrühm TEN „Euroopa 2020 projektivõlakirjade algatus taristuprojektidele”<sup>(5)</sup>.

3.11 Esildatud määrus peaks jõustuma 1. jaanuaril 2013. Selle rahastamise alused sisalduvad aastateks 2014 kuni 2020 kavandatud ELi ühises finantsraamistikus.

#### 4. Komitee märkused

4.1 Euroopa ühiskonna edasiarendamise peamine eeltingimus on energiaga varustamine moodsa energiataristu vahendusel. Sellest lähtuvalt tervitab komitee komisjoni ettepanekut, mis on 2020. aastaks seatud energiapoliitika valdkonna eesmärkide saavutamise oluline element.

4.2 Esitatud lahendus panustab turgude läbipaistvuse, vajaliku reguleerimise ja turuvabaduse vahelisele keskteele. See on positiivne aspekt. Liikmesriikide energiaturud on hetkel erinevalt reguleeritud ning see võib viia huvide konflikti tekkimiseni. Seepärast püüeldakse riiklike energiaturgude kooskõlastamise poole, samaaegselt riiklike vajadusi arvestades.

4.3 Võimalus eesmärgile suunatud ühiseks tegevuseks avaldub eelkõige ühiste näitajate ja eeskirjade jaoks esildatud suuniste puhul, mis kõik peaksid olema siduvad. Mõistetest tulenevad tülid minimeeritakse nii juba eos.

<sup>(3)</sup> ELT C 259, 2.9.2011, lk 48–53.

<sup>(4)</sup> Komisjoni ettepanekus sisalduva hinnangu kohaselt on elektri kõrgepinge ülekandesüsteemide, salvestamise ja arukate võrkude rakenduste vajadus umbes 140 miljardit eurot, gaasi kõrgsurve ülekandeturustikule kulub umbes 70 miljardit eurot ja CO<sub>2</sub>-transportitaristule umbes 2,5 miljardit eurot.

<sup>(5)</sup> Vt EMSK arvamus teemal „Euroopa 2020 projektivõlakirjade algatus taristuprojektidele” (Vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 3).

4.4 Seatud eesmärk ehitada energia supervõrk ja luua detsentraliseeritud arukad võrgud sisaldab mitmeid positiivseid järeldusi:

- suurema hulga ja paremate töökohtade loomine, eelkõige Euroopa äärealadel;

- tänu energiavarustuse kindlusele tugevdatakse Euroopa kui tööstustegevuse ja teenuste osutamise asukoha positsiooni ülemaailmses konkurentsis. See on eriti oluline VKEde puhul;

- Euroopa energiataristute kaasajastamine ja väljaehitamine aitavad suurendada energiatõhusust;

- tänu üleeuroopaliste taristute loomisele samaaegselt piirkondlike võrkude väljaehitamisega tekib võimalus olemasolevate energiakitsaskohtade paremaks tasandamiseks;

- eesmärk saavutada suurem konkurents energiaturgudel peidab endas hindade stabiliseerimise või lausa hindade alandamise võimalust. Sellele eesmärgile avaldab aga osaliselt vastumõju märkimisväärne vajadus reguleerimise järele, mis võib mõjutada hindu negatiivselt. Tuleks algatada poliitiline protsess, et arutada, millist teed mööda tuleks edasi minna.

4.5 Piirkondlike ja kohalike omavalitsuste kavandatud osalemisega suureneb heakskiit nende jaoks esitatud taristu-uuendustele. Regioonide Komitee tõstis oma arvamuses eelkõige esile just seda aspekti.

4.6 Võrke käsitlevaid õigusnorme tuleb muuta. Seejuures tuleb leida tee, mis asendab orienteerituse käitajate kasumile kaugemaleulatuvate käsitustega. Tehniline teostatavus on seejuures keskne küsimus, sellele järgnevad majanduslik, säästlik ja sotsiaalne rakendamine.

4.7 Kaasaegse energiataristu oluline koostisosa on energiavaru säilitamine. Siiani puudutas see suure osas maagaasi ja naftat. Senisele energiavaru säilitamisele lisandub nüüd elektrivaru säilitamine. Kokkuvõttes tõstatub seejuures küsimus, kas tegu on ühist huvi pakkuvate projektidega või riiklike kavadega. Seda küsimust ei ole siiani ELi tasandil reguleeritud ning selle osas valitsevad tõsised juriidilised kahtlused. Seepärast tuleks komisjonil välja töötada ettepanek, mis looks õiguskindluse energia salvestamise valdkonnas. Ettepanekus tuleb arvestada kõigi mõeldavate tehniliste võimalustega (näiteks patareid, auru- ja vesinik tehnoloogiad, minnes kaugemale seni ette nähtud võimalustest, millega edendada energia salvestamist. Soovitav oleks rakendamise paralleelselt edendada ka uurimisprojekte.

4.8 Liikmesriikides, kus on olemas majandus- ja sotsiaalnohukogud, tuleb nendega konsulteerida ja nad tuleb kaasata nõuandjana kavandamisse ja rakendamisse.

4.9 Riiklikud eeskirjad töötajate kaasotsustamise ja osaluse kohta muutuvad piirkondlike energiataristuprojektide osadeks. See on oluline eeltingimus Euroopa taristuprojektides olemasolevate ja loodavate töökohtade sotsiaalse kujundamise jaoks.

4.10 Tõrgeteta rakendamise tagamiseks tuleb taristuprojektidesse kaasatud töötajaid nende rasketest ülesannetest lähtuvalt vastavalt välja õpetada ja neile täiendõpet pakkuda.

4.11 ELi kodanikke tuleb eelseisvatest taristuprojektidest hoolikalt teavitada. Ilma kodanike laialdase toetuseta ei ole rakendamine võimalik.

4.12 Taristukulud moodustavad osa lõpptarbija makstavast energiahinnast. Praktikas lisatakse need tarbijahindadele. Siinkohal valitseb oht, et elekter ei ole kõigile kodanikele kättesaadav. Seda mainitakse ettepanekus üksnes möödaminnes. Kütteostuvõimetuse ärahoidmiseks Euroopas tuleb välja arendada täiendavaid kontseptsioone. Seejuures mängib lõpuks rolli ka see, mil määral õnnestub luua energiaturgudel konkurentsi, mis pidurdab hinnatõusu.

4.13 Taristukulusid saab optimeerida ka seeläbi, kui toota õiget energiat õiges kohas. Nii tuleks tuuleenergiat toota

tuulistel aladel ja päikeseenergiat päikeseküllastes piirkondades. Sellega ei kaasne mitte üksnes energiatootmise, vaid ka energia-transpordi optimeerimine.

4.14 Tööstus ja VKEd on endiselt Euroopas olulised lisandväärtuse tegurid. Ka nende jaoks on oluline eeldus konkurentsivõimeliste hindadega stabiilne energiavarustus ülemaailmsel turul.

4.15 Kavandatud taristu väljaehitamine CO<sub>2</sub> transportimiseks on veel lahendamata küsimus. Selle tehnika poolt- ja vastuargumentide üle käivad hetkel arutelud. Kuna aga keskpikas perspektiivis kuuluvad Euroopa energiaallikate kombinatsiooni endiselt fossiilsed energiaallikad, nagu nafta, gaas ja süsi, siis on ELi pikaajaliste kliimaalaste eesmärkide saavutamiseks vaja täiendavaid meetmeid eelnimetatud tehnika edendamiseks ja vastavasisuliste taristute väljaehitamiseks. Samas katseprojektid antud valdkonnas praktiliselt puuduvad. On küsitav, kas asjaomane taristu saab valmis 2020. aastaks või vajab enam aega.

4.16 Eeltoodust lähtuvalt pooldab komitee energiataristute suuniseid käsitlevat määruse ettepanekut ja toetab selle kiiret rakendamist, kui seejuures võetakse arvesse komitee esitatud märkusi.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta”**

KOM(2011) 650 (lõplik) – 2011/0294 (COD)

(2012/C 143/26)

Raportöör: **Stefan BACK**

15. novembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 30. novembril 2011 otsustas nõukogu konsulteerida vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 172 ja 304 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmisel teemal:

*„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta”*

KOM(2011) 650 lõplik – 2011/0294 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 133, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 6.

Käesolev arvamuse on osa viiest arvamusest koosnevast EMSK paketist **Euroopa Ühendamise Rahastu** ja selle suuniste kohta, mille Euroopa Komisjon võttis vastu 2011. aasta oktoobris. Kõnealusesse paketti kuuluvad arvamused **TEN/468** Euroopa Ühendamise Rahastu kohta (raportöör Raymond HENCKS), **TEN/469** telekommunikatsioonivõrke käsitlevate suuniste kohta (raportöör Antonio LONGO), **TEN/470** energiataristut käsitlevate suuniste kohta (raportöör Egbert BIERMANN), **TEN/471** transporditaristut käsitlevate suuniste kohta (raportöör Stefan BACK) ja **TEN/472** projektivõlakirjade algatuse kohta (raportöör Armin DUTTINE).

## 1. Järeldus ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (komitee) väljendab heameelt majanduskasvu paketti käsitleva teatise üle (edaspidi „teatis”) ja ettepaneku üle võtta vastu määrus üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta (edaspidi „ettepanek”). Teatise kohaselt kavandatud lähenemisviisi ja ettepanekus pakutud regulatiivsed meetmed selle lähenemisviisi transpordivaldkonnas rakendamise kohta on suures osas kooskõlas seisukohtadega, mida komitee on oma varasemates arvamustes väljendanud.

1.2 Eelkõige nõustub komitee sellega, et mitmeliigilised ja sujuvad rahvusvahelised taristuvõrgud, mis hõlmavad lõppsihtkohta ja millel on head ühendused kolmandate riikidega, on keskse tähtsusega strateegia „Euroopa 2020” edukaks rakendamiseks ja 2011. aasta valges raamatus „Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava” (edaspidi „2011. aasta transpordipoliitika valge raamat”) määratletud eesmärkide saavutamiseks. Samuti hindab komitee terviklikku lähenemist transpordi-, energia- ja digitaalsete sektorite taristupoliitikale, et saavutada sünergiaid ja ressursitõhusust. Komitee esitab siiski järgmised märkused.

1.3 Komitee kahetseb, et teiste võrkudega sünergia saavutamise eesmärk ei ole nimetatud ettepanekus üks artiklis 10 määratletud kavandamise prioriteetidest.

1.4 Komitee juhib tähelepanu puudulikule järjepidevusele ettepanekus sätestatud väga pikaajaliste eesmärkide ning 2020.–2030. aasta perspektiivi praktilisemate ja koheste meetmete vahel.

1.5 Komitee nõustub üldvõrku ja põhivõrku käsitleva kahe-tasandilise lähenemisviisiga. Komitee kahtleb siiski, kas põhivõrgukoridore (edaspidi „koridorid”) ei peaks tegelikult käsitlema kolmanda tasandina, mis asendaks praeguste suuniste prioriteetsed projektid. Seda nimelt seetõttu, et ettepaneku IV peatükk sisaldab konkreetseid kriteeriume koridoride määratlemiseks ja nende arendamiseks, mis annavad neile oma, ülejäänud põhivõrgust selgelt eristuva iseloomu. Komitee täheldab, et ennustatavuse ja õiguskindluse probleem tuleneb faktist, et koridorid ja nende eelnevalt määratletud projektid on loetletud Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse, millega asutatakse Euroopa Ühendamise Rahastu (edaspidi EÜRI ettepanek), ettepaneku lisas, mille kohaldamise ajaks on ette nähtud ainult aastad 2014–2020, samas kui nii koridorid kui ka projektid on olemuselt pikaajalised ja nende prioriteetsus tuleks tagada ka pärast 2020. aastat.

1.6 Seetõttu on komitee seisukohal, et eespool nimetatud ennustatavuse ja õiguskindluse probleemi saaks lahendada, koostades põhivõrgukoridoride ja eelnevalt määratletud projektide nimekirja ettepaneku lisana või sätestades, et nimekiri jääb jõusse sama kaua kui ettepanek, võttes arvesse tulevasi muudatusi.

1.7 märgib põhivõrgu koridoride puhul pakutud kooskõlastus- ja juhtimiskorralduse olulisust, et lihtsustada koridoride rakendamist. Komitee juhib siiski tähelepanu juhtimiskorralduse võimalikult õhukese, eesmärgipärase ja kulutõhusana hoidmise tähtsusele, keskendudes täielikus kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega selgelt eesmärgile tagada piiriüleste liideste optimaalne toimimine kõigil asjaomastel tasanditel ja „pudelikaelade” vältimine koridorides. Komitee kutsub üles leidma lahendusi, mille abil ennetada paralleelseid juhtimiskorraldusi ja ülesannete dubleerimist eri koridorisüsteemide kattumisel, näiteks põhivõrgu koridoride ja Euroopa raudtee konkurentsivõimelise kaubaveovõrgustiku puhul.

1.8 Komitee küsib, kas ei peaks ehk kehtestama selgesõnalise võimaluse luua kogu põhivõrgu, k.a põhivõrgu punktide vaheliste meremagistraaliprojektide kooskõlastus- ja juhtimissüsteemi, nii et põhivõrku, eelkõige selle piiriülest mõõdet oleks võimalik piisavalt ja õigeaegselt rakendada. Komitee rõhutab eriti selle mehhanismi kasulikkust kavandamisasutustele tasakaalu saavutamiseks riikliku, eri tasanditel toimuva kavandamise ja ELi lisaväärtuse vahel ning samuti ELi lisaväärtuse esiletoomiseks.

1.9 Koridoride konfiguratsiooni osas võtab komitee teadmiseks, et ettepanek rõhutab nende mitmeliigilisust ja piiriülesust. EÜRI ettepaneku lisas loetletud koridoride konfiguratsioon näib olevat liiga tugevalt seotud määruses (EÜ) nr 913/2010 konkurentsivõimeliseks kaubaveoks kasutatava Euroopa raudteevõrgustiku kohta määratletud kaubarongikoridoridega. Kuna ettepaneku üldine prioriteet on ressursitõhus mitmeliigiline transport ja et iga koridor hõlmaks vähemalt kolme transpordiliiki, tuleks arvestada ka teiste transpordiliikidega.

1.10 Komitee on seisukohal, et koridorid tuleks määratleda ettepaneku artiklites 48–49 sätestatud mitmeliigilise ja ressursitõhusa lähenemisviisi alusel ning et need peaksid katma kõige tähtsamaid rahvusvahelisi kaugliiklusvoogusid põhivõrgus, optimeerides iga transpordiliigi kasutust ja nende vahelist koostööd. Koridoride konfiguratsioon peaks lähtuma tasuvusanalüüsist ning püüdlema tõhususe ja (majandusliku, keskkonnaalase ja sotsiaalse) jätkusuutlikkuse poole, keskendudes innovatsioonile ja mitmeliigilisusele. Sellisel alusel tuleks koridoride määratlemisel võtta arvesse kõigi transpordiliikide ning sõlmede vajadusi.

1.11 Komitee omistab suurt tähtsust EÜRI ettepanekus väljendatud kavatsusele eraldada ühtekuuluvusriikide vajaduste rahuldamiseks lisavahendeid ning on seisukohal, et selles väljendatud prioriteetsus peaks kajastuma ka ettepanekus, lisades näiteks artiklisse 4 eesmärgi või artiklisse 10 täiendava prioriteedi.

1.12 Komitee märgib, et EÜRI ettepaneku artikli 17 lõike 3 kohaselt tuleb reserveerida 80–85 % kasutatavatest eelarvevahenditest eelnevalt määratletud projektidele eelkõige põhivõrgukoridoride raames ja EÜRI ettepaneku lisa loetelu alusel. Komitee taunib asjaolu, et puuduvad viited kriteeriumidele, mille alusel on need projektid valitud. Komitee tuletab meelde koridoride mitmeliigilisust, mis on sätestatud ka ettepaneku koridori arengukava käsitlevas artiklis 53, mis näib samuti eeldavat, et investeerimisprojektid peaksid transpordiliikide vahel mõistlikult jagunema – vt ettepaneku artikli 53 lõike 1 punkt f.

1.13 Arvestades näiteks ettepaneku artiklites 37 kuni 39 sätestatud jätkusuutlikkuse eesmärgi tähtsust, küsib komitee, kas rohelise koridori lahenduste mõistet ei saaks ehk kasutada artiklis 38 käsitletud kaubaveoteenuste arendamise kvaliteedimärgisena.

## 2. Sissejuhatus

2.1 Praegu kehtivad üleeuroopalise transpordivõrgu poliitika suunised on antud otsuse kujul ja pärinevad 1996. aastast. Nende eesmärk on parandada ühenduvust ja seeläbi ühtse turu toimimist.

2.2 1996. aasta suunised, mida on vahepeal muudetud, ei anna siiski tulemuseks sidusat võrku. Eriti on see nii prioriteetsete projektide puhul, mille eesmärk on tegeleda võrgu teatud punktidega, kus esineb läbitavuse või muid ühenduvuse probleeme.

2.3 Suuniste rakendamine on kulgenud aeglaselt ja selles on tulnud ette märkimisväärsed viivitusi, eriti seoses prioriteetsete projektidega.

2.4 Samuti on komitee pannud tähele suuniste ebapiisavat rakendamist uutes Ida-Euroopa liikmesriikides.

2.5 Komisjoni poolt nüüd esitatud teatis ja ettepanek (pakett) on pikaajalise konsultatsiooniprotsessi viili. Komitee on olnud sellesse protsessi kaasatud ning esitanud arvamuse 2009. aasta üleeuroopalise transpordivõrgu poliitika rohelise raamatu kohta<sup>(1)</sup> ning Poola taotlusel tema eesistumisperioodi lähenedes arvamuse „ELi transpordipoliitika jätkusuutlik areng ja üleeuroopalise transpordivõrgu kavandamine”<sup>(2)</sup>. Samuti käsitles komitee üleeuroopalise transpordivõrgu poliitika küsimusi oma arvamuses 2011. aasta transpordipoliitika valge raamatu kohta<sup>(3)</sup>.

<sup>(1)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Üleeuroopaline transpordivõrk: poliitika läbivaatamine”, ELT C 318, 23.12.2009, lk 101.

<sup>(2)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi transpordipoliitika jätkusuutlik areng ja üleeuroopalise transpordivõrgu kavandamine”, ELT C 248, 25.8.2011, lk 31.

<sup>(3)</sup> Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava (valge raamat)”, ELT C 24, 28.1.2012, lk 146.

2.6 Paketi eesmärk on luua terviklik transpordi-, energia- ja digitaalsete võrkude taristupoliitika, mis võimaldaks saavutada sünergiat, parandada ressursikasutust ja kõrvaldada pudelikaelu, suutlikkuse probleeme ja luua puuduvad ühendused.

2.7 Paketis väljendatakse selgesõnaliselt sihti aidata kaasa strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkide saavutamisele, s.o jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise teadmispõhise majanduse saavutamisele, mida teenindaksid optimaalsed ja ressursitõhusad võrgustikud.

2.8 Nende eesmärkide saavutamiseks valitud vahendid on iga sektori kohta eraldiseisvad määrused, mis sisaldavad kavandamis-, prioriteetide valiku ja rakendussuuniseid, ning ühine finantsraamistik, EÜRI määrus aastateks 2014–2020, millele on lisatud rahastamiseks valitud koridoride ja eelnevalt määratletud projektide nimekiri ajavahemikuks 2014–2020. EÜRI määrus ei kuulu käesoleva arvamuse käsitlusalasale.

2.9 Ettepanekus seatakse transpordisektorile rida eesmärke. Neist tähtsaim on sidusa põhivõrgu loomine, mis peab võimaldama ressursitõhusat mitmeliigilist transporti ühtsel turul ja tagama selle ühendused väljapoole. Ettepanek on mõeldud asendada seniste üleeuroopalise transpordivõrgu poliitika suunistest tulenevat killustatust, parandama võrgu nähtavust ja hõlbustama selle rakendamist.

2.10 Sarnaselt 2011. aasta transpordipoliitika valge raamatuga on paketi eesmärk võimaldada ühtsel turul sujuvaid liiklusvoogusid, k.a logistikateenuseid, et tagada jätkusuutlikkust ja majanduskasvu. Ettepanekuga soovitakse hõlbustada liikmesriikidevahelist piiriülest kooskõlastamist, luues raamistiku paremaks ressurside eraldamiseks ja paremaks kavandamiseks.

2.11 Võrgumeetmete seas sisaldab ettepanek arukate transpordisüsteemide arendamist, roheliste transpordilahenduste täiustamist ja innovatsiooni.

2.12 Ettepanekus jaotatakse võrk kahetasandiliseks: üldvõrguks ja põhivõrguks. ELi vahendid ja juhtimine keskenduvad põhivõrgule, millel on Euroopa jaoks suur lisaväärtus (piiriüleste ühenduste puudumine, pudelikaelad, ühendussõlmed). Põhivõrk peab valmima enne 2030. aasta lõppu ning üldvõrk enne 2050. aasta lõppu.

2.13 Põhivõrgu raames on valitud välja rida mitmeliigilisi põhivõrgukoridore, neile on kavandatud tugev juhtimismehhanism ja enamik eelarvelisi vahendeid.

### 3. Üldmärkused

3.1 Komitee tunneb teatise ja paketi üle heameelt ja nõustub, et toimiv taristu on ühtse turu toimimiseks hädavajalik.

3.2 Komitee on mitmel puhul nõudnud terviklikku lähene- mist eri liiki üleeuroopalistele võrkudele. Sellest tulenevalt on komitee tänulik, et nüüd on tehtud vastavasuunalised ettepanekud.

3.3 Komitee märgib, et ettepanek käsitleb eri liiki võrkude vahelise kooskõlastamise võimalusi ainult väga üldiselt. EÜRI ettepanek sisaldab konkreetsemaid sätteid.

3.4 Komitee hindab kõrgelt asjaolu, et ettepanek on kooskõlas 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus sätestatud transpordipoliitiliste eesmärkidega. Komitee juhtis tähelepanu vajadusele parandada valges raamatus 2050. aasta perspektiivis pakutavate strateegiliste meetmete ja 2020.–2030. aasta perspektiivis pakutavate konkreetsemate meetmete vahelist järjepidevust. Sarnaseid probleeme esineb ka teatise ja ettepanekus.

3.5 Komitee eeldab, et teatise ja ettepaneku kahetasandilise lähenemisviisi motivatsiooniks on soov luua sidus transpordivõrk kõige tähtsamate kauba- ja reisijateveo voogude jaoks, mis on kasulik eesmärk ning põhineb samuti vajadusel määratleda prioriteetid piiratud rahastamisvahendite kasutamiseks.

3.6 Komitee avaldab kahtlust, kas mitte need põhikoridorid, mille raamistik on visandatud ettepanekus, kuid mida kirjeldatakse EÜRI ettepaneku lisas, ei kujuta endast hoopis kolmandat, 2014.–2020. aasta eelarveperioodiks eelnevalt määratletud projektide tasandit. Komitee juhib tähelepanu ennustatavuse ja õiguskindluse probleemidele, mis võivad tekkida seoses koridoride ja projektidega, mida ei ole EÜRI ettepaneku kohaldamisaja lõpuks 2020. aastal täielikult rakendatud.

3.7 Seetõttu esitab komitee küsimuse, kas ei peaks ehk sätestama koridoride ja eelnevalt määratletud projektide nimekirja ettepaneku lisana. Komitee on seisukohal, et koridorid kui sellised on seotud rohkem ettepanekuga, mis neid reguleerib, kui EÜRI määruse ettepanekuga.

3.8 Komitee näeb ka probleemi seoses järjepidevusega põhivõrgu ning koridoride vahel, millele ettepanekus sätestatakse tihe ja kasulik kooskõlastus- ja juhtimismehhanism. Kuigi komitee mõistab kahtlemata väga rangete ressursikasutuse prioriteetide määratlemise mõtet, võiks korralikult välja töötatud kooskõlastus- ja juhtimismehhanism tuua kasu kogu põhivõrgule, mille rakendamise tähtaeg ei ole ju taristu kavandamise kontekstis üldse kaugel. Komitee rõhutab eriti selle mehhanismi kasulikkust tasakaalu saavutamiseks riikliku kavandamise ja ELi lisaväärtuse vahel, sealhulgas ELi lisaväärtuse lisamiseks riiklikusse kavandamisse. Tugeva kooskõlastus- ja juhtimismehhanismi vajadus on eriti asjakohane selliste projektide puhul, mis on oma olemuselt piiriülesed, näiteks meremagistraalid.

3.9 Komitee on arvamusel, et koridorid peaksid olema tõeliselt mitmeliigilised. Mõnikord võib see tähendada küllaltki laiud koridore, mis hõlmavad nii maismaa- või püsiühendusi kui ka mereühendusi, näiteks meremagistraale. Piisavalt ruumi tuleks jätta ka maanteetranspordile, kuna on tähtis, et võrk põhineks ka tänasel tegelikul nõudlusel. Tegelikult prognoositaksegi 2005. ja 2020. aasta vahel kaubatranspordi kasvu 34 % võrra ning maanteetransport moodustab praegu 75 % transpordi mahust. Komitee arvates on oluline, et kõnealune mitmeliigilisus kajastuks ka projektide valikus, mis peaks hõlmama kõiki transpordiliike.

3.10 Komitee nõustub teatises väljendatud hinnanguga, et praegu võib olla paras hetk taristuga seotud ettepanekute esitamiseks, kuna taristuinvesteeringud teenivad praeguse finantskriisi tagajärjel kogunevat intressi. Komitee märgib siiski, et 2030. ja 2050. aasta perspektiividele suunatud dokumendis peab rahastamisvõimaluste hindamine olema pikaajalisem.

3.11 Komitee võtab teadmiseks EÜRI ettepaneku lisa sätestatud jõulised plaanid aastateks 2014–2020. Komitee hindab küll kõrgelt ettepanekus ette nähtud põhivõrgukoridoride kooskõlastamis- ja juhtimismehhanismi ning EÜRI ettepanekus sätestatud järelevalve rakendamise positiivset mõju, kuid juhib siiski tähelepanu riiklike kavandamismenetluste raskesti ennustatavale kestusele, kuna planeerimisotsuseid vaidlustatakse sageli ning seetõttu on menetluste pikaajalisus küllaltki tavaline.

3.12 Oma arvamuses 2011. aasta transpordipoliitika valge raamatu kohta rõhutas komitee kaugtranspordi ja linnaliste alade jaotusvõrkude vahelise ühenduse tähtsust. Sellest tulenevalt kiidab komitee heaks ettepaneku lähenemisviisi sellele küsimusele.

#### 4. Konkreetsed märkused

4.1 Komitee toonitab, et suuniste rakendamisel on tähtis arvesse võtta kohalikke tingimusi seoses tehniliste kriteeriumidega, et mitte ohustada julgeolekut või turvalisust. Ressursitõhususe seisukohast oleks vaja võimalust seda aspekti piisavalt arvesse võtta.

4.2 Meremagistraalide kontseptsiooni roll on osaliselt ebaselge, mis puudutab meremagistraali ühendusi erinevatesse

koridoridesse kuuluvate või erineva staatusega sadamate vahel, näiteks põhivõrgu sadama ja üldvõrgu sadama või kahe erinevatesse koridoridesse kuuluva põhivõrgu sadama vahel – vt näiteks ettepaneku artikli 25 lõike 2 punkt c. Komitee taunib sellist selguse puudust, mis võiks meremagistraali projektide ühendamisel praktilisi probleeme tekitada.

4.3 Ettepaneku artikli 38 sätted käsitlevad tegelikult roheline koridori põhimõtet, mis on sätestatud komisjoni 2007. aasta kaubaveo tegevuskavas. Komitee ei ole rahul, et seda juhtmõtet ei kasutata ettepanekus kvaliteedimärgisena.

4.4 Komitee nõustub nõuetega, millele põhivõrgu maantee-transporti taristu vastama peab (ettepaneku artikkel 45). Lisataristu, nagu kiirteede puhkealad iga 50 km järel ning piisavad ja turvalised parkimisalad ärieesmärgil maanteekasutajate jaoks, on äärmiselt tähtis: sellised korralikku puhkust võimaldavad rajatised on nii autojuhtide töötingimuste kui ka liiklusohutuse parandamise seisukohast eluliselt tähtsad. Samuti aitavad need organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses.

4.5 Alternatiivsete keskkonnasäästlike kütuste (sh elekter, biokütused, sünteetilised kütused, metaan, vedelgaas) kättesaadavuse nõuet tuleks muuta rangemaks, kuna see on oluline, et ühendada üleeuroopalise transpordivõrgu poliitika suunised alternatiivsete transpordikütuste strateegiaga, mille Euroopa Komisjon kavatseb käivitada, et võimaldada kogu ELi hõlmavat keskkonnasäästlike ja energiatõhusate sõidukite liiklust põhivõrgus. Seoses sellega on komitee seisukohal, et piisava alternatiivsete kütuste tankimistaristu rajamine on vajalik, et kiirendada oluliselt keskkonnasäästlike sõidukite jõudmist ELi turule.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
president  
Staffan NILSSON

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse otsust nr 1639/2006/EÜ, millega kehtestatakse konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013), ning määrust (EÜ) nr 680/2007, millega kehtestatakse ühenduse rahalise abi andmise üldeeskirjad üleeuroopaliste transpordi- ja energiavõrkude valdkonnas”**

KOM(2011) 659 (lõplik) – 2011/0301 (COD)

(2012/C 143/27)

Raportöör: **Armin DUTTINE**

Vastavalt 17. novembril 2011 ja 12. detsembril 2011 otsustasid Euroopa Parlament ja nõukogu kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 172, artikli 173 lõikega 3 ja artikliga 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse otsust nr 1639/2006/EÜ, millega kehtestatakse konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013), ning määrust (EÜ) nr 680/2007, millega kehtestatakse ühenduse rahalise abi andmise üldeeskirjad üleeuroopaliste transpordi- ja energiavõrkude valdkonnas”

COM(2011) 659 final – 2011/0301 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (23. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 161, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 10.

Käesolev aramus on osa viiest arvamusest koosnevast paketest, mille Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostab Euroopa Komisjoni poolt oktoobris 2011 avaldatud **Euroopa Ühendamise Rahastu** ja selle suuniste kohta. Sellesse paketti kuuluvad arvamused **TEN/468 Euroopa Ühendamise Rahastu** kohta (raportöör: Raymond HENCKS), **TEN/469 üleeuroopalise telekommunikatsioonivõrke** hõlmavate suuniste kohta (raportöör: Antonio LONGO), **TEN/470 üleeuroopalise energiataristu** suuniste kohta (raportöör: Egbert BIERMANN), **TEN/471 üleeuroopalise transpordivõrgu** suuniste kohta (raportöör: Stefan BACK) ja **TEN/472 projektivõlakirjade algatuse** kohta (raportöör: Armin DUTTINE).

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab üldjoontes Euroopa Komisjoni ettepanekut kehtestada projektivõlakirjade riskijagamise instrument aastateks 2012–2013 kavandatud katseetapiks. Siiski juhib komitee tähelepanu selle instrumendiga seotud riskidele. Enne nimetatud instrumendi laiendamist ELi uuele eelarveperioodile aastatel 2014–2020 tuleks eelnevalt hindamist jätkata ja põhjaliku ühiskondliku arutelu abil süvendada ning see eriti hoolikalt läbi viia. Sealjuures tuleks eeskätt ära kasutada avaliku ja erasektori partnerluse projektide rakendamisel saadud kogemused.

1.2 Kavandatav instrument pakub eelkõige võimalusi oluliste, majanduskasvu, innovatsiooni ja konkurentsivõime tugevdamiseks ja töökohtade loomiseks hädavajalike investeerimisvahendite hankimiseks transpordi, telekommunikatsiooni ja energia valdkonna taristuprojektidele. Kavandatud projektide elluviimisega muutub Euroopa integratsioonist tulenev kasu kodanike jaoks konkreetselt kogetavaks ja sellega tugevdatakse Euroopa ideed.

1.3 Kuid komitee näeb ka riske. Riskid tulenevad eelkõige käivitatud investeerimisprojektidega seotud võimalike kahjude kandmisest. Komisjoni õigusakti ettepanekus on riskid ELi eelarvele selgelt piiratud, ent eeldatakse, et kuna igaks projektiks sõlmitakse Euroopa Investeerimispannga (EIP) ja investorite vahel leping ning EIP hajutab riskid kõikide projektide vahel, siis EIP jaoks rohkem riske ei teki. Selleks et igal juhul vältida võimaliku riski tekkimisel negatiivseid tagajärgi EIP krediitdireitingule ja mainele ning samuti EIP poolt tavapärasel viisil toetatavate projektide käivitamisele ja elluviimisele, on komitee arvates vajalik, et EIP kohaldaks ka projektivõlakirjade puhul oma konservatiivseid projektiriskide hindamise kriteeriume. Eeskätt peavad EIP võetavad riskid olema läbipaistvalt määratletud (!) ning vajaduse korral tuleb neid piirata. Seda meedet tuleb kaaluda eriti seoses instrumendi laiendamisega ELi uuele eelarveperioodile aastatel 2014–2020 pärast katseetapil saadud kogemuste hindamist.

(<sup>1</sup>) Vt Euroopa Komisjon, mõjuhindamise komitee, majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat - „Impact Assessment on a proposal for a regulation on the Europe 2020 Project Bond Initiative”, punkt C 2 (15. septembri 2011 kavand) (Ref. Ares(2011)1012531 - 23.09.2011). Siin kutsutakse üles EIP riskide läbipaistvamale määratlemisele.



1.4 Komitee märgib, et Euroopa Komisjoni ettepanekus käsitletakse liiga vähe taristuprojektidesse tehtavate erainvesteeringute tagasimaksete küsimust. Eriti transpordi valdkonnas oleks vaja laiapõhjalise ühiskondliku arutelu käigus analüüsida kasutajatepoolse finantseerimise kasutuselevõtu võimalikke tagajärgi. Samuti juhib komitee tähelepanu sellele, et kavandatud instrument ei tohi töötada vastu jätkusuutlike majanduslike, keskkonnavalaste ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamiseks tehtavatele poliitilistele otsusele ega ühiskondlikele kokkulepetele. Avaliku ja erasektori partnerluse projektide käivitamiseks ei tohi luua valesid stiimuleid. Seepärast kordab komitee oma seisukohta, et avaliku ja erasektori partnerluse projektide võlakriteeriumid peavad vastama tavapärase riigihanke projektide kriteeriumidele.

1.5 Komitee on arvamusel, et kavandatud projektivõlakirjade riskijagamise instrumendiga võib hankida vaid osa tungivalt vajalike taristuprojektide jaoks tarvilikest investeerimisvahenditest. Seega rõhutab komitee vajadust hankida avaliku sektori eelarvetele täiendavaid tuluallikaid avaliku sektori investeerimise tarbeks. Siinkohal juhib komitee tähelepanu eelkõige ettepanekutele finantstehingute maksu kehtestamiseks.

## 2. Sissejuhatus

2.1 19. oktoobril 2011 esitas Euroopa Komisjon mitu seadusandlikku ja muud kui seadusandliku akti ettepanekut üleeuroopaliste võrkude ja taristute arendamise kohta transpordi, energia ja telekommunikatsiooni valdkonnas ühise nimega Euroopa Ühendamise Rahastu all, mille põhitähelepanu on suunatud uuele eelarveperioodile aastatel 2014–2020. Ettepanekud on suunatud eeskätt abikõlblikkust käsitlevatele suunistele, toetatavatele projektidele, vajalike investeerimisvahendite suurusele ja uutele finantsinstrumentidele nimetatud valdkonnades. Käesolevas arvamuses käsitletakse finantseerimise aspekte. Ülejäänud aspekte käsitletakse komitee teistes arvamustes<sup>(2)</sup>.

2.2 Käsitlevat õigusakti ettepanek hõlmab järgmisi elemente: konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi kasutusala laiendamine ELi praeguse eelarveperioodi (2007–2013) investeeringutele lairibataristusse ning projektivõlakirjade riskijagamise instrumendi käivitamine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ning lairibaühenduse, samuti üleeuroopaliste transpordi (TEN-T)- ja energiavõrkude (TEN-E) valdkonnas.

2.3 Finants- ja majanduskriisi põhjustatud raskusi silmas pidades käivitatakse kavandatud instrument pikaajaliste investeeringute rahastamiseks erakapitali abiga. Selle eesmärk on

<sup>(2)</sup> EMSK aramus Euroopa Ühendamise Rahastu kohta, EMSK aramus üleeuroopalise telekommunikatsioonivõrke hõlmavate suuniste kohta, EMSK aramus üleeuroopalise transpordivõrgu suuniste kohta (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 130).

hankida pikaajalistele taristuprojektidele kapitaliturgudel täiendavaid vahendeid. Kavandatud instrument on projektivõlakirjade riskijagamise instrument. Koos panusega ELi eelarvest Euroopa Investeerimispanngale (EIP) peaks see võimaldama pangal vähendada võlakirjade omanike krediidiriske allutatud laenukapitali või allutatud tagatiste abil.

2.4 Seadusandlik meede on seotud katsetapiga aastatel 2012–2013. Selles ajavahemikus tuleb katsetada riskijagamise vahendi tõhusust erainvesteeringute hankimisel.

2.5 Riskid jagatakse Euroopa Liidu ja Euroopa Investeerimispannga vahel. Sealjuures on ELi eelarvevahenditest tehtava rahalise panuse ülemmäär 230 miljonit eurot. Aastateks 2012–2013 eraldatakse TEN-T projektidele kuni 200 miljonit eurot ja TEN-E projektidele kuni 10 miljonit eurot ning 2013. aastaks kuni 20 miljonit eurot IKT ja lairibataristu projektidele.

2.6 Eeldatakse, et ELi eelarvest saadava toetuse abil saab EIP katta kõikide rakendatavate projektide esimese järjekoha kahju. EIP kantava riski täpne maksimumsuurus määratakse lepinguliselt iga projekti puhul eraldi. Teoreetiliselt on EIP maksimaalne risk sõlmitud lepingute summa miinus panus ELi eelarvest. Siiski ei kehtestata komisjoni seadusandlikus ettepanekus EIP riskide nominaalset ülemmäära kõikide projektide lõikes, nagu seda tehakse ELi eelarve puhul. Ettepanekus sätestatakse, et „EIP katab kõikide tehingutega kaasnevad jääkriskid“. Jääkriski määratleb EIP oma riskianalüüsi raames.

2.7 Kõnealuse instrumendiga tahab komisjon hankida täiendavaid, eelkõige erainvestorite vahendeid ning soovib saavutada tõhustava mõju. Eeskätt soovitakse investoritena kaasata kindlustusettevõtjaid, pensionifonde ja riiklikke investeerimisfonde, kes otsivad kindlaid, pikaajalisi investeerimisvõimalusi.

2.8 Katsetapil toimub rahastamine ELi eelarvevahenditest vaid ümberpaigutamiste teel, eeskätt üleeuroopalise transpordivõrgu projektide laenutagamisvahendi (LGTT) veel kasutamata vahenditest.

2.9 Kui praegune laenutagamisvahend LGTT hõlmab kommerts-laenuandjate (pankade) riskide hajutamist EIP kaudu, siis kõnealuses seadusandlikus ettepanekus kaasatakse EIP projektivõlakirjade investorite riskide katmisse. Mõlemad hõlmavad taristuprojekte elluviivate eriotstarbeliste ettevõtete võlgade katmist. Praktikas tulevad siinkohal kõne alla eelkõige projektide rahastamisena tehtud investeeringud, muu hulgas

avaliku ja erasektori partnerlused. Tavaliselt võtavad sellisel juhul projektisponsorid, nagu ehitusettevõtted, taristufondid, käituseettevõtted ja mõnel juhul riigiettevõtted, enda kanda vastutuse mitte ainult ehitamise, vaid ka käitamise, kavandamise ja ennekõike investeerimisprojektide rahastamise eest.

2.10 Katsetapis toetatavad projektid tuleb veel välja valida. Kavas on toetada 3–11 projekti TEN-T valdkonnast, 1 projekti TEN-E valdkonnast ja 1–2 projekti IKT/lairibaiühenduse valdkonnast. Katsetapi kogemuste põhjal tehakse järeltused ELi uueks eelarveperioodiks aastatel 2014–2020.

2.11 Tagasimakse aspekte käsitleb komisjon seadusandlikus ettepanekus ja sellega kaasnevates dokumentides vaid möödaminnes. Ent ühest EIP dokumendist laenu tagamist LGTT rakendamisel saadud kogemuste kohta nähtub selgelt, et see riskijagamise vahend on eriti sobiv kasutajate finantseeritavate projektide jaoks<sup>(3)</sup>. Sama on oodata ka nende projektide puhul, millele on suunatud kõnealune seadusandlik ettepanek.

### 3. Üldised märkused

3.1 Komitee tervitab üldjoontes Euroopa Komisjoni ettepanekut kehtestada projektivõlakirjade riskijagamise instrument aastateks 2012–2013 kavandatud katsetapiks. Komitee juhib tähelepanu alljärgnevalt käsitletavatele võimalustele, aga ka riskidele, samuti kirjeldatud soovitudele ja tingimustele, eriti seoses instrumendi kasutamise jätkamisega pärast katsetappi.

3.2 Võimalusi pakub eeskätt täiendavate investeerimisvahendite hankimise valdkond, mis suurendaks ELi eelarvevahendite mõju. See võib anda olulise panuse kasvu ja innovatsiooni loomisse, Euroopa majanduse konkurentsivõime paranemisse, strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisse ning töökohtade säilimisse ja loomisse. Kavandatud projektide elluviimisega muutub Euroopa integratsioonist tulenev kasu kodanike jaoks konkreetselt kogetavaks ja sellega tugevdatakse Euroopa ideed.

3.3 Kuid komitee näeb ka riske. Siinkohal juhib komitee tähelepanu otsesele seosele tõhustava mõju suuruse ja avaliku sektori õlule langeva riski vahel. Riskid tulenevad eelkõige rahastatavate investeerimisprojektidega seotud võimalikust kahjude kandmisest. Komisjoni õigusakti ettepanekus on riskid ELi

eelarvele selgelt piiratud, ent eeldatakse, et kuna igaks projektiks sõlmitakse EIP ja investorite vahel leping ning EIP hajutab riski kõikide projektide vahel, siis EIP kantavad riskid rohkem ei suurene. Selleks et igal juhul vältida võimaliku riski tekkimisel negatiivseid tagajärgi EIP krediitdireitingule ja mainel ning samuti EIP poolt tavapärasel viisil toetatavate projektide käivitamisele ja elluviimisele, oleks soovitatav, et EIP seaks riskijagamise instrumendi kohaldamisele enda võetavate riskide läbipaistva määratluse alusel mõistlikud piirid sõltuvalt võetavate riskide suuruselt. Eeskätt peavad EIP võetavad riskid olema läbipaistvalt määratletud<sup>(4)</sup> ning vajadusel tuleb neid piirata. Seda meedet tuleb kaaluda eriti seoses instrumendi laiendamisega ELi uuele eelarveperioodile aastateks 2014–2020 pärast katsetapil saadud kogemuste hindamist.

3.4 Euroopa Komisjoni ettepaneku hindamine sõltub avaliku sektori vastavatest poliitilistest eesmärkidest kodanike huvide esindamisel ja projektivõlakirju ostvate investorite finantshuvide. Need võivad nii kattuda kui olla vastandlikud. Komitee soovib jätkata ja süvendada ühiskondlikku debatti võimaluste ja riskide üle enne uue instrumendi käivitamist eriti 2014.–2020. aasta eelarveperioodiks. Sealjuures tuleks eeskätt rakendada projektide rahastamisel ning avaliku ja erasektori partnerluse projektidest saadud kogemusi.

3.5 Komitee juhib tähelepanu sellele, et projektide rahastamise rakendamine loob vajaduse maksta projektilaenu tagasi projekti tuludest. See muudab oluliseks kasutajatepoolse finantseerimise küsimuse. Kui energia- ja telekommunikatsiooni valdkonda iseloomustab selline finantseerimine liberaliseerimise ja erastamise tulemusena juba praegu, siis transpordi valdkonnas, eeskätt motoriseeritud eratranspordi valdkonnas, on see seni kasutusel vaid üksikutes ELi liikmesriikides, peamiselt kiirteede puhul. Seda võimalikku tagajärge tuleks laiapõhjalise ühiskondliku debati raames arutada enne kavandatavate transpordiprojektide elluviimist.

3.6 Lisaks kutsub komitee üles kaaluma projektivõlakirjade nominaalväärtuse kujundamist nii, et nendes saaksid osaleda ka väikesäästjad ning et kõnealune instrument ei oleks kättesaadav ainult institutsionaalsetele investoritele.

3.7 Kavandatava riskijagamise instrumendi kasutuselevõtu eesmärk ei tohi olla mitte ainult võimalikult suure võimendava mõju saavutamise täiendavate investeerimisvahendite hankimiseks eraallikatest, vaid tagada tuleb ka see, et kavandatav instrument ei töötaks vastu jätkusuutlike majanduslike, keskkonnanalaste ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamiseks tehtavatele

<sup>(3)</sup> Vt Euroopa Investeerimispank „Loan Guarantee Instrument for TEN-T Projects – Mid-term Review (2011)”, Luksemburg, 14. juuli 2011, lk 4.

<sup>(4)</sup> Vt Euroopa Komisjon, mõjuhindamise komitee, majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, punkt C 2, viide eespool (joonealuse märkuse 1 andmed).

poliitilistele otsustele ja ühiskondlikele kokkulepetele<sup>(5)</sup>. Projektivõlakirjadega käivitavad investimisprojektid ei tohi näiteks põhineda sotsiaalsete, keskkonnavalaste või kvaliteedistandardite rikkumisel. Nende projektide rakendamisel tuleb arvesse võtta ehitus- ja hoolduskvaliteeti, keskkonناسäästlikkust, kollektiivlepingutest ja töökoha põhimõttest kinnipidamist, samuti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamist, innovatsiooni edendamist, olelusringi kuluanalüüsi, tootmisprotsessi sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid tingimusi<sup>(6)</sup>, aga ka juurdepääsuvõimaluste tagamist puuetega inimestele, kui need tegurid on objektiivselt tõestatavad ega hõlma diskrimineerivaid kriteeriume. Vältida tuleb kasutajate liigset maksukoormust. See kehtib eeskätt nende kohta, kes peavad transporditaristut sageli või iga päev kasutama, eriti kui ei ole alternatiivseid taristuid.

3.8 Nendest nõuetest lähtuvalt nõuab komitee, et õigeaegselt enne poliitilise otsuse tegemist projektivõlakirjade riskijagamise instrumendi kasutuselevõtu kohta uuel eelarveperioodil aastatel 2014–2020 jätkataks ja süvendataks projektivõlakirjade algatuse katseetapi hindamist laiapõhjalisel ühiskondlikul alusel. Sealjuures tuleks kasutada ka laenu tagamisvahendi LGTT rakendamisel saadud kogemusi. Õigeaegsete järelduste tegemiseks peab olema tagatud toetatavate projektide, vahendite eraldamise ja sellest tulenevate investimisvoogude läbipaistvus, mis eeldab edusammude pidevat kontrollimist ja vahetut järelevalvet. Hindamises peaksid osalema Euroopa, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi poliitilised otsustajad, sotsiaalpartnerid ning kodanikuühiskonna organisatsioonid, samuti teadus-, keskkonna- ja tarbijakaitsevaldkonna organisatsioonid, sotsiaalühendused, aga ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee. Euroopa seadusandja peab otsuse tegema enne uut eelarveperioodi. Euroopa Komisjoni dokumentides osutatav hindamine aastatel 2016–2017 toimuks komitee arvates liiga hilja.

3.9 Projektide rahastamise ning avaliku ja erasektori partnerluse projektidega, mille võlgade tagasimaksed tagab avalik sektor, kaasnevad avaliku sektori jaoks investimisprojektide refinantseerimisel samasugused rahalised kohustused nagu tavapäraselt rahastatavate riigihangete projektide puhul. Selleks et tagada eelarve piisav läbipaistvus, vältida täiendavaid eelarveriske ning valesid stiimuleid avaliku ja erasektori partnerluse projek-

tide käivitamisel ning kindlustada pädevate asutuste jaoks vaba valik avaliku ja erasektori partnerluse projektide ning tavapäraselt rahastatavate projektide vahel, kordab komitee oma nõudmist, et avaliku ja erasektori partnerluse projektide võlakriteeriumid peavad vastama tavapäraste riigihankeprojektide kriteeriumidele<sup>(7)</sup>.

3.10 Erinevalt teatud transpordiprojektidest rahastatakse ELis paljusid energia ja telekommunikatsiooni valdkonna taristuprojekte üldiselt erasektori vahenditest ja refinantseeritakse kasutustasude kaudu, mis on reguleeritud. See hõlmab kogu võrgutaristut. Komitee tõstatab siinkohal küsimuse, milliseid täiendavaid projekte, mida ilmselt ei ole võimalik täies mahus refinantseerida reguleeritavate kasutustasude kaudu, soovib Euroopa seadusandja kavandatava finantseerimisinstrumendi raames käivitada. Komitee arvates on iga energia ja telekommunikatsiooni valdkonnas kavandatava projekti kohta vaja üksikasjalikku põhjendust, miks on see projekt vaatamata puuduvatele refinantseerimise võimalustele ELi arengu seisukohast abikõlblik. Selliste projektide kontrollimine Euroopa seadusandja poolt on vältimatu.

#### 4. Konkreetsete märkused

4.1 Kavandatav riskijagamise instrument on võimalik lahendus Euroopa Komisjoni kirjeldatud probleemidele – ebapiisav avaliku sektori investimisvahendid ja investeerimata kapital, eriti institutsionaalsete investorite kapital. Kuid tekivad ka mitmed tehnilised küsimused, millele kõrvuti peatükis 3 nimetatud poliitiliste nõudmistega tuleb vastus leida. Komitee kutsub üles neid küsimusi täpsustama enne kavandatava riskijagamise instrumendi käivitamist, hiljemalt instrumendi kavandatud kasutuselevõtmise ajaks ELi uuel eelarveperioodil (aastatel 2014–2020).

4.2 Üldiselt on komitee seisukohal, et EIP ja ELi eelarve ei peaks mitte ainult riske katma, vaid ka kasumist õiglaselt osa saama (õiglane riski jagamine). See tuleks tagada EIP riski- ja hinnapoliitika süstemaatilise rakendamise, samuti teiste siin pakutud EIP riskide piiramise meetmetega.

<sup>(5)</sup> Nii on CER konsultatsioonide käigus suhtunud skeptiliselt kavandatava riskijagamise instrumendi kasutamisse raudteetranspordi valdkonnas. Vt „Stakeholder Consultation on Europe 2020 Projekt Bond Initiative, Response of the European Railway and Infrastructure Companies (CER)”, 6. mai 2011, mis on kättesaadav aadressil [http://ec.europa.eu/economy\\_finance/consultation/written\\_responses\\_en.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/written_responses_en.htm).

<sup>(6)</sup> Vt EMSK arvamus teemal „Euroopa riigihangete turg”, ELT C 318, 29.10.2011, lk 113.

<sup>(7)</sup> EMSK arvamus teemal „Era- ja avaliku sektori investeeringud”, ELT C 51, 17.2.2011, lk 59. Vt ka „House of Commons, Treasury Committee, Private Finance Initiative, Seventeenth Report of Session 2010–2012”, London, 18. juuli 2011. Aruandes juhatakse tähelepanu sellele, et erarahastamisalgatuse / avaliku ja erasektori partnerluse projektide mittelisamine riigivõla hulka tekitab valesid stiimuleid, mis seavad ohtu eesmärgi: saada parim, mis vastava raha eest võimalik. Ühendkuningriigi alamkoja eelarvekomisjoni esimees Andrew Tyrie (Konservatiivide Partei) pooldab selgelt seesuguste projektide lisamist võlaeeskirjadesse (vt <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/treasury-committee/news/pfi-report/>).

4.3 Samuti ei ole täiesti selge osapoolte roll. Eelkõige on ebaselge, kes võtab üle võlakirja kindlustaja (üheliigiline kindlustusandja) kui ainsa kontrolliva kreditori rolli ja mil viisil peaks see toimuma. Eriti ebaselge on sellega seoses, milline roll on siin EIP-l. Otsus selle kohta tuleks teha tulevastes kokkulepetes investoritega ning Euroopa Komisjoni ja EIP vahelises lepingus. Komitee kutsub Euroopa seadusandjat üles täpsustama riskikorra tehnilisi üksikasju ja EIP ülesannete ulatust kontrolliva kreditorina eelseisva seadusandliku menetluse käigus, aga hiljemalt enne instrumendi kavandatavat laiendamist ELi uuele eelarveperioodile aastatel 2014–2020, et pakkuda kindlust investoritele ja avalikule sektorile. Kavandatav riskijagamise instrument ei tohi mitte mingil juhul viia EIP krediidireitingu ega maine ohtu sattumiseni.

4.4 Samuti tuleks vastavalt peatükis 3 nimetatud kriteeriumidele süstemaatiliselt hinnata LGTT projektide rakendamisel saadud kogemusi, et teha järeldusi projektivõlakirjade riskijagamise instrumendi asjakohaseks kujundamiseks ning et aidata vältida negatiivseid mõjusid<sup>(8)</sup>. Sellega seoses on siiski vaja selgeks teha erinevuste põhjused eri osapoolte läbiviidud hinnangutes avaliku ja erasektori partnerluse projektide kohta.

4.5 Võttes arvesse projektide rahastamise ning avaliku ja erasektori partnerluse käigus seoses lepinguläbirääkimiste kestuse, lepingutingimuste ja osapooltevaheliste suhete keerukuse ning nõudluse mõju ebakindlusega saadud positiivseid, aga ka arvukaid negatiivseid kogemusi ja kaasnevaid riske, küsib komitee, kas parim lahendus ei oleks eraldada avaliku sektori eelarvetele vahendid, mida nad vajavad investeerimisprojekte rahastamiseks tavapärase riigihanke raames<sup>(9)</sup>. Komitee tervitab selles kontekstis Euroopa Komisjoni ettepanekuid finantstehingumaksu kehtestamise kohta ning kinnitab taas oma toetust seesuguse tuluallika kehtestamisele avaliku sektori eelarvete jaoks<sup>(10)</sup>.

4.6 Komitee juhib seoses sellega tähelepanu ka asjaolule, et Euroopa Komisjoni määratletud Euroopa Ühendamise Rahastu investeringute vajadust ei ole võimalik rahuldada vaid projektivõlakirjade väljaandmise teel. Seetõttu kutsub komitee üles kaasama avaliku sektori investeringute jaoks täiendavaid tuluallikaid.

Brüssel, 23. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

<sup>(8)</sup> Vt ka Euroopa Investeerimispank, viide eespool (joonealuse märkuse 3 andmed); kuigi selles dokumendis ei käsitletakse mitmeid peatükis 3 nimetatud kriteeriume.

<sup>(9)</sup> Samasugune parima ja paremuselt teise lahenduse lähenemisviis ilmneb ka Euroopa Raudteede Ühenduse (CER, Community of European Railway and Infrastructure Companies) seisukohas, mis kujunes käesolevas arvamuses käsitletava seadusandliku ettepaneku osas toimunud konsultatsioonide raames. Vt CER, viide eespool (joonealuse märkuse 5 andmed).

<sup>(10)</sup> Vt EMSK arvamus teemal „Finantstehingute maks“, ELT C 44, 12.2.2011, lk 81 ja arvamus teemal „De Larosièrè'i aruanne“, ELT C 318, 23.12.2009, lk 57.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/126/EÜ seoses juhikaardi funktsioone hõlmavate juhilubadega”**

KOM(2011) 710 (lõplik) – 2011/0327 (COD)

(2012/C 143/28)

Raportöör: **Jan SIMONS**

17. novembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 14. detsembril 2011 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 91 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/126/EÜ seoses juhikaardi funktsioone hõlmavate juhilubadega”

COM(2011) 710 final – 2011/0327 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 122, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 12.

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee on seisukohal, et õigusaktide ühtseks rakendamiseks oleks soovitatav direktiivi asemel kasutada määruse vormi, et välistada liikmesriikide omapoolsed tõlgendused.

1.2 Komitee nõustub komisjoni ettepaneku lõppeesmärgiga juhikaardi funktsioonide hõlmamisel juhilubadesse, milleks on sotsiaalõigusnormide parem jõustamine sõidu- ja puhkeaegade valdkonnas, ent samas on komitee seisukohal, et üheselt mõistetava, rakendatava ja tõhusa õigusakti koostamiseks tuleb esmalt lahendada teatud hulk probleeme, millest osa on loetletud punktis 4.

1.3 Kui nendele probleemidele lahendust ei leita, soovib komitee uurimuse läbi viimist asjaomaste õigusaktide ühilduvuse kohta ning muuta neid selliselt, selle tagajärjel ei kannataks digitaalsete sõidumeerikute ühegi generatsiooni toimivus. Komitee soovib kaasata sellesse uurimusse sotsiaalpartnerid, sõidumeerikute tootjad ja kontrolliasutused.

1.4 Komitee kahtleb komisjoni nimetatud halduskoormuse<sup>(1)</sup> vähenemises 100 miljoni euro võrra aastas. Komitee on arvamusel, et vaja on kindlat põhjendust, komisjoni teostatud mõju hindamine ei paku siinkohal piisavalt alust.

1.5 Kui juhikaardi funktsioonid hõlmatakse lõpuks juhilubadesse, siis soovib komitee sõlmida selged kokkulepped mitte üksnes AETRI riikidega, vaid ka riikidega, kes ei ole selle lepinguga ühinenud. Seda on vaja selleks, et hoolitseda asjaomaste õigusaktide ühtse ja õige jõustamise ja kontrollimise eest.

<sup>(1)</sup> Komisjoni ettepaneku hollandikeelses versioonis on seletuskirjas ekslikult juttu halduskuludest.

1.6 Komitee arvates peaks komisjon selgelt välja tooma, kuidas tal on kavas lahendada punktis 4 nimetatud probleemid, mis kaasnevad juhikaardi funktsioonide hõlmamisega juhilubadesse, milles kasutatakse vaid ühte mikrokiipi. Üks lahendus oleks juhiloale kahe mikrokiibi kinnitamine, mis aga ilmselt ei lahendaks samuti kõiki probleeme.

## 2. Sissejuhatus

2.1 11. novembril 2011 avaldas komisjon teatise „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/126/EÜ seoses juhikaardi funktsioone hõlmavate juhilubadega” (COM(2011) 710 final). Euroopa Parlament ja nõukogu otsustasid vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 91 ja 304 konsulteerida selles küsimuses Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega.

2.2 Komitee hindab kõrgelt taotlust arvamuse koostamiseks, kuna on seisukohal, et käsitletav teema on oluline selleks, et paremini jõustada sotsiaalõigusnorme professionaalse reisijate- ja kaubaveo valdkonnas.

2.3 Komisjoni kõnealune ettepanek on seotud komisjoni varasemate ettepanekutega muuta määruseid nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta („sõidumeerikute määrus”) ning nr 561/2006, mis puudutab teatavate autovedude käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist.

2.4 Punktis 2.3 nimetatud määruste kohta koostatud arvamuse võttis komitee vastu oma täiskogu istungil 7. detsembril 2011<sup>(2)</sup>. Selles avamuses märkis komitee siinkohal käsitletava määruse kohta järgmist: „Komitee suhtub positiivselt komisjoni

<sup>(2)</sup> ELT C 43, 15.2.2012, lk 79–81.

kavandatud juhikaardi ja juhiloa funktsioonide ühendamisega, millega tõstetaks ohutust ja vähendataks halduskoormust. Seda tingimusel, et see on praktikas rakendatav.”

2.5 Komisjoni ettepanek käsitleb juhikaardi funktsioonide hõlmamist juhilubadesse, mis peaks komisjoni arvates vähendada pettuseohtu ja alandama pikas perspektiivis halduskoormust, kuna kahe dokumendi hankimise ja väljastamise asemel piirduks ühe dokumendiga. Komisjoni hinnangul peaks antud muutus võimaldama aastas kokku hoida ligikaudu 100 miljonit eurot.

### 3. Üldised märkused

3.1 Komitee pooldab eeskirjade ühtlustamist, nii et nende tõlgendamisel oleks arusaamatuste tekkimise oht võimalikult väike. Komisjon esitas ettepaneku direktiivi ettepaneku vormis, seda ilmselt seepärast, et juhilubasid puudutavad õigusaktid on samuti kehtestatud direktiividena, ning see annab liikmesriikidele vabaduse omapoolseteks tõlgendusteks. Komitee küsib, kas määruse ettepanek ei oleks olnud antud olukorras loogilisem valik.

3.2 Komitee toetab komisjoni ettepaneku aluseks olevat eesmärki, milleks on nimelt paremad võimalused sotsiaalõigusnormide jõustamiseks autoveidude sektoris, mis hõlmaks nii pettuste kui halduskulude vähendamist. Ent samas on komitee seisukohal, et esmalt vajavad lahendamist punktis 4 toodud probleemid.

3.3 Mis puudutab 100 miljoni euro suuruse summa kokku hoidmist aastas halduskoormuse vähenemise arvel – mida komisjon järeldab mõju hindamise põhjal – on komitee seisukohal, et ainuüksi juhikaardi funktsioonide hõlmamine juhilubadesse ei anna garantiid selle kokkuhoiu saavutamiseks. Dokumentide ühendamine ei tähenda veel iseenesest suuremat tõhusust ja kulude kokkuhoidu.

3.4 Komitee küsib, kas komisjoni ettepanek juhikaardi funktsioonide hõlmamise kohta juhilubadesse annab sõidukijuhile piisava tagatise, kui ta sõidab ELi mittekuulvas AETRI riigis ja kui teda seal kontrollitakse. Esmatähtis on, et uute õigusaktide kehtestamisel sõlmitaks selged kokkulepped õigusakti täitmise ja kontrolli üle, seda mitte ainult teiste AETRI riikidega, ent ka AETRiga mitteliitunud riikidega.

3.5 Juhul kui ei leita ühest lahendust kõikidele komisjoni ettepanekuga kaasnevatele probleemidele, mis on välja toodud

nii käesolevas kui alljärgnevas punktis, siis soovib komitee läbi viia uurimuse olemasolevate asjaomaste õigusaktide ühilduvuse kohta ning muuta neid sellisel, selle tagajärjel ei kannataks digitaalsete sõidumeerikute ühegi generatsiooni toimivus. Näib olevat mõistlik kaasata sellesse protsessi kõik asjaomased sidusrühmad – nimelt sotsiaalpartnerid, sõidumeerikute tootjad ja kontrolliasutused.

### 4. Erimärkused

4.1 Komitee arvates ei selgita komisjon piisavalt, kuidas tal on kavas lahendada probleemid, mis kaasnevad juhikaardi funktsioonide lisamisega juhilubadele, kasutades sellel üksnes üht mikrokiipi.

4.1.1 Üks näide on sõidu- ja puhkeaegu käsitlevate õigusaktide rikkumine, mis viiks sellisel juhul juhiloa äravõtmiseni. Paljudel juhtudel oleks selline karistus ebaproportsionaalne.

4.1.2 Juhikaardi mikrokiibi spetsifikatsioon erineb juhiloa mikrokiibi spetsifikatsioonist. Kas see tähendab, et digitaalsete sõidumeerikuid käsitlevaid õigusakte tuleb muuta?

4.1.3 Juhikaardi ja juhiloa äravõtmist käsitlevad eeskirjad on erinevad. Need eeskirjad on sätestatud nii ELi kui liikmesriikide õigusaktides ning neid on seega keeruline ühtlustada.

4.1.4 Mõnedes riikides on juhiluba lubatud kasutada isikut tõendava dokumendina. Kui autojuht tõendab oma isikut juhiloaga, siis peab ta võtma loa kaardilugejast välja. Samas on keelatud eemaldada juhikaardi sõidumeerikust salvestusperioodi jooksul, sõitmisel või teiste tegevuste puhul.

4.1.5 Mõnedes liikmesriikides on juba ühendatud autojuhtide kutsekvalifikatsioonidiplom ja juhiluba. Juhikaardi funktsioonide lisamine viiks selle kombineeritud loa laiendamiseni.

4.1.6 Juhikaardi funktsioonide hõlmamine juhilubadesse võib omada tagajärgi AETRI lepingule. Enne komisjoni ettepaneku heaks kiitmist tuleb need tagajärjed kindlaks teha ja probleemid lahendada.

4.1.7 Komisjoni ettepaneku kohaselt peaks juhiloa mikrokiip sisaldama samas ka juhikaardi rakendusi. Siiski kujutavad nende dokumentide erinevad spetsifikatsioonid endast probleemi. Komitee arvates võiks juhiloale panna mitte ühe, vaid kaks mikrokiipi.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
president  
Staffan NILSSON

## Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna roll Euroopa Liidu ja Tšiili suhetes”

(2012/C 143/29)

Raportöör: **Filip HAMRO-DROTZ**

Kaasraportöör: **Francisco SILVA**

1. augusti 2011. aasta kirjas palus Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada ettevalmistava arvamuse teemal

„Kodanikuühiskonna roll Euroopa Liidu ja Tšiili suhetes”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete seksioon korraldas 2011. aasta septembris tutvuskülastuse Tšiilisse ja võttis arvamuse vastu 24. jaanuaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 138, erapooletuks jäi 7.

### 1. Soovitused

1.1 Euroopa Parlament palus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada käesoleva arvamuse eesmärgiga analüüsida ELi ja Tšiili vaheliste suhete kontekstis Tšiili kodanikuühiskonna rolli ning 2002. aastal allkirjastatud ELi ja Tšiili assotsieerimislepingu artikli 10 hetkeseisu. Selle artikliga sätestatakse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Tšiili kodanikuühiskonna ühise nõuandekomitee loomine, mis tänaseni ei ole toimunud, sest Tšiilis puudub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega samalaadne asutus.

1.2 Komitee väljendab heameelt ELi ja Tšiili heade poliitiliste suhete üle, mida kahtlemata lihtsustab assotsieerimisleping. Komitee toetab assotsieerimislepingu läbivaatamist, mis võimaldaks lisada ühe peatüki säästva arengu kohta ja meetmeid ILO põhikonventsioonide tegeliku tunnustamise ja rakendamise edendamiseks ning kujundada ümber koostöö, et tugevdada selle abil kodanikuühiskonda ja ühist huvi pakkuvaid projekte, sealhulgas innovatsiooni, säästva arengu, tarbijakaitse ja hariduse valdkonnas.

1.3 Komitee kutsub assotsieerimislepingu osapooli ja Tšiilis asuvaid pädevaid rahvusvahelisi organisatsioone üles pakkuma institutsioonilist, poliitilist, praktilist ja majanduslikku tuge, mida kodanikuühiskonna organisatsioonid Tšiilis vajavad enda tugevdamiseks ja suutlikkuse parandamiseks, et neist võiksid riiklikul tasandil saada väärtuslikud partnerid nii sotsiaaldialoogi kui ka kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi raames ning et nad oleksid kahepoolsel tasandil Euroopa kodanikuühiskonna partnerid.

1.4 Komitee rõhutab tööandjate ja ametühingute vahelise sotsiaaldialoogi olulisust alustalana majanduslikule ja sotsiaalsele üksmeelele, mis on hädavajalik sotsiaalset ühtekuuluvust edendava arengu jaoks, ning lähtepunktina ulatuslikuma dialoogi arendamisele kodanikuühiskonnaga, st poliitiliste organite ning majanduslike ja sotsiaalsete sidusrühmade vahelisele dialoogile.

Kõik see peaks aitama paremini rikkust ümber jaotada, looma avatuma poliitika ja andma olulisema rolli sotsiaalpartneritele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele.

1.5 Komitee rõhutab majandus- ja sotsiaalnõukogu või samalaadse organi loomise tähtsust Tšiilis. See suurendaks võimalusi dialoogi tõhustamiseks kodanikuühiskonna eri osalejate vahel ning nende osalejate ja pädevate ametiasutuste vahel ning võimaldaks viia võimalikult kiiresti ellu assotsieerimislepingu artikli 10. Komitee on valmis neile püüdlustele kaasa aitama, toetudes oma sarnase töö kogemustele teistes riikides.

1.6 Vastavalt 2011. aasta septembris toimunud tutvuskülastuse käigus Tšiili organisatsioonidega kokku lepitud korraldab komitee Tšiili valitsuse ja ELi toetusel seminar Tšiili kodanikuühiskonna kõige representatiivsematele osalejatele. Seminar toimub ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide kodanikuühiskonna seitsmenda kohtumise raames Tšiilis Santiagos 2012. aastal. Seminaril arutatakse huvi ja võimalusi luua Tšiili kodanikuühiskonna nõuandev organ, mis toimiks Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee laadse organina kooskõlas assotsieerimislepingu artikliga 10.

1.7 Seminaril käsitletakse ka teisi kodanikuühiskonna osalejatele ühist huvi pakkuvaid teemasid, nagu suutlikkuse tõstmise võimalused, vajadus edasise tõhustatud teabevahetuse järele ning võimalus korraldada tulevikus teisi korrapäraseid ühisüritusi. Selle koostöö jaoks on vajalik assotsieerimislepingu allkirjastanud poolte finantstoetus.

### 2. Tšiili poliitiline, majanduslik ja sotsiaalne olukord

#### 2.1 Poliitiline olukord

2.1.1 Tšiili on üks Lõuna-Ameerika stabiilseim ja jõukaim riik ning võrdluspunkt tänu oma pikaajalisele majanduskasvule, mida on soodustanud toorainehinnad, esindusparteide võimulepääs, kasvav rahvusvaheline roll ning arenevad kaubandussuhted Vaikse ookeani piirkonnaga.

2.1.2 Pärast kesk- ja vasakjõudude koalitsiooni Concertación (Kokkulepe) kaks aastakümnet kestnud demokraatlikku valitsemisaega, mida juhtis 2006. aastast alates Michelle Bachelet, sai 11. märtsi 2010. aasta valimisvõiduga nelja-aastaseks ametiajaks presidendiks kesk- ja paremjõudude koalitsiooni Coalición por el Cambio (Muutuste koalitsioon) eesotsas kandideerinud Sebastián Piñera.

2.1.3 Viimastel kuudel on Tšiili poliitilist olukorda mõjutanud suured ühiskondlikud protestiliikumised, mida ametiühingute toetusel juhivad üliõpilased. Teised praeguse poliitilise olukorra olulisemad teemad on sotsiaalne ebavõrdsus ja valitsuse toetus vastuolulisele HidroAyséni projektile, mille kohaselt rajatakse Tšiilile kuuluvasse Patagoonia piirkonda viis hüdroelektrijaama. Ära tuleb märkida ka demonstratsioonid ja koolihoonete okupeerimised, millega nõutakse haridusreformi, mis annaks Tšiili kõigile elanikkonnarühmadele riigi kõigis piirkondades juurdepääsu kvaliteetsele riiklikule haridusele.

2.1.4 Tšiili kodanikuühiskonna arvates väljendavad need protestid kodanike rahulolematust. Inimesed nõuavad rikkuse õiglasemat ümberjaotamist, aktiivsemat osalemist ühiskonnas ja avatumat poliitikat. Ühiskondlikud organisatsioonid on teadlikud Tšiili praeguse poliitilise hetke tähtsusest ning nende püüdluste kohaselt peaks see välja jõudma Augusto Pinocheti kujundatud põhiseaduse muutmiseni. Sellega loodetakse muuta valimissüsteemi, mis takistab poliitilisi uuendusi ja praeguse sotsiaal-majandusliku süsteemi uuendamist ning endendab majanduskasvu, toetudes piiratud arvu toorainete ekspordivõimsusele – see aga põhjustab rikkuse puudulikkust jaotamist.

## 2.2 Majanduslik olukord

2.2.1 Tšiili on kõrgema keskmise sissetulekuga riik. Tšiili majanduskasv oli 2010. aastal 5,2 %.

2.2.2 Tšiili on selgelt maailma suurim vasetootja; vask moodustab 60 % riigi ekspordist. Pangandussektor on väga tugev ja kogub suurt kasumit muu hulgas tänu kõrgetele intressidele ja pensionifondide haldamisele. Neist tugevatest majandussektoritest hoolimata ei ole Tšiili majanduskasvu kõrge tase vähendanud killustatust teistes tootmissektorites, sealhulgas toiduainete- ja kalatööstuses. Üleilmse majanduskriisi tagajärjed avaldasid Tšiili majandusele 2008. aastal küll teatud mõju, kuid nagu ka teiste Ladina-Ameerika riikide majanduse puhul, väiksemal määral kui paljude teiste maailma riikide majandusele.

## 2.3 Sotsiaalne olukord

2.3.1 Tšiili on üks neist riikidest, kus valitsevad suured erinevused sissetulekutes elaniku kohta. 2010. aasta keskel avaldatud andmete järgi suurenes aastatel 2006–2009 Tšiilis vaesus 15,1 %-ni ja äärmine vaesus 3,7 %-ni, võrreldes vastavalt 13,7 % ja 3,2 %-ga 2006. aastal.

2.3.2 2010. aastal 9,6 %-ni kasvanud töötust põhjustasid suurel määral Tšiilit kahel eelmisel aastal mõjutanud üleilmse

kriisi tagajärjed. Eelkõige puudutab töötus noori ja naisi. Paljud viimasel ajal loodud töökohtadest kuuluvad teenustesektorisse ning suur on mitteametliku töö osakaal.

2.3.3 Tšiili on 2010. aasta andmetel ÜRO arenguprogrammi inimarengu indeksi kohaselt 169 riigi seas 45. kohal, mis asetab Tšiili Ladina-Ameerika riikide etteotsa. Paranenud on eluaseme-, haridus- ja tervishoiustandardid. Kuid suurenenud on sissetuleku erinevused. 5 %-l kõige rikkamatest leibkondadest on sissetulek inimese kohta 830 korda kõrgem kui 5 %-l kõige vaesematest leibkondadest. 75 % töötajast teenib ligikaudu 1 000 dollarit, võrreldes SKP-ga inimese kohta, mis on 16 000 dollarit; see tähendab, et tööturg ei osale sissetulekute ümberjaotamisel. Pensioniskeeme on vähe. Kõige enam mõjutavad vaesus ja sotsiaalne tõrjutus lapsed, noori, naisi ja põlisrahvaid<sup>(1)</sup>. Andmed näitavad seost vaesuse ja koolis käivate laste määra, vaesuse ja töötuse ning vaesuse ja naiste töötuse vahel<sup>(2)</sup>. Meeste ja naiste vaheline ebavõrdsus on märkimisväärne, mis asetab Tšiili soolise ebavõrdsuse arvestuses 109 riigi seas 75. kohale. Tööõigus on üldiselt nõrk – kollektiivläbirääkimised ja streigiõigus on piiratud, kollektiivlepingud katavad üksnes 6 % töötajast ning puuduvad igasugused riikliku tasandi õigusnormid kollektiivläbirääkimiste pidamiseks. Lisaks on maksukoormus madal ning maksusüsteem regressiivne.

2.3.4 Haridusmudeli teemaline arutelu on Tšiilis praegu kesksel kohal. See ei tulene üksnes asjaolust, et paljud perekonnad on laste hariduskulude tõttu suurtes võlgades. Nõue käsitleda haridust kui õigust, mille riik peab tagama, et anda kõigile kodanikele võimalused, on riigis peetava arutelu keskpunktis ning selles osaleb aktiivselt kogu Tšiili ühiskond. Üks põhiprobleem seisneb hariduse juhtimises kohalikul tasandil. Valitsus alustas praeguste protestide korraldajatega läbirääkimisi haridussüsteemi uuendamise üle.

## 2.4 Tšiili praeguses rahvusvahelises kontekstis

2.4.1 Alates 1990. aastast, mil Tšiilist sai taas demokraatlik riik, on ta aktiivselt osalenud mitmepoolsetes suhetes, etendanud konstruktiivset rolli ÜROs ja selle organites ning osalenud ÜRO ja ELI rahuvalvemissioonides. Tšiilis asuvad oluliste rahvusvaheliste organisatsioonide piirkondlikud peakorterid: Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, Rahvusvaheline Tarbi- jaorganisatsioonide Liit, Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide majanduskomisjon (ECLAC).

2.4.2 Rahvusvahelisel tasandil osaleb Tšiili aktiivselt ja konstruktiivselt ÜRO inimõiguste nõukogus. 2009. aastal ratifitseeris Tšiili Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ja ÜRO rahvusvahelise konventsiooni kõigi isikute sunniviisilise kadumise eest kaitsmise kohta. Tšiilil on pärit terve rida tähtsatel rahvusvahelistel ametikohtadel olevaid isikuid, sealhulgas ÜRO soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise üksuse (UN Women) tegevdirektor, Rahvusvahelise

<sup>(1)</sup> Ligikaudu 4,6 % elanikkonnast, enamik neist mapuche indiaanlased.

<sup>(2)</sup> OECD ja riikliku sotsiaal-majandusliku uuringu (2009) andmed - [www.ministeriodesarrollosocial.gob.cl](http://www.ministeriodesarrollosocial.gob.cl).



Tööorganisatsiooni (ILO) peadirektor ja Ameerika Riikide Organisatsiooni (OAS) peasekretär<sup>(3)</sup>. 2010. aasta jaanuaris sai Tšiili esimese Lõuna-Ameerika riigina OECD liikmeks.

2.4.3 Tšiili on Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna riikide majanduskoostöö organisatsiooni (APEC) liige ning Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu (Mercosur) ja Andide Ühenduse assotsieerunud liige. Tšiili on praegu Rio Grupi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide tööühma eesistuja ning koos Venezuelaga Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide ühenduse (CELAC) kaasesisustaja.

2.4.4 Tšiili kaubanduspoliitika eesmärk on alati olnud sõlmida võimalikult arvukaid vabakaubanduslepinguid. Energiavarustuse küsimuses sõltub Tšiili impordist, et katta kolm neljandikku oma energiavajadusest. Riigil ei ole tuumaenergiat ning ta ostab vedelgaasi Vaikse ookeani ja Põhjamere piirkonna riikidest. Fossiilkütuse varud on piiratud ning riigi energiapolitiika põhineb kivisöel, mis toob endaga kaasa negatiivse mõju keskkonnale. Strateegilisest seisukohast tuleks tõhustada ja mitmekesistada Tšiili energiapolitiika pikaajalist nägemust.

2.4.5 Suurema osa teiste Ladina-Ameerika riikidega võrreldes on Tšiilil tänapäeval arenenud infrastruktuur, sealhulgas uued tehnoloogiad.

### 3. ELi ja Tšiili suhted

3.1 ELi ja Tšiili suhted põhinevad 2002. aasta assotsieerimislepingul ning on üldiselt väga head. Need hõlmavad terve rea eri kontakte ja kooskõlastusmeetmeid poliitika-, kaubandus- ja koostöövaldkonnas. ELi ja Tšiili vahel praegu peetavad valdkondlikud dialoogid hõlmavad järgmisi teemasid: regionaalpolitiika, valmisolek katastroofideks, kahepoolse koostöö tulevik, tööhõivepolitiika ja inimõigused.

3.2 Euroopa Liit on üks Tšiili tähtsamaid kaubanduspartnereid ja välismaiste otseinvesteeringute peamine allikas. ELi ja Tšiili vaheline vabakaubandusleping, mille tulemusel on viimase kümne aasta jooksul oluliselt suurenenud kahepoolsed kaubavood, hõlmab kaubavahetust ja teenustekaubandust, investeeringuid, riigihankeid ja konkurentsi. EL on Tšiili tähtsaim eksportiturg ning kaubandusbilanss on 45 miljardi euro suuruse ülejäägiga Tšiili kasuks. Siiski ei täida assotsieerimisleping ootusi seoses tööhõive, koostöö ja säästva arenguga.

3.3 ELi turule saabub suurel hulgal eksportkaupu, muu hulgas toiduainete-, veini- ja tubakasektorist ning puu- ja vase tööstusest. Euroopa on Tšiili majanduse jaoks oluline vahetoodete ja kapitalikaupade allikas. Lepingus on sätestatud, et mõlemad pooled liberaliseerivad põllumajandustoodete ja teenuste turgu veelgi.

3.4 EL eraldab koostööks Tšiiliga 2007.–2013. aastal kokku 41 miljonit eurot. 2010. aasta juulis tehtud vahekokkuvõtte kinnitas, et peamised prioriteetsed valdkonnad – sotsiaalne ühtekuuluvus, uuendustegevus ja konkurentsivõime, kõrgharidus ja keskkond – on ka edaspidi väga olulised. Arengukoostööd Tšiiliga tuleks seevastu ümber suunata teistele valdkondadele, arvestades riigi head majanduslikku olukorda. Tšiili nõuab ise sellise strateegilise partnerlussuhte poole püüdlemist, mille keskmes on pigem ühist huvi pakkuvad küsimused. Ka EL kaalub võimalusi lisada lepingusse selle läbivaatamise raames 2012. aastal selliseid elemente, mis on paremini kooskõlas ühiste väärtustega.

3.5 Tšiili kodanikuühiskonna hinnang assotsieerimislepingu tulemustele ei ole eriti positiivne. Ametiühingud, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, valitsusvälised organisatsioonid ja kolmanda sektori organisatsioonid, sealhulgas tarbijaorganisatsioonid, näevad assotsieerimislepingus peaaegu vaid vabakaubanduslepingut ning tunnevad kahetsust selle üle, et nad ei ole lepingust mingit kasu saanud, isegi mitte koostööprojektide valdkonnas, kus nad süüdistavad valitsust otsesekkkumises, pidamata eelnevalt nõu eeldatavalt abi saavate organisatsioonidega. Need organisatsioonid nõuavad suuremat keskendumist projektidele, mille eesmärk on tugevdada pikas perspektiivis kodanikuühiskonda, võidelda ebavõrdsuse vastu, tõhustada sotsiaalset ühtekuuluvust ja tarbimist ning edendada sektoripõhiseid ühendusi (12 000 ettevõttepõhist ametiühingut, 39 000 ettevõtjat ainuüksi transpordisektoris). Samuti oleks soovivat suunata ELi vahendid valitsusväliste organisatsioonide kõrval ka kolmanda sektori organisatsioonidele, sealhulgas tarbijatele ja väikeettevõtetele. Lisaks artiklile 10 on assotsieerimislepingus teisigi artikleid koostöö kohta, sealhulgas artiklid 41 ja 48, mille sisusse kodanikuühiskonna osalejad saavad oma konstruktiivse panuse anda.

3.6 Artikli 11 alusel on EL konsulteerinud Tšiili kodanikuühiskonnaga lepingu rakendamise üle, näiteks esimesel sotsiaalfoorumil 2006. aastal ja teisel sotsiaalfoorumil 2011. aasta septembris. Tšiili osalejad on väljendanud suurt huvi teabevahetuse tõhustamise vastu ELi osalejatega ning lepingu artikli 10 elluviimise vastu. Näib, et Euroopa Komisjon ja Euroopa välis teenistus teevad otsustavaid jõupingutusi selleks, et jätkata nõupidamisi ja suurendada kodanikuühiskonna mõju.

### 4. Tšiili kodanikuühiskond: praegune olukord ja koostööväljavaated

4.1 Tšiili kodanikuühiskonna organisatsioonide hinnang dialoogile ja osalusele ei ole eriti paljutõotav. Nende arvates puudub Tšiilis poliitiline tahe kodanikuühiskonna nõuandva organi loomiseks, osalt poliitilistel ja ideoloogilistel põhjustel, osalt kartusest, et selline organ areneb kolmandaks seadusandlikuks koguks, mis võib konkureerida olemasolevatega. Kuigi näib, et uute õigusaktide ettevalmistamisel luuakse kodanikuühiskonna osalejatega eri mahus ja eri liiki kontakte, näivad need olevat väga halvasti struktureeritud. Üldiselt puuduvad riigiülesed kodanikuosaluse mehhanismid, mis võimaldaksid kanaliseerida sotsiaalseid konflikte ja vältida sotsiaalseid plahvatusi, sealhulgas praegu toimuvaid. Kohalikul ja piirkondlikul

<sup>(3)</sup> Vastavalt Michelle Bachelet, Juan Somavõ ja José Miguel Insulza.

tasandil on puudulik kohalike ja piirkondlike omavalitsuste representatiivsus, sest need nimetatakse ametisse otse keskvalitsuse poolt.

4.2 Tšiilis on kolm suurt ametiühingute keskliitu. Suurim neist on CUT (Central Unitaria de Trabajadores). Kaks ülejäänud – CAT (Central Autónoma de Trabajadores) ja UNT (Unión Nacional de Trabajadores) – on rühmad, mis on mingil hetkel esimesest lahku lõõnud. Sisekonfliktid takistavad struktureeritud dialoogi ametiühingute endi ning nende ja tööandjate vahel. Samas on kõik ametiühingud ühel meelel selles, et Tšiilis peetaval sotsiaaldialoogil on tõsised puudujäägid, ning toetavad tõhusate sotsiaaldialoogi mehhanismide ning majandus- ja sotsiaalnõukogu loomist Tšiilis. Samuti valitseb üksmeel selles, et on vaja luua assotsieerimislepingu raames Euroopa kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi mehhanism.

4.3 Ametiühinguga liitunud osakaal on Tšiilis 12–13 %, kusjuures eriti suur on see kaevandus-, pangandus- ja kaubandussektoris, ning leidub äärmiselt palju ametiühinguid (ligikaudu 12 000), millest enamik on loodud ettevõtte tasandil. Sotsiaaldialoog on Tšiilis seega killustatud. Ametiühingutel on nõrk läbirääkimispositsioon, eelkõige sektori tasandil, ning ametiühingute keskliitude vahelise koostöö puudumine takistab dialoogi käivitamiseks vajaliku kooskõlastatuse saavutamist. Mõlemad ILO käivitatud dialoogid CUT ja CPC vahel ei ole loonud piisavalt usaldust, et oleks võimalik rääkida jätkuvast protsessist.

4.4 Tšiili suurim tööandjate keskliit on CPC (Confederación de la Producción y el Comercio), mis hõlmab kõiki Tšiili kõige suuremaid majandussektoreid. Keskliit teeb üksikutes küsimustes koostööd ametiühingutega ja kolmepoolselt ILOga inimväärse töö küsimuses. Seevastu ei ole ametiühingutega kunagi arutatud majandus- ja sotsiaalnõukogu ega töösuhete alase struktureeritud dialoogi võimaliku loomise küsimust. Tšiili väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid esindab organisatsioon Conupia.

4.5 Tšiili väiketööstus on vähearenenud ja halvasti organiseeritud, nõrga konkurentsivõimega ja ebakindel, palgad on selles sektoris madalad ning ekspordisektorist on ta välja jäänud. Väiketööstus annab aga 80 % tööhõivest nii ametlikus kui ka mitteametlikus sektoris. Lisaks sellele on Tšiilis koondunud arvuliselt vähesed, kuid olulist tähtsust omavad peaaegu reguleerimata majandusosalejad, kellel on suur ühiskondlik mõju, näiteks pangandussektor.

4.6 Peamised tarbijaorganisatsioonid on Conadecus ja Odecu, kuid nende roll ja mõju on ühiskonnas väga nõrk. Mõlemad organisatsioonid nõuavad assotsieerimislepingu raames endalatuslikumat kaasamist ELi koostööprojektidesse.

## 5. Järeldused

5.1 Komitee leiab, et kuigi assotsieerimislepingu rakendamine ei põhjusta suuremaid probleeme, tuleks seda ajakohastada, muu hulgas selleks, et kooskõlas viimaste kaubanduskokkulepetega viia kaubandust käsitlevasse peatükki sisse peatükk säästva arengu kohta. Kodanikuühiskonna osalus on oluline tegur

selliste suhete säilitamisel, mis põhinevad majanduslike, sotsiaalsete, tööalaste, keskkonnaalaste ja tarbijate õiguste järgimisel. Koostööd käsitlev peatükk peaks aitama kaasa sotsiaal-majanduslike osalejate tugevdamisele ja kaasamisele ning suunama eesmärgid ümber klassikaliselt arengukoostööl teistele suuremat mõlemapoolset huvi pakkuvatele eesmärkidele, nagu haridus, uuendustegevus ja tootmisstruktuuri arendamine. Komitee peab vajalikuks kaasata Tšiili kodanikuühiskonna organisatsioonid assotsieerimislepingu hindamisse.

5.2 Komitee on valmis tegema koostööd ELiga Tšiiliga peetavate valdkondlike dialoogide raames üldist huvi pakkuvates küsimustes, nagu haridus, ettevõtete sotsiaalne vastutus, säästev areng, sotsiaaldialoog, tööhõive, tarbijate kaitse ja teavitamine ning sotsiaalne ühtekuuluvus.

5.3 Komitee tervitab asjaolu, et Tšiili ametiasutused nii valitsuse kui ka parlamendi tasandil tunnistavad, et riik rikub lepingu artiklit 10, ning on avalikult väljendanud oma kavatsust seda olukorda parandada. Samuti märgib komitee ära Tšiili valitsuse hiljutised kavatsused luua kõikidel valitsustasanditel süstemaatilisel mehhanismide kodanikuühiskonna teavitamiseks ja nendega konsulteerimiseks. Komitee tunneb selle kavatsuse üle heameelt, kuid väljendab siiski ettevaatlikult kahtlusi ettepanekute osas, mille eesmärk näib olevat pigem ajutiste hajutatud mehhanismide arvu suurendamine eri valdkondades ja sektorites, mitte ühtse kõikehõlmava nõuandva organi loomine, mis igal juhul täiendaks neid hajutatud mehhanisme.

5.4 Komitee leiab, et Tšiili kodanikuühiskond vajab väga suurt poliitilist toetust ja sisetööd, mis on suunatud asjaomaste organisatsioonide tugevdamisele ja suutlikkuse suurendamisele ning nende tunnustamisele konstruktiivsete partneritena nii üldise institutsioonilise konsultatsiooni raames (kodanikuühiskonna dialoog) kui ka tööturu osapoolte suhetes (sotsiaaldialoog).

5.5 Komitee toetab Tšiilis sellise institutsioonilise organi loomist kodanikuühiskonna osalemise tagamiseks, mis peegeldab riigi kodanikuühiskonna mitmekesisust. Sarnaselt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega peaks see põhinema kõnealuses organis esindatud organisatsioonide representatiivsuse, sõltumatuse ja õiguspärasuse põhimõtetel. Komitee kogemus näitab, et selliste omadustega institutsiooni loomiseks peavad asjaomased kodanikuühiskonna sektorid tegema üksmeelseid jõupingutusi. Komitee on valmis ja suuteline neile püüdlustele kaasa aitama, toetudes oma sarnase töö kogemustele teistes riikides. Sellekohased positiivsed näited Ladina-Ameerikast on koostöö selliste kodanikuühiskonna nõuandvate organitega nagu Brasiilia majandus- ja sotsiaalarengu nõukogu, Kesk-Ameerika integratsioonisüsteemi nõuandekomitee ning Mercosuri nõuandev majandus- ja sotsiaalfoorum.

5.6 Komitee arvates on Tšiili praegune sotsiaalne ebavõrdsus ja toimuvad protestiliikumised veel üks põhjus, miks luua kodanikuühiskonna dialoogi ja nõuandva osaluse olulisi kanaleid otsustusprotsessis ja avalikus poliitikas.

5.7 Nõuandev organ lihtsustaks samuti ELi ja Tšiili kodanikuühiskonna organisatsioonide suhete arengut ning oleks positiivseks sammuks tugevamate sidemete loomisel ELi ja Tšiili vahel tänu assotsieerimislepingu artiklis 10 ette nähtud ühise nõuandekomitee võimalikult kiirele loomisele.

5.8 ELi ja Tšiili ühine nõuandekomitee peaks aitama kaasa assotsieerimislepingu arengule, jälgimisele ja rakendamisele. Selle ülesanne oleks koostada assotsiatsioonikomitee või assotsiatsiooninõukogu taotluste alusel arvamusi kõigis lepinguga seonduvates küsimustes. Samuti võiks ühine nõuandekomitee

koostada omaalgatuslikke arvamusi või soovitusi lepingut puudutavates küsimustes. Ühine nõuandekomitee korraldaks sel eesmärgil ELi ja Tšiili ühiskomiteega iga-aastase koosoleku.

5.9 Komitee väljendab heameelt huvi üle, mida ELi ja Tšiili parlamentaarne ühiskomisjon üles näitas, ja toetuse üle, mida ta pakkus assotsieerimislepingu artikli 10 rakendamisele. Parlamentaarne ühiskomisjon ja tulevane ühine nõuandekomitee peaksid säilitama häid ja korrapäraseid suhteid, et analüüsida ühiselt lepingu täitmist.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 726/2004 seoses retsepti alusel väljastatavate inimtervishoius kasutatavate ravimite kohta üldsusele antava teabega ning seoses ravimiohutuse järelevalvega”**

KOM(2011) 632 (lõplik) – 2088/0255 (COD)

(2012/C 143/30)

28. novembril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 ja artikli 168 lõike 4 punktile c konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 726/2004 seoses retsepti alusel väljastatavate inimtervishoius kasutatavate ravimite kohta üldsusele antava teabega ning seoses ravimiohutuse järelevalvega”*

COM(2011) 632 final – 2008/0255 (COD).

Kuna komitee on kõnealuses küsimuses oma seisukohta juba väljendanud 10. juunil 2009. aastal vastu võetud arvamuses CESE 1025/2009 (\*), otsustas komitee täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) loobuda sel teemal arvamuse koostamisest ning viidata eelnimetatud dokumendis väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 119 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 23. veebruaril 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*  
*president*  
Staffan NILSSON

---

(\*) ELT C 306, 16.12.2009, lk 33.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ seoses retsepti alusel väljastatavate ravimite kohta üldsusele antava teabega ning seoses ravimiohutuse järelevalvega”**

KOM(2011) 633 (lõplik) – 2008/0256 (COD)

(2012/C 143/31)

28. novembril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 ja artikli 168 lõike 4 punktile c konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

*„Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ seoses retsepti alusel väljastatavate ravimite kohta üldsusele antava teabega ning seoses ravimiohutuse järelevalvega”*

COM(2011) 633 final – 2008/0256 (COD).

Kuna komitee on kõnealuses küsimuses oma seisukohta juba väljendanud 10. juunil 2009. aastal vastu võetud arvamuses CESE 1022/2009 <sup>(1)</sup>, otsustas komitee täiskogu 478. istungjärgul 2012. aasta 22. ja 23. veebruaril (22. veebruari istungil) loobuda sel teemal arvamuse koostamisest ning viidata eelnimetatud dokumendis väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 135 ja erapooletuks jäi 7.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Staffan NILSSON

---

<sup>(1)</sup> ELT C 306, 16.12.2009, lk 18.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/40/EÜ töötervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilistest mõjuritest (elektromagnetväljad) tulenevate riskidega (kaheksateistkümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses)”**

COM(2012) 15 (final) – 2012/0003 (COD)

(2012/C 143/32)

1. veebruaril 2012 otsustas nõukogu ja 2. veebruaril 2012 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/40/EÜ töötervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilistest mõjuritest (elektromagnetväljad) tulenevate riskidega (kaheksateistkümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses)”

COM(2012) 15 final – 2012/0003 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 478. istungjärgul 22. ja 23. veebruaril 2012 (22. veebruari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 138, vastu hääletas 4 ja erapooletuks jäi 9.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president

Staffan NILSSON

---

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1217/2009, millega luuakse Euroopa Ühenduse põllumajanduslike majapidamiste tulusid ja majandustegevust käsitlevate raamatupidamisandmete kogumise võrk”**

KOM(2011) 855 (lõplik) – 2011/0416 (COD)

(2012/C 143/33)

13. detsembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ning 2. veebruari 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1217/2009, millega luuakse Euroopa Ühenduse põllumajanduslike majapidamiste tulusid ja majandustegevust käsitlevate raamatupidamisandmete kogumise võrk”

COM(2011)855 final – 2011/0416 COD.

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012. aastal (22. veebruari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 130 ja erapooletuks jäi 9.

Brüssel, 22. veebruar 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president*

Staffan NILSSON

---







2012/C 143/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse määrust (Euroopa turu infrastruktuuri määrus) börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta” KOM(2011) 652 (lõplik) – 2011/0296 (COD) .....	74
2012/C 143/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/109/EÜ (läbipaistvuse nõuete ühtlustamise kohta teabele, mis kuulub avaldamisele emitentide kohta, kelle väärtpaberid on lubatud reguleeritud turul kauplemisele) ja komisjoni direktiivi 2007/14/EÜ” KOM(2011) 683 (lõplik) – 2011/0307 (COD) .....	78
2012/C 143/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1081/2006” KOM(2011) 607 (lõplik) – 2011/0268 (COD) .....	82
2012/C 143/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kehtestamise kohta” KOM(2011) 609 (lõplik) - 2011/0270 (COD) .....	88
2012/C 143/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu otsus liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta” KOM(2011) 813 (lõplik) – 2011/0390 (CNS) .....	94
2012/C 143/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse programm „Tervis majanduskasvaks”, ELi kolmas mitmeaastane tegevusprogramm tervishoiu valdkonnas aastateks 2014–2020” KOM(2011) 709 (lõplik) – 2011/0339 (COD) .....	102
2012/C 143/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse avamerel nafta ja gaasi geoloogilise luure, uuringute ja tootmise ohutust” KOM(2011) 688 (lõplik) – 2011/0309 (COD) .....	107
2012/C 143/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse ühenduse süsteem radioaktiivsete materjalide vedajate registreerimiseks” KOM(2011) 518 (lõplik) .....	110
2012/C 143/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kokkupuutest tulenevate ohtude eest” KOM(2011) 593 (lõplik) – 2011/0254 (NLE) .....	113
2012/C 143/23	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse Euroopa Ühendamise Rahastu” KOM(2011) 665 (lõplik) – 2011/0302 (COD) .....	116
2012/C 143/24	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonivõrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ” KOM(2011) 657 (lõplik) – 2011/0299 (COD) .....	120



2012/C 143/25	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse üleeuroopalise energiataristu suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ” KOM(2011) 658 (lõplik) – 2011/0300 (COD) .....	125
2012/C 143/26	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta” KOM(2011) 650 (lõplik) – 2011/0294 (COD) .....	130
2012/C 143/27	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse otsust nr 1639/2006/EÜ, millega kehtestatakse konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013), ning määrust (EÜ) nr 680/2007, millega kehtestatakse ühenduse rahalise abi andmise üldeeskirjad üleeuroopaliste transpordi- ja energiavõrkude valdkonnas” KOM(2011) 659 (lõplik) – 2011/0301 (COD) .....	134
2012/C 143/28	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/126/EÜ seoses juhikaardi funktsioone hõlmavate juhilubadega” KOM(2011) 710 (lõplik) – 2011/0327 (COD) .....	139
2012/C 143/29	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna roll Euroopa Liidu ja Tšiili suhetes” .....	141
2012/C 143/30	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 726/2004 seoses retsepti alusel väljastatavate inimtervishoiu kasutatavate ravimite kohta üldsusele antava teabega ning seoses ravimiohutuse järelevalvega” KOM(2011) 632 (lõplik) – 2088/0255 (COD) .....	146
2012/C 143/31	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ seoses retsepti alusel väljastatavate ravimite kohta üldsusele antava teabega ning seoses ravimiohutuse järelevalvega” KOM(2011) 633 (lõplik) – 2008/0256 (COD) .....	147
2012/C 143/32	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/40/EÜ töötervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilistest mõjuritest (elektromagnetväljad) tulenevate riskidega (kaheksateistkümmes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses)” COM(2012) 15 (final) – 2012/0003 (COD) .....	148
2012/C 143/33	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1217/2009, millega luuakse Euroopa Ühenduse põllumajanduslike majapidamiste tulused ja majandustegevust käsitlevate raamatupidamisandmete kogumise võrk” KOM(2011) 855 (lõplik) – 2011/0416 (COD) .....	149



## Tellimishinnad aastal 2012 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberandjal	ELi 22 ametlikus keeles	1 200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberandjal + DVD-l aastane väljaanne	ELi 22 ametlikus keeles	1 310 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberandjal	ELi 22 ametlikus keeles	840 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt DVD-l	ELi 22 ametlikus keeles	100 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) kord nädalas DVD-l	mitmekeelne: ELi 23 ametlikus keeles	200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkursid	konkursside keeled	50 eurot aastas

*Euroopa Liidu Teatajat* saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

*Euroopa Liidu Teataja* lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelsel DVD-l.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

## Müük ja tellimused

Erinevate tasuliste perioodikaväljaannete tellimusi, k.a *Euroopa Liidu Teataja* tellimust, saab vormistada meie edasimüüjate kaudu. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

[http://publications.europa.eu/others/agents/index\\_et.htm](http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm)

**EUR-Lexi** (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

